ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰ ਭੇਦ

ਗਿਆਨੀ ਬਚਨ ਸਿੰਘ 'ਸੋਹੀ'

ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰ-ਭੇਦ

ਗਿਆਨੀ ਬਚਨ ਸਿੰਘ 'ਸੋਹੀ'

ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 1997

ਮੁੱਲ : 100.00

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਤੇਜਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ
2, ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਮਾਰਕੀਟ
ਲੁਧਿਆਣਾ - 8

ਛਾਪਕ : ਪੀ. ਐਲ. ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼
24, ਭਦੌੜ ਹਾਊਸ ਮਾਰਕੀਟ
ਲੁਧਿਆਣਾ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰ ਭੇਦ

ਤਤਕਰਾ

ਜਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ :

ਮੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ, ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਸੇਵਕ ਹਾਂ! ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਭੁਲਾਂ, ਮੈਂ ਆਪ ਅਣਜਾਣੇ ਪਨ ਕਰ ਕੇ, ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਆਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭੁਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਮੈਂ ਆਮ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਇਹ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ! ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ, ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ । ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਗੇ!

ਮੇਰੀ ਇਹ ਲਿਖਤ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਾਂਗ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜੇਹੀ ਪਧਰ ਦੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ!

ਸੰਗਤ ਦਾ ਦਾਸ :-
ਗਿ : ਬਚਨ ਸਿੰਘ 'ਸੋਹੀ'
ਪਿੰਡ ਗੁੜੇ, ਜਿ: ਲੁਧਿਆਣਾ

ਨੋਟ

(ੳ) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ, ਹਰ ਭਾਂਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣ ਮਾਲਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਰਤੀਬ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(ਅ) ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਤਾ, ਰਾਗ, ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਪੰਨਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ੧੪੩੦ ਅੰਕ) ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

(ੲ) ਵਾਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ, ਸ : ਮ: ਦੇ ਨਾਲ (··) ਵਿਚ, ਪਉੜੀ ਦਾ ਅੰਕ, ਅਤੇ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਦੇ ਕੇ, ਪੰਨੇ ਦਾ ਅੰਕ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ :--

ਸਦ (ਸਉ) ਦਿਉ ਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ. ਸ: ਮ : (੧) ਆਸਾ (੪੬੨)

ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

(ਐਨ) ਉ਼ ਉ਼ਮਰ
" ਅ਼ ਅਕ਼ਲ
" ਇ਼ ਇਸ਼ਕ਼
ਸੀਨ ਸ
ਸ਼ੀਨ ਸ਼ ਸ਼ਹਰ
ਸੇ ਸ ਸਾਬਤ
ਸੁਆਦ ਸ ਸਬਰ
ਹੇ (ਹੁਜ਼) ਹ ਹਮ
ਹੇ ਮੁਹਮਲਹ ਹ਼ ਹੁਕਮ
ਹੇ ਮਲਫੂਜ਼ ਹ ਅੱਲਾਹ
ਕ਼ਾਫ਼ ਕ਼ ਕ਼ੁਰਾਨ

ਖ਼ੇ ਖ਼ਾਰ
ਗ਼ੈਨ ਗ਼ਾਫ਼ਿਲ
ਜਾਲ ਜਾਤ
ਜ਼ੇ ਜ਼ਹਰ
ਜ਼ੁਆਦ ਜ਼ਰੂਰਤ
ਜ਼ੋਏ ਜ਼ਾਹਰ
ਤ਼ੋਏ ਤ਼ਰੀਕ਼ਤ
ਫ਼ੇ ਫ਼ਤਹਿ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਲਿਪੀ, ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਉਚਾਰ

੧ੳ ਸਤਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਕਿਸੇ ਭੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਉਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਲਿਪੀ, ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ॥ ਕਿਉਂ ਕਿ ਲਿਪੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜਨਾ, ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਕਠਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਕਿਸੇ ਇਕ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੇ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਵਾਂਗ, ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ, (ਪੰਜਾਬੀ ਲਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਸਿੰਧੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਡਖਣੇ, ਹਿੰਦੀ, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਮਰਾਠੀ, ਅਰਬੀ, ਫਾਰਸੀ ਆਦਿ) ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਗੁਲਦਸਤਾ ਹੈ।

ਪਰ ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣ ਮਾਲਾ ਦੇ, ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰ ਹੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦੇ ਅੱਖਰ

ਸ਼੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ, ਜੇਠ ਸੁਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ, ਸੰਮਤ ੧੪੫੫ ਵਿਚ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਲਾਗੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ (੧੫੨੬ ਸੰਮਤ ਦੇ ੨੦ ਵੈਸਾਖ) ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ, ਲਗਭਗ ੭੧ ਇਕਹੱਤਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ। ਸ਼੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਵਾਕ 'ਸਗਲ ਜਨਮ ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ ਗਵਾਇਆ' ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪ ਸਾਰੀ ਉਮਰ, ਸ਼ਿਵ ਪੁਰੀ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ, 'ਗਉੜੀ, ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਕੀ' ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ੩੪੦ ਅੰਕ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣ ਮਾਲਾ ਦੇ ਅਖਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਸਸਾ, ਕਕਾ, ਚਚਾ, ਆਦਿ ਦੇ ਉਚਾਰ ਰਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :-

ਅਲਹ ਲਹੰਤਾ ਭੇਦ ਛੈ, ਕਛੁ ਕਛੁ ਪਾਇਓ ਭੇਦ (੩੪੦)
ਤੁਰਕ ਤਰੀਕਤ ਜਾਨੀਐ ॥੫॥ (੩੪੦)
ਕਕਾ ਕਿਰਣ ਕਮਲ ਮਹਿ ਪਾਵਾ ॥੭॥ "
ਖਖਾ ਇਹੈ ਖੋੜਿ ਮਨ ਆਵਾ
ਖਸਮਹ ਜਾਣ, ਖਿਮਾ ਕਰਿ ਰਹੈ ॥੮॥ "
ਇਹ ਮਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਇਹ ਮਨ ਸੀਉ ॥੩੩॥ (੩੪੨)
ਸਸਾ ਸੋ ਨੀਕਾ ਕਰਿ ਸੋਧਹੁ ॥੩੯॥ "
ਸਸਾ ਸੋ ਸਹ ਸੇਜ ਸਵਾਰੈ ॥੪੧॥ "
ਅਬ ਜਗ ਜਾਣ, ਜਉ ਮਨਾ ਰਹੈ ॥੪੪॥ "

ਉਪਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਅਲਹ, ਤਰੀਕਤ, ਖਸਮਹ, ਮਨਾ, ਆਦਿ ਅਰਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਅਤੇ ਤੁਰਕ, ਸ਼ਾਹ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਅਤੇ ਭੇਦ ਸ਼ਕਤੀ, ਸ਼ੋਧਹੁ ਆਦਿ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ।

ਜਿਥੇ ਤੁਰਕ, ਸ਼ਬਦ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਕਾਫ਼ ਨਾਲ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਤਰੀਕਤ ਸ਼ਬਦ .ਕਾਫ਼ ਨਾਲ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ ਦੋਹੀਂ ਥਾਈ, ਇਕੋ ਅਖਰ 'ਕਕਾ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋੜ' ਅਤੇ ਖਿਮਾ, ਖਖੇ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਅਤੇ 'ਖ਼ਸਮਹ' ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਖਖੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ਹ' ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ੋਧਹੁ' ਸ਼ਕਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾ ਨਾਲ ਲਿਖੀਦੇ ਹਨ, ਸਸਾ ਅਖਰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਇਥੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣ ਮਾਲਾ ਦੇ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰ, ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਤੋਂ ਭੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਕ, ਕਾਸ਼ੀ ਵਰਗੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਤਕ ਪਰਸਿਧੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਤਾਂ ਹੀ ਆਪ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੀ ਲਿਖਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣ ਮਾਲਾ ਦੇ ਅਖਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ,

ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਭੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ , ਕਿ ਦੂਜੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਅੱਖਰ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਫ਼ਜਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਭੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੈਂਤੀ ਅਖਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 'ਆਸਾ ਮ: ੧ ਪਟੀ ਲਿਖੀ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭੀ, ਕਬੀਰ ਜੀ ਵਾਂਗ ਹੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣ ਮਾਲਾ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਦੂਜੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈਂ ਭੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :

ਸਸੈ ਸੋਇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਿਨ ਸਾਜੀ, (੪੩੨)
ਸਭਨਾ ਸਾਹਿਬ ਏਕ ਭਇਆ ॥ ”
ਖਖੈ ਖੁੰਦਕਾਰ ਸਾਹ ਆਲਮ, ਕਰਿ ਖਰੀਦ ਜਿਨ ਖਰਚ ਦੀਆ ॥੬॥(੪੩੨)
ਜਿਉ ਜੀਆਂ ਕਾ ਰਿਜਕ ਪਇਆ ॥ ॥੧੨॥(੪੩੩)
ਬਬੈ, ਬਾਜੀ ਖੇਲਣ ਲਾਗਾ, ॥੨੬॥ ”
ਕਰਮ ਹੋਆ ਤਿਨ ਨਾਮ ਲਇਆ ॥ ॥੩੦॥(੪੩੪)
ਪਪੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਰਮੇਸੁਰ, ਭਾਣੈ ਤਾਂਕੈ ਹੁਕਮ ਭਇਆ ॥੨੪॥(੪੩੩)
ਓਸ ਵਿਟਹੁ ਕੁਰਬਾਣ ਕੀਆ ॥ ॥੩੩॥(੪੩੪)
ਨਾਨਕ ਸਾਇਰ ਇਵ ਕਹਿਆ ॥ ॥੩੫॥(੪੩੪)

ਇਸ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭੀ, ਸ੍ਰਿਸਟ, ਪਰਮੇਸੁਰ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ, ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਸ਼' ਲਈ ਅਤੇ ਸ਼ੀਨ ਲਫ਼ਜਾਂ ਦੀ ਥਾ ਭੀ 'ਸਸਾ' ਅਖਰ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੋਇ, ਸਾਜੀ ਸਹਿਬ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਭੀ ਸਸਾ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਸਾਜ਼ੀ, ਬਾਜ਼ੀ ਰਿਜ਼ਕ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ (ਜ਼ੇ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਜਜਾ ਅਖਰ ਹੀ ਵਰਿਤਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 'ਜਿਨ' 'ਜੀਆਂ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਭੀ ਜਜਾ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਜਿਥੈ ਖ਼ੁੰਦਕਾਰ, ਖ਼ਰੀਦ, ਖ਼ਰਚ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਖ਼ਖੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ, ਰਿਜ਼ਕ, ਕ਼ੁਰਬਾਣ, ਅਰਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ, ਕ਼ਾਫ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਕੱਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਹੁਕਮ' ਕਰਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਭੀ ਕੱਕੇ ਦੀ ਹੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 'ਗਉੜੀ' ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮ: ੫ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭੀ ਇਹੋ ਅਸੂਲ ਵਰਤਿਆ ਹੈ :-

ਗੁਰਦੇਵ ਸੁਆਮੀ ਪਰਮੇਸੁਰਾ ॥੧॥ (੨੫੦)
ਉਸਨ ਸੀਤ ਸਮਸਰ ਸਭ ਤਾਂਕੈ ॥੫॥ (੨੫੧)
ਕਿਰਤ ਕਮਾਵਨ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ॥੮॥ (੨੫੧)
ਖਾਤ ਖਰਚਤ ਬਿਲਛਤ ਰਹੇ, ॥੧੮॥ (ਅੰਕ ੨੫੩)
ਖਰਚ ਖਜਾਨਾ ਨਾਮ ਧਨ ॥੧੮॥ ”
ਖਿਮਾ ਗਰੀਬੀ ਅਨਦ ਸਹਜ ॥੧੮॥ ”
ਸਦੀਵ ਗਨੀਵ ਸੁਹਾਵਣੇ, ॥੧੮॥ ”
ਜੋਰ, ਜੁਲਮ ਫੂਲਹਿ ਘਣੋ, ॥੨੪॥ (੨੫੫)
ਤਜ ਅਭਿਮਾਨ ਛੁਟੈ ਤੇਰੀ ਬਾਕੀ ॥੪੪॥ (੨੫੯)
ਖੁਦੀ ਮਿਟੀ ਤਬ ਸੁਖ ਭਏ, ॥੪੮॥ (੨੬੦)
ਭਾਵੈ ਖਸਮ ਤ ਉਆ ਸੁਖ ਦੇਤਾ ॥੪੮॥ (੨੬੦)
ਅਸੰਖ ਖਤੇ, ਖਿਨ ਬਖਸਨ ਹਾਰਾ ” ”

ਉਪਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰਾ, ਉਸ਼ਨ, ਸ਼ੀਤ, ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਸ਼ਬਦ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ 'ਸੁਆਮੀ' ਸਮਸਰ, ਸਹਜ ਆਦਿ ਆਏ ਸ਼ਬਦ 'ਸ' ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਭੀ ਸਸਾ ਅਖਰ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਖ਼ਰਚ ਖ਼ਰਚਤ, ਖ਼ਜਾਨਾ, ਖ਼ੁਦੀ, ਖ਼ਸਮ, ਖ਼ਤੇ, ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣ ਲਈ ਭੀ 'ਖ਼' ਦੀ ਥਾਂ ਖਖਾ ਅਖਰ ਅਤੇ ਸੁਖ, ਖਿਨ, ਅਸੰਖ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਭੀ ਖਖਾ ਅਖਰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਗ਼ਰੀਬੀ, ਗ਼ਨੀਵ, ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਗ਼ੈਨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਲਿਖੀਦੇ ਹਨ, ਗਗੇ ਅਖਰ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ 'ਗੁਰਦੇਵ' ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਗਗੇ ਨਾਲ।

ਬਾਕ਼ੀ ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਕਾਫ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ, ਕਕੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਮਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਕਕੇ ਨਾਲ।

ਜਿਥੇ, ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਸ਼ਬਦ, ਜ਼ੇ ਅਤੇ ਜ਼ੋਏ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਜਜਾ ਅਖਰ ਵਰਤਿਅ ਹੈ, ਉਥੇ, 'ਸਹਜ' ਤਜ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਜਜੇ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹਨ,

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਇਸੇ ਅਸੂਲ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, :-

'ਇੱਕਤ ਨੁਕਤੈ ਹੋਇ ਜਾਇ ਮਹਰਮ ਮੁਜਰਮ, ਖ਼ੈਰ ਖ਼ੁਆਰੀ'

ਇਥੇ ਸ਼ਬਦ 'ਇਕਤ' ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਕਕਾ ਅਤੇ 'ਨੁਕ਼ਤੇ' ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ .ਕਾਫ਼ ਦੋਵੇ ਕਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖੇ ਹਨ।

'ਖ਼ੈਰ' ਖ਼ੁਆਰੀ, ਅਰਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ 'ਖ਼ੇ' ਦੀ ਥਾਂ ਖਖਾ ਅੱਖਰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। 'ਮਹਰਮਮੁਜਰਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬੁਝਾਰਤ ਭੀ, ਇਸ ਘੁੰਡੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹਰਮ ਲਿਖਕੇ, ਜਿਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਨੁਕ਼ਤਾ ਲਗਾਓ, ਮੁਜਰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਪਰ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਮਹਰਮ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਦੀ 'ਹੇ ਹੇਠ ਨੁਕਤਾ ਲਗਾਇਆ ਮੁਜਰਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਮਹਰਮ ਦੀ ਸਭ ਖ਼ੈਰ ਲੋੜਦੇ ਹਨ, ਮੁਜਰਮ ਦੀ ਖ਼ੁਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਜਾਪ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਰਲਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਇਸੇ ਅਸੂਲ ਤਹਤ ਉਚਾਰੇ ਅਤੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਜ਼ਹੂਰ ਹੈ॥ ਕਿ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਹੈ॥ ਹਮੇਸ਼ੁਲ ਸਲਾਮ ਹੈ॥ ਸਮਸਤੁਲ ਕਲਾਮ ਹੈਂ ॥ ਨਿਰਬਾਧ ਸਰੂਪ ਹੈ॥ ਅਗਾਧ ਅਨੂਪ ਹੈ॥ ਓਅੰ ਆਦਿ ਰੂਪੇ॥ ਅਨਾਦੀ ਸਰੂਪੈ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਜ਼ਫ਼ਰ ਨਾਮਾ' ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਉਸਤੱਤ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਹੋ ਅਸੂਲ ਕ਼ਾਇਮ ਹੈ।

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ 'ਗੋਯਾ' ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ ਆਦਿ ਭੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੋਲ ਫ਼ਾਰਸੀ ਹੈ :

ਬਦੇਹਸਾਕੀ ਮਰਾ ਯਕ ਜਾਮ ਕਿ ਜ਼ਾਂ ਰੰਗੀਨੀਏਂ ਦਿਲਹਾ

ਬਚਸ਼ਮੇ ਪਾਕ ਬੀਂ, ਆਸਾਂ ਕੁਨਮ ਈਂ ਜੁਮਲਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲਹਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਜੈਤਸਰੀ ਦੀ ਵਾਰ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੀਚਾਰਿਆਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਭੀ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ੨੦ ਪਉੜਿਆਂ ਹਨ।ਹਰ ਇਕ ਪਉੜੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਸ਼ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਲਾ 'ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ' ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਲਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ, ਅਤੇ ਪਉੜੀ 'ਸਾਧ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਵ ਤਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-

ਸ਼: ਰਚੰਤ ਜੀਅ ਰਚਨਾ, ਮਾਤ ਗਰਭ ਅਸਥਾਪਨੰ ॥

ਸਾਸ ਸਾਸ ਸਿਮ੍ਰੰਤਿ ਨਾਨਕ, ਮਹਾ ਅਗਨਨ ਬਿਨਾਸ਼ਨੰ [੧] (੭੦੬)

ਇਹੋ ਭਾਵ ਦੂਜੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ :-

ਮੁਖਤਲੈ, ਪੈਰ ਉਪਰੇ, ਵਸੰਦੋ ਕੁਹਥੜੇ ਥਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਸੋ ਧਨੀ ਕਿਉ ਬਿਸਾਰਿਓ, ਉਧਰਹ ਜਿਸ ਦੈ ਨਾਇ॥ (੭੦੬)

ਇਹੋ ਭਾਵ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪਉੜੀ॥ ਰਕਤ ਬਿੰਦ ਕਰਿ ਨਿੰਮਿਆ ਅਗਨ ਉਦਰ ਮਝਾਰਿ (੭੦੬)

ਉਰਧ ਮੁਖ ਕੁਚੀਲ ਬਿਕਲ, ਨਰਕ ਘੋਰ ਗੁਬਾਰਿ॥

ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਤੂ ਨ ਜਲਹਿ ਮਨਿ ਤਨਿ ਉਰਧਾਰਿ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ, ਅਲਗ ਅਲਗ ਉਚਾਰ ਵਾਲੇ, ਕਈ ਕਈ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਅਖਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣ ਮਾਲਾ ਦਾਇਕ ਹੀ ਅਖਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ :--- ਸੇ ਸੁਆਦ, ਸੀਨ, ਸ਼ੀਨ, ਸ਼, ਲਈ ਸਸਾ॥ ਹੇ ਮੁਹਮਲਹ, ਹੇ ਹੁਜ਼ ਅਤੇ ਹੇ ਮਲਫੂਜ਼ ਲਈ ਹਾਹਾ। ਕਾਫ਼ ਅਤੇ ਕਾਫ ਲ਼ਈ ਕਕਾ! ਖ਼ੇ ਲਈ ਖਖਾ;॥ ਗਾਫ਼ ਗ਼ੈਨ ਲਈ ਗਗਾ! ਜ਼ਾਲ, ਜ਼ੇ ਜ਼ੁਆਦ, ਜ਼ੋਏ, ਜੀਮ, ਲਈ ਜਜਾ! ਤੇ ਅਤੇ ਤੋਏ, ਲਈ ਤਤਾ! ਫੇ ਲਈ ਫਫਾ! ਅਲਫ ਅਤੇ ਐਨ ਲਈ ਐੜਾ ਅਖਰ!

ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਵਖ ਵਖ ਅਖਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ! ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ 'ਗਲਾ' ਦੇ ਉਚਾਰ, ਵਖ ਵਖ ਥਾਈਂ ਗਲਾ ਗੱਲਾ ਗੱਲ੍ਹਾਂ, ਗੱਲਾਂ! ਅਤੇ ਸਾਹਾ ਸਬਦ ਨੂੰ ਸਾਹਾ, ਸਾਹਾਂ, ਸ਼ਾਹਾ, ਸ਼ਾਹਾਂ! ਅਤੇ ਸਿਖਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾ ਸਿੱਖਾਂ, ਸ਼ਿਖਾ ਆਦਿ ਤੁਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਣਕਾਰ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ! ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ, ਸਸੇ, ਹਾਹੇ, ਕਕੇ, ਖਖੇ, ਗਗੇ, ਜਜੇ, ਤਤੇ, ਫਫੇ, ਅਖਰਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਖਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ!

ਭਾਵੇਂ ਅਜ ਅਸੀਂ ਛਛਾ ਅਖਰ ਉਚਾਰਨ' ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਾਂ! ਸਾਡੇ ਉਚਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪਰਚਾਰਕ ਭੀ, ਇਸ (ਰੋਗ) ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ॥ ਅਤੇ ਛਛੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸਸਾ ਜਾਂ ਸ਼ਸ਼ਾ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ! ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ, ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਸਿਖ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ! ਤਾਂ ਹੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਮਹਰਮ, ਮੁਜਰਮ, ਖ਼ੈਰ ਖ਼ੁਆਰੀ, ਵਾਲੀ ਬੁਝਾਰਤ ਆਖੀ ਹੈ!

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ਬਦ, ਨਿਰੋਲ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਕਈ ਥਾਂਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਭੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ

ਹਜ਼ੂਰ ਅਤੇ ਹਦੂਰ, ਹਾਜ਼ਿਰ ਅਤੇ ਹਾਦਰ।

ਕਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕਾਦੀ, ਆਦਿ ਵਿਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਅੰਕ ੯੯ ਦੇਖੋ!

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰੋਲ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਸਬਦਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਇਹੀ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ! ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ ਨਿਰੋਲ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ!

ਇਹ ਗਲ ਅਮਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ, ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਬਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਖਾਸ ਕਰ, ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰ ਤੋਂ ਸਿਖ ਲਈਏ!

ਉਪਰੋਕਤ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਆਈ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਹੁਣ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਚਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ, ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਉਸ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬੋਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੈ।

ਦੂਜਾ, ਹਰ ਬੋਲੀ ਦੇ ਉਚਾਰ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣ ਮਾਲਾ ਦੇ ਅਖਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ

ਆਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰ ਲਈ ਭੀ ਕੁਝ ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ :-

ੳ, ਅ , ੲ, ਤਿੰਨ ਸ੍ਵਰਣੀ ਅਖਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਉੜੇ ਐੜੇ ਦੀ ਪੰਗਤੀ, ਤੇ ਯਯੇ ਰਾਰੇ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਦੂਜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਅੱਖਰ (ਅਖੀਰਲਾ) ਅਨੁਨਾਸਕ (ਨੱਕ ਵਿਚ ਉਚਾਰ) ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਙ , ਞ, ਣ, ਨ ਮ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ ਨਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ!

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਚੌਥੇ ਅੱਖਰ ਦੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਵਾਂਗ, ਦੋ ਅਵਾਜਾਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ, ਘੱਗਾ, ਝੱਜਾ, ਢੱਡਾ, ਧੱਦਾ, ਭੱਬਾ ਆਦਿ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਖਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਣ ਜਿਵੇਂ, ਘਰ, ਘੋੜਾ। ਇਥੇ ਇਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਘ' ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਘੱਗਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਆਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਖੰਘ, ਪਲੰਘ ਆਦਿ ਇਥੇ ਇਹ ਗਗੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ!

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੱਜਾ = ਝੜ, ਝਾਕੀ ਆਦਿ ਵਿਚ 'ਝ ਦੀ' । ਪਰ ਗਿਰਝ, ਬੋਝ, ਆਦਿ ਵਿਚ ਜਜੇ ਦੀ ਅਵਾਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਢੱਡਾ- ਢੰਗ, ਢੀਂਗੁਲੀ, ਆਦਿ ਵਿਚ 'ਢ' ਪਰ ਕੱਢ, ਵੱਢ, ਵਿਚ ਡਡੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ!

ਧੱਦਾ- ਧਰਤੀ, ਧੱਕਾ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਧ' ਦੀ ਆਵਜ਼ ਪਰ ਬਿਰਧ, ਦੁੱਧ ਵਿਚ 'ਦਦੇ' ਦੀ ਆਵਾਜ।

ਭੱਬਾ - ਭਗਤੀ, ਭਾਈ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਭ' ਦੀ ਆਵਾਜ ਪਰ, ਗਰਭ, ਕੁੰਭ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਬੱਬੇ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼।

ਇਹ ਅਸੂਲ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਏਹ ਪੰਜੇ ਅੱਖਰ, ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਗਾਥਾ, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼, ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਾਗਰੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਬ (ਘ) ਜ਼ (ਝ) ਫ (ਢ) ਧ (ਧ) ਅਤੇ ਭ (ਭ) ਆਦਿ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਗੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ 'ਹਾਹਾ' ਅਖਰ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਡਰੰਭ ਵਿਚ ਆਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ :-

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨ ਆਕਾਰ ॥ ੨	ਜਪੁ	(ਅੰਕ ੧)
ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣ ॥ ੩	”	”
ਵੇਖੈ ਹਾਦਰਾ ਹਦੂਰ	”	”

ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ ॥੫   ਜਪੁ   ਅੰਕ
ਹੋਰ ਦਸੂਣੀ ਹੋਇ ॥੭   ”   ”

ਜਦੋਂ 'ਹਾਹਾ' ਅਖਰ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਦੂਜੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਭੀ ਪੂਰਾ ਉਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ :-

ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ ॥ ੧ ॥   ਜਪੁ   (ਅੰਕ ੧)
ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥ ੨ ॥   ”   ”
ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ ॥ ੫ ॥   ”   (੨)
ਕਹਿਣਾ ਕਥਨ ਨ ਜਾਈ ॥   ”   ”
ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਚੁ ਨਾਇ ॥ ੪ ॥   ”   ”

ਜਦੋਂ 'ਹਾਹਾ' ਅਖਰ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ, ਸਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਔਂਕੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਦੂਜੀਆਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਸਹਿਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਭੀ ਪੂਰਾ ਉਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਕੰਨੇ ਸਹਤ :-

ਤੇਹਾ ਕੋਇ ਨ ਸੁਝਈ, ... ॥੭॥   ਜਪੁ   (੨)
ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਨ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ੧੬ ॥   ”   (੩)
ਸੋ ਦਰੁ ਕੇਹਾ ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ, ॥ ੨੭ ॥   ”   (੬)
ਤਿਥੈ ਜੋਧ ਮਹਾ ਬਲ ਸੂਰ ॥੩੭॥   ”   (੮)

ਹਾਹਾ ਅਖਰ ਅੰਤ ਬਿਹਾਰੀ ਸਹਿਤ :-

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨਾ ਜਾਇ   ॥ ੧੨ ॥ ਜਪੁ (੩)
ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ, ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ ॥ ੨੧ ॥   (੫)
ਕਰਤੈ ਕੈ ਕਰਣੈ, ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ   ॥ ੧੬ ॥   (੩)
ਕੇਤੇ ਮੂਰਖ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ   ॥ ੨੫ ॥   (੫)

ਹਾਹਾ , ਅੰਤ ਦਲੈਂਕੜੇ :-

ਜਾਹੂ ਕਾਹੂ ਅਪਨੋ ਹੀ ਚੀਤਿ ਆਵੈ ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ ॥ ੧੨੧੫ ॥
ਧੰਧੇ ਕਹਾ ਬਿਆਪਹਿ ਤਾਹੂ ॥ ੪ ॥ ਬਾਵਨ ਅ: ਮ: ੫ ॥ ੨੫੧ ॥
ਜੋ ਏਕ ਛਾਡਿ, ਅਨ ਕਤਹਿ ਨਾ ਜਾਹੂ   ”   ”
ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਸਦਹੂ ਸੰਗ   ॥ ੯ ॥   ॥ ੨੫੨ ॥

'ਹਾਹਾ' ਅੰਤ ਦੁਲਾਮਾ :-

ਤਾ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨਾ ਕੋਇ ॥੨॥ ਜਪੁ (੧)
ਅਗੈ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ ॥੨੧॥ (੫)
ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ, ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ 'ਧਨਾਸਰੀ ਮਾ: ੧ (੧੩)
ਨਾਨਕ, ਦਾਸੁ ਇਹੈ ਸੁਖੁ ਮਾਗੈ , 'ਗਉੜੀ ਮ: ੫ ”

'ਹਾਹਾ ਅੰਤ ਲਾਮਾ :-

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮ, ' ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫ (੧੦)
ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕ ਸੰਬਾਹੇ ਠਾਕੁਰ, ” ”
ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਖੰਡਲ ਖੰਡਾ ਹੇ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੧੩)

ਹਾਹਾ , ਅੰਤ ਹੋੜਾ :-

ਮੁਹੋ ਕਿ ਬੋਲਣੁ ਬੋਲੀਐ ॥੪॥ ਜਪੁ (੨)
ਧਰਮ ਖੰਡ ਕਾ ਏਹੋ ਧਰਮੁ ॥੩੫॥ (੭)

ਹੁਣ ਤਕ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, 'ਹਾਹਾ' ਅਖਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਦੂਜਿਆਂ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ, ਕੰਨੇ, ਬਿਹਾਰੀ, ਦੁਲੈਂਕੜੇ, ਲਾਮਾਂ ਦੁਲਾਮ, ਜਾਂ ਹੋੜੇ, ਸਹਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ, ਜਦੋ 'ਹਾਹਾ' ਅਖਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ, ਮੁਕਤਾ ਜਾ ਸਿਹਾਰੀ ਜਾਂ ਅੰਤ ਔਂਕੜ ਸਹਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ 'ਹਾਹੇ' ਅਖਰ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ :-

ਹਾਹਾ ਅੰਤ ਮੁਕਤਾ :-

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਸਾਜ ਕਰੇ ਤਨ ਖੇਹ ॥੩॥ ਜਪੁ (੧)
ਗਾਵੈ ਕੋ, ਜੀਅ ਲੈ, ਫਿਰ ਦੇਹ
ਸੁਣਿਐ, ਸਰਾ ਗੁਣਾਂ ਕੇ ਗਾਹ ॥੧੧॥ (੩)
ਸੁਣਿਐ, ਸੇਖ ਪੀਰ ਪਾਤਸਾਹ ” ”
ਅਖਰੀ ਨਾਮੁ, ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ ॥੧੯॥ ਜਪੁ (੪)

ਹਾਹਾ ਅੰਤ ਸਿਹਾਰੀ :-

ਦੇਦਾ ਦੇ, ਲੈਦੇ ਥਕ ਪਾਹਿ ॥ ੩ ॥ ਜਪੁ (੧)
ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰਿ, ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ॥ ੩ ॥ ਜਪੁ (੧)
ਗੁਰਾ, ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥ ੫ ॥ (੨)
ਸੁਣਿਐ, ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲ ॥ ੮ ॥
ਮੰਨੇ ਕਾ, ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ੧੨ ॥ (੩)
ਮੰਨੈ, ਮੁਹਿ ਚੋਟਾ ਨ ਖਾਇ ॥ ੧੩ ॥

ਹਾਹਾ ਅੰਤ ਔਂਕੜ :-

ਨਾਨਕ, ਵਿਗਸੈ ਵੇ ਪਰਵਾਹੁ ॥ ੩ ॥ ਜਪੁ (੧)
ਸੁਣਿਐ, ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁ ॥ ੧੧ ॥ (੩)
ਸੁਣਿਐ, ਹਾਥ ਹੋਵੈ, ਅਸਗਾਹੁ
ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥ ੧੬ ॥ (੩)
ਕੇਤਾ ਤਾਣ, ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪ " "

ਹਾਹਾ ਅਖਰ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਅਖਰ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਆਵੇ ਤਾਂ ਹਾਹੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਅਖਰ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ:-

ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ ਕੋ ਖਰ੍ਹਾ ਨ ਹੋਸੀ ॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੦੯)
ਗਊ ਚਰਿ ਸਿੰਘ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ ॥ ਗਉੜੀ ਮ : ੫ (੧੯੮)
ਇਹੁ ਨਾਨਕ ਕੀਨੋ ਚੋਲ੍ਹਾ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫ (੬੧੩)
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਉ, ਤਿਨ ਨਾਹਿ ਭਉ, ਸ: ਮ: ੨ (੮) ਸੂਹੀ (੧੮੮)
ਖਰਚੁ ਬੰਨੁ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੧ (੫੯੫)

ਪਰ ਕਈ ਥਾਈਂ, ਪੈਰ ਵਿਚ ਹਾਹੇ ਵਾਲੇ ਅਖਰ ਦਾ ਕੁਝ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :-

ਦੇ ਕੈ ਰਹਿਆ ਸੁਮ੍ਹਾਰਿ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੫੩)
ਕੋਊ ਬਿਖਮ ਗਾੑਰ ਤੋਰੈ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੪੦੮)

ਭਉ ਬੇੜਾ, ਜੀਉ ਚੜ੍ਹਾਉ ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੯੯੦)

ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਉ ਪੂਜ ਚਰ੍ਹਾਵਉ ॥ ਗੂਜਰੀ ਰਵਿ : (੫੨੫)

ਨ੍ਹਾਇ ਨਿਵਾਜਾ ਨ੍ਹਾਤੈ ਪੂਜਾ, ਸ: ਮ: ੧ (੨੬) ਮਾਝ (੧੫੦)

ਜਦੋਂ 'ਹਾਹਾ' ਅਖਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮੁਕਤਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ, ਹਾਹੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਅਖਰ ਭੀ ਮੁਕਤਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਅਖਰ ਨੂੰ ਦੁਲਾਮਾਂ ਅਤੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਉਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ :- ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਹਿ ਕਤੇਬਾ, ॥ ੨੨ ॥ ਜਪੁ (੫)

ਆਖਣ ਜੋਰ, ਚੁਪੈ ਨਹ ਜੋਰ ॥ ੩੩ ॥ (੭)

ਅਹਰਣ ਮਤਿ, ਵੇਦ ਹਥਿਆਰ ॥ ੩੮ ॥ (੮)

ਉਆ ਮਹਲੀ ਪਾਵਹਿ ਤੂ ਬਾਸਾ ॥ ੧੦ ॥ ਬਾਵਨ ਅ: ਮ: ੫ (੨੫੨)

ਟਹਲ ਮਹਲ ਤਾਂ ਕਉ ਮਿਲੈ ॥ ੨੭ ॥ (੨੫੫)

'ਯ' ਅਖਰ ਭੀ, ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਜਦੋ ਯ ਅੱਖਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਪਹਿਲਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ, 'ਵਿਅੰਜਨ ! ਹੁੰਦਾ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ :-

ਯਾ ਭੀਤਰਿ ਜੋ ਰਾਮ ਬਸਤ ਹੈ, ਬਸੰਤ ਮ: ੯ (੧੧੮੬)

ਯਹ ਮਨ, ਨੈਕ ਨ ਕਹਿਓ ਕਰੈ, ਦੇਵ ਮੰਧਾਰੀ ਮ: ੯ (੫੩੬)

ਯਕ ਅਰਜ ਗੁਫਤਮ, ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਕਾਇਆ ਕਿਰਦਾਰ, ਅਉਰਤ ਯਕੀਨਾ ॥ ਮਾਰੂ ਸੋਲ : ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਯਾਨੜੀਏ ਕੈ ਘਰਿ ਗਾਵਣਾ ॥ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫ (੮੦੨)

ਸੁਣ ਯਾਰ ਹਮਾਰੇ ਸਜਣ, ਜੈਤਸਰੀ ਛੰ : ਮ: ੫ (੭੦੩)

ਪਰ, ਜਦੋਂ ਯ ਅਖਰ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ , ਦੂਜੇ ਅਖਰਾਂ ਪਿਛੋਂ ਆਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ ਸੂਰਨੀ ਅਖਰਾਂ ਓ, ਅ, ੲ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਸਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ :-

ਭਗਤਿ ਜੋਗ ਕੌ ਜੈਤਵਾਰ, ਹਰਿ ਜਨਕ ਉਪਾਯਉ ॥ ੧ ॥ ਸਵ : ਮ: ੫ ੧੪੦੯)

ਜਿਹ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭਯਉ, ॥ ੧ ॥ ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ : ੫ (੧੩੮੬)

ਭ੍ਰਮ ਭਯਾਨ ਉਦਿਆਨ ਰਮਨੰ, ॥੪੯॥ ਸ਼ ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੮)
ਦਯ ਗਸਾਈ ਮੀਤਲਾ, ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੩)
ਦਯਾ ਧਾਰੀ ਹਰਿ ਨਾਥ ॥ ੧੪ਵਾਂ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੪)
ਬਿਨਵੰਤ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਰ ਦਯਾਰੰ ॥ ੬੪ ਵ: ਸ: ਸਹਸ: (੧੩੬੦)
ਮਨ ਖੋਟੇ ਦਯਿ ਵਿਛੋੜੇ ॥ (੧੧) ਗਉੜੀ (੩੦੬)
ਮੈ ਜੁਗ ਜੁਗ ਦਯੈ ਸੇਵੜੀ ॥ ਸਿਰੀ : ੫ (੧੩੪)
ਤੀਜੈ ਭੁਯਾ ਭਾਬੀ ਬੇਬ ॥ ਮ: ੧(੧) ਮਾਝ (੧੩੭)
ਦਯੁ ਵਿਸਾਰਿ ਵਿਗੁਚਣਾ, ਬਾਰਹ : ਮ: ੫ (੧੩੩)

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁੱਕਾਂ ਵਿਚ, ਯ ਅਖਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :-

ਉਪਾਇਅਉ, ਭਇਅਉ, ਭਇਆਨ, ਦਈ, ਦਇਆ, ਦਇਆਰੰ
ਦਈ, ਦਈਐ, ਭੱਈਆ, ਦਇਅਉ

ਪਰ, ਜਦੋਂ 'ਯ' ਅਖਰ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਖਰ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ ਸ੍ਵਰਨੀ ਅਖਰ 'ਅ' ਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ! ਜਿਵੇਂ :-

ਘੋਰ ਦੁਖ੍ਯੰ ਅਨਿਕ ਹਤ੍ਯੰ ਮਹਾ ਬਖ੍ਯਾਦੰ ॥ ੧੮ ॥ (੧੩੫੫)
ਪ੍ਰਾਪਤੰ ਧਰਮ ਲਖ੍ਯਿਣ '੧੦ਵਾ ਸ: ਸਹਸ : ਮ: ੫(੧੩੫੪)
ਬਿਗਸੀਧ੍ਯ ਬੁਧਾ, ਕੁਸਲ ਥਾਨੰ ॥ ੧੧ ॥ (੧੩੫੪)
ਬਸ੍ਯੰਤ ਰਿਖਿਅੰ, ਤਿਆਗ ਮਾਨੰ ॥ ੧੩ ॥
ਅਨਿਤ੍ਯ ਵਿਤੰ ਅਨਿਤ੍ਯ ਚਿਤੰ ॥ ੧੬ ॥
ਨਹ ਸਿਮਰੰਤ ਮਲੀਣ ਬੁਧ੍ਯੰ

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਆਏ, ਪੈਰ ਅਖਰ ਯ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :-

ਦੁਖਿਅੰ, ਹੱਤਿਅੰ, ਬਖਿਆਦੰ, ਲੱਖਿਅਣ, ਬਿਗਸੀਧਅ, ਬਸਿਅੰਤ, ਅਨਿੱਤਅ ਬੁਧਿਅੰ, ਆਦ।

'ਵ' ਅਖਰ ਦਾ ਉਚਾਰ ਭੀ, ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ! ਜਦੋਂ 'ਵ' ਅਖਰ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਵਿਅੰਜਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ! ਜਿਵੇਂ

ਵਸਤੂ ਅੰਦਰਿ ਵਸਤੁ ਸਮਾਵੈ, ਮ: ੨ (੨੨) ਆਸਾ (੪੭੪)
ਵਸਤ੍ਰ ਪਖਾਲ ਪਖਾਲੇ ਕਾਇਆ, ਮ: ੧ ੪ ਮਾਝ (੧੩੮)
ਵਸੰਦੜੋ ਕੁਹਥੜੈ ਥਾਇ ਸ: ॥ ੩ ॥ ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੬)

ਵਸਯੰ ਕਰੋਤਿ ਪੰਚ ਤਸਕਰਹ   ਸ: ॥ ੨੯ ॥ ਸਹਸ : (੧੩੫੬)
ਮੈਂ ਨੀਰ ਵ੍ਹੈ ਵਹ ਚਲੈ ਜੀਉ   ੧ ਮਾਝ ਮ: ੪ (੯੪)
ਵਖਤ ਨ ਪਾਇਓ ਕਾਦੀਆਂ   ॥ ੨੧ ॥ ਜਪੁ (੪)
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਵਹੁ ਮੁਕਤਿ ਨਰੁ   ॥ ੧੯ ॥ ਸ: ਮ: ੯ (੧੪੨੭)
ਬਿਖਮੁ ਧਾਨਹੁ ਜਿਨ ਰਖਿਆ ਤਿਸੁਤਿਲ ਨ ਵਿਸਾਰਿ ॥ ੨ ॥ (੭੦੬)

ਪਰ, ਜਦੋਂ 'ਵ' ਅਚਰ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਖਰ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਆਵੇ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਉਚਾਰ, ਸੂਰਨੀ ਅਖਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇ :-

ਜਸ ਸ੍ਵਸਤਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤੰ ॥ ਗੂਜਰੀ, ਜੈ ਦੇਵਲੀ (੫੨੬)
ਸਰੀਰ ਸ੍ਵਸਥ ਖੀਣ ਸਮਏ, ੫੦ ਸ੍: ਸਹਸ: ੫   (੧੩੫੮)
ਅਨਿਕ ਸ੍ਵਾਂਗ ਕਾਛੈ ਭੇਖਧਾਰੀ ॥ ਕਾਨੜਾ ਮ:੫   (੧੨੯੯)
ਸ੍ਵਛ ਮਾਰਗ ਹਰਿ ਭਗਤਨਹ ॥ ੫੪, ਸ੍: ਸਹਸ: ੫(੧੩੫੮)
ਸਬਦ ਸਾਧ ਸ੍ਵਜਨਹ ॥ ੧੭,   ਸ੍: "   (੧੩੫੫)
ਸਨਬੰਧੀ ਸ੍ਵਾਨ ਸਿਆਲ ਖਰਹ ॥ ੫੮   "   (੧੩੫੮)
ਹਸ੍ਤ ਕਾਇਆ ਰਖ੍ਯਾ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰਹ ॥ ੫੨   "   (੧੩੫੮)
ਧਨ ਚਰਣ ਰਖ੍ਯਾ ਜਗਦੀਸ੍ਵਰਹ ॥   "
ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਨਗਰੀ, ਕਾਹੇ ਦੇ ਮਗੋਲ ॥ ਤਿਲੰਗ: ਨਾਮ :(੭੨੭)
ਬਿਸ੍ਵ ਕਾ ਦੀਪਕ, ਸ੍ਵਾਮੀ ਤਾ ਚੇ ਰੇ ਸੁਆਰਥੀ, ਧਨਾਸਰੀ, ਤਰਲੋਚਨ ਜੀ (੬੯੩)
ਕਹੂੰ ਫੂਲ ਰਾਜਾ ਹ੍ਵੈ ਬੈਠਾ ॥ ੧੯ ਵਾਂ ਛੰ: ਚੋਪਟੀ
ਦੁਸਟ ਛਾਹ ਛ੍ਵੈ ਸਕੈ ਨ ਕੋਈ ॥ ੨੩ ॥ "   "

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ 'ਵ' ਅਖਰ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :-

ਸੁਅਸਤ, ਸੁਅਸਥ, ਸੁਆਂਗ੍ਰ, ਸੁਅੱਛ, ਸੁਅੱਜਨਹ, ਸੁਆਨ, ਪਰਮੇਸੁਅਰਹ, ਜਗਦੀਸੁਅਰਹ, ਦੁਆਰਕਾ, ਬਿਸੁਅ, ਸੁਆਮੀ, ਹੁਐ, ਛੁਐ ਆਦਿ ॥

ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਸੀਨੇ ਬਸੀਨੇ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਜਪੁ' ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ! ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਖ਼ਾਤਰ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਥਾਂ ਮਹਲਾ, ਅਤੇ ਕੇਹੜੇ ਗੁਰੂ ਵਿਅਕਤੀ, ਦਸਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਜਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ੧, ੨ ਆਦਿ ਅੰਕ ਵਰਤੇ ਹਨ । ਇਸ ਅੰਕ ਦਾ ਉਚਾਰ ਪਹਿਲਾ ਦੂਜਾ ਤੀਜਾ ਆਦਿ ਕਰਨਾ ਦਸਣ ਲਈ ਅੰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ, ਸੇਧ ਦੇ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਜਾ ਤੀਜਾ ਚਉਥਾ, ਪੰਜਾਵਾਂ, ਨੌਂਵਾਂ ਆਦਿ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਦੇਖੋ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੰਭਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ :–
ਰਾਗੁ ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ੧ ਘਰ ੧ (੧੪)
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ :–
ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ ੪ ਚਉਥਾ (੧੬੩)
ਵਡਹੰਸੁ ਮਹਲਾ ੩ ਮਹਲਾ ਤੀਜਾ (੫੮੨)

ਕੁਝ ਗੁਰ ਮੁਖੁ, ਨਾ ਸੂਝ ਕਾਰਨ। ੧੬੩ ਅੰਕ ਦੇ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ 'ਮਹਲਾ ਚਉਥਾ' ਦੋ ਵਾਰੀ, ਅਤੇ ੫੮੨ ਅੰਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ 'ਮਹਲਾ ਤੀਜਾ ਮਹਲਾ ਤੀਜਾ, ਦੋ ਵਾਰੀ (ਉਚਾਰ ਦੇ) ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਭੁਲ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ੧ ਅੰਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ੩ ਅੰਕ ਨੂੰ ਤੀਜਾ ਅਤੇ ੪ ਨੂੰ ਚਉਥਾ ਉਚਾਰਨ ਦੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਮਹਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰ ਲਈ ਇਹੀ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ।

'ਭੱਟਾਂ ਦੇ ਸਵਈਏ' ਨਾਉਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਭੀ, ਗੁਰੂ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ, ਪਹਿਲੇ, ਮਹਲੇ ਕੇ, ਦੂਜੇ, ਤੀਜੇ, ਚਉਥੇ, ਜਾਂ ਪੰਜਵੇਂ ਮਹਲੇ ਕੇ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸੇ ਮੁਢਲੇ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ!

'ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪' ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ੨੬ ਪਉੜੀਆਂ ਚਉਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਉੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅੰਕ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ

ਹੈ, ਪਰ ੨੭ ਵੀ ਪਉੜੀ ਨਾਲ ਪਉੜੀ ੫ ਅੰਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ੨੯ ਵੀ ਪਉੜੀ ਤਕ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ੩੦ਵੀਂ ਅਤੇ ੩੧ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਨਾਲ ਪਉੜੀ ਮ : ੫ ਦਰਜ ਹੈ।ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ੨੭ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ੩੧ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਤਕ, 'ਪਉੜੀ ਮ: ਪੰਜਵਾਂ ਉਚਾਰ ਕਰੋ ।

(੧) ਚਲਤ (ਚਲਣਾ) (ਬਿਨਸਨ ਹਾਰ) ਸੰਗੁ ਚਲਤ ਹੈ ਹਮ ਭੀ ਚਲਨਾ ॥
ਸੂਹੀ (੭੯੩)

(੨) ਚਲਿਤੁ (ਇਕ ਵ:) (ਕੌਤਕ) ਆਪਨ ਚਲਿਤੁ ਆਪ ਹੀ ਕਰੈ।
੧੪ਵੀਂ ਅਸਟ : ਸੁਖ : (੨੮੧)

(੩) ਚਲਿਤ (ਬਹੁ ਵ:) (ਕੌਤਕ) ਆਪਨ ਚਲਿਤ ਆਪਿ ਕਰਨੈ ਹਾਰ ॥
੨੧ਵੀਂ (੨੮੧)

(੪) ਚਲਤੁ (ਇਕ ਵ:) (ਕੌਤਕ)ਤਿਹਿ ਕਰਤੈ ਇਕੁ ਚਲਤੁ ਉਪਾਇਆ ॥
ਭੈਰਉ ਮ: ੩ (੧੧੫੪)

(੫) ਚਲਤ(ਬਹੁ ਵ:)(ਕੌਤਕ)ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਚਲਤ ਸਬਾਏ ॥(੫)ਬਿਹਾਗੜਾ(੫੫੦)

ਉਪਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਆਏ 'ਚਲਤ' ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਚਲਣਾ ਆਦਿਕ ਹੈ, ਦਾ ਉਚਾਰ ਚਲਤ (ਤਿਨੇ ਅਖਰ ਸਮਾਨ) ਹੈ,

ਨੰ: ੨,੩ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਚਲਿਤੁ ਇਕਵ: ਅਤੇ ਚਲਿਤ ਬਹੁ ਵ: ਦਾ, ਪੂਰਾ ਸਰੂਪ ਅੰਕਤ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ ਅੱਧਕ ਸਹਿਤ ' ਚਲਿੱਤ ' ਹੈ।

ਪਰ ੪, ੫ਵੀਂ ਤੁਕ ਵਿਚ 'ਚਲਤ' ਸ਼ਬਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਕੌਤਕ ਹੈ, ਸਿਹਾਰੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਅਧਕ ਅਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਚਲਿੱਤ ਜਾਂ ਚਲੱਤੁ ਕਰਨਾ, ਸ਼ੁਧ ਉਚਾਰ ਹੈ।

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਚਲਤ (ਕੌਤਕ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ, ਕੋਈ ੨੪ ਵਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਉਚਾਰ ਲਈ, 'ਚਲਿਤ' ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਦਸ ਤੋਂ ਵਧ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰ ਦੀ ਸੇਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩ ਅਨੰਦ (੯੧੭ ਅੰਕ)

ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੀ ੪੦ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ (੯੨੨ ਅੰਕ) ਇਕ ਤੁਕ 'ਅਨਦ ਸੁਣਹੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ', ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ 'ਅਨਦ' ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਅਨੰਦ' ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੁਧ ਹੈ।

(ਸ) ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੪ ਘਰੁ ੧ ਸੇਵਕ ਜਨਬਨੇ (੫੨੭) ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਹੈ "ਅੰਤਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ,'੨' ੬ ਛਕਾ ੧ ਦਰਜ ਹੈ।

ਇੰਨ੍ਹਾ ਪੰਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਉਚਾਰ । ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ!

੫੨੮ ਅੰਕ ਉੱਤੇ 'ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰ ੨ ' ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਛੇ ਸ਼ਬਦ (ਮਨ ਸਗਲ ਸਿਆਨਪ ਰਹੀ) ਦਾ ਉਚਾਰ, ਲਿਖਣ ਅਨੁਸਾਰ 'ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ' ਹੀ ਹੈ।

ਅਠਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ' ਹੈ। ਇਸ ਅਗੇ ਨੌਵਾਂ ਸ਼ਬਦ (੫੩੦ ਅੰਕ) ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ੫ 'ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਜਤ ਕਤ ਪੇਖਿਓ ਨੈਣੀ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਉਚਾਰ, 'ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮਹਲਾ ਪੰਜਵਾਂ' ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨ: ੧੬ ਤੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ 'ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ੫' ਹੈ, ਪਰ ਉਚਾਰ, ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮਹਲਾ ਪੰਜਵਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਸ਼ਬਦ ਨੰ : ੧੮ ਦਾ ਉਚਾਰ ਭੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ 'ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਹ) ਸਲੋਕ ਮਰਦਾਨਾ ੧ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ੧ (੧੨) ਬਿਹਾਗੜਾ (੫੫੩) ਇਥੇ 'ਸਲੋਕ ਮਰਦਾਨਾ ਪਹਿਲਾ' ਅਤੇ 'ਮਰਦਾਨਾ ਪਹਿਲਾ' ਉਚਾਰ ਅਸ਼ੁਧ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁਧ ਉਚਾਰ, ਸਲੋਕ ਮਰਦਾਨਾ, ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ 'ਮਰਦਾਨਾ ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ।

'ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੩ ' ਦੀ ਰਹਾਉ ਦੀ ਤੁਕ, ਨੂੰ ਭੀ ਇਸੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ!

ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਹਰ ਪਉੜੀ ਦੀਆਂ, ਪੰਜ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਤੁਕਾਂਤ ਵਖਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਤੁਕ ਦਾ ਤੁਕਾਂਤ, ਰਹਾਉ ਦੀ ਤੁਕ,

'ਵਾਹੁਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ, ਤੂੰ ਸਚੀ ਨਾਈ' ॥੧ ਰਹਾਉ॥ ਦੇ ਤੁਕਾਂਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ,' ਬਣਾਈ 'ਪਾਈ', ਸਮਾਈ, ਬੁਝਾਈ ਆਦਿ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਹਰ ਪਉੜੀ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਤੁਕ ਦੇ ਤੁਕਾਂਤ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਰਹਾਉ ਦੀ ਤੁਕ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਪਹਲੀ ਪਉੜੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ (ਅੰਕ ੮੩) ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਾਰੀ ਵਾਰ ਵਿਚ, ਸਲੋਕ ਮ: ੩ ਜਾਂ 'ਮ: ੩ ਆਦਿ ਹੀ ਸਿਰ ਲੇਖ ਅੰਕਤ ਹਨ। ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਮ: ਦਾ ਉਚਾਰ ਹਰ ਥਾਂ, ਮਹਲਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਇਹ ਨਿਯਮ, ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਰੀਸੇ ਹੀ ਕਈ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਪਵਾਈ ਵੇਲੇ, ਦੂਜੇ ਥਾਈਂ ਭੀ, ਮਹਲਾ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ 'ਮ:' ਸ਼ਬਦ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਸ਼ੁਧ ਹੈ!

'ਗਾਥਾ ਮਹਲਾ ੫ ਨਾਉਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ :-

ਸਰਬ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜਤਣ : ਨਾਨਕ ਮਸਤਕ ਲਿਖ੍ਣ : ॥ ੨੨ ॥ (੧੩੬੧)

ਹਰਣ ਭਰਣ ਸੰਪੂਰਣ : ॥ ੨੩ ॥ ਰਚਨੰ ਕੁਸੰਭ ਰੰਗਣ : ॥ ੨੪ ॥

ਅੰਕ '੧੩੬੧' ਪੰਨੇ ਤੇ ਅੰਕਤ, ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਮ: ਸ਼ਬਦ ਵਾਂਗ ਹੀ, ਦੋ ਦੋ ਕੁੰਡਲ ਹਨ! ਇਹ ਗੋਲ ਕੁੰਲ ਇਥੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ 'ਹਾਹਾ' ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤੁਕ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ, ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ 'ਕਿਸੇ ਭੀ ਲਗ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੋਂ ਰਹਤ 'ਹਾਹਾ' ਹੈ,

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂਤ ਵਿਚ 'ਦ੍ਰਿੜੰਤਣ : ਲਿਖਣ : ਸੰਪੂਰਣ : ਅੰਤ ਰੰਗਣ : ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀਆਂ ਬਿੰਦੀਆਂ, ਮ: ਸ਼ਬਦ ਵਾਂਗ, ਛੋਟਾ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹਨ!

ਇਸ ਤੋਂ, ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ, ਦੂਜੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਤਕ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ, ਦਾ ਸਬੂਤ ਭੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੈਤਸਰੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਂਗ, ਦੂਜੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਉਚਾਰ ਲਈ, ਠੋਸ ਸੇਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ!

ਮਹਿਲਾ ਕਿ ਮਹਲੱਾਹ ?

ਮਹੱਲਾ ਅਰਬੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ! ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ ਕੂਚਾਹ ਗਲੀ ਆਦਿਕ" ਮਹਲਾਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ' ਹੇ ਮਲਫੂਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ ਅਲਾਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ!

ਭਗਤਿ ਨਿਰਾਲੀ ਅਲਾਹ ਦੀ — ਆਸਾ ਮ: ੩ (੪੩੦)
ਖੁਦਿ ਖਸਮ ਖਲਕ ਜਹਾਨ ਅਲਹ — ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੪)
ਹਵਾਲ ਮਾਲੂਮ ਕਰਦੰ ਪਾਕ ਅਲਾਹ ॥ — (੭੨੩)

ਮਹਲਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਹੇ ਮਲਫੂਜ ਕਿਤੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ!

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ 'ਹਾਹਾ' ਮੁਕਤਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਭੀ ਮੁਕਤਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਅਖਰ ਨੂੰ ਦੁਲਾਵਾਂ, ਅਤੇ 'ਹਾਹੇ' ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਉਚਾਰਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ

ਟਹਲ ਮਹਲ ਤਾ ਕਉ ਮਿਲੈ, ॥੨੭॥ — ਬਾਵਨਅ: ਮ:੫ (੨੫੫)
ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ ਜਹਰੁ ਕਹਰੁ ਸਵਾ ਪਹਰੁ '੨੭' ਸ: ਵਾਰਾਂ (੧੪੧੨)

ਸੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ 'ਮਹਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰ 'ਮੈਹਿਲਾ' ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ!

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਭੀ ਮਹਲਾ ਸਬਦ, ਸਿਰਲੇਖ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਘਰ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ :

ਰਾਗੁ ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਪਹਿਲਾ ਘਰੁ ੧ — (੧੪ ਅੰਕ)
ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ੧ ਘਰੁ ੨ — (ਅੰਕ ੨੩)
ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੩ — "
ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੪ — (੨੪)
ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੫ — (੨੫)

'ਘਰੁ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕਈ ਅਰਥ ਹਨ, ਪਰ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਥਾਈਂ, ਘਰੁ ਦਾ ਅਰਥ ਤਾਲ ਹੈ! ਪਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਅਰਥ, ਮਕਾਨ, ਰਹਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਮਝ ਲਿਆ! ਅਤੇ ਘਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਹੱਲੇ ਨਾਲ ਹੈ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਲਾ ਦਾ ਉਚਾਰ ਮਹੱਲਾ ਹੋਣ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ!

ਪਰ 'ਸੌ ਸਿਆਣਿਆਂ ਇਕੋ ਮੱਤ' ਦੇ ਅਖਾਣ ਵਾਂਗ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ 'ਮਹਲਾ' ਸਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰ ਮੈਹਿਲਾ ਦਸਿਆ ਹੈ!

ਦੇਖੋ ਮਹਾਨ ਕੋਸ ਰਚਤ ਭਾ: ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ :-----

(ਅੰਕ ੬੯੯) ਮਹਲਾ, ਸੰਗਯਾ -ਮਹਲ ਵਿਚ ਰਹਣ ਵਾਲੀ ਨਾਰੀ, ਇਸਤ੍ਰੀ 'ਪਤਨੀ' ॥

ਗੜ ਮੰਦਰ ਮਹਲਾ ਕਹਾ ॥੪੨ ॥ਓਅੰਕਾਰ'(੯੩੬)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਮਹਲਾ ਸਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ! ਮਹਲਾ ਦੇ ਅੰਤ ਜੋ ਅੰਕ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ !

ਦੇਖੋ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੰਥ ਕੋਸ਼' ਕਰਤਾ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ ਭਾਈ ਸ: ਭਾਈ ਡਾਕਟਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ '(ਅੰਕ ੭੧੭)

ਮਹਲਾ | ਸੰ: -ਧਾਤੂ ਮਹੇ =ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ, ਭਾਵ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।
ਮਹਿਲਾ | ੧, ਇਸਤ੍ਰੀ, ਵਹੁਟੀ ਯਥਾ - ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਹਸਤੀ,
ਮਹੇਲਾ | ੨, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਹਰ ਸਬਦ ਦੇ ਪਹਲੇ ਇਹ ਪਦ ਦੇ ਕੇ ਅਗੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਹਲਾ੧, ਮਹਲਾ ੨ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ,੧ ਅੰਗ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ੨ ਅੰਗ ਵਾਲਾ ਦੂਜੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਦਾ ! ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਅਪਣੇ ਲਈ ਮਹਲਾ ਸਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ !

ਸੰਥਿਆ ਪੋਥੀ ੧ (੧੨੦) ਅੰਕ, ਰਚਤ ਡਾ: ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ : --॥ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ 'ਮਹਲ' ਅਕਸਰ ਅਧਿਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਉਚਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਥਾ, ਰਾਜੇ ਦਾ ਮਹਲ' ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਹਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ, ਰਾਜਾ ਮਹਲਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ! ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚਾਰਣ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :

ਇਕ ਵ : ਕਾਇਆ ਮਹਲੁ ਮੰਦਰੁ ਘਰੁ ਹਰਿ ਕਾ, ਮਲਾਰ ਮ:੧) (੧੨੫੬)

ਬਹੁ ਵ: ਮਹਲਾ ਮੰਝ ਨਿਵਾਸ ਸਬਦ ਸਵਾਰੀਆ (੨੨) ਮਾਝ (੧੪੮)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਦ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਥੇ ਇਹ ਪਦ ਪੁਲਿੰਗ ਹੈ ! ਜਿਵੇਂ :

ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਪਹਿਲਾ

'ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ (ਰਚਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਡੀ ਲਿਟ ਪੰਨਾ (੧੯੫) ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਸ਼ਬਦ ਮਹਲਾ ਦਾ ਉਚਾਰ ਮੈਹਿਲਾ ਕਰਣਾ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ !

ਪੰਡਿਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਖਾ, ਨੇ ਭੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰ ਮੈਹਿਲਾ ਹੀ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ!

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਮਹਲਾ ਸ਼ਬਦ :--
ਦਰਘਰ ਮਹਲਾ ਸੋਹਣੇ, (ਬਹੁ ਵ: ਪੁਲਿੰਗ) ਸਿਰੀ : ਮ: ੧ (੬੩)
ਕਹਾ ਸੁ ਘਰ ਦਰ ਮੰਡਪ ਮਹਲਾ " " " ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੭)
ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਸੇਜ ਸੁਖਾਲੀ (ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰ: ਇਕ ਵ:)
ਗਉੜੀ ਮ: ੧(੨੨੫)
ਦਰ ਘਰਮਹਲਾ ਹਸਤੀ ਘੋੜੇ " " ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੮)
ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਦਰ ਮਹਲਾ ਜੋ ਦੀਸੈ, " " ਅਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੯)
ਮਹਲਾ ਮੰਝ ਨਿਵਾਸ ਸ਼ਬਦ ਸਵਾਰੀਆਂ
(ਮੈਹਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵ: ਪੁਲਿੰਗ (੨੨) ਮਾਝ (੧੪੮)
ਮਹਲਾ ਅੰਦਰਿ ਹੋਦੀਆ, ਹੁਣ " " ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੭)
ਸਬਦ ਪਤੀਜੈ ਅੰਕੁ ਭੀਜੈ ਸੁ ਮਹਲ ਮਹਲਾ ਅੰਤਰੇ (ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ)
ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੬੭)
ਮਹਲਾ ਅੰਦਰਿ ਗੈਰ ਮਹਲ ਪਾਏ, (ਸ਼ਰੀਰਾਂ) ਮਾਰੂ ਮ: ੩ (੧੦੫੯)

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ, ਮਹਲਾ ਸਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਮੈਹਿਲਾ ਜਾਂ ਮੈਹਿਲਾਂ, ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਪਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਭੀ ਤੁਕ ਵਿਚ, 'ਮਹਲਾ' ਸਬਦ ਜੋੜ ਦਾ ਉਚਾਰ ਮਹੱਲਾ ਜਾਂ 'ਮਹੱਲਾਹ' ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ!

ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਆਇਆ ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਜਾ ਪੁਲਿੰਗ ਹੈ! ਪਰ ਕੁਝ ਗੁਰਮੁਖ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ ਸਮਝ ਕੇ ਮੈਹਿਲਾ ਉਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਵਡੀ ਭੁਲ ਹੈ!

ਦੇਖੋ 'ਜਾਪ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਿ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ' ਕੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ, ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਤੀਜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰ: ਨਹੀਂ ? ਇਥੇ ਉਚਾਰ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਰ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ! ਕਿਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ!

ਸੋ, 'ਮਹਲਾ' ਸਬਦ ਜੋੜ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਰ ਲੇਖ ਵਜੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲ ੧, ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ ਭੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਮਹਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਰਨਾ ਉਚਤ ਹੈ! ਇਹ ਪੁਲਿੰਗ ਹੈ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ ਨਹੀ!

ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਉਚਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ, ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰ।

(੧) ੧ੳ ਸਤਿਨਾਮੁਕਰਤਾਪੁਰਖੁਨਿਰਭਉਨਿਰਵੈਰਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(੨) ੧ੳ ਸਤਿਨਾਮਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(੩) ੧ੳ ਸਤਿਨਾਮੁਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(੪) ੧ੳ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਰੂਪ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ, ਅਤੇ ੨੬ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ, ਅਤੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ, ਆਸਾ ਬਾਣੀ ਭਗਤਾਂ ਕੀ, ਸ਼ਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮ: ੧, ਸਲੋਕ ਸਹਸ ਕ੍ਰਿਤੀ ਮ: ੫ ਸਵੱਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਮ: ੫ ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਮ: ੧, ਆਦਿ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਹੈ,। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਉਚਾਰ, 'ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਹੈ!

ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਵਾਰ ਮਾਝ ਕੀ ਮ:੧, ਗਉੜੀ ਅਸਟ ਪਦੀਆਂ ਮ: ੧ ਗਉੜੀ ਅਸਟ : ਮ: ੫, ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਛੰ: ਮ: ੧ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਛੰ : ਮ: ੩, ਗਉੜੀ ਬਾਣੀ ਭਗਤਾਂ ਕੀ, ਗਉੜੀ ਬਾਵਨਾ ਅਖਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਗਉੜੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕੀ ਅਤੇ ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਬਾਣੀ ਭਗਤਾਂ ਕੀ, ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਸਕਦੇ ਹਨ! ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਉਚਾਰ ਭੀ, 'ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਹੈ!

ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮ: ੪ (ਵਣਜਾਰਾ) ਅੰਕ (੮੧) ਅਤੇ ਬਿਹਾਗੜਾ ਮ: ੫ ਅੰਕ (੫੪੪) ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ! ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਭੀ ਉਚਾਰ 'ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ' ਹੈ।

ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਚਉਥੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ, ਜੈਤਸਰੀ, ਬੈਰਾੜੀ, ਤੁਖਾਰੀ, ਕੇਦਾਰਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਹਰ ਥਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਭੀ ਉਚਾਰ 'ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਹੈ,

ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਢੰਗ ਤੋਂ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਕੇ, 'ਸਤਿ' ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੀ ਵਾਚਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਗੁਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ, ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਲਗ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਭੁਲ ਹੈ।

ਇਸ ਚਉਥੇ ਰੂਪ ਦਾ ਉਚਾਰ ਭੀ ਦੂਜੇ ਸਰੂਪਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅੰਤ 'ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ

ੴ ਸਤਿ, ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ,

ਬੇ ਧਿਆਨੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਣ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ

ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਸ਼ੁਧ ਉਚਾਰ, ਜੋ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਖਰ ਨਾ ਉਚਾਰਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ੁੱਧ ਸ਼ਬਦ	ਅਸ਼ੁਧ ਉਚਾਰ	ਸ਼ੁਧ ਸ਼ਬਦ	ਅਸ਼ੁਧ ਉਚਾਰ
ਗਇਆ	ਗਿਆ	ਦਇਆ	ਦਿਆ
ਦਇਆਲ	ਦਿਆਲ	ਪਇਆ	ਪਿਆ
ਪਇਆਲ	ਪਿਆਲ	ਬਇਆਲ	ਬਿਆਲ
ਭਇਆ	ਭਿਆ	ਭਇਆਨ	ਭਿਆਨ

ਗਇਆ(ਦੂਰ ਹੋਆ) ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੂਖ ਭ੍ਰਮ ਗਇਆ ਮ: ੩, ੨੦ਵੀਂ (੨੮੯)
ਦਇਆ (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਕਰਿ ਦਇਆ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ 'ਗੂਜਰੀ ਮ:੪ (੧੦)
ਦਇਆਲ (ਕ੍ਰਿਪਾਲ) ਪ੍ਰਭ ਬਖਸੰਦ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ॥੭॥ ੨੦ਵੀਂ (੨੯੦)
ਪਇਆ (ਪੈ ਗਿਆ) ਨਾਨਕ, ਤਿਨ ਜਨ ਸਰਨੀ ਪਇਆ ॥੭॥ਪਹਿਲੀ(੨੬੩)
ਪਇਆਲ (ਪਤਾਲ) ਕਬਹੂੰ ਊਭ ਅਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥੫॥ ੧੧ਵੀਂ (੨੭੭)
ਬਇਆਲ (ਹਿੰਸਕ ਜੀਵ) ਭਲਕੇ ਭਉਕਹਿ ਸਦਾ ਬਇਆਲ
॥ ਸਿਰੀ : ਮ: ੧ (੨੪)
ਭਇਆ (ਹੋਇਆ) ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਮੁਕਤਿ ਜਨੁ ਭਇਆ ॥੩॥ ੨੦ਵੀ (੨੮੯)
ਭਇਆਨ(ਡਰਾਉਣਾ) ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਦੂਤ ਜਮ ਦਲੈ ॥੧॥ਦੂਜੀ(੨੬੪)
ਭਇਆਨਕ (") ਤੇ ਭਇਆਨਕ ਭਇਆ ॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੧੨)
ਮਇਆ (ਮੇਹਰ) ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀ ਮਇਆ '੬ਵੀਂ (੨੭੧)
ਲਇਆ (ਲਿਆ) ਆਪਹੁ ਕਛੂ ਨਾ ਕਿਨਹੂ ਲਇਆ " " "

ਕਿਸੇ ਧਾਤੂ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ, ਕੋਈ ਅਖਰ ਲਿਖਕੇ,
ਉਸਦਾ ਅਰਥ ਬਦਲਨਾ, ਅਤੇ ਉਚਾਰ

ਕਿਸੇ ਮੁਢਲੇ ਸ਼ਬਦ (ਧਾਤੂ) ਦਾ ਅਰਥ, ਉਲਟਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅ, ਕੁ, ਨਿ, ਮ, ਬ, ਅਖਰ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ, ਮੁਢਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਘੜ'ਦਾ ਅਰਥ ਘੜਨ ਤ੍ਰਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮੁਢਲੇ ਸਬਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਅ' ਲਿਖਣ ਨਾਲ 'ਅ-ਘੜ' ਸਬਦ ਬਣੇਗਾ। ਅ-ਘੜ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਨਾ ਘੜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ।

ਇਥੇ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿ, ਉਚਾਰ ਸਮੇਂ, ਮੁਢਲੇ ਸਬਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਖ਼ਰ, ਇਕਸਾਰ ਉਚਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਅਖਰ, ਭਾਵ 'ਅ' ਦੇ ਉਚਾਰ ਪਿਛੋਂ, ਥੋੜਾ ਬ੍ਰਿਸ੍ਰਾਮ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਪਰ ਜੇ ਅਸੀ 'ਅ' ਨੂੰ 'ਘ' ਨਾਲ ਜੋੜੀਏ ਤਾਂ ਅਘ-ੜ ਉਚਾਰ ਹੋਏਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਸ਼ੁਧ ਹੈ।

ਸਮਝਣ ਲਈ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਧ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁਧ ਰੂਪ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ;

ਸ਼ੁਧ ਰੂਪ	ਅਸ਼ੁਧ ਰੂਪ	ਸ਼ੁਧ ਰੂਪ	ਅਸ਼ੁਧ ਰੂਪ
ਅ-ਚਰ	ਅਚੰ-ਰ	ਅ-ਚੱਲ	ਅਚ-ਲ
ਅ-ਛਲ	ਅਛ-ਲ	ਅ-ਜਰ	ਅਜ-ਰ
ਅ-ਫਲ	ਅਫੂ-ਲ	ਅ-ਤਰ	ਅਤ-ਰ
ਅ-ਧਰ	ਅਧੰ-ਰ	ਅ-ਮਰ	ਅਮ-ਰ
ਅ-ਬਿਨਾਸ਼	ਅਬਿ-ਨਾਸ਼	ਅ-ਬਿਨਾਸ਼ੀ	ਅਬਿ-ਨਾਸ਼ੀ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਕੁਝ ਖਾਸ ਇਹ ਹਨ :

ਅਸ-ਥਿਰ (ਜੋ ਸਦੀਵ ਰਹੇ) ਅਸਥਿਰ ਜੋ ਮਾਨਿਓ ਦੇਹ,

ਜੈਜਾ ਵੰਤੀ ਮ: ੯ (੧੩੫੩)

ਅ-ਕਲ (ਕਲ ਰਹਤ, ਅਖੰਡ) ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰ ਰਹਿਆ,

ਸ: ਮ: ੧(੧੨) ਆਸਾ (੪੬੯)

ਅ-ਕੁਲ (ਕੁਲ ਰਹਤ) ਅਕੁਲ ਪੁਰਖ ਇਕ ਚਲਤੁ ਉਪਾਇਆ,

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਨਾਮ ਦੇਵ : (੧੩੫੧)

ਅ-ਕਲਹਿ (ਕਲਹਿ ਰਹਤ) ਕਲਮਾ ਅਕਲਹਿ ਜਾਨੈ॥

ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ, (੪੮੦)

ਅ-ਖਰ(ਜੋ ਨਾ ਖਰੇ) ਓਇ ਅਖਰ, ਇਨ ਮਹਿ ਨਾਹਿ ॥ ਗਉੜੀ ,

ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ : (੩੪੦)

ਅ-ਗਨਤ (ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਤ, ਬੇ-ਅੰਤ) ਬੇਸੁਮਾਰ ਅਥਾਹ ਅਗਨਤ ਅਤੋਲੈ ॥
ੲ੧ਵੀਂ (੨੯੨)

ਅ-ਗਮ (ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਰਹਤ) ਅਗਮ, ਅਗੋਚਰ, ਅਲਖ, ਅਪਾਰਾ ॥੪॥ ੧੭ ਵਾਂ,
ਮਾਰੂ ਮ: ੩ (੧੦੬੦)

ਅ-ਘੜ (ਜੋ ਘੜਿਆ ਨਾ ਜਾਏ, ਮਨੁ) ਅਘੜ ਘੜਿਆ, ਤਹਾ ਅਪਿਉਪੀਆ
ਮਾਰੂ ਜੈ ਦੇਵ ਜੀ (੧੧੦੬)

ਅ-ਚਰ (ਜੋ ਚਰਿਆ, ਖਾਧਾ ਨਾ ਜਾਏ) ਅਚਰੁ ਚਰੈ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ ॥
'ਗਉੜੀ ਮ: ੩ (੧੫੯)

ਅ-ਚਰਜ (ਅ-ਚੰਭਾ, ਹੈਰਾਨੀ) ਅਚਰਜ ਏਕੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇਪੰਡੀਆ,
ਸਿਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੯੨)

ਅ-ਚੱਲ (ਅ-ਟਲ) ਅਚਲ ਅਮਰ ਨਿਰਭੈ ਪਦ ਪਾਇਓ,
ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੯ (੮੩੦)

ਅ-ਛੱਲ (ਜੋ ਛਲਿਆ ਨਾ ਜਾਏ) ਜਹ ਅਛਲ, ਅਛੇਦ, ਅਭੇਦ ਸਮਾਇਆ ॥੬॥
੨੧ਵੀਂ ਅਸਟ : (੨੯੧)

ਅ-ਜਰ (ਜੋ ਜਰਿਆ ਨਾ ਜਾਏ, ਕਾਮਾਦਿਕ) ਅਜਰ ਜਰੈ, ਨੀਝਰ ਝਰੈ ॥
ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮ: ੧ (੧੩੩੧)

ਅ-ਜਰ (ਬੁਢੇਪੇ ਤੋਂ ਰਹਤ) ਉਹ ਅਜਰਾਵਰ ਮਨ ਭਾਇਆ ॥
'ਮਾਰੂ ਸੋਲ : ਮ:੧ (੧੦੩੮)

ਅਟਲ (ਅਸ-ਥਿਰ) ਅਟਲ, ਅਡੋਲ, ਅਤੋਲ, ਮੁਰਾਰੇ ।।੯।।
੧੪ਵਾਂ ਮਾਰੂ ਮ:੧(੧੦੩੪)

ਅ-ਤਰ (ਜੋ ਤਰਿਆ, ਪਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ) ਤਤਾ, ਅਤਰ ਤਰਿਓ ਨਹ ਜਾਈ ।।੨੨।।
ਬਾਵਨ ਅ: ਕਬੀਰ (੩੪੧)

ਅ-ਧਰ (ਬੇ-ਸਹਾਰਾ) ਹੁਕਮੇ ਧਾਰਿ, ਅਧਰ ਰਹਾਵੈ ।।੧।।
੧੧ਵੀਂ ਅਸਟ: (੨੭੭)

ਅਨਾਹਤ (ਹੱਤਯਾ ਰਹਤ) ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ, ।।੨੮।।
ਜਪੁ (੬ਅੰਕ)

ਅਨਹਦ (ਹੱਦ ਰਹਤ, ਬੇ ਅੰਤ) ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨ, ਅਨਹਦ ਝੁਨਕਾਰ ।।੭।।
੧ਅਸਟ। (੨੬੨)

ਅਨਿਕ (ਅਨ + ਇਕ, ਇਕ ਤੋ ਵੱਧ) ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰਿ, ਤ੍ਰਸਨ ਨ ਧ੍ਰਾਪੈ ।।੪।।
ਤੀਜੀ ਅਸਟ. (੨੬੬)

ਅ-ਪਤ (ਪਤਹੀਣ, ਬੇ-ਇਜ਼ਤ) ਪਤਿ ਅਪਤਿ, ਤਾ ਕੀ ਨਹੀ ਲਾਜ ।।
।। ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ: (੩੨੪)

ਅ-ਪਤੀਜ (ਸ਼ਰਧਾ ਹੀਣ) ਅਪਤੀਜੁ ਪਤੀਣਾ ।। ੩ ।।
ਸਵਯੇ ਮ: ੫ ਵੇਂ ਕੇ(੧੪੦੭)

ਅ-ਪਰਸ (ਅ-ਛੋਹ) ਨਾਨਕ ਉਹ ਅਪਰਸੁ, ਸਗਲ ਨਿਸਤਾਰੈ ।।
੯ ਵਾਂ ਸ਼: (੨੭੪)

ਅ-ਬਿਨਾਸ਼ (ਬਿਨਾਸ਼ ਰਹਤ) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾ ਅਬਿਨਾਸ ।।੮।।
੯ਵੀਂ ਅਸਟ (੨੭੫)

ਅ-ਬਿਨਾਸ਼ੀ (ਜੋ ਬਿਨਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਅਟਲ) ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਵਿਗਤ, ਅਗੋਚਰ, ।।੭।।
੧੧ਵਾਂ ਮ: ੫ (੧੦੮੨)

ਅ-ਭਰ (ਜੋ ਨ ਭਰੇ) ਅਭਰ ਸਰ, ਸੁਭਰ ਭਰਾਯੱਉ ।।੮।।
ਸਵਯੇ ਮ: ੫ਵੇਂ ਕੇ (੧੪੦੮)

ਅ- ਮਰ (ਜੋ ਨਾ ਮਰੇ, ਸਦੀਵ) ਦੇਖੋ 'ਅ-ਚਲ'

ਅ-ਲਖ (ਜੋ ਲਖਿਆ, ਜਾਣਿਆ ਨਾ ਜਾਏ) ਦੇਖੋ 'ਅ-ਗਮ'

ਅ-ਲਿਪਤ (ਨਿਰ-ਲੇਪ) ਨਾਨਕ, ਆਪਿ ਅਲਿਪਤੁ , ।।੪।।
੧੦ਵੀਂ ਅਸਟ. (੨੭੬)

ਸੁ- ਕ੍ਰਿਤ (ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ) ਦੁਕ੍ਰਿਤ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਮੱਧੇ ਸੰਸਾਰ ਸਗਲਾਣਾ
।। ਸਿਰੀ : ਮ:੫)(੫੧)

ਸੁ-ਗਮੰ (ਸੌਖੀ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲਾ ਥਾਂ) ਦੁਰਗਮ ਸਥਾਨ, ਸੁਗਮੰ ।। ੪ ।।
ਸ਼: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੮)

ਸ-ਬਲ (ਬਲਵਾਨ) ਇੰਦ੍ਰੀ ਸਬਲ, ਨਿਬਲ ਬਿਬੇਕ ਬੁਧ, ਸੋਰਠ ਰਵਿ: (੬੫੮)

ਸੂਭਰ ਦੇਖੋ 'ਅਭਰ'

ਕੁ-ਸੱਤ (ਬਦੀ ਝੂਠ) ਕੂੜ ਕੁਸਤ ਓਹ ਪਾਪ ਕਮਾਵੈ ॥

ਮ: ੩ (੨੬) ਗਉ: (੩੧੪)

ਕੁ-ਹੇਤ (ਬੁਰਾ ਹਿਤ, ਭੈੜਾ ਮੋਹ) ਹਾਲੀ ਰਾਹ ਕੁਹੇਤ ॥

ਸ: ਮ: ੧ (੧੭) ਰਾਮਕਲੀ) (੯੫੫)

ਕਾ-ਪੁਰਖ (ਨਿਪੁੰਸਕ) ਜਿਉ ਕਾਪੁਰਖ ਪੁਚਾਰੈ ਨਾਰੀ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ : ੫ (੧੯੮)

ਦੁ-ਕ੍ਰਿਤ (ਬੁਰੇ ਕ੍ਰਿਤ) ਦੇਖੋ 'ਸੁ-ਕ੍ਰਿਤ'

ਦੁ-ਤਰ (ਜੋ ਔਖਾ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ) ਦੁਤਰ ਮਹਾ ਬਿਖਮ ਇਹ ਮਾਏ ॥

੪੦ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਬਾਵਨ (੨੫੮)

ਦੁਰ-ਗਮ (ਔਖੀ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲਾ ਥਾਉਂ) ਦੇਖੋ ' ਸੁ ਗਮੰ'

ਨਿ-ਡਰ (ਡਰ ਹੀਣ) ਨਿਡਰੁ ਹੂਆ, ਡਰੁ ਉਰ ਹੋਇ ਭਾਗੈ ॥ ੧੯ ॥

ਬਾਵਨ (੩੪੧)

ਨਿ-ਬਲ (ਕਮਜ਼ੋਰ) ਦੇਖੋ 'ਸ-ਬਲ'

ਨਿ-ਮਲ (ਮਲ ਰਹਤ, ਪਵਿਤ੍ਰ) ਨਾਨਕ ਕੁਲਿ ਨਿਮਲੁ ਅਵਤਰਿਓ ॥ਸਵਯੇ ਮ:੪ਕੇ (੧੩੯੫)

ਨਿਰ-ਮਲ (ਪਾਕ ਪਵਿਤ੍ਰ) ਨਿਰਮਲ ਭੇਖ ਅਪਾਰ, ੭ ॥ ੧੯ ॥

ਸਵਯੇ ਮ : ਪਵੇ ਕੇ (੧੪੦੯)

ਬੇ-ਗ਼ਮ (ਚਿੰਤਾ ਰਹਤ) ਬੇਗ਼ਮ ਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ: (੩੪੫)

ਮਨ-ਅਸਵਾਰ (ਜੋ ਸਵਾਰ ਨਹੀਂ) ਮਨ ਅਸਵਾਰ, ਜੈਸੇ ਤੁਰੀ ਸੀਗਾਰੀ ॥ ॥

'ਗਉੜੀ ਮ: ੫) (੧੯੮)

ਮ-ਫੂਟ (ਜੋ ਨਾ ਟੁਟੇ) ਖਾਪਰ ਫੂਟ ਮਫੂਟ ॥ ੪੮ਵਾਂ ਸ: ਕਬੀਰ: (੧੩੬੭)

ਮ-ਫੁੱਟੈ (") ਸੀਲ ਸਨਾਹੁ ਮਫੁਟੈ ॥੩ ॥ ਸਵਯੇ ਮ: ੪ਕੇ (੧੩੯੭)

ਅ-ਪਿਉ (ਜੋ ਪੀਤਾ ਨਾ ਜਾਏ) ਦੇਖੋ 'ਅ-ਘੜ'

ਮ -ਖੱਟੂ (ਨਿਕੰਮਾ, ਜੋ ਨਾ ਕਮਾਏ) ਮਖਟੂ ਹੋਇ ਕੈ ਕੰਨ ਪੜਾਏ ॥ ਸ: ਮ: ੧ (੨੨) ਸਾਰੰਗ (੧੩੪੫)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਿੰਦੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ, ਬਿੰਦੇ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :-

ਸਾਈਂ (ਪ੍ਰਭੂ) ਜਿਥੈ ਜਾਈਐ ਤਿਥੈ ਹਰਿ ਸਾਈਂ ॥੫॥ ਬਿਲਾ: (੮੫੧)
ਸਾਂਗ (ਨੇਜ਼ਾ) ਤਰਕਸ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਸਾਗ, ਸਿਰੀ: ਮ: ੧; (੧੬)
ਸਾਂਪ (ਸੱਪ) ਸਾਪ ਕੁੰਚ ਛੋਡੈ, ਆਸਾ ॥ ਨਾਮ ਦੇਵ : (੪੮੫)
ਕਾਂਉਂ ਤਿਨ ਤਨ ਖਾਵਹਿਕਾਉਂ ॥ ॥ ਮ: ੫ (੨੬) ਸਾਰੰਗ (੧੨੪੭)
ਕਾਂਸੀ (ਧਾਤ) ਕਾਸੀ ਤੇ ਧੁਨਿ ਊਪਜੈ, ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ : (੮੫੭)
ਕਾਂਸ਼ੀ (ਨਗਰੀ) ਕਾਸੀ ਕਾਤੀ ਪੁਰੀ ਦੁਆਰਾ ॥
ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ : ਮ: ੧ (੧੦੨੨)
ਕਹਾਂ (ਕਿਥੇ) ਬਾਬਾ ਬੋਲਤੇ ਤੇ ਕਹਾ ਗਏ ॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੪੮੦)
ਗਾਉਂ (ਨਗਰ) ਰਾਖੈ ਆਛਾ ਗਾਉਂ ॥ '੧੪੩ਵਾਂ ਸ: ਕਬੀਰ (੧੩੭੨)
ਗਾਂਵਾ (ਨਗਰ) ਦੇਹੀ ਗਾਵਾ, ਜੀਉ ਧਰ ਮਹਤਉ, ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ (੧੧੦੪)
ਜਾਈਂ (ਥਾਂਈਂ) ਸੰਤਨ ਕਉ ਅਨਦ ਸਗਲ ਹੀ ਜਾਈ ॥ ਧਨਾ: ਮ: ੫ (੬੭੯
ਤਾਂ --- ਤਾਂ ਦਰਿ ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ॥ ਸ: ਮ: ੩ (੧੬) ਮਲਾਰ (੧੨੮੫)
ਤਾਈਂ --- ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮ ਧੂਰ ਸਾਧੂਕੀ ਤਾਈ ।ਮਲਾਰ ਮ: ੪ (੧੨੬੩)
ਥਾਉਂ (ਠਿਕਾਣਾ) ਵਡਾ ਸਾਹਿਬ ਊਚਾ ਥਾਉਂ ॥ ॥ ੨੪ ॥ ਜਪੁ (੫ਅੰਕ)
ਨਉਂ (੯) ਨਉ ਖੰਡ ਪ੍ਰਥਮੀ ਫਿਰੈ, ਅਸਟ : ੨ ਸੁਖਮਨੀ (੨੬੫)
ਨਾਉਂ (ਨਾਮ) ਊਚੇ ਉਪਰਿ ਊਚਾ ਨਾਉਂ ॥ ॥੨੪ ॥ ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)
ਨਾਇਂ (") ਸਾਚਾ ਸਾਹਿੰਬ ਸਾਚੁ ਨਾਇ , ॥੪ ॥ ਜਪੁਜੀ (੨ਅੰਕ)
ਨਾਈਂ (ਨਾਮਨਾ) ਵਡਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਡੀ ਨਾਈ, ॥੨੧॥ ਜਪੁਜੀ (੫ ਅੰਕ)
ਨਾਂਗ (ਨੰਗਾ) ਨਾਗੋ ਆਇਆ ਨਾਗ ਸਿਧਾਸੀ, ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੬)
ਨਾਂਗਾ " ਬਾਹੁੜਿ ਜਾਸੀ ਨਾਗਾ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੭੪)
ਨਾਗੀ (ਨੰਗੀ) ਪ੍ਰਣਵਤ ਨਾਨਕ ਨਾਗੀ ਦਾਝੈ, ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੧੫੬)

ਨਿਨਾਉਂ (ਬਦ ਨਾਮ) ਜਿਉ ਬੇਸੁਆ ਪੂਤੁ ਨਿਨਾਉ ।। ਸਿਰੀ ਮ: ੪ (੮੨)

ਬਾਂਗ (ਹਾਕ ਸੱਦ) ਜਾ ਕਾਰਨਿ ਤੂੰ ਬਾਗ ਦੇਹਿ,

੧੮੪ਵਾਂ ਸ: ਕਬੀਰ: (੧੩੭੪)

ਬੱਨਾਂ ਫਰੀਦਾ ਮਉਤੈ ਦਾ ਬਨਾ ਏਵੈ ਦਿਸੈ, ੯੮ਵਾਂ ਸ: ਫ: (੧੩੮੩)

ਬੱਨ੍ਹਾਂ ਜੇ ਬੰਨ੍ਹਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ ॥ ॥ ੧ ॥ ਜਪਜੀ (੧ ਅੰਕ)

ਭਾਂਤਿ (ਪ੍ਰਕਾਰ) ਕਬਹੂ ਨਿਰਤਿ ਕਰੈ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ॥

।੬। ਅਸਟ : ੧੧ਵੀਂ ਸੁਖ : (੨੭੭)

ਮੈਂ (ਅਹੰ) ਹਉ ਹਉ ਮੈ ਮੈ ਵਿਚਹੁ ਖੋਵੈ ॥ ।੪੬। ਸਿਧ : ਮ੧ (੯੮੩)

ਸੰਬੋਧਕ ਨਾਂਵ, ਅੰਤਿ ਕੰਨਾਂ

ਹਮਰੀ ਬੇਦਨ ਤੂ ਜਾਨਤਾ ਸਾਹਾ. ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੪ (੬੭੦)

ਉਡਹੁ ਨ ਕਾਗਾ ਕਾਰੇ ॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ: (੩੩੭)

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ, ਸਿਧ ਗੋਸਟ ਮ:੧ (੯੪੬)

ਲੋਕਾ ਮਤ ਕੋ ਫਕੜਿ ਪਾਇ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੪੧)

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦ, ਸ਼ਾਹਾ, ਕਾਗਾ ਪੁਰਖਾ, ਲੋਕਾ ਸੰਬੋਧਕ ਨਾਂਵ ਹਨ, ਇਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਕੰਨੇ ਨੂੰ ਬਿੰਦਾ ਲਗਾਇਆਂ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਾਂਵ ਬਹੁ ਵਚਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ :

ਸ਼ਾਹਾਂ ਸੁਰਤ ਗਵਾਈਆਂ, ਰੰਗ ॥ ਅਸਾ ਮ: ੧ ਅਸਟ : (੪੧੭)

ਕਾਗਾਂ ਕਰੰਗ ਢੰਢੋਲਿਆ, ।। ੯੧ ।। ਸ: ਸ਼ੇਖ ਫ: (੧੩੮੨)

ਪੁਰਖਾਂ ਬਿਰਖਾਂ ਤੀਰਥਾ ਤਟਾਂ ਮੇਘਾਂ ਖੇਤਾਂਹ ॥

ਸ: ਮ: ੧ (੮) ਆਸਾ (੪੬੭)

ਲੋਕਾਂ ਨਾ ਸਾਲਾਹਿ ਜੋ ਮਰਿ ਖਾਕੁ ਥੀਈ ॥ ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੩ (੭੫੫)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾ ਸਿੱਖਾ, ਸਾਧਾ, ਸਾਧੂਆ, ਸਿਧਾ, ਹੰਸਾ, ਕੀਟਾ, ਕਾਦੀਆ, ਚਰਗਾ, ਨਾਗਾ, ਪੀਰਾ, ਭਗਤਾ, ਮਿਰਗਾ, ਰਸੀਆ, ਵੇਦਾ ਆਦਿਕ ਸੰਬੋਧਕ

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਕੰਨੇ ਨੂੰ ਬਿੰਦਾ ਲਗਾਇਆਂ, ਨਾਂਵ ਬਹੁ ਵ: ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।। ਦੂਜੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਲੇ ਕੰਨੇ ਨੂੰ ਬਿੰਦਾ ਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੰਬੋਧਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਕੰਨੇ ਨੂੰ ਬਿੰਦਾ ਉਚਾਰਨਾ ਉਚਤ ਹੈ: ਜਿਵੇਂ

ਸ਼ੀਹਾਂ ਬਾਜ਼ਾਂ ਚਰਗਾਂ ਕੁਹੀਆਂ, ਸ: ਮ: ੧ (੧੪) ਮਾਝ (੧੪੪)

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ, ਸੁਰਾਂ ਸਿੱਧਾਂ ਕੀ ਸੁਧਿ॥ ।।੩੬।। ਜਪੁ (੮ ਅੰਕ)

ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾਂ ਲਖ ਹੋਹਿ , ।।੧।। ਜਪੁ (੧ਅੰਕ)

ਜੇਤੇ ਜੀਅ, ਜੀਵਹਿ ਲੈ ਸਾਹਾਂ, ਸ: ਮ: ੧ (੧੪) ਮਾਝ (੨੪੪)

ਸਾਧਾਂ ਕੀ ਧੂਰੀ ਨਾਵੈ॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੨੩)

ਸੋਮਿਤਿ ਜਾਣੈ ਨਾਨਕਾ, ਸੁਰਾਂ ਮੇਰਾਂ ਜੰਤਾਂਹ॥ ਸ: ਮ: ੧ (੮) ਆਸਾ (੪੬੭)

ਹੰਸਾਂ ਵੇਖਿ ਤਰੰਦਿਆਂ ਬਗਾਂ ਭੀ ਆਇਆ ॥ਮ: ੩ (੧) ਵਡ: (੫੮੫)

ਕਾਲਾਂ ਗੰਢੁ ਨਦੀਆਂ ਮੀਂਹ ਝੋਲ ॥ ॥ਮ: ੧ (੧੨) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਸੁਣਿ ਗੱਲਾਂ ਆਕਸ ਕੀ ਕੀਟਾਂ ਆਈ ਰੀਸ॥ ।।੩।। ਜਪੁ (੭ ਅੰਕ)

ਸਹਸ ਅਠਾਹਰ ਕਹਿਨ ਕਤੇਬਾਂ , ।।੨੨।। ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)

ਗਿਰਹਾਂ ਸੇਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ , ।।੨੩।। ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)

ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਮਨਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ, (੧੧) ਵਡਹੰਸ (੫੯੦)

ਜੁਗਾਂ ਜੁਗੰਤਰਿ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ।।੩।। ਜਪੁ (੨ ਅੰਕ)

ਕਲੀ-ਅੰਦਰਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿੰਨਾਂ ਦਾ ਅਉਤਾਰ ।।

ਸ: ਮ: (੨੦) ਬਿਹਾਗੜਾ (੫੫੬)

ਬਗੁ ਡਡਾਂ ਭਾਲਣ ਜਾਵੈ ॥ ਸ: ਮ: ੫ (੭) ਰਾਮਕਲੀ) (੯੬੦)

ਦੁਨੀਆਂ ਪੀਰਾਂ, ਮਸਾਇਕਾਂ ਰਾਇਆਂ, ॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਦੀਪਾਂ ਲੋਆਂ ਮੰਡਲਾਂ ਖੰਡਾਂ ਵਰਭੰਡਾਂਹ ॥ ਸ: ਮ: ੧ (੮) ਆਸਾ (੪੬੭)

ਨਾਗਾਂ ਮਿਰਗਾਂ ਮਛੀਆਂ, ਰਸੀਆਂ, ਘਰਿ... ॥ਸ: ਮ: ੧ (੨) ਮਾਝ (੧੨੭੯)

ਨਾਵਾਂ ਕੇ ਵਡ ਨਾਉਂ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੫੩)

ਨਾਇ ਨਿਵਾਜਾਂ ਨਾਤੈ ਪੂਜਾ , ਸ: ਮ: ੧ (੨੬) ਮਾਝ (੧੫੦)

ਪਾਤਾਲਾਂ ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਆਗਾਸਾਂ ਆਗਾਸ ॥ ॥੨੨॥ ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)

ਪਾਪਾਂ ਬਾਝਹੁ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ, ।ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੭)

ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਭਾਰ ॥ ।੧। ਜਪੁ (੧ ਅੰਕ)

ਬਾਂਗਾਂ ਬੁਰਗੂ ਸਿੰਙੀਆਂ, ਮ: ੧ (੧੪) ਸੂਹੀ (੭੯੦)

ਕਾਦੀਆਂ ਬਾਮਣਾ ਕੀ ਗਲ ਥਕੀ, ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੨)

ਭਗਤਾਂ ਤੈ ਸੈਸਾਰੀਆਂ ਜੋੜੁ ਕਦੇ ....॥ (੧੬) ਮਾਝ (੧੪੫)

ਬਿਨੁ ਭਾਗਾਂ ਧਨੁ ਨਾਹਿ ॥

ਮਹਲਾਂ ਅੰਦਰਿ ਹੋਦੀਆਂ , ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੭)

ਜੀਅ ਜਾਤਿ ਰੰਗਾਂ ਕੇ ਨਾਂਵ ॥ ॥੧੬॥ ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

ਵੇਦਾਂ ਗੰਢੁ ਬੋਲੇ ਸਚੁ ਕੋਇ॥ ।ਮ: ੧ (੧੨) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਨਾਂਵ ਬਹੁ ਵ: ਕਰਣ ਕਾਰਕ

ਅਖੀਂ ਦੇਖੈ, ਜਿਹਵਾ ਬੋਲੈ, ਕੰਨੀ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇ

ਸ: ਮ: ੧ (੨) ਮਾਝ (੧੩੮)

”

ਪੈਰੀਂ ਚਲੈ ਹਥੀਂ ਕਰਣਾ,

ਕਰਮੀਂ ਕਰਮੀਂ ਹੋਇ ਵੀਚਾਰ॥ ॥੩੪॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੭)

ਗੱਲੀਂ ਭਿਸਤਿ ਨ ਪਾਈਐ, ਮ: ੧ (੭) ਮਾਝ (੧੪੧)

ਥਿਤੀਂ ਵਾਰੀਂ ਮਾਹੁ ਹੋਆ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧. (੧੨)

ਪਾਈਐ ਵਡ ਪੁਨੀਂ ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥ ।ਆਸਾਵਰੀ ਮ: ੫ (੪੦੯)

ਪੁਤੀਂ ਗੰਢ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰ।। ਮ: ੧ (੧੨) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਬਾਤੀਂ ਮੇਲ ਨ ਹੋਈ ॥ । ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੫)

ਭਵਰ ਬੇਲੀਂ ਰਾਤਿਓ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ ਛੰਤ (੪੩੯)
ਰੰਗੀਂ ਰੰਗੀਂ ਭਾਂਤੀਂ ਕਰਿ ਕਰਿ, ॥੨੭॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੬)
ਰਾਤੀਂ ਰੁਤੀਂ ਥਿਤੀਂ ਵਾਰ ॥ ॥੩੪॥ ਜਪੁ (੭ ਅੰਕ)
ਵਡਭਾਗੀਂ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲੈ, ।ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਮਾਝ ਮ: ੫ (੭੩੫)

ਨਾਂਵ ਬਹੁ ਵ: ਅੰਤਿ ੀਂ ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ)

ਇੰਦ੍ਰੀਂ ਕਹਿਆ ਨ ਮਾਨਾ॥ ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੧੦੪)
ਸੋ ਸੁਣਿਆ ਸਿਖੀਂ ਕੰਨੇ॥ । ਮ: ੪ (੨੫) ਗਉੜੀ (੩੧੪)
ਰਤਨ ਵਿਗਾੜ ਬਗੋਏ ਕੁਤੀਂ, ਅਸਾ ਮ: ੧ ਅਸਟ: (੩੬੦)
ਅਠਸਠ ਤੀਰਥ ਦੇਵੀਂ ਥਾਪੇ, ਸ: ਮ: ੧(੨੬)ਮਾਝ (੧੫੦)
ਵੇਲ ਨ ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀਂ, ।੨੧।ਜਪੁ (ਅੰਕ ੪)
ਪੁਤ੍ਰੀਂ ਕਉਲੁ ਨਾ ਪਾਲਿਓ, ।੨। ਸਤੈ ਡੂਮ (੯੬੭)
ਮੋਰੀਂ ਰੁਣ ਝੁਣ ਲਾਇਆ, ਵਡਹੰਸ ਮ: ੧ (੫੫੭)

ਪੜਨਾਂਵ ਅੰਤ 'ਾਂ'

ਓਨਾਂ ਰਿਜਕ ਨਾ ਪਇਓ ਓਥੈ, ਸ: ਮ: ੧(੨੧) ਰਾਮਕਲੀ (੯੫੬)
ਫਰੀਦਾ ਤਿਨਾ ਮੁਖ ਡਰਾਵਣੇ, ੧੦੬ਵਾਂ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫਰੀਦ (੧੩੮੩)
ਜਿਨਾਂ ਵਿਸਾਰਿਓਨੁ ਨਾਉ " " "

ਕਿਰਿਆ ਉਤਮ ਪੁਰਖ ਅੰਤਿ 'ਾਂ'

ਆਖਾਂ,ਕਹਾਂ, ਜਾਣਾ, ਜਾਵਾਂ, ਜੀਵਾਂ, ਨ੍ਹਾਵਾਂ, ਬੰਨ੍ਹਾਂ, ਭਾਵਾਂ, ਰਹਾਂ, ਵੇਖਾਂ ਆਦਿ।

ਆਖਾਂ ਜੀਵਾਂ, ਵਿਸਰੈ ਮਰ ਜਾਉਂ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (ਅੰਕ ੯)

ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ ਕਹਾਂ ਵੀਚਾਰ ॥ ॥੧੬॥ ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)
ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ , ਆਖਾ ਨਾਹੀ , ॥੫॥ ਜਪੁ (੨ ਅੰਕ)
ਵਾਰਿਆ ਨਾ ਜਾਵਾਂ ਏਕ ਵਾਰ ॥ ॥੧੬॥ ਜਪੁ (੩ਅੰਕ)
ਤੀਰਥ ਨਾਵਾਂ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵਾਂ , ॥੬॥ ਜਪੁ (੨ ਅੰਕ)
ਜੇ ਬਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰੀਆਂ ਭਾਰ ॥ ॥ ੧ ॥ ਜਪੁ (੧ ਅੰਕ)
ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾਂ ਲਿਵ ਤਾਰ ॥ " ॥ ੧ ॥
ਜੇਤੀ ਸਿਰਠ ਉਪਾਈ ਵੇਖਾਂ, ॥ ੬ ॥ ਜਪੁ ॥ (੨ ਅੰਕ)

ਕਿਰਿਆ ਉਤਮ ਪੁਰਖ ਅੰਤਿ 'ਉ'

ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ ਸਿਮਰਉਂ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੯)
ਗੁਰ ਕੀ ਰੇਣ ਨਿਤ ਮਜਨ ਕਰਉਂ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੯)
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਹਉਮੈ ਮਲ ਹਰਉਂ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੯)
ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ ਝੁਲਾਵਉਂ ਪਾਖਾ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੯)
ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕੇ ਗ੍ਰਹ ਢੋਵਉਂ ਪਾਣੀ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੯)
ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕੇ ਗ੍ਰਹ ਪੀਸਉਂ ਨੀਤਿ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੯)
ਅਬ ਮੈ ਕਉਨੁ ਉਪਾਉ ਕਰਉਂ ॥ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੯ (੬੮੫)
ਭਉ ਨਿਧਿ ਪਾਰ ਪਰਉਂ ॥ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੯ (੬੮੫)
ਤਾਂਤੇ ਅਧਿਕ ਡਰਉਂ ॥ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੯ (੬੮੫)
ਯਹ ਜੀਅ ਸੋਚ ਧਰਉਂ ॥ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੯ (੬੮੫)
ਪਸੁ ਜਿਉਂ ਉਦਰੁ ਭਰਉਂ ॥ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੯ (੬੮੫)
ਤਬ ਹਉ ਪਤਿਤ ਤਰਉਂ ॥ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੯ (੬੮੫)
ਹਉ ਮਾਰਉਂ ਹਉ ਬੰਧਉ, ਛੋਡਉਂ, ਆਸਾਂ ਮ: ੫ (੩੮੦)
ਸਤਿਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਉਂ ॥ ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੦੨)

ਸਫਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਦਿ ਪਾਉਂ ॥ — ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੦੨)

ਤੇਰੀ ਕੀਰਤਿ, ਕਰਮ ਕਮਾਉਂ ॥ — ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੦੨)

ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਕਹਿ ਨ ਸਕਾਉਂ ॥ — ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੦੨)

ਹਰਿ ਸਾਧਨ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਉਂ ॥ — ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੦੨)

ਦੇਇ ਮੁਹਾਰ ਲਗਾਮ ਪਹਰਾਵਉਂ ॥ — ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੨੯)

ਸਗਲ ਤ ਜੀਨ, ਗਗਨ ਦਉਰਾਵਉਂ ॥ — ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੨੯)

ਚਲਰੇ ਤੁਝਹ ਬੈਕੰਠ ਲੇ ਤਾਰਉਂ ॥ — ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੨੯)

ਕਿਰਿਆ ਅਨ ਪੁਰਖ ਬਹੁ ਵ: ਅੰਤਿ 'ਹਿਂ'

ਆਖਹਿਂ –ਆਖਹਿਂ ਮੰਗਹਿਂ ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ, ।।੪।। ਜਪੁ ॥(੨ ਅੰਕ)

ਆਵਹਿਂ – ਅਮੁਲ ਆਵਹਿਂ, ਅਮੁਲ ਲੈ ਜਾਹਿ ॥ ।।੨੬।। ਜਪੁ (੫ਅੰਕ)

ਸੋਹਹਿਂ – ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿਂ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ ॥ ।।੧੬।। ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

ਸਮਾਹਿਂ – ਅਮੁਲ ਭਾਇ, ਅਮੁਲਾ ਸਮਾਹਿ ॥ ।੨੬ ।ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)

ਸਾਲਾਹਿਂ – ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿਂ ਏਤੀ, ਸੁਰਤਿ ।।੨੩।। ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)

ਹੋਵਹਿਂ – ਇਕ ਦੂ ਜੀਭੌਂ ਲਖ ਹੋਹਿਂ, ਲਖ ਹੋਵਹਿ । ।੩੨ ।।ਜਪੁ (੭ ਅੰਕ)

ਕਹਹਿਂ – ਅਸੰਖ ਕਹਹਿਂ ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਹੋਇ ॥ ।।੧੯।। ਜਪੁ (੪ਅੰਕ)

ਕਮਾਹਿਂ –ਅਸੰਖ ਗਲ ਵਢ ਹਤਿਆ ਕਮਾਹਿ ।।੧੮।। (੪ ਅੰਕ)

ਕਰਹਿਂ – ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ

ਖਾਹਿਂ – ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ॥ ।।੩।। (੨ ਅੰਕ)

ਗਾਵਹਿਂ – ਗਾਵਹਿਂ ਤੁਹਨੋ ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ੨੭।ਜਪੁ (੬ ਅੰਕ)

ਚਲਾਵਹਿਂ – ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗ ਦੁਇ ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ, ।।੨੯।। (ਜਪੁ ੬ ਅੰਕ)

ਜਾਹਿਂ – ਦੇਖੋ 'ਆਵਹਿ'

ਜਾਣੀਅਹਿਂ - ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ ॥ ।।੨੩।। (੫ ਅੰਕ)

ਤੁਟਹਿਂ – ਕੇਤੇ ਖਪਿ ਤੁਟਹਿ ਵੇਕਾਰ ॥ ॥੨੫।।

ਪਾਈਅਹਿਂ – ਹੁਕਮਿ ਲਿਖਿ, ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ , ।।੨।। (੧ ਅੰਕ)

ਪਾਹਿਂ –ਦੇਦਾ ਦੇ, ਲੈਦੇ ਥਕਿ ਪਾਹਿ ॥ ।।।।੩। ਜਪੁ (੨ ਅੰਕ)

ਪਾਵਹਿਂ – ਸੁਣਿਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ ॥ ।੧੦। ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

ਫਰਾਹਿਂ – ਅਸੰਖ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ ਫਰਾਹਿ ॥ ।।੧੮।। ਜਪੁ (੪ ਅੰਕ)

ਬਿਲਲਾਹਿਂ – ਅੰਤਿ ਕਾਰਣ ਕੇਤੇ ਬਿਲਲਾਹਿ ॥ ।।੨੪। ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)

ਭਵਾਈਅਹਿਂ – ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ ॥ ।।੨।। ਜਪੁ (੧ ਅੰਕ)

ਮੰਗਹਿ – ਦੇਖੋ 'ਆਖਹਿਂ'

ਵਾਜਹਿਂ – ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ ਨਾਦ ॥ ॥੨੯॥ ਜਪੁ (੬ ਅੰਕ)

ਨੋਟ : ਇਸ ਕਿਰਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਸਿਰਫ਼ 'ਜਪੁ' ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੇ, ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ, ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਉਚਾਰ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਏ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਹਨ, ਪਰ ਉਚਾਰ, ਤੁਕ ਦੇ ਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ --

ਗਲਾ (ਗਰਦਨ) ਗਲਾ ਬਾਧਿ ਦੁਹਿ ਲੇਇ ਅਹੀਰੁ

॥ ਨਾਮ ਦੇਵ ਸਾਰੰਗ (੧੨੫੨)

ਗੱਲਾ (ਇਜੜ) ਫਿਟਾ ਵਤੈ ਗਲਾ ॥ ਸ: ਮ: ੧ (੨੬) ਮਾਝ (੨੫੦)

ਗੱਲਾਂ (ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ) ਸੁਣਿ ਗਲਾ ਆਕਾਸ ਕੀ, ॥ ੩੨ ॥ ਜਪੁ (੭ ਅੰਕ)

ਗੱਲਾਂ (ਕਪੋਲ) ਗਲ੍ਹਾ ਪਿਟਨਿ ਸਿਰੁ ਖੋਹੇਨਿ ॥ ੬ ਸ: ਮ: ੧ (੧੪੧੦)

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਬਦ, ਪੰਜਾਬੀ ਪੈਂਤੀ ਅਖਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ੴ

ਉਪਰ, ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਲਿਖੇ, '੧' ਏਕਾਂਗ ਦਾ ਉਚਾਰ :

ਏਕਮ, ਏਕੰਕਾਰ ਨਿਰਾਲਾ ॥ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੧ (ਥਿਤੀਂ) (੮੩੮

ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਵਰ ਨਹੀ ਦੂਜਾ ॥ ਓ ਅੰਕਾਰ ਮ: ੧ (੯੩੦)

ਏਕੰਕਾਰ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨਿਰਭਉ , ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੯੧੬)

ਪ੍ਰਣਵੋ ਆਦਿ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਪਾ: ੧੦ਵੀਂ

ਏਕਾ ਏਕੰਕਾਰ ਲਿਖ ਦਿਖਾਲਿਆ ॥ ॥੧੫॥ ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਏਕੰਕਾਰ ਏਕਾਂਗ ਲਿਖ , ॥੧॥ ਵਾਰ ੩੦ਵੀਂ " "

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਤੋਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਲਿਖਆ ਏਕਾਂਗ, '੧', ਸੰਖਿਆ ਵਾਚਕ ਏਕਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸੰਗਿਆ ਵਾਚਕ ਨਾਉਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰ ਏਕੰਕਾਰ ਹੈ।

ਰਾਗੁਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ੧ ਘਰੁ ੧ (ਅੰਕ ੧੪)

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ, ਆਪ ਹੀ ਇਸ '੧' ਦਾ ਉਚਾਰ ਪਹਿਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਛੈ, ਛੁਕਟੀ ॥੨॥੩॥ ਛਕਾ '੧' ਦੇਵ: (੫੨੮)

ਇਥੇ ਇਸ ੧ ਅੰਕ ਦਾ ਉਚਾਰ ਇਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਸੰਖਿਆ ਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :

(੧) ਏਕੰਕਾਰ (੧) ਪਹਿਲਾ (੧) ਇਕ

ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ੧ੴ ਦਾ ਉਚਾਰ :

ਓ + ੰ = 'ਓਅੰ

ਓਅੰ ਸਾਧ ਸਤਿਗੁਰ ਨਮਸਕਾਰੰ॥ ॥੧ ॥ ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਮ: ੫ (੨੫੦)

ਓਅੰ ਗੁਰਮਖਿ ਕੀਓ ਅਕਾਰਾ॥ ੨॥ " " " "

ਓਅੰ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚੀਤਿ ਪਹਲਰੀਆ॥

॥੪੫॥ ਸ਼ਬਦ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੧੩)

ਓਅੰ ਆਦਿ ਰੂਪੇ ਅਨਾਦੀ ਸਰੂਪੈ ॥ ॥ ਜਾਪੁ ਪਾ: ੧੦ਵੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮਕਲੀ ਦਖਣੀ ਮਹਲਾ ੧ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਨਾਉਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਇਕ ਬਾਣੀ ੯੨੯ ਅੰਕ ਉਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਓਅੰਕਾਰਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ ॥ ਓਅੰਕਾਰ ਕੀਆ ਜਿਨਿ ਚਿਤਿ ॥

ਓਅੰਕਾਰਿ ਸੈਲ ਜੁਗ ਭਏ ॥ ਓਅੰਕਾਰ ਬੇਦ ਨਿਰਮਏ ॥

ਓਅੰਕਾਰਿ ਸਬਿਦ ਉਧਰੇ ਓਅੰਕਾਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਰੇ ॥ (੯੩੦)

ਤਥਾ –ਓਅੰਕਾਰ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈ ॥ ਮਾਰੂ ਸਲੋਕ ਮ: ੩ (੧੦੬੧)

" ਓਅੰਕਾਰਿ ਉਤਪਾਤੀ ॥ ।। ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੦੩)

" – ਓਅੰਕਾਰਿ ਆਦ ॥ ਕਥਨੀ ਅਨਾਦ । ਜਾਪੁ ਪਾ: ੧੦ਵੀਂ

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ '੧ਓ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਚਾਰ, ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧ ਹੁਦੇ ਹਨ।

ਓਅੰ, ਅਤੇ ਓਅੰਕਾਰ ॥

ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰ '੧ਓ' ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਉਚਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾ: ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਏਕੰਕਾਰ + ਓਅੰਕਾਰ = 'ਏਕੋਂਕਾਰ' ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਤ 'ਸੰਥਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਪੋਥੀਂ ਪਹਿਲੀ, ਅੰਕ ੧੦ ॥

ਆਸਾ – ਰਾਗ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ (ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਉਂ) ੩੪੮

ਆੱਸਾ – (ਅੱਧਕ ਸਹਤ (ਇੱਛਾ) ਆਸਾ ਕਰਤਾ ਜਗ ਮੁਆ,

॥ ਸ: ਮ: ੩ (੨੨) ਗੂਜਰੀ ੫੧੭)

ਆੱਸਾਂ – (ਬਹੁ ਵਚਨ) ਨਾਨਕ ਆਸਾ ਪੂਰੀਆਂ, ਸ: ਮ: ੩ (੨੨) ਗੂਜਰੀ (੫੧੭)

ਆਸ਼ਾ ਸੰ: (ਇੱਛਾ) ਅਤ੍ਰੰਤ ਆਸਾ ਆਥਿਤ੍ਰ ਭਵਨੰ ॥

। ੩ । ਸ਼: ਸਹਸ : ਮ: ੫ (੧੩੫੪)

ਆਸਾ (ਡੰਡਾ) ਮਨਸਾ ਮਾਰ ਨਿਵਾਰਹੁ, ਆਸਾ ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੩)

ਅ – ਕਲ (ਨਿਰਮਲ) ਜਿਸੁ ਗੁਰ ਤੇ ਅਕਲ ਗਤਿ ਜਾਣੀ ॥

ਗਉੜੀ ਮ : ੫ (੨੩੯)

ਅ -ਕਲ (ਅਖੰਡ) ਅਨਭਉ ਉਨਮਾਨ ਅਕਲ ਲਿਵਲਾਗੀ,
ਸਵੱਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ (੧੩੯੭)

ਅ-ਕਲ (ਨਿਰਗੁਣ) ਅਕਲ ਕਲਾ ਧਰ ਸੋਈ ॥
॥ ੫੯ ॥ ਸਿੱਧ ਗੋਸ਼ਟ (੯੪੪)

ਅ.ਕਲ (ਬੁੱਧੀ) ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਕਲਿ ਭਈ ਅਵਰੈ,
ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੩)

ਅਕਲੁ (ਕਲੁਸ ਤੋਂ, ਪਾਪਾ ਤੋਂ ਰਹਤ) ਅਕਲੁ ਗਾਇ, ਜਮ ਤੇ ਕਿਆ ਡਰੀਐ ॥
ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੪੦)

ਆਖੀ (ਕਹੀ) ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤੀ,
ਸ: ਮ: ੨ (੧੬) ਸਾਰੰਗ (੧੨੪੩)

ਆਂਖੀਂ (ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ) ਗੁਰੁ ਥੀਆ ਸਾਖੀ, ਤਾਂ ਡੀਠਮ ਆਖੀ,
ਆਸਾ ਛੰ : ਮ: ੫ (੪੫੫)

ਅਖਰ (ਲਫ਼ਜ਼ ਬਹੁ ਵ:) ਬਾਵਨ ਅਖਰ ਜੋਰੇ ਆਨਿ ॥
॥ ੪੫ ॥ ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅ: ਕਬੀਰ (੩੪੩)

ਅ-ਖਰ ਵਿਸ਼ੇਸਣ (ਨਾ ਖਰਨ ਵਾਲਾ:) ਓਇ ਅਖਰ ਇਨਮੈ ਨਾਹਿ ॥
ਗਉੜੀ (੩੪੦)

ਸਹੁ (ਸਹਾਰ, ਹਠਿ ਕਿ:) ਕਿਰਤ ਕਮਾਣੇ, ਦੁਖ ਸਹੁ ਪਰਾਣੀ,
॥ ਬਿਹਾਗੜਾ ਛੰ : ਮ: ੫ (੫੪੬)

ਸ਼ਹੁ (ਪਤੀ) ਨਾਨਕ ਕਹੈ ਸਹੇਲੀ ਹੋ ਸਹੁ ਖਰਾ ਪਿਆਰਾ
॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੩੯)

ਸਾਹੁ (ਸੁਆਸ) ਮਤੁ ਕਿ ਜਾਪੈ ਸਾਹੁ ਆਵੈ ਕਿ ਨ ਆਵੈ ਰਾਮ
॥ ਬਿਹਾਗੜਾ ਮ: ੪ (੫੪੦)

ਸ਼ਾਹੁ ਫ਼ : (ਧਨਾਂਢ) ਤੂ ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਹੁ ਅਮਿਤਾ ॥
॥ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰ: ਮ: ੫ (੧੧੧੭)

ਸਾਹਾ (ਮਹੂਰਤ) ਸਾਹਾ ਗਣਹਿ, ਨ ਕਰਹਿ ਵੀਚਾਰ ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧ (੯੦੪)

ਸਾਹਾ (ਸ੍ਵਾਸ) ਇਕ ਸਾਹਾ ਤੁਧੁ ਧਿਆਇਦਾ ॥

॥ ੬ ॥ ਸਿਰੀ : ਮ: ੫ (੭੩)

ਸਾਹਾਂ (ਬਹੁ ਵ:) ਜਮ ਕਾਢ ਲਏਗਾ ਸਾਹਾ ਹੇ ॥ ਮਾਰੂ ਮ: " ੩ ॥ (੧੦੫੪)

ਸ਼ਾਹਾ (ਸੰਬੋਧਕ) ਮੇਰੇ ਸਾਹਾ, ਮੈਂ ਹਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸੁਖ ਹੋਇ ॥

॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੪(੬੭੦)

ਸ਼ਾਹਾਂ (ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਸਾਹਾ ਪਾਤਿ ਸਾਹਿਬੁ,

॥ ੨੭ ਜਪੁ (੬ ਅੰਕ)

ਸਕਤ (ਕਰਿ ਸਕਣਾ) ਸਕਤ ਨ ਕੋਈ ਤੋਰਿ ॥

॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੨੮)

ਸ਼ਕਤ (ਬਲੁ) ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ ਨ ਸਕਤਿ ਹੀ ਕਾਈ, ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫ (੮੦੨)

ਸ਼ਕਤ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਸਕਤਿ ਸਨੇਹ ਕਰਿ ਸੁੰਨਤਿ ਕਰੀਐ,

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੪੭੭)

ਸ਼ਿਖ , ਸੰ: (ਬੋਦੀ) ਮੂੰਡ ਮੁਡਾਇ, ਜਟਾ ਸਿਖ ਬਾਧੀ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੧੩)

ਸਿੱਖ (ਸ਼ਿਸ਼ੁ) ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖ ਅਖਾਏ,

॥ ਮ: ੪ (੧੧) ਗਉੜੀ (੩੦੫)

ਸਿਖ (ਸਿਖਿਆ) ਸਿਖ ਕਰੇ ਕਰਿ ਸਬਦ ਨ ਚੀਨੈ, ॥ ੬ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੧੩)

ਸ਼ਿਖਾ ਸੰ: (ਬੋਦੀ) ਸਿਖਾ ਸੂਤੁ ਧੋਤੀ ਕੀਨੀ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੮)

ਤਥਾ ਡੰਡ ਕਮੰਡਲ ਸਿਖਾ ਸੂਤੁ ਧੋਤੀ, ॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੧ (੧੧੨੭)

ਸਿੱਖਾ (ਸਿਖਿਆ) ਸਿਖਾ ਕਨਿ ਚੜਾਈਆ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੫) ਆਸਾ (੪੭੧)

ਸਿੱਖਾਂ (ਬਹੁ ਵ;) ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਸਿਖਾ ॥ ਤੁਖਾਰੀ ਮ: ੪ (੧੧੧੬)

ਸਿੱਖੀ (ਗੁਰੂ ਸਮੁੰਦੁ, ਨਦੀ ਸਭਿ ਸਿਖੀ, ॥ ਮ: ੧ (੨੬) ਮਾਝ (੧੫੦)

ਸਿਖੀਂ (ਸਿਖਾਂ ਨੇ) ਸੋ ਸੁਣਿਆ ਸਿਖੀ ਕੰਨੇ ॥

॥ ਮ: ੪ ॥੨੫ ॥ ਗਉੜੀ (੩੧੪)

ਸ਼ੇਖ (ਸ਼ੇਸ਼) ਸੇਖ ਨਾਗਿ ਤੇਰੋ ਮਰਮੁ ਨ ਜਾਨਾ ॥

॥ ਧਨਾਸਰੀ ਕਬੀਰ : (੬੯੧)

ਤਥਾ (ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਖ ਨ ਲਹਹਿ ਭੇਵ ॥ ਬਸੰਤ ॥ ॥ ਮ: ੫ (੧੧੮੧)

ਸ਼ੇਖ਼ (ਵਿਦਵਾਨ ਬਜ਼ੁਰਗ) ਸੇਖ ਹਯਾਤੀ ਜਗ ਨ ਕੋਈ ਥਿਰ ਰਹਿਆ ॥

॥ ਆਸਾ ਸ਼ੇਖ਼ ਫ: (੪੮੮)

ਸੰਗਿ (ਸਾਥ) ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥ ੨੦ ॥ ਜਪੁ (੪ ਅੰਕ)

ਸੰਗ (ਪਥਰ) ਹਮ ਪਾਪੀ ਸੰਗਿ ਤਰਾਹ ॥ ੫ ॥ ਕਨੜਾ ਮ: ੪ (੧੩੧੪)

ਸ਼ੰਗ (ਫੰਧਕ, ਡਾਕੂ) ਗੁਰ ਸਿਮਰਤ ਜਮ,ਸੰਗਿ ਨ ਫਾਸਹਿ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਸੋ: ਮ: ੫ (੧੦੭੪)

ਸਾਗ (ਸਬਜ਼ੀ) ਕਉਣ ਮਾਸ ਕਉਣ ਸਾਗ ਕਹਾਵੈ,

॥ ਮ: ੧ (੨੫) ਮਲਾਰ (੧੨੮੯)

ਸਾਂਗ (ਨੇਜ਼ਾ) ਤਰਕਸ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਸਾਗ ਤੇਗ ਬੰਦ.... ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਸਾਂਗ (ਸ੍ਵਾਂਗ) ਨਟੂਐ ਸਾਂਗੁ ਬਣਾਇਆ, ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ ਅਸਟ: (੪੨੨)

ਸੰਗਾਰ (ਸਾਥੀ) ਗ੍ਰਿਹੁ ਮੰਦਰ ਮਹਲਾ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਗਾਰਿ

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੯)

ਸ਼ੀਗਾਰ (ਸਜਾਵਟ) ਸੀਗਾਰ ਮਿਠ ਰਸ ਭੋਗ ਭੋਜਨ,

॥ ਗਉੜੀ ਛੰ ਮ: ੧ (.੨੪੨)

ਸਠ (ਮੂਰਖ) ਮਹਾ ਦੁਰੰਗਧਤ ਵਾਸ, ਸਠ ਕਾ ਛਾਰੁ ਤਨ ॥

॥੨੦॥ ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫ (੧੩੬੩)

ਸੱਠ (੬੦) ਲਉਕੀ ਆਠ ਸਠ ਤੀਰਥ ਨਾਈ ॥

॥ ਸੋਰਠ ਕਬੀਰ : (੬੫੬)

ਸੱਤਿ (ਸਚੁ) ਆਪਿ ਸਤਿ, ਕੀਆ ਸਭੁ ਸਤਿ ॥

॥ ੧੬ ਵੀਂ ਅਸਟ : ਸੁਖਮਨੀ (੨੯੪)

ਸਤ(ਸੰਖਿਆ ਵਾਚਕ) ਪੰਦ੍ਰਹਿ ਥਿਤੀ ਤੈ ਸਤ ਵਾਰ ॥

॥ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੩ (੮੪੨)

ਸਤ (ਸਤੋਗੁਣ) ਰਜ ਤਮ ਸਤ ਕਲ ਤੇਰੀ ਛਾਇਆ ॥

ਮਾਰੂ ਸਲੋ : ਮ: ੧ (੧੦੩੮)

ਸਤ (ਪਤਿਵਰਤਾ) ਬਿਨੁ ਸਤ ਸਤੀ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਨਾਰ

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੨੮)

ਸ਼ਤ ਸੰ: (ਸੌ) ਰੇਜਿਹਵਾ, ਕਰਉ ਸਤ ਖੰਡ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮ ਦੇਵ (੧੧੬੩੩)

ਸੋਚ (ਵੀਚਾਰ) ਕਾਹੇ ਸੋਚ ਕਰਹਿ ਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥ ੧੭॥ ਅਸਟਂ ਸੁਖਮਨੀ

ਸ਼ੋਚ ਸੰ: (ਸੁਚਮ) ਕਾਇਆ ਸੋਚ ਨ ਪਾਈਐ ਭਾਈ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੫੯)

ਤਥਾ – ਸੋਚੈ ਸੋਚ ਨ ਹੋਵਈ, ॥੧॥ ਜਪੁ (੧ ਅੰਕ)

ਸੀਤ (ਸੀਤੇ ਹੋ:) ਸੰਗਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਮਨੁ ਸੀਤ ॥ ਨਟ ਪੜ: ਮ: ੫ (੯੮੦)

ਸ਼ੀਤ ਸੰ: (ਠੰਡਾ) ਨਹ ਸੀਤਲੰ ਸੀਤ ਰੁਤੇਣ ॥

॥ ਸ: ਸਹਸ : ਮ: ੫ (੧੩੫੭)

ਸ਼ਤ (੧੦੦) ਸੁਤ ਏਕੁ, ਮਨਿ ਸਤ ਸਹੰਸ ਜੈਸੇ,

॥ ਆਸਾ ਨਾਮ ਦੇਵ : (੪੮੫)

ਸਦ (ਹਮੇਸ਼ਹ) ਸਦ ਜੀਅ ਸੰਗਿ ਰਖਵਾਲਾ ॥ ॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੨੪)

ਸਦ (੧੦੦) ਦਿਉ ਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ ॥ ॥ ਆਸਾ ੧ ਮ: ੧ (੪੬੨)

ਸੱਦ (ਹਾਕ) ਆਪੇ ਦੇਵੈ, ਸਦਿ ਬੁਲਾਏ ॥ ॥ ਮਾਝ ਮ: ੩ (੧੨੭)

ਸੱਦ (ਸ਼ਬਦ) ਹਉ ਜੀਵਾ ਸਦੁ ਸੁਣੇ ॥ ॥੧੨॥ ਕਾਨੜਾ (੧੩੧੭)

ਸੂਦ (ਲਾਭ) ਨਿਤ ਸੌਦਾ ਸੂਦੁ ਕੀਚੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ, ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣ

॥ ਮ: ੪ (੧੬੬)

ਸ਼ੂਦ, (ਸ਼ੂਦਰ) ਸੂਦ ਵੈਸ, ਪਰ ਕਿਰਤਿ ਕਮਾਵੈ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੧੬੪)

ਸਿੱਧੀ ਨਵ ਨਿਧੀ, ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ, ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ, ਫਿਰਹਿ,

॥ ਸ: ਮ: ੩ (੧੯) ਸੋਰਠ (੬੪੯)

ਸਿੱਧੀਂ ਸਿਧੀਆਂ, ਬਹੁ ਵ:) ਤ੍ਰਿਧੁ ਵਿਣੁ ਸਿਧੀ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈਆ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੪੯)

ਸੁੱਧ (ਸੋਝੀ) ਮੰਨੈ, ਸਗਲ ਭਵਨ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥ ॥ ੧੩ ॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੩)

ਤਥਾ – ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ, ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥ ॥ ੩੬ ॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੮)

ਸ਼ੁੱਧ (ਸ੍ਵੱਛ) ਸੁਧ ਕਹਾ ਹੋਇ ਕਾਚੀ ਭੀਤਿ ॥

॥ ੩ ॥ ਤੀਜੀ ਅਸਟ : ਸੁਖ (੨੬੫)

ਤਥਾ– ਜਬ ਤੇ ਸੁੱਧ ਭਏ ਹੈ ਬਾਰਹਿ, ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੦੩)

ਸਾਧਨ (ਯਤਨ) ਜੈਨ ਮਾਰਗ ਸੰਜਮ ਅਤਿ ਸਾਧਨ ॥

॥ ਤੀਜੀ ਅ: ਸੁਖ: (੨੬੫)

ਤਥਾ (ਬਹੁਤ ਉਰਧ ਤਪ ਸਾਧਨ ਸਾਧੇ ॥ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੨)

ਸਾਧਨ (ਸਾਧ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਸਾਧਨ ਕਾ ਸੰਗੁ, ਹਰਿ ਸਾਧਨ ਸਿਉ..... ॥

॥ ਸਾਰੰਗ ਮ; ੫ (੧੨੦੨)

ਤਥਾ (ਜੀਉ ਪਿੰਡ ਤਨ ਧਨ ਸਾਧਨ ਕਾ, ॥ ਸਾਰੰਗ (੧੨੦੭)

ਸਾ ਧਨ (ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਸਾ ਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੇ ਜੀਉ,

॥ ਗਉੜੀ ਛੰ: ਮ: ੩ (੨੪੩)

ਤਥਾ –ਸਾ ਧਨ ਰੰਗ ਮਾਣੇ ਜੀਉ, " " (੨੪੪)

ਸਾਂਪ (ਸੱਪ) ਸਾਪੁ ਕੁੰਚ ਛੋਡੈ, ਬਿਖੁ ਨਹੀ ਛਾਡੈ ॥ ਨਾਮਦੇਵ : (੪੮੫)

ਸ਼ਾਪ ਸੰ: (ਸ੍ਰਾਪ) ਜਰਾ ਮਰਾ ਤਾਪੁ ਸਿਰਤਿ ਸਾਪ, ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੧੬੮)

ਸਭਾ (ਦੀਵਾਨ ਅਜਲਾਸ) ਗੁਰ ਸਭਾ ਏਵ ਨ ਪਈਐ, ਮ: ੩ (੪) ਸਿਰੀ (੮੪)

ਸੱਭਾ (ਕੁਲ, ਸਾਰੀ) ਸਭਾ ਪੂਜ ਖੁਆਰ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੭)

ਸੁ-ਭਰ (ਭਰਪੂਰ) ਜੋ ਖਿਨ ਮਹ ਉਨੇ ਸੁਭਰ ਭਰਾਹੂ ॥

॥ ਬਾਵਨ ॥ ਅ: ਮ: ੫ (੨੬੦)

ਸੁਭੱਰ (ਸਗਨਾਂ ਦਾ ਸਾਲੂ) ਸੁਭਰ ਕਪੜ ਭੋਗ, ਨਾਨਕ,.... ॥

॥ ਮ: ੫ ਡਖਣੈ ਮਾਰੂ (੧੧੦੨)

ਸੁਮੱਤ (ਉਤਮ ਬੁਧੀ) ਸੁਮਤਿ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਜਿਨ ਦੇਇ ॥

॥ ੧੬ ਵੀਂ ਅਸਟ: ਸੁਖ: (੨੮੪)

ਸੁ-ਮਤਿ (ਉਹ ਬੁਧੀ) ਸੁ ਮਤਿ ਸਾਰ, ਜਿਤ ਹਰਿ ਸਿਮਰੀਜੈ ॥

॥ ਰਾਮ ਕਲੀ ਮ: ੫ (੮੯੫)

ਸਮਾਨਾ (ਸਮਾਉਣਾ) ਸਹਿਜ ਸਮਾਨਾ ਭੀਤਰੇ, ॥ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੩ (੮੦੮)

ਸਮਾਨਾ (ਬਰਾਬਰ) ਊਚ ਊਨ ਸਭ ਏਕ ਸਮਾਨਾ,

ਮਾਰੂ ਸੋਲ : ਮ: ੫ (੧੦੭੫)

ਸ਼ਮਾਨਾ (ਸ਼ਮਿਆਨਾ) ਊਚ ਸਮਾਨਾ ਠਾਕੁਰ ਤੇਰੋ, ॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੧)

ਸਮਾਰ (ਸਿਮਰਨ) ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਮਾਰ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਪਹਿਰੇ : ਮ: ੪ (੭੬)

ਸਮਾਰ (ਸੰਮ੍ਹਾਲ) ਦੇ ਕੈ ਰਹਿਆ ਸਮਾਰ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੫੩)

ਸ਼ੁਮਾਰ (ਗਿਣਤੀ) ਤਿਸੁ ਦਾਤੇ ਕਵਣੁ ਸੁਮਾਰੁ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੧੨ ਅੰਕ)

ਸਰਾ (ਸ਼ਰਾਬ) ਸਚੁ ਸਰਾ ਗੁੜ ਬਾਹਰਾ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ; ੧ (੧੬)

ਸਰਾਂ (ਸਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਸੁਣਿਐ, ਸਰਾ ਗੁਣਾ ਕੇ ਗਾਹ ॥ ॥ ੧੧ ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

ਸ਼ਰ੍ਹਾ (ਧਰਮ ਅਸੂਲ) ਕਲਿ ਕਲਵਾਲੀ, ਸਰਾ ਨਿਬੇੜੀ ,

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧ (੯੦੩)

ਸੁਰਾ (ਸ਼ਰਾਬ) ਸੁਰਾ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਨਤਅਵਰ ਜਲਰੇ,

॥ ਮਲਾਰ ਰਵਿ: (੧੨੯੩)

ਸੁਰਾਂ (ਦੇਵਤਿਆ) ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥

॥ ੩੬ ॥ ਜਪੁ (੮ ਅੰਕ)

ਸੁਰਾਂ (ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ) ਸਾਤ ਸੁਰਾ, ਲੈ ਚਾਲੈ ॥ ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੮੮੫)

ਸੇਰ (ਭਾਰ ਦਾ ਮਾਨ) ਤੀਨ ਸੇਰ ਦਿਹਾੜੀ ਮਿਹਮਾਨੁ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੪)

ਸ਼ੇਰ ਫ਼ਾ: (ਦਲੇਰ ਬਹਾਦਰ) ਬੁਰਿਆਈ ਹੋਇ ਸੇਰੁ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੫ ੩ ਗੁਜਰੀ (੫੧੮)

ਸੂਰ ਸੰ (ਸੂਰਜ) ਕੇਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ, ਸੂਰ ਕੇਤੇ, ॥ ੩੫ ॥ ਜਪੁ (੭)

ਸ਼ੂਰ ਸੰ: (ਯੋਧਾ) ਅਸੰਖ ਸੂਰ, ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ ॥ ॥ ੧੭ ॥ ਜਪੁ (੪ ਅੰਕ)

ਸੋਰ (ਸੁਰਾ ਤੋਂ) ਕੁਸਮ ਰੰਗ ਬਿਖ ਸੋਰੁ ॥ ੯ਵਾਂ ਸ: ਬਾਵਨ ਮ: ੫ (੨੫੧)

ਸ਼ੋਰ(ਜਨੂਨ) ਜੋਰੁ ਨ ਰਾਜਿ ਮਾਲਿ ਮਨਿ ਸੋਰ ॥ ੩੩ ॥ ਜਪੁ (੭ ਅੰਕ)

ਸ਼ੋਰ ਫਾ: (ਰੌਲਾ) ਛੂਟ ਗਇਓ ਜਮ ਕਾ ਸਭ ਸੋਰ ॥ ਮਲਾਰ ਮ: ੪ (੧੨੬੫)

ਸੈਲ (ਸੈਰ ਫਾ:) ਮਹਾ ਪਨੀਤ ਭਏ ਸੁਖ ਸੈਲੁ ॥ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੭੮)

ਸ਼ੈਲ (ਮੂੜ੍ਹ) ਆਥ, ਸੈਲ ਨੀਚ ਘਰਿ ਹੋਇ ॥ ੧੪ ਓਅੰਕਾਰ ਮ: ੧ (੯੩੧)

ਸ਼ੈਲ (ਕਠੋਰ) ਤੀਰਥ ਨ੍ਹਾਇ ਕਹਾ ਸੁਚ ਸੈਲੁ ॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੫ (੧੧੪੯

ਹੈ, (ਵਰਤਮਾਨ ਕਾ:, ਇਕ ਵ:) ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ, (ਸ਼:) ਜਪੁ (੧ ਅੰਕ)

ਹੈ , ਸੰ: (ਘੋੜਾ) ਕਬੀਰ ਹੈ ਗੈ ਬਾਹਨ ਸਘਨ ਘਨ,

॥ ੧੫੮ ॥ ਸ: ਕਬੀਰ (੧੩੭੨)

ਹੈਂ (ਵਰਤਮਾਨ ਕਿ: ਬਹੁ ਵ:) ਪਾਏ ਹੈ ਸਗਲੇ ਥੋਕ,

ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ ਸੂਰਦਾਸ (੧੨੫੩)

ਹੰਸਾ ਸੰ: (ਬ੍ਰਹਮਾ) ਤਾਚੇ ਹੰਸਾ, ਸਗਲੇ ਜਨਾ ॥

॥ ਧਨਾਸਰੀ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ (੬੯੩)

ਹੰਸਾ (ਜੀਵਾਤਮਾ) ਨਿਰਮਲ ਹੰਸਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰਿ ॥ ਮਾਝ ਮ; ੩ (੧੨੮)

ਹੰਸਾ (ਪ੍ਰਾਣ) ਉਡੈ ਨ ਹੰਸਾ, ਪੜੈ ਨ ਕੰਧੁ

॥ ੧੬ ॥ ਸਿਧ ਗੋਸਟ ਮ: ੧ (੯੩੯)

"(ਮੈ ਓਹ ਹਾਂ) ਨਾਨਕ ਸੋਹੰ ਹੰਸਾ, ਜਪ ਜਾਪਹੁ, ਸ: ਮ: ੧ (੧੯) ਮਾਰੂ (੧੦੯੩)

ਹੰਸਾਂ (ਹੰਸਾਂ ਨੂੰ) ਹੰਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਹੰਸਾ ਵੇਖਿ ਤਰੰਦਿਆ

ਮ: ੩ (੧) ਵਡਹੰਸ (੫੮੫)

ਹਮ ਫਾ: (ਅਸੀਂ) ਹਮ ਮਸਕੀਨ, ਖੁਦਾਈ ਬੰਦੇ, ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੮੦)
ਹਮ ਫ: (ਹਮਹਿ ਦਾ ਸੰਖੇਪ) ਹਮ ਜੇਰ ਜਿਮੀ ਦੁਨੀਆ,

|| ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੪)

ਸਿਰੀ (ਵੱਡਾ) ਸਿਰੀ ਰਾਗ ||

ਤਥਾ -ਰਾਗਾ ਵਿਚਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਹੈ, ਸ਼: ਮ: ੩ (੮੩)

ਸ਼੍ਰੀ(ਉਤਮ) ਆਤਮੰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸ੍ਵ ਦੇਵਸ੍ਯ, ਸ: ਸਹਸ ਕਿ: ਮ; ੧ (੧੩੫੩)

ਸ਼ਰਮ ਫਾ: (ਲਜਾ) ਸਰਮ ਸੁੰਨਤ, ਸੀਲ ਰੋਜਾ,

ਸ: ਮ: ੧(੭)ਮਾਝ (੧੪੦)

ਸ਼੍ਰਮ ਸੰ: (ਥਕਣਾ) ਸ੍ਰਮੁ ਥਾਕਾ, ਪਾਏ ਬਿਸ੍ਰਾਮ, 'ਮਾਰੂ ਮ: ੫

ਸ਼੍ਰਮ (ਕੋਸ਼ਸ਼) ਸ੍ਰਮ ਕਰਤੇ ਦਮ ਆਢ ਕਉ, ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫

ਕਾਂਸੀ (ਧਾਤ) ਕਾਸੀ ਤੇ ਧੁਨਿ ਊਪਜੈ, ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ: (੮੫੭)

ਕਾਂਸ਼ੀ (ਬਨਾਰਸ) ਕਾਸੀ ਕਾਂਤੀ ਪੁਰੀ ਦੁਆਰਾ ||

|| ਮਾਰੂ ਸੋਲ : ਮ: ੧ (੧੦੨੨)

ਕੇਸੀ (ਖਾਸ ਨਾਉਂ) ਕੇਸੀ ਕੰਸ ਮਥਨੁ ਜਿਨਿ ਕੀਆ, ||

|| ਗੋਂਡ ਨਾਮਦੇਵ (੮੭੪)

ਕੇਸ਼ੀਂ (ਕੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ) ਨਾ ਸਤਿ ਮੂੰਡ ਮੁਡਾਈ ਕੇਸੀ,

ਸ: ਮ: ੧ (੧੨) ਰਾਮਕਲੀ (੮੫੨)

ਕਹਾ(ਕਿਉਂ, ਕੀ,) ਕਹਾ ਮਨ ਬਿਖਿਆ ਸਿਉ ਲਪਟਾਹੀ ||

|| ਸਾਰੰਗ ਮ: ੯ (੧੨੩੧)

ਕਹਾਂ (ਕਿਥੇ) ਬਾਬਾ ਬੋਲਤੇ ਤੇ ਕਹਾ ਗਏ , || ਆਸਾ ਕਬੀਰ (੪੮੦)

ਕਹਾਂ (ਕਹਣਾ) ਕੁਦਰਤ ਕਵਨ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰ || || ੧੬ ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

ਕਾਗਾ (ਸੰਬੋਧਕ) ਉਡਹੁ ਨ ਕਾਗਾ ਕਾਰੇ || || ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੭)

ਕਾਗਾਂ (ਕਾਵਾਂ ਨੇ ਬਹੁ ਵ:) ਕਾਗਾ ਕਰੰਗ ਢਢੋਲਿਆ,

|| ੯੧ || ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼ (੧੩੮੨)

ਕੱਚੀ (ਵਸ਼ੇ: ਇਕ ਵ:) ਕਚੀ ਕੰਧ, ਕਚਾ ਵਿਚ ਰਾਜੁ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੫)
ਕੱਚੀਂ (ਕਚਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁ ਵ:) ਕਚੀ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ

॥ ੨੪ ॥ ਆਨੰਦ ਮ: ੩ (੯੨੦

ਕਾਜ਼ੀ ਅ: –ਤਾ ਤੂ ਮੁਲਾ, ਤਾ ਤੂ ਕਾਜੀ, ਸਿਰੀ: ਮ: ੧ (੨੪)
ਕਾਜੀਂ (ਕਮਾਂ ਦੀ) ਕੀਮਤਿ ਆਪਣੇ ਕਾਜੀ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੬)
ਕੋਟਿ (ਕਰੋੜਾ) ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਜਾ ਕੇ ਪਰਗਾਸ ॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : (੧੧੬੨)
ਤਥਾ (ਕਰੋੜਾ ਭਾਰ) ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੋਟਿ ਦਤ ਕਰੀ ॥ ਸਿਰੀ : ਮ: ੧ (੧੭)
ਕੋਟੁ (ਗੜ੍ਹ) ਕੰਚਨ ਕੋਟੁ ਗੀਸਾਲ ॥ ॥ ਸਿਰੀ : ਮ: ੧ (੧੭)
ਕੁੱਤੀ (ਕੁੱਤੇ ਦੀ) ਕੁਤੇ ਚੰਦਨ ਲਾਈਐ, ਭੀ ਸੋ ਕੁਤੀ ਧਾਤੁ

॥ ਮ: ੧(੧੨)ਮਾਝ (੧੪੩

ਕੁਤੀਂ (ਕੁਤਿੱਆਂ ਨੇ) ਰਤਨ ਵਿਗਾੜਿ ਵਿਗੋਏ ਕੁਤੀ, ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੬੦)
ਕੰਨ (ਸ੍ਰਵਣ) ਸੁਨਣਿ ਨ ਰਜੇ ਕੰਨ ॥ ॥ ਮ: ੨ (੧੯) ਮਾਝ (੧੪੭)
ਕੰਨ੍ਹ (ਕਾਹਨ) ਘੜੀਆਂ ਸਭੇ ਗੋਪੀਆ, ਪਹਰ ਕੰਨ ਗੋਪਾਲ

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੫) ਆਸਾ(੪੬੫)

ਕੰਨਿ (ਮੋਢੇ ਉਤੇ) ਫਰੀਦਾ ਕੰਨਿ ਮੁਸਲਾ, ਸੂਫ ਗਲ,

॥ ੫੦ ॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ: (੧੩੮੦

ਕਾਨ(ਸ੍ਰਵਣ) ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦੀਓ ਹਰਿ ਕਾਨ ॥ ॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮ: ੪ (੧੩੩੫)
ਕਾਨ੍ਹ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ) ਜਿਉ ਜਸੁ ਦਾ ਘਰਿ ਕਾਨ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ (੭੫)
ਕੀਮਤਿ ਅ: (ਮੁੱਲ) ਗੁਰਮਤਿ ਕੀਮਤਿ ਸਾਰੁ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ; ੧ (੨੦)
ਕੀ ਮਤਿ (ਦੀ ਸਿਖਿਆ) ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ ਤੂ ਲੇਹਿ ਇਆਨੇ

॥ ੧੯ਵੀਂ ਅਸਟ : ਸੁਖ: (੨੮੮)

ਕੀ ਮਿਤਿ (ਦੀ ਮਿਨਤੀ) ਜਾ ਕੀ ਲੀਲਾ, ਕੀ ਮਿਤਿ ਨਾਹਿ ॥

॥ ੧੬ਵੀਂ ਅਸ਼ਟ : ਸੁਖ (੨੮੪)

ਕਾਮਣਿ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਨਾਨਕ ਕਾਮਣਿ ਸਹਜੇ ਰਾਤੀ,

॥ ਵਡਹੰਸ ਛੰ: ਮ: ੩ (੫੬੮)

ਕਾਮਣ (ਟੂਣੇ) ਕਾਮਣਿਆਰੀ ਕਾਮਣ ਪਾਏ,

ਵਡਹੰਸ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆਂ(੫੮੨)

ਕਾਲਾ (ਸਿਆਹ) ਬਗਾ ਰਤਾ ਪੀਅਲਾ ਕਾਲਾ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੪) ਮਾਝ (੧੩੯)

ਕਾਲਾਂ (ਭੁਖ ਮਰੀ) ਕਾਲਾ ਗੰਢੁ, ਨਦੀਆ ਮੀਹ ਝੋਲਿ ॥

। ਮ: ੧ (੧੨) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਖੁਸ (ਖੋਹਣਾ) ਖੁਸਿ ਖੁਸਿ ਲੈਦਾ ਵਸਤੁ ਪਰਾਈ ॥ ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੨੦)

ਖ਼ੁਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ) ਹਲੇ ਯਾਰਾ ਖੁਸ ਖਬਰੀ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮਦੇਵ: (੭੨੭)

ਖੁਦਾਈ (ਪਟਵਾਈ) ਗਹਰੀ ਕਰਿ ਕੈ, ਨੀਵ ਖੁਦਾਈ,

ਧਨਾਸਰੀ ਨਾਮਦੇਵ : (੬੯੨)

ਖੁਦਾਈ (ਰਬ ਦੇ) ਹਮ ਮਸਕੀਨ ਖੁਦਾਈ ਬੰਦੇ, ॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ (੪੮੦)

ਖਰ (ਖੁਰਨਾ, ਬਿਨਸਨਾ) ਓਇ ਅ-ਖਰ ਇਨ ਮਹਿ ਨਾਹਿ

॥ ਬਾਵਨ ਅ : ਕਬੀਰ (੩੪੦)

ਖ਼ਰ ਫ਼: (ਗਧਾ) ਨਾਨਕ ਤੇ ਨਰ ਅਸਲਿ ਖਰ,

॥ ੧੫ ਸ: ਵਾਰਾ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਮ: ੧ (੧੪੧੧)

ਖਰਾ (ਸ਼ੁੱਧ) ਖੋਟੇ ਕਉ ਖਰਾ ਕਹੈ, । ਗਉੜੀ ਅਸ਼ਟ : ਮ: ੧ (੨੨੯)

” (ਬਹੁਤਾ) ਸਹੁ ਖਰਾ ਪਿਆਰਾ ॥ ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੨੯)

(ਖੜ੍ਹਾ ਖੜਾ) ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ, ਕੋ ਖਰਾ ਨ ਹੋਸੀ, । ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੦੯)

ਗਾਉ (ਗਾਉਣਾ) ਤੂਹੀ ਗਾਉ, ਤੂਹੀ ਸੁਨਿ, ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੧੪)

ਗਾਉਂ (ਪਿੰਡ) ਬਹੁਤ ਪਰਤਾਪੁ ਗਾਉ ਸਉ ਪਾਏ,

॥ ਸਾਰੰਗ ਕਬੀਰ: (੧੨੫੧)

ਗਾਊ (ਗੌਂਦਾ) ਮਾਝ ਬਨਾ ਰਸ ਗਾਊ ਰੇ ॥ ।। ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੮)
ਗਾਊ (ਗਊਆਂ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚਰਾਵਤ ਗਾਊਰੇ ॥ " " "
ਗਾਇ (ਗਾ, ਕਿ:) ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਣ ਹਿਰਦੈ ਗਾਇ

॥ ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫ (੧੩੦੦)

ਗਾਇਂ (ਗਊਹਾਂ) ਬਖਸੀ ਹਿੰਦੂ, ਮੈ ਤੇਰੀ ਗਾਇ ॥ ॥ਭੈਰਉਂ ਨਾਮ : (੧੧੩੬)
ਗਾਇ (ਗਾਂ ਗਊ) ਤੁਝੈ ਕਿਨਿ ਫੁਰਮਾਈ ਗਾਇ ॥

।। ੧੯ ॥ ਸ: ਕਬੀਰ : (੧੩੭੫)

ਗੁਨਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਤਿਨਾਂ ਅਖਰਾਂ ਦਾ, ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਉਚਾਰ, ਦਾ ਭਾਵ 'ਗੁਨਾਂ' ਵਹੁ ਵ: ਹੈ ।

ਪਰ ਗੁਨਹ ਜਾਂ ਗੁਨਹੀਂ ਸਬਦ ਦੇ 'ਨ' ਅਖਰ ਉਤੇ ਥੋੜਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਿਆਂ, ਉਚਾਰ ਦਾ ਭਾਵ 'ਗੁਨਾਹਾਂ' (ਪਾਪ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਗ਼ੁਬਾਰ (ਘਟੇ ਦਾ ਹਨੇਰਾ) ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਅਗਿਆਨ ਗੁਬਾਰੂ ॥

ਮਲਾਰ ਮ: ੩ (੧੨੬੧)

ਗਵਾਰ (ਅਸਭ) ਮਨ ਮੁਖ ਮੋਹੇ ਮੁਘਧ ਗਵਾਰ ॥ " "
ਗੋਰੀ (ਮੁਟਿਆਰ) ਗੋਰੀ ਸੇਤੀ ਤੁਟੈ ਭਤਾਰੁ ॥ ਮ: ੧ (੧੨) ਮਾਝ (੧੪੩)
ਗੋਰੀਂ (.ਕਬਰੀਂ) ਗੋਰੀ ਆਇ ਪਏ ॥ ॥ ੪੬ ॥ ਸ੍ਰ: ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੮੦)
ਗੋਰ (ਕਬਰ ਇਕ ਵ:) ਜਾ ਕਾ ਬਾਸਾ ਗੋਰ ਮਾਹਿ, ੧੨੭ ॥ਸ੍ਰ: ਕਬੀਰ : (੧੩੭੧)
ਗੋਰਾਂ (ਕਬਰਾਂ) ਗੋਰਾ ਸੇ ਨਿਮਾਣੀਆ, ॥੯੭ ॥ ਸ੍ਰ: ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੮੩)
ਗ੍ਰਾਹ (ਗੁੜ) ਕੋਊ ਬਿਖਮ ਗਾਰ ਤੋਰੈ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੪੦੮)
ਗਾਰ (ਹੰਕਾਰ) ਮਨ ਮਹਿ ਧਰਤੇ ਗਾਰ ॥ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ
ਗ਼ਾਰ (ਟੋਆ, ਖਾਤਾ) ਸੈਸਾਰ ਗਾਰ ਬਿਕਾਰ ਸਾਗਰ, ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫ (੧੩੦੯)
ਗਲ (ਗਰਦਨ) ....ਦਯੀ ਓਸਦੈ ਗਲ ਪਾਇਆ ॥ ਮ: ੪ (੮) ਗਉ: (੩੦੩)
ਗੱਲ (ਬਾਤ, ਚੀਤ) ਓਹ ਗਲ ਫਰੋਸੀ ਕਰੈ ਬਹੁਤੇਰੀ, " " "

ਗਲਾ (ਗਰਦਨ) ਗਲਾ ਬਾਧਿ ਦੁਹਿ ਲੇਇ ਅਹੀਰੁ ॥ ਸਾਰੰਗ ਨਾਮ: (੧੨੫੨)

ਗੱਲਾ (ਟੋਲਾ) ਫਿਟਾ ਵਤੈ ਗਲਾ ॥ ਸ਼ : ਮ: ੧ (੨੬) ਮਾਝ (੧੫੦)

ਗੱਲਾਂ (ਬਾਤ ਚੀਤ) ਸੁਣਿ ਗਲਾ ਆਕਾਸ ਕੀ, ॥੩੨॥ ਜਪੁ (੭ ਅੰਕ)

ਗੱਲ੍ਹਾਂ (ਕਪੋਲ) ਗਲ੍ਹਾ ਪਿਟਨਿ ਸਿਰੁ ਖੋਹੇਨ ॥

ਸ਼: ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵ: ਮ: ੧ (੧੪੧੦)

ਗਲੀ (ਵੀਹੀ) ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥੨੦॥ " " (੧੪੧੨)

ਗਲੀਂ (ਗਲਾਂ ਵਿਚ) ਇਕਨਾ ਗਲੀ ਜੰਜੀਰੀਆ, (੨੩) ਆਸਾ (੪੮੫)

ਗੱਲੀ (ਗਲਾਂ ਨਾਲ) ਗਲੀ ਕਨੈ ਨ ਪਾਇਆ॥ ਮ: ੩ ॥੧੬॥ਅਨੰਦ (੯੧੯)

ਗਾਵ (ਗਉਣਾ) ਗਾਵਿ ਲੇਹਿ ਤੂ ਗਾਵਨ ਹਾਰੇ॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੯੫)

ਗਾਂਵ (ਨਗਰ) ਬਿਖੈ ਬਿਆਧਿ ਦੇ ਗਾਵ ਮਹਿ ਬਾਸੁ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੯੯੪)

ਗਾਵਾ (ਗਉਂਦਾ) ਮਨ ਨਹੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗਾਵਾ ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੦੩)

ਗਾਵਾਂ (ਉਤਮ ਪੁ:) ਤੁਧ ਭਾਵੈ ਤਾ ਗਾਵਾ ਬਾਣੀ, ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੮੦)

ਗਾਂਵਾ (ਨਗਰੀ) ਦੇਹੀ ਗਾਵਾ, ਜੀਉ ਧਰ ਮਹਤਉ, ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ: (੧੧੦੪)

ਘੋੜੀ (ਇ: ਲਿੰ; ਇਕ ਵ:) ਘੋੜੀ ਤੇਜਣ ਦੇਹ, ਵਡਹੰਸ ਮ: ੪ (੫੭੫)

ਘੋੜੀਂ (ਪੁਲਿੰਗ ਬਹੁ ਵ:) ਲਖੀ ਘੋੜੀ ਪਾਤਸਾਹ ॥

॥ਸ਼: ਮ: ੧ (੨੧) ਮਲਾਰ (੧੨੮੭)

ਚਰ (ਖਾਣਾ) ਉਠ ਬੈਲ ਗਏ ਚਰ ਬੇਲ ॥ ॥ਆਸਾ ਮ: ੪ (੩੬੮)

ਚੁਰ (ਚੜ੍ਹ) ਗਉ ਚਰ, ਸਿੰਘ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ ॥ ॥ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੯੮)

ਚਾਰੇ (ਸੰਖਿਆ ਵਾ:) ਚਾਰੇ ਵੇਦ ਮੁਖਾਗਰ-ਪਾਠ ॥ ॥ਬਸੰਤ ਮ: ੧ (੧੧੯੮)

ਗਾਈ (ਗਾਇਨ ਕੀਤੀ) ਗਾਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ॥

॥ ਆਸਾ ਛੰ: ਮ: ੪ (੪੪੨)

ਗਾਈਂ (ਬਹੁ ਵ:) ਜਿਉ ਗਾਈ ਕਉ ਗੋਇਲੀ, ॥ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੨੨੮)

ਗਜ (ਹਾਥੀ) ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੭੬)

ਗਜ਼ (੩੬ ਇੰਚ) ਗਜਨਵ, ਗਜਦਸ, ਗਜ ਇਕੀਸ,

|| ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ: (੩੩੫)

ਗਨੀ (ਗਿਨਣਾ) ਕਿਸੁ ਲੇਖੈ ਹਉ ਗਨੀ || ਤਿਲੰਗ ਮ: ੪ (੭੨੩)

ਗ਼ਨੀ (ਧਨਾਢ) ਊਹਾ ਗਨੀ ਵਸਹਿ ਮਾਮੂਰ ||

|| ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ : (੩੪੫)

ਗੁਨਹਿ (ਗੁਨ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਗੁਨਹਿ ਹਾਰ ਪਰੋਇ,

|| ਧਨਾਸਰੀ ਛੰ : ਮ: ੧ (੬੮੭)

ਗੁਨਹ(ਪਾਪਾਂ, ਬਹੁ ਵ:) ਐਸੇ ਗੁਨਹ ਅਛਾ ਦਿਓ ਪ੍ਰਾਨੀ ||

|| ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੬)

ਗੁਨਹੀਂ (ਪਾਪਾਂ ਬਹੁ ਵ:) ਗੁਨਹੀ ਭਰਿਆ ਮੈ ਫਿਰਾ,

|| ੬੧ਵਾਂ ਸ: ਸ਼ੇਖ਼ : (੧੩੮੧)

ਗਾਂਇ (ਨਗਰੀ) ਅਹੇਰਾ ਪਾਇਓ ਘਰ ਕੈ ਗਾਇ || ਭੈਰਉ ਮ: ੫ (੧੧੩੬)

ਚਾਰੇ (ਚਰਾਏ) ਗਊ ਕਉ ਚਾਰੇ ਸਾਰ ਦੂਲ || || ਰਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੮੯੮)

ਚਾਰ੍ਹੇ (ਚੜਾਵੇ) ਘਸਿ ਜਪੇ ਨਾਮੁਲੇ, ਤੁਝਹਿ ਕਉ ਚਾਰ੍ਹੇ ||

|| ਧਨਾਸਰੀ ਰਵਿ : (੬੯੪)

ਚਰੈ (ਖਾਂਦਾ ਹੈ) ਹਰੀ ਅੰਗੂਰੀ ਗਦਹਾ ਚਰੈ || || ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੨੬)

ਤਥਾ, (ਸੰ : ਉਤ ਚਰਣ- ਖਾ ਜਾਣਾ) ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਉਚਰੈ ||

ਮ: ੩ (੨੧) ਸਾਰੰਗ (੧੨੪੫)

ਚਰ੍ਹੈ (ਚੜ੍ਹੈ) ਫਿਰਿ ਇਆ ਅਉਸਰ ਚਰੈ ਨ ਹਾਥਾ

|| ਬਾਵਨ ਅ: ਮ: ੫ (੨੫੮)

ਚਰ੍ਹਿਓ (ਚੜ੍ਹਿਓ) ਹਾਥਿ ਚਰਿਓ ਹਰਿ ਥੋਕਾ || ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫ (੪੮੬)

ਚਰ੍ਹੀਐ (ਚੜ੍ਹੀਐ) ਚਰਨ ਕਮਲ ਜਪ, ਬੋਹਥ ਚਰੀਐ ||

|| ਮਾਰੂ ਸੋਲ : ਮ:੫ (੧੦੮੦)

ਚਰ੍ਹਾਈ (ਚੜ੍ਹਾਈ) ਭਰਮ ਜਰਾਇ ਚਰਾਈ ਬਿਭੂਤਾ,
॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੮)

ਚਰ੍ਹਾਵੈ (ਚੜਾਵੈ) ਤਲਕਾ ਬ੍ਰਹਮ ਲੇ, ਗਗਨਿ ਚਰਾਵੈ ॥
॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ (੪੭੭)

ਚਰ੍ਹਾਵਉਂ (ਚੜ੍ਹਾਵਉ ਉਤਮ ਪੁ:) ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਉ, ਪੂਜ ਚਰਾਵਉ ॥
॥ ਗੂਜਰੀ ਰਵਿ: (੫੨੫)

ਚਾੜ੍ਹਸ (ਚੜ੍ਹਾਏ) ਚਾੜਸਿ ਪਵਨ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਭੀਜੈ ॥
॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧ (੯੦੫)

ਚੋਲਾ (ਬਸਤ੍ਰ) ਪਿਰ ਰੰਗ ਰਾਤਾ ਸੁ ਸਚਾ ਚੋਲਾ,
॥ ਵਡਹੰਸ ਮ: ੩ (੫੮੪)

ਚੋਲ੍ਹਾ (ਉਤਮ ਭੋਜਨ) ਇਹੁ ਨਾਨਕ ਕੀਨੋ ਚੋਲ੍ਹਾ
॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫ (੬੭੩)

ਤਥਾ – ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਚੋਲ੍ਹਾ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੪੦੭)

ਚਲਤ (ਚਲਣਾ) ਮਾਰਗ ਚਲਤ, ਸਗਲ ਦੁਖ ਗਏ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੧)

ਚਲੱਤੁ (ਕੌਤਕ ਇਕ ਵ:) ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿਆ ਤ ਚਲਤੁ ਹੋਆ , ਚਲਤ ਨਦਰੀ ਆਇਆ) ॥ ੩੩ ॥ ਆਨੰਦ (੯੨੧) ਰਾਮ: ਮ: ੧

ਚਲੱਤ (ਬਹੁਤੇ ਕੌਤਕ) ਨਾਨਕ ਚਲਤ ਨ ਜਾਪਨੀ,
(੨) ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੩੧੮)

ਨੋਟ: 'ਚਲਤ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰ, ਤੁਕ ਦੇ ਅਰਥ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਕੌਤਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਲੱਤੁ ਜਾ ਚਲਿੱਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।, ਪਰ ਜੇ ਅਰਥ 'ਚਲਣ' ਬਿਨਸਨ ਆਦਿ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਲਤੁ ਜਾਂ ਚਲਤਿ (ਅੱਧਕ ਰਹਤ) ਹੋਏਗਾ।

ਚੜ੍ਹਾਉ (ਚੜ੍ਹਾਵਾ) ਸੇਵਕ ਸੇਵਹਿ, ਕਰਮਿ ਚੜਾਉ ॥
ਸ: ਮ: ੧ (੫) ਆਸਾ (੪੬੫)

ਚੜ੍ਹਾਊ (ਚੜ੍ਹਣ ਵਾਲਾ) ਭਉ, ਬੇੜਾ, ਜੀਉ ਚੜ੍ਹਾਊ ॥ ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੯੯੦)

ਚੜ੍ਹਾਉ (ਕਸੌਟੀ) (ਨਦਰਿ ਸਰਾਫ, ਵੰਨੀਸ ਚੜਾਉ ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧ (੯੩੨) ਕਸੌਟੀ

ਚੜ੍ਹਾਇਆ, ਨਦਰਿ ਸਰਾਫ ਵੰਨੀਸ ਚੜਾਇਆ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਸੋਲ : ਮ: ੫ (੧੦੭੪)

ਚਿੜਾਇਆ (ਖਿਝਾਇਆ) ਦੁਸਟ ਦੈਤ ਚਿੜਾਇਆ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੩ (੧੧੩੩)

ਜਾਈ (ਜਾਂਦੇ) ਭੀ ਗੁਰ ਦੇਖਣ ਜਾਈ ॥ ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੪ ਅਸ: (੭੫੭)

ਜਾਈਂ (ਥਾਈਂ) ਸੰਤਨ ਕਉ ਅਨਦੁ ਸਗਲ ਹੀ ਜਾਈ ॥

॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫ (੬੭੯)

ਜਹ (ਜਿਥੇ, ਕਿ : ਵ:) ਰੇ ਮਨ, ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਜਹ ਰਚਹੁ,

। ੯ । ਬਾਵਨ ਅ: ਮ: ੫ (੨੫੨)

ਜਿਹ (ਜਿਸ, ਪੜ:) ਨਾਨਕ ਜਿਹ ਮਨਿ ਸੋਇ ॥ । ੭ । ਸ: ਬਾਵਨ ਮ:੫ (੨੫੧)

ਜ਼ਹਿਰ (ਵਿਅਹੁ) ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ, ਜਹਰੁ ਕਹਰੁ ਸਵਾ ਪਹਰੁ ॥

। ੨੭ । ਸ:ਵਾਂਰਾ ਮ: ੧ (੧੪੧੨)

ਜ਼ਾਹਿਰ ਅ: (ਪ੍ਰਤੱਖ) ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਨਾਨਕਾ, ਵਰਤੈ ਸਭ ਜਾਹਰ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੫ (੨੭) ਗਉੜੀ (੩੧੫)

ਜਾਹਰਨਵੀ (ਸੰ: ਜਾਹਰਨਵੀ, ਗੰਗਾ) ਜਾਹਰਨਵੀ ਤਪੈ ਭਾਗੀਰਥਿ ਆਣੀ,

ਮਲਾਰ ਮ: ੪ (੧੨੬੩)

ਜਾਚੈ (ਮੰਗਦੈ) ਨਾਨਕੁ ਜਾਚੈ, ਸੰਤ ਰੇਣਾਰੁ ॥ । ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫ (੬੭੭)

ਜਾਂ ਚੈ (ਜਿਸ ਦੈ) ਜਾ,ਚੈ ਘਰਿ ਕੁਲਾਲ ਬ੍ਰਹਮਾ,

। ਮਲਾਰ ਨਾਮਦੇਵ : (੧੨੯੨)

ਜਨ (ਦਾਸ ਭਗਤ) ਕਹੁ ਕਬੀਰ, ਜਨ ਭਏ ਖਾਲਸੇ, ।ਸੋਰਠ ਕਬੀਰ :(੬੫੪)

ਤਥਾ –ਨਾਨਕ ਬਗੋਇਦ ਜਨ ਤੁਰਾ, । ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਜ਼ਨ ਫ਼: (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਜਨ ਪਿਸਰ ਪਦਰ ਬਿਰਾਦਰਾ । ” ” ”

ਤਥਾ- ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧ ਜਨ, ਤਿਲੰਗ ਮ: ੯ (੭੨੬)

ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਪੜਨਾਂਵ) ਜਿਨਾਂ ਭਉ, ਤਿਨ ਨਾਹਿ ਭਉ,

। ਸ: ਮ: ੨ ਸੂਹੀ (੭੮੮)

ਜਿੱਨਾਂ (ਭੂਤਾਂ) ਜਿੱਨਾਂ ਦਾ ਅਉਤਾਰ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ ੨੦ ਬਿਹਾਗਾੜਾ(੫੫੬)

ਤਥਾ- ਜੋਰੁ ਜਿੰਨਾ ਦਾ ਸਿਕਦਾਰ ॥ ॥ " " "

ਜਰ ਸੰ: (ਬੁਢੇਪਾ) ਜਰੁ ਮਲ ਬੈਠੀਆ ॥ । । ਜੇਤਸਰੀ ਛੰ ਮ: ੫ (੭੦੫)

ਜ਼ਰ ਫ: (ਸੋਨਾ) ਪਰੰਦਏ ਨ ਗਿਰਾਹ ਜਰ ॥

। ਸ: ਮ; ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੪)

ਜੋਰ (ਜੋੜ) ਰੇ ਮਨ ਮੇਰੇ, ਤੂੰ ਹਰਿ ਸਿਉ ਜੋਰੁ ॥ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੯)

ਜ਼ੋਰ ਫਾ: (ਬਲ) ਆਖਣ ਜੋਰੁ, ਚੁਪੈ ਨਹ ਜੋਰੁ ॥ ।੩੩। ਜਪੁ (੭ ਅੰਕ)

ਡੱਡਾ (ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਅਠਾਰਵਾਂ ਅਖਰ) ਡਡਾ ਡੇਰਾ ਇਹ ਨਹੀ,

॥ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮ: ੫ (੨੫੬)

ਡੱਡਾਂ (ਬਹੁ ਵ: ਡਡਦਾ) ਬਗੁ ਡਡਾ ਭਾਲਨ ਜਾਵੈ ॥

॥ ਮ: ੫(੭)ਰਾਮਕਾਲੀ (੯੬੦)

ਡੰਡਾ (ਸੋਟਾ) ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ, ਜੁਗਤਿ; ਡੰਡਾ, ਪਰਤੀਤਿ ॥

॥ ੨੮ ॥ ਜਪੁ (੬ ਅੰਕ)

ਜਾਤ (ਜਾਂਦੀ) ਬਹਤੀ ਜਾਤ, ਕਦੇ ਦ੍ਰਿਸਟ ਨ ਧਾਰਤ॥

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੫ (੭੪੩)

ਜ਼ਾਤ ਅ: (ਨਸਲ) ਹਮਰੀ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ , ਗੁਰੁ ਸਤਿ ਗੁਰੁ,

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੪ (੭੩੧)

ਜਾਤੀ(ਯਾਤ੍ਰੀ) ਜਉ ਤੁਮ ਤੀਰਥ, ਤਉ ਹਮ ਜਾਤੀ ॥

॥ ਸੋਰਠ ਰਵਿਦਾਸ (੬੫੮)

ਜਾਣੀ (ਜਾਣੀ) ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣੀ,

॥ ਸ: ਮ: ੨ (੧੬) ਸਾਰੰਗ (੧੨੪)

ਜਾਤੀ ਅ: (ਨਸਲ) ਜਾਤੀ ਦੈ ਕਿਆ ਹਥ, (੧੦) ਮਾਝ (੧੪੨)

ਤੂ ਫਾ: (ਤੂੰ) ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਤਿਸੈ ਕਿਆ ਚਾਰਾ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (ਅੰਕ ੯)

ਤੂੰ (ਮਧਮ ਪੁਰਖ) ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਸਚਿਆਰ ਮੈਂਡਾ ਸਾਈ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੪ (ਅੰਕ ੧੧)

ਤਹ (ਤਿਸ ਥਾਂ, ਕਿ : ਵ:) ਜਹ ਦੇਖਾ, ਤਹ ਏਕੁ ਤੂੰ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੫੫)

ਤਿਹ (ਤਿਸ, ਪੜ:) ਨਾਨਕ ਤਿਹ ਸਰਨੀ ਪਰਉ,

॥ ਬਾਵਨ ਅ: ਮ: ੫ (੨੫੧)

ਤਾੱਕੀ (ਤੱਕੀ) ਤਾਕੀ ਸਰਨਿ ਸਾਧੂਆ, ਦੂਤ ਸੰਗ ਨਿਵਾਰ ॥

॥ ਕਾਨੜਾ ਮ; ੫ (੧੩੦੭)

ਤਾਂ ਕੀ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਤਾ, ਕੀ ਸਰਨਿ ਪਰਿਓ ਨਾਨਕ ਦਾਸ,

॥ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫ (੮੨੩)

ਥਾਪਿ ਉਥਾਪੇ – ਆਪੇ ਥਾਪਿ, ਉਥਾਪੈ ਆਪੇ,

॥ ਮ: ੧ ੨ ਸਾਰੰਗ (੧੨੩੮)

ਥਾਪਿਓ ਥਾਪਨ –ਥਾਪਿਓ ਥਾਪਨ ਹਾਰੈ ॥ ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੧੪)

ਦੇਖਾ (ਦੇਖਿਆ) ਜਬ ਦੇਖਾ, ਨਹੀ ਦੂਰਿ ॥

॥ ੩੦ ॥ ਓਅੰਕਾਰ ਮ: ੧ (੯੩੩)

ਦੇਖਾਂ (ਉਤਮ ਪੁ:) ਸਾਜਨ ਦੇਖਾ, ਤਾ ਗਲਿ ਮਿਲਾ ॥ ਮਾਰੂ ॥ ਮ: ੧ (੧੦੧੦)

ਦੀਬਾਣੁ (ਦਰਬਾਰ) ਸਚੁ ਸਭਾ ਦੀਬਾਣ, ਮ: ੧ (੯) ਸਾਰੰਗ (੧੨੪੧)

ਦੀ ਬਾਣ (ਰੀਤ, ਸੁਭਾ) ਇਕ ਲਾਏ ਦੀ ਬਾਣੁ ॥ ।੩੦। ਜਪੁ (ਅੰਕ ੭)

ਦਰਬਾਰ (ਸਾਹੀ ਸਭਾ) ਹਰਿ ਕਾ ਦਾਸੁ, ਸਾਚਾ ਦਰਬਾਰਿ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਮ:੫ (੧੧੫੨)

ਦਰਬਾਰ (ਦਰ ਬਦਰ) ਭਉਕਤ ਫਿਰੈ ਦਰ ਬਾਰੁ ॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੩ (੧੧੩੨)

ਦੇਵੀ (ਇਕ ਵ: ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰ:) ਗਾਵਹਿ ਈਸਰੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇਵੀ,

। ੨੭। ਜਪੁ (ਅੰਕ ੬)

ਦੇਵੀਂ (ਬਹੁ ਵ: ਪੁਲਿੰਗ) ਜਿਤਨੇ ਤੀਰਥ ਦੇਵੀ ਥਾਪੇ,

। ਮਲਾਰ ਮ: ੪ (੧੨੬੩)

ਧਨ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਧਨ ਪਿਰੁ ਇਹ ਨ ਆਖੀਅਨਿ,

। ਸ: ਮ: ੩ (੯) ਸੂਹੀ (੭੮੮)

ਧਨੁ (ਦੌਲਤ)   ਧਨੁ ਚਿਤਵੈ, ਧਨੁ ਸੰਚਵੈ ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ,

॥ ਸਿਰੀ: ਮ: ੪ (੭੬)

ਧੰਨੁ (ਧੰਨਤਾ) ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ,   ॥ ਗੂਜਰੀ ਮ: ੪ (੧੦ ਅੰਕ)

ਨਾਉ (ਬੇੜੀ) ਗੁਰੁ ਤਾਰੇ ਹਰਿ ਨਾਉ   ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (ਅਸਟ : (੬੩)

ਨਾਉਂ (ਨਾਮ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ, ਸਚੁ ਨਾਉ,   । ੪ । ਜਪੁ (ਅੰਕ ੨)

ਨ੍ਹਾਉ (ਇਸ਼ਨਾਨ) ਅੰਤਰਿ ਗਤਿ ਤੀਰਥ, ਮਲਿ ਨਾਉ ॥ ॥ ੨੧ । ਜਪੁ (ਅੰਕ ੪

ਨਾਉ (ਨਿਆਉਂ) ਨਾਉ ਕਰਤਾ ਕਾਦਰ ਕਰੇ,   (੧) ਵਾਰ ਸਤੈ ਡੂਮ (੯੬੬)

ਨਾਇਂ (ਨਾਮ) ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਚੁ ਨਾਇ,   । ੪ । ਜਪੁ (ਅੰਕ ੨)

ਨ੍ਹਾਇ (ਇਸ਼ਨਾਨ) ਵਿਣ ਭਾਣੇ ਕਿ ਨਾਇ ਕਰੀ ॥ । ੬ । ਜਪੁ (੨ ਅੰਕ)

ਨਾਈ (ਜਾਤ) ਸੈਨ ਨਾਈ ਬੁਤ ਕਾਰੀਆ,   ਆਸਾ ਧੰਨਾ (੪੮੭)

ਨਾਈ (ਨਿਵਾਕੇ) ਤੁਰਕ ਮੂਏ ਸਿਰ ਨਾਈ ॥   ॥ ਸੋਰਠ ਕਬੀਰ : (੬੫੪)

ਨ੍ਹਾਈ (ਨਹਾਉਣਾ) ਲਉਕੀ ਅਠ ਸਠ ਤੀਰਥ ਨਾਈ

॥ ਸੋਰਠ ਕਬੀਰ : (੬੫੬)

ਨਾਈਂ (ਨ੍ਹਾਮਨਾ) ਵਾਹ ਵਾਹ ਸਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ"

ਅਕਲੀ ਵਾਰ ਮ: ੩ (੯੪੭)

ਤਥਾ –ਵਡਾ ਸਾਹਬਿ, ਵਡੀ ਨਾਈ   । ੨੧ । ਜਪੁ (ਅੰਕ ੫)

"   (ਨਾਮ ਵਿਚ) ਜੂਠਿ ਨ ਅੰਨੀ, ਜੂਠਿ ਨ ਨਾਈ

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੭) ਸਾਰੰਗ (੧੨੪੦)

ਨਾਂਇਆ (ਨਾਮ) ਸਚੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ, ਸਚੇ ਸਚ ਨਾਇਆ ॥

॥ (੨) ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੩੦੧)

ਤਥਾ- ਭਗਤ ਟੇਕ, ਹਰਿ ਨਾਇਆ, ॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੪੦੨)

ਨ੍ਹਾਇਆ (ਅਸ਼ਨਾਨਕੀਤਾ) ਹਰਿ ਤੀਰਥਿ ਨਾਇਆ (੨੬) ਸੋਰਠ (੬੫੨)

ਨਾਹ (ਪਤੀ) ਸੁਣ ਨਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ, ॥ ਗਉੜੀ ਛੰ: ਮ: ੧ (੨੪੩)

ਤਥਾ- ਧਨ, ਨਾਹ ਬਾਝਹੁ ਰਹਿਨ ਸਾਕੈ, ॥ " " "

ਨਾਹਿੰ (ਨਹੀਂ) ਸਖੀ, ਮੋਹਿ ਨਾਹਿ ਇਨ ਸਿਉ ਤਾਤ ॥

॥ ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫ (੧੩੦੬)

ਨਾਹਿਨਿ (ਨਹੀਂ) ਨਿਕਸਤ ਨਾਹਿਨਿ ਮੀਤ ॥

। ੩੭ । ਸ: ਮ: ੯ (੧੪੨੯)

ਨਾਹਨ (ਨਹੀਂ) ਨਾਹਨ ਗੁਨੁ, ਨਾਹਨਿ ਕਛੁ ਬਿਦਿਆ,

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੯ (੯੦੨)

ਨਾਗ (ਸੱਪ) ਕੇਤੇ ਨਾਗ ਕੁਲੀ ਮਹਿ ਆਏ, ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੧੫੬)

ਨਾਂਗ (ਨੰਗਾ) ਨਾਗੋ ਆਇਓ, ਨਾਗ ਸਿਧਾਸੀ,

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੬)

ਨਾਗਹ (ਅਹਿਨਿਸ ਏਕੁ, ਅਗਿਆਨ ਸੁ ਨਾਗਾ,

ਤੁ: ॥ ਸਿਰੀ : ਬੇਣੀ : (੯੩)

ਨਾਂਗਾ (ਨੰਗਾ) ਬਾਹੁੜਿ ਜਾਸੀ ਨਾਗਾ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਪਹਰੇ ਮ: ੧ (੭੪)

ਨਾਗਾਂ (ਸੱਪਾਂ) ਨਾਗਾਂ ਮਿਰਗਾਂ ਮਛੀਆ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੨) ਮਲਾਰ (੧੨੭੯)

ਨਾਂਗੀ (ਨੰਗੀ) ਪ੍ਰਣਵਤ ਨਾਨਕ ਨਾਗੀ ਦਾਝੈ, । ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੧੫੬)

ਨਾਗੀਂ (ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ) ਨਾਗੀ ਲਗੈ ਜਾਇ ॥ । ਸ: ਮ: ੨ (੨੨) ਮਾਝ (੧੪੯)

ਨਾਤੀ (ਪੜੋਤਾ(ਇਕ ਲਖ ਪੂਤ, ਸਵਾਲਖ ਨਾਤੀ

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ (੪੯੧)

ਨ੍ਹਾਤੀ (ਨਹਾਈ ਹੋ:) ਨਾਤੀ ਧੋਤੀ ਸੰਬਹੀ, ।। ੩੩ ।। ਸ: ਸ਼ੇਖ ਫ਼ (੧੩੭੯)

ਨ੍ਹਾਤੈ (ਨਹਾਇਆ) ਨਾਤੈ ਪੂਜਾ ਨਾਵਣ ਸਦਾ ॥ ਮ: ੧ (੨੬) (੧੫੦)

ਤਥਾ ਜਿਤੁ ਨਾਤੈ, ਕਊਆ ਹੰਸ ਹੋਹੈ ॥ ॥ ਗੂਜਰੀ ਮ; ੪ (੪੯੩)

ਨਦਰੀ (ਨਦਰ ਕਰਤਾ, ਕਰਤਾਰ) ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਕਰਮੀ ਦਾਤਿ ॥

॥ ੨੪ ॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੫)

ਤਥਾ – ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ, ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥ ॥ ੩੪ ॥ ਜਪੁ (੭ ਅੰਕ)

ਨਦਰੀਂ (ਨਦਰ ਨਾਲ) ਨਦਰੀ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ॥ । ੪ । ਜਪੁ (ਅੰਕ ੨)

ਨਦਰੀਂ (ਨਦਰ ਨਾਲ) ਨਾਨਕ, ਨਦਰੀ ਪਾਈਐ, । ੩੨ । ਜਪੁ (ਅੰਕ ੭)

ਤਥਾ– ਨਦਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੀਐ, ਨਦਰੀ ਸੇਵਾ ਹੋਇ ॥।

॥ ਵਡਹੰਸ ਮ: ੩ (੫੫੮)

ਨਾਨਾ (ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਂਤ ਭਾਤੇ) ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਨਾਨਾ ਜਾਕੇ ਰੰਗ ॥

॥ ੧੬ਵੀਂ ਅਸਟਪਦੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ : (੨੮੪)

ਤਥਾ– ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਧਰੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ, ॥ ਬਿਹਾਗੜਾ ਮ: ੯ (੫੩੭)

ਨੰਨ੍ਹਾਂ (ਛੋਟਾ) ਨੀਚਹੁ ਨੀਚੁ, ਨੀਚੁ ਅਤਿ ਨਾਨ੍ਹਾ,

॥ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫ (੫੨੯)

ਤਥਾ – ਨਾਨ੍ਹਾ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਇ ॥ ॥ ਮ: ੩ (ਗੂਜਰੀ ੪ (੫੦੯)

ਨ ਨਾਮੁ (ਨਾਮੁ ਨਹੀਂ) ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਜਾਚੇ, ਭਗਤਿ ਨ ਨਾਮੁ।

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧(੨੨੬)

ਨਿਨਾਮ (ਬਦਨਾਮ) ਸਾਕਤ ਬੇਸੁਆ ਪੂਤ ਨਿਨਾਮ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੯)

ਨਿਨਾਉਂ " ਜਿਉਂ ਬੇਸੁਆ ਪੁਤੁ ਨਿਨਾਉ ॥ । ਸਿਰੀ ਮ: ੪ (੮੨)

ਨਾਵ (ਬੇੜੀ) ਨਾਵ ਰੂਪ ਭਇਓ ਸਾਧ ਸੰਗੁ, ॥ ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫ (੭੦੧)

ਨਾਂਵ (ਨਾਮ) ਅਸੰਖ ਨਾਵ, ਅਸੰਖ ਥਾਵ, ॥ ੧੯ ॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੪)

ਨਾਵ (ਬੇੜੀ) ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਹਿਥੁ ਹਰਿ ਨਾਵ ਹੈ, । ਸਿਰੀ : ਮ: ੪ (੪੦)

ਨਾਂਵ (ਨਾਮ) ਜੀਅ ਜਾਤ ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ ॥ ।੧੬। ਜਪੁ (ਅੰਕ ੩)

ਨਾਵਾਂ (ਨਾਮਾਂ) ਨਾਵਾ ਕੇਵਡ ਨਾਉ ॥ । ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੫੩)

ਨ੍ਹਾਵਾਂ (ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਂ) ਤੀਰਥ ਨਾਵਾਂ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵਾ,

॥ ੬ ॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੨)

ਤਥਾ–ਤੁਧੁ ਭਾਵਾ, ਸਰਿ ਨਾਵਾ ॥ ।੧੫। ਤੁਖਾਰੀ ਛੰ ਮ: ੧ (੧੧੦੯)

ਨਾਵੈ (ਨਾਂਮ) ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉ ॥ ।੧੯। ਜਪੁ (ਅੰਕ ੪)

ਤਥਾ– ਨਾਨਕ ਨਾਵੈ ਬਾਝੁ ਸਨਾਤਿ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (ਅੰਕ ੧੦)

ਨ੍ਹਾਵੈ (ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੈ) ਮਨੁ ਨਾਵੈ ਮੈਲੁ ਚੁਕਾਵਣਿਆ ॥

॥ ਮਾਝ ਮ: ੩੩ (੧੧੩)

ਤਥਾ– ਬ੍ਰਹਮਣ ਨਾਵੈ, ਜੀਅ ਘਾਇ ॥ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੧ (੬੬੨)

ਨਾਂਵਹੁ (ਨਾਮ ਤੋਂ) ਨਾਨਕ, ਨਾਵਹੁ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਪਾਈ,

॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੩ (੬੦੦)

ਤਥਾ – ਸਭ ਨਾਵਹੁ ਉਪਜੈ, ਨਾਵਹੁ ਛੀਜੈ, ॥ ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੩ (੧੦੬੪)

ਨ੍ਹਾਵਹੁ (ਇਸਨਾਨ ਕਰਹੁ) ਬਾਹਰਿ ਨਾਵਹੁ ਕਾਹੀ ਜੀਉ ॥

॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੧ (੫੯੮)

ਤਥਾ ਨਾਵਹੁ ਧੋਵਹੁ ਤਿਲਕ ਚੜ੍ਹਾਵਹੁ, ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧ (੯੦੩)

ਨਿਵਾਜ਼ਹ ਫਾ: (ਥਾਪਿਆ) ਅਪਨੈ ਗੁਰਦੇਵ ਨਿਵਾਜਾ ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੮੯੨)

ਤਥਾ –ਧ੍ਰੂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨਿਵਾਜਾ ॥ ॥ ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ (੮੫੬)

ਨਿਵਾਜ਼ਾਂ (ਨਿਮਾਜ਼ਾ) ਨ੍ਹਾਇ ਨਿਵਾਜਾ, ਨਾਤੈ ਪੂਜਾ ॥

॥ ਮ: ੧ (੨੬) ਮਾਝ (੧੫੦)

ਤਥਾ– ਪੰਜ ਨਿਵਾਜਾ, ਵਖਤ ਪੰਜ, ॥ ਮ; ੧ (੭) ਮਾਝ (੧੪੧)

ਪਾਇ (ਪੈਂਦੀ) ਕਚ ਪਕਾਈ ਓਥੈ ਪਾਇ ॥ ।੩੪। ਜਪੁ (ਅੰਕ ੭)

ਤਥਾ– ਆਗੈ ਠਉਰ ਨ ਪਾਇ ॥ । ਸਿਰੀ ਮ: ੩ (੨੮)

ਪਾਇੰ (ਪੈਰੀਂ) ਤਿਸੁ ਕੈ ਪਾਇ ਲਗਾ ॥ । ਬਾਰਹ ਮ: ਮਾਝ ਮ: ੫ (੧੩੩)
ਤਥਾ - ਪਾਇ ਪਰਉਂ ਗੁਰ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰੈ, । ਸੋਰਠ ਮ: ੧ (੫੯੬)
ਪਾਈ (ਪਨ ਘੜੀ) ਮੁਹਲਤਿ ਪੁਨੀ, ਪਾਈ ਭਰੀ, ਵਡਹੰਸ ਮ: ੧ (੫੭੮)
ਪਾਈ (ਮਿਲੀ) -ਤਉ ਕਾਮਣਿ ਪਿਆਰੇ ਨਵ ਨਿਧ ਪਾਈ॥ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੫੦)
ਪਾਈਂ (ਪੈਰੀਂ) ਸਭ ਉਠ ਲਾਗੀ ਪਾਈ ॥ ॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੨੨)
ਤਥਾ- ਪਾਈ ਜੋਰਿ, ਬਾਤ ਇਕ ਕੀਨੀ, ॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੮੪)
ਪਹਿਲਾ (ਸੰਖਿਆ ਵਾ : ਇਕ ਵ:) ਪਹਿਲਾ ਪਹਰੁ ਧੰਧੈ ਗਇਆ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੪੩)

ਤਥਾ- ਪਹਿਲਾ ਸਚੁ, ਹਲਾਲ ਦੁਇ : ਮ: (੭) ਮਾਝ (੧੪੧)
ਪਹਿਲਾਂ (ਕਿਰਿਆ ਵ:) ਪਹਿਲਾ, ਪਾਣੀ ਜੀਉ ਹੈ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੮) (੪੭੨)

ਤਥਾ- ਜਾ ਪਹਿਲਾ ਕੰਤੁ ਮਨਾਇ ॥ ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੩ (੭੮੮)
ਪੂਜੀ) ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ) ਗਾਡਰ ਲੇ , ਕਾਮਧੇਨ ਕਰਿ ਪੂਜੀ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੯੮)

ਪੂੰਜੀ (ਸਰਮਾਇਆ) ਪਵਨੁ ਪੂਜੀ ਪਰਗਾਸਿਓ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੩੩)

ਤਥਾ -ਹਰਿ ਪੂਜੀ ਹਰਿ ਪੂਜੀ ਚਾਹੀ, ॥ ਆਸਾ ਛੰ : ਮ: ੪ (੪੪੨)
ਪੁਤਰੀ (ਪੁਤਲੀ) ਕਾਠ ਦੀ ਪੁਤਰੀ, ਕਹਾ ਕਰੈ ਬਪੁਰੀ,

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੬)

ਤਥਾ - ਇਸ ਮਾਟੀ ਕੀ ਪੁਤਰੀ ਜੋਗੀ, ॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੬)
ਪੁੱਤ੍ਰੀ (ਪੁੱਤਰੀ ਧੀ) ਬੇਦ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਾਈ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ (੩੨੯)

ਤਥਾ- ਸਾਇਰ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਪਰਹਰਿ ਤਿਆਗੀ ॥ ਆਸਾ ਛੰ ਮ: ੧ (੪੩੭)

ਪੁਤ੍ਰੀਂ (ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਬਹੁ ਵ:) ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਓ,

।੨ ।ਵਾਰ ਸੱਤੇ ਡੂਮ (੯੬੭)

ਪੁੰਨੀ (ਪੂਰੀ ਹੋਈ) ਇਛ ਪੁਨੀ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ॥ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੯੧)

ਤਥਾ – ਮਿਟਿ ਗਈ ਚਿੰਤ, ਪੁਨੀ ਮਨ ਆਸਾ ॥ ॥ " "

ਪੁੰਨੀ (ਦਾਤਾ) ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ, ਆਖਣੁ ਨਾਹਿ ॥ ॥੨੦ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੪)

ਪੁੰਨੀਂ (ਪੁਨਾਂ ਨਾਲ) ਪਾਈਐ, ਵਡ ਪੁਨੀ, ਮੇਰੇ ਮਨਾ ॥

॥ ਆਸਾਾਵਰੀ ਮ: ੫ (੪੦੯)

ਪੜ (ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨਾ) ਪੜਅਵਗੁਣ, ਗੁਣ ਵੀਸਰਿਆ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੩ ਪਟੀ (੪੩੪)

ਤਥਾ- ਦਿਸੰਤਰੁ ਭਵੈ, ਪਾਠ ਪੜ ਥਾਕਾ, ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੧੨)

ਪੜਿ (ਪੈ ਕੇ) ਪੜਿ ਦਝਹਿ ਮਨਮੁਖ ਤਾਈ ਹੇ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ : ੧ (੧੦੨੬)

ਪੜੇ (ਪਏ) ਤੇਰੈ ਦਰਿ ਪੜੇ ॥ ॥ ਮ: ੫ (੨) ਗੂਜਰੀ (੫੧੮)

ਪੜ੍ਹੇ (ਪਠੇ) ਆਖਹਿ ਪੜੇ, ਕਰਹਿ ਵਖਿਆਣ ॥

।੨੬ ॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੫)

ਤਥਾ – ਲੇਖੈ ਸਾਹ ਲਵਾਈਅਹਿ, ਪੜੇ ਕਿ ਪੁਛਣ ਜਾਉ ॥

। ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੫)

ਤਥਾ – ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਪੜੇ ਕਾ ਕਿਆ ਗੁਨੁ, । ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ (੧੧੦੩)

ਪੀਰਾ (ਦੁਖ, ਪੀੜ) ਅਨਦੁ ਭਇਆ ਨਿਕਸੀ ਸਭ ਪੀਰਾ,

॥ ਮਾਝ ਮ: ੫ (੧੦੧)

ਤਥਾ- ਵਡੇ ਕਹਾਵਹਿ, ਹਉਮੈ ਤਨਿ ਪੀਰਾ ॥ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੨੨੭)

ਪੀਰਾਂ ਅ: (ਪੀਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਗੁਰ ਪੀਰਾ ਕੀ ਚਾਕਰੀ,

॥੧੬ । ਸ: ਵਾਰਾ ਵ: ਮ: ੪ (੧੪੨੨)

ਤਥਾ- ਦੁਨੀਆਂ ਪੀਰਾ ਮਸਾਇਕਾ ਰਾਇਆ ॥

। ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਪੁਰੀਆ (ਪੁੜੀ ਇਕ ਵ:) ਪੁਰੀਆ ਬਾਂਧੀ ਦੇਹ ॥

॥ ੧੭੮ ਸ਼: ਕਬੀਰ (੧੩੭੪)

ਤਥਾ - ਪੁਰੀਆ ਏਕ ਤਨਾਈ ॥ ॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੫)

ਪੁਰੀਆਂ (ਬਸਤੀਆਂ, ਬਹੁ ਵ:) ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਂਰ ॥

।੧। ਜਪੁ (ਅੰਕ ੧)

ਤਥਾ- ਪੁਰੀਆ ਖੰਡਾ ਸਿਰਿ ਕਰੇ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ ੧੦ ਸਾਰੰਗ (੧੨੪੧)

ਪੁਰਖਾ (ਸੰਬੋਧਕ ਹੇ ਪੁਰਖ) ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਤ ਪੁਰਖਾ,

॥ ਗੂਜਰੀ ਮ; ੪ (ਅੰਕ ੧੦)

ਤਥਾ- ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਜਗੁ ਊਪਜੈ ਪੁਰਖਾ,

॥ ੬੮ ਸਿਧ ਗੋਸ਼ਟ (੯੪੬)

ਪੁਰਖਾਂ (ਬਹੁ ਵ:) ਪੁਰਖਾ ਬਿਰਖਾ ਤੀਰਥਾ, ਆਸਾ ਮ: ੧ (੮) (੪੬੭)

ਪਰਮਲ (ਸੁਗੰਧੀ ਦਾਰ, ਚੰਦਨਾਦਿ) ਰਸੁ ਪਰਮਲੁ ਕੀ ਵਾਸੁ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ; ੧ (੧੫)

ਤਥਾ- ਸਤੁ ਪਰਮਲੁ ਤਨਿ ਵਾਸੁ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਪਰਮਲੁ (ਨਿੰਦਾ ਪਰਾਈ ਮੈਲ) ਪਰ ਨਿੰਦਾ, ਪਰ ਮਲੁ ਮੁਖ ਸੁਧੀ,

ਸਿਰੀ: ਮ: ੧ (੧੫)

ਤਥਾ- ਕਾਈ ਆਸ ਨ ਪੁਨੀਆਂ ਨਿਤ ਪਰਮਲੁ ਹਿਰਤੇ

॥ ੩੨। ਗਉੜੀ ਮ; ੪ (੩੧੭)

ਪੜੈ (ਪੈਂਦਾ) ਦੈਤ ਪੁਤੁ ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਿਛੁ ਸੰਜਮ ਨ ਪੜੈ,

। ਸਿਰੀ : ਮ: ੩ (੬੭)

ਤਥਾ -ਮਨੂਆ ਅੰਧ ਨ ਚੇਤਈ, ਪੜੈ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਲੁ ॥

॥ ਮ: ੧ ਰਾਮਕਲੀ (੯੫੫)

ਪੜ੍ਹੈ (ਪਠਦਾ) ਏਕੋ ਪੜੈ, ਏਕੋ ਨਾਉ ਬੂਝੈ, ॥ ਸਿਰੀ: ਮ: ੩ (੬੭)

ਤਥਾ-ਪੰਡਿਤੁ ਪੜੈ ਬੰਧਨ ਮੋਹ ਬਾਧਾ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੩ (੩੩)

" ਪਾਠ ਪੜੈ ਮੁਖਿ ਝੂਠੋ ਬੋਲੈ, ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੧੩)

ਪੜਉਂ (ਪੈਂਦਾ ਉਤਮ ਪੁਰਖ) ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਪੜਉ, ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਹੋਰ ਨ ਪੂਜਉ,

॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੧ (੬੩੪)

ਤਥਾ- ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਨਹ ਪੜਉ ਅਚਾਰ ॥

॥ (ਰਹਣੀ ਸਹਣੀ) ਭੈਰਉ ਮ: ੩ (੧੧੫੪)

ਪੜਿਆ (ਪਇਆ) ਭੈ ਕਉ ਭਉ ਪੜਿਆ ਸਿਮਰਤ ਹਰਿ ਨਾਮ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੫ (੧੧੫੧)

ਤਥਾ- ਸੰਤਨ ਦੀ ਸਰਣਾਈ ਪੜਿਆ ॥ ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫) (੧੦੭੮)

ਪੜਿਆ (ਵਰਤਿਆ) ਜੈਸਾ ਲਿਖਿਆ ਤੈਸਾ ਪੜਿਆ, ।ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੯)

ਪੜ੍ਹਿਆ (ਵਿਦਵਾਨ) ਨਾ ਕੋ ਪੜਿਆ ਪੰਡਿਤੁ ਬੀਨਾ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੯)

ਤਥਾ- ਸੋ ਪੜਿਆ ਸੋ ਪੰਡਿਤ ਬੀਨਾ,

॥ ਸ: ਮ: ੩ (੨੧) ਸੋਰਠ (੬੫੦)

ਪੜ੍ਹਿਆਂ (ਪੜਨ ਨਾਲ) ਇਨ ਪੜਿਆ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੫ (੭੪੭)

ਪੜੀਐ (ਪਈਯੈ) ਥਿਰ ਸਾਧੂ ਸਰਣੀ, ਪੜੀਐ ਚਰਣੀ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ ਛੰ: (੪੫੫)

ਤਥਾ- ਹਰਿ ਜਪਿ ਪੜੀਐ, ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੪ ਅਸਟ (੪੨੪)

ਪੜੀਐ (ਕਹੀਦੈਂ) ਤੁਧੁ ਜੇਹਾ, ਤੂ ਹੈ ਪੜੀਐ ॥

॥ ਮ : ੪ (੩੩) ਗਉੜੀ) (੩੦੧)

ਪੜ੍ਹੀਐ -ਪੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸੁ ਸਾਰੁ ॥ ॥ ੪ ॥ ਓਅੰਕਾਰ (੯੩੮)

ਤਥਾ- ਪੜੀਐ ਗੁਨੀਐ, ਨਾਮੁ ਸਭੁ ਸੁਣੀਐ, ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਰਵਿ: (੯੭੩)

ਪੜਹਿੰ (ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਬਹੁ ਵ:) ਮੂਰਖ ਦੁਬਿਧਾ ਪੜਹਿ, ਮੂਲੁ ਨ ਪਛਾਣਹਿ,

॥ ਭੈਰਉ ਮ; ੩ (੧੧੩੩)

ਤਥਾ- ਬ੍ਰਹਮਣ ਵਾਦ ਪੜਹਿ ਕਰਿ ਕਿਰਿਆ, ॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ

॥ ਮ: ੧ (੧੩੩੨)

ਪੜ੍ਹਹਿੰ (ਪੜਦੇ ਹਨ ਬਹੁ ਵ:) ਪੜਹਿ ਮਨ ਮੁਖ ਪਰੁ ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਜਾਨਾ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੩੨)

ਤਥਾ- ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਜੇਤਾ ਪੜਹਿ, ਪੜਤਗੁਣਤ..... ॥

॥ ਗੂਜਰੀ ਮ: ੩ (੪੯੨)

ਪੜਹੁੰ (ਪੈਂਦਾ, ਉਤਮ ਪੁ:) ਪਰਵਿਰਤਿਨ ਪੜਹੁ, ਰਹੀ ਸਮਝਾਇ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੩ (੧੧੫੪)

ਪੜ੍ਹਹੁ (ਮਧਮ ਪੁ:) ਗਾਵਹੁ ਸੁਣਹੁ ਪੜਹੁ ਨਿਤ ਭਾਈ,

॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੧੧)

ਪੜ੍ਹਤਾ(ਪੜ੍ਹਦਾ) ਕੋਈ ਪੜਤਾ ਸਹਸਾ ਕਿਰਤਾ,

॥ ਰਾਮ ਕਲੀ ਮ: ੧ (੮੭੬)

ਪੜਦੇ (ਪਰਦੇ) ਦੇਇ ਕਿਵਾੜ ਅਨਿਕ ਪੜਦੇ ਮਹਿ,

॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੧੬)

ਤਥਾ- ਅਨਿਕ ਪੜਦੇ ਮਹਿ ਕਮਾਵੈ ਵਿਕਾਰ ॥ ਗਉੜੀ ਮ; ੫ (੧੯੪)

ਪੜ੍ਹਦੇ (ਪਠਣ ਕਰਦੇ) ਪੜਦੇ ਰਹਨਿ ਦਰੂਦ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੫੩)

ਤਥਾ- ਪੰਡਿਤ ਪੜਦੇ ਜੋਤਕੀ, ॥ ਰਾਮ ਕਲੀ ਮ: ੩ (੯੪੮)

ਪੜਪੜ (ਪੈ ਪੈ ਕੇ) ਮਨਮੁਖ ਦਾਝੈ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਾਗੀ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ; ੧ (੧੦੨੯)

ਤਥਾ- ਪੜਿ ਪੜਿ ਦਝਹਿ ਸਾਤਿ ਨ ਆਈ ॥ ॥ " " " (੧੦੨੬)

ਪੜ੍ਹਿ ਪੜ੍ਹਿ- ਪੜ੍ਹਿ ਪੜਿ ਕੀਚੈ ਭਾਉ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੫)

ਤਥਾ- ਪੜਿ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ, ਬੇਦ ਵਖਾਣਹਿ,

॥ ਸ: ਮ: ੩ (੯) ਸਿਰੀ : (੮੫)

ਬੱਗਾ(ਚਿੱਟਾ) ਦਿਹੁ ਬਗਾ ਤਪੈ ਘਣਾ, ॥ ਮ; ੧ (੧੩) ਸੂਹੀ (੭੮੯)

ਤਥਾ- ਬਗਾ ਰਤਾ ਪੀਅਲਾ ਕਾਲਾ, ॥ ਸ: ਮ: ੧ (੪) ਮਾਝ (੧੩੯)

ਬੱਗਾਂ (ਬਗਲਿਆਂ) ਹੰਸਾ ਵੇਖ ਤਰੰਦਿਆ, ਬਗਾ, ਭਿ ਆਯਾ ਚਾਉ ॥

॥ ਮ: ੧ (੧) ਵਡਹੰਸ (੫੮੫)

ਤਥਾ- ਬਗਾ ਬਗੇ ਕਪੜੇ, ਤੀਰਥ ....॥ ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੨੯)

ਬਾਗ਼ (ਉਪਬਨ) ਬਾਗ ਮਿਲਖ ਸਭ ਜਾਏ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਮ; ੫ (੨੧੨)

ਤਥਾ- ਦੁਨੀਸੁਹਾਵਾ ਬਾਗ ॥ ॥ ੭੯ਵਾਂ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੮੨)

ਬਾਂਗ ਫ਼ : (ਹਾਕ) ਜਾ ਕਾਰਨਿ ਤੂ ਬਾਗ ਦੇਹਿ,॥ ੧੮੪ ਸ਼: ਕਬੀਰ (੧੩੭੪)

ਬਾਗਾ (ਸਫੇਦ) ਪਹਰੈ ਬਾਗਾ, ਕਰਿ ਇਸਨਾਨਾ, ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੧੩)

ਤਥਾ - ਬਾਗਾ ਪਹਰੈ ਕਜਲ ਝਰੈ ॥ ॥ ਮਾਰੂ ਮ; ੧ (੧੦੧੩)

ਬਾਂਗਾਂ (ਬਾਂਗ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਖੁਦਾਇ ਏਕ ਬੁਝਿ ਦੇਵਹੁ ਬਾਗਾ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ; ੫ (੧੦੮੫)

ਤਥਾ- ਬਾਗਾ ਬੁਰਗੂ ਸਿੰਙੀਆਂ, ॥ ਮੰ: ੧ (੧੪) ਸੂਹੀ (੭੯੦)

ਬੁਝੈ (ਤ੍ਰਿਖਾਦਿ) ਛੋਡਿ ਚਲੈ, ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨਹੀ ਬੁਝੈ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੮੮)

ਤਥਾ - ਭੇਖ ਅਨੇਕ, ਅਗਨਿ ਨਹੀ ਬੁਝੈ

॥ ਤੀਜੀ ਅਸਟ : ਸੁਖਮਨੀ (੨੬੬)

ਬੁੱਝੈ (ਜਾਣ ਲਏ) ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ, ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰ ॥ ॥ ੧੬ ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

ਤਥਾ- ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ, ਬੁਝੈ, ਪ੍ਰਭੁ ਨੇਰਾ ॥ ॥ ੭ਵੀਂ ਅਸਟ ਸੁਖ: (੨੭੧)

ਬਾਤੀ (ਬੱਤੀ) ਬਾਤੀ ਸੂਕੀ ਤੇਲੁ,'ਨਿਖੂਟਾ ॥ ॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੪੭੮)

ਤਥਾ- ਜਬ ਲਗੁ ਤੇਲੁ, ਦੀਵੇ ਮੁਖਿ ਬਾਤੀ ॥ ॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੪੭੭)

ਬਾਤੀਂ (ਗਲਾਂ ਨਾਲ) ਬਾਤੀ ਮੇਲੁ ਨ ਹੋਈ ॥ ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੫)

ਬਨ (ਤੀਰਥ) ਕਰਤਫਿਰੇ ਬਨ ਭੇਖ, ॥ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫ (੫੩੪)

ਬਨ (ਜੰਗਲ) ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੯ (੬੮੪)

ਬਨ (ਬਾਗ) ਮੈ ਘਰਿ ਬਨੁ ਹਰੀਆ ਵਲਾ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮ; ੧ (੪੨੦)

ਬਨ (ਸਮੁੰਦਰ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਨੁ ਸੰਸਾਰ, ਸਹਾਈ ॥ ਆਸਾ ਛੰ ਮ: ੫ (੪੫੮)

ਬੰਨ੍ਹ (ਬਾਂਧਨਾਂ) ਖਰਚੁ ਬੰਨੁ ਚੰਗਿਆਈਆਂ, ॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੧ (੫੯੬)

ਬੱਨਾਂ (ਪੁੱਤ੍ਰ) ਪਰਮੇਸਰਿ ਦਿਤਾ ਬੰਨਾ, ॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੨੮)

ਬੰਨਾ (ਕਿਨਾਰਾ) ਫਰੀਦਾ ਮਉਤੈ ਦਾ ਬੰਨਾ, ॥ ੯੮ਵਾਂ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ: (੧੩੯੩)

(ਬੰਨ੍ਹਾਂ) ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ ॥ ॥ ੧ ਜਪੁ (੧ ਅੰਕ)

ਬਨਾ (ਜੰਗਲ) ਭੂਮਿ ਬਨਾ ਫਲ ਕੰਦਰਾ ॥ ਮਾਰੂ ਡਖਣੇ (੨੧) (੧੧੦੧)

ਤਥਾ- ਧਨਿ ਧਨਿ ਬਨ ਖੰਡ ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਬਨਾ ॥

(ਮਾਲੀ ਗਉੜਾ ਨਾਮੇਦਵ (੯੮੮)

ਬਨਾ (ਸਮੁੰਦਰ) ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਬਿਖੈ ਕੋ ਬਨਾ ॥ ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ (੪੮੬)

ਬੋਲਾ (ਡੋਰਾ) ਬੋਲਾ ਜੇ ਸਮਝਾਈਐ, ॥ ਮ: ੧ (੧੨) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਤਥਾ- ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ ॥

॥ ਮ: ੩ (੨੪) ਗਉੜੀ (੩੧੩)

ਬੋਲਾ (ਬੋਲ) ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਮਾਲਸੀ ਬੋਲਾ ॥ ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੩)

ਤਥਾ- ਸਹ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੋਲਾ ॥ ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੨੯)

ਬੋਲੇ (ਡੋਰੇ) ਮਨਮੁਖ ਬੋਲੇ ਅੰਧਲੇ, ॥ ੨੧ ਸ: ਵਾਰਾ ਵ: ਮ: ੩ (੧੪੧੫)

ਬੋੱਲੇ (ਬੋਲਦੇ) ਓਇ ਬੋਲੇ ਕਿਸੈ ਨ ਭਾਵਨੀ ,

॥ (੮) ਗਉੜੀ ਸ: ੪ (੩੩੦੪)

ਬੇਲੀ (ਮਿੱਤ੍ਰ) ਤੇਰਾ ਕੋਇ ਨ ਬੇਲੀ ਰਾਮ ॥ ॥ ਬਿਹਾਗੜਾ ਛੰ ਮ: ੫ (੫੪੬)

ਤਥਾ- ਓਥੈ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੇਲੀ ਹੋਵੈ, ॥ (੬) ਮਲਾਰ (੧੨੮੧)

ਬੇਲੀਂ (ਬੇਲਾਂ ਨਾਲ) ਭਵਰੁ ਬੇਲੀ ਰਾਤਿਓ ॥ ॥ ਆਸਾ ਛੰ ਮ: ੧ (੪੩੯)
ਬੇੜੀ (ਕਿਸ਼ਤੀ) ਗੁਰੁ ਪਉੜੀ, ਬੇੜੀ ਗੁਰੂ, ॥ ਸਿਰੀ : ਮ; ੧ (੧੭)
ਤਥਾ- ਨਾਨਕ, ਬੇੜੀ ਸਚ ਕੀ, ॥ ਸਿਰੀ: ਮ: ੧ (੨੦)
ਬੇੜ੍ਹੀ (ਲਪੇਟੀ) ਫਰੀਦਾ ਰਹੀ ਸੁ ਬੇੜੀ ਹਿੰਙੁ ਦੀ,
॥ ੩੩ਵਾਂ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ: (੧੩੭੯)
ਭਉ (ਡਰ) ਨਿਰਭਉ, ਨਿਰਵੈਰ, 'ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ' (ਅੰਕ ੧)
ਤਥਾ- ਤਿਨ ਕਾ ਭਉ ਸਭੁ ਗਵਾਸੀ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੪ (੧੧ ਅੰਕ)
ਭਾਉ (ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ਰਧਾ) ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ, ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ
॥ ੫ ॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੩)
ਤਥਾ- ਅਸੰਖ ਜਪ, ਅਸੰਖ ਭਾਉ ॥ ॥ ੧੭ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੩)
ਭਗਤਾ (ਭਗਤ, ਜਨ) ਸੋਈ ਜਨ, ਸੋਈ ਨਿਜ ਭਗਤਾ ॥
॥ ਨਟ ਨਾਰਾਇਣ ॥ ਮ:੫ (੯੭੮)
ਤਥਾ – ਆਪੇ ਭਗਤਾ, ਆਪਿ ਸੁਆਮੀ, ॥ ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫ (੪੯੮)
ਭਗਤਾਂ (ਭਗਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਭਗਤਾ ਦੀ ਸਦਾ ਤੂ ਰਖਦਾ ਹਰਿ ਜੀਉ,
॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੩ (੬੩੭)
ਤਥਾ- ਭਗਤਾ, ਬਨਿਆਈ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ ਸਿਉ, ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੫ (੭੪੯)
ਭਗਤੀ (ਸ਼ਰਧਾ) ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ਭਗਤੀ ਲਾਵਹੁ,
॥ ਮਾਝ ਮ : ੫ (੧੦੫)
ਤਥਾ- ਇਕਿ ਭਗਤੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਨੀ, ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੩ (੯੯੪)
ਭਗਤੀਂ (ਭਗਤਾਂ ਨੇ) ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਭਗਤੀ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ
॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੩ (੧੬੧)
ਤਥਾ- ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ॥ ॥ ਮਾਝ ਮ: ੫ (੧੦੮)
ਭਜ (ਸੇਵਨ, ਪੂਜਾ, ਨਾਮਜਪਨ) ਹਰਿ ਭਜੁ ਪ੍ਰਾਣੀ ਰਸਨ ਰਸਾਇ ॥
॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੨੨੨)
ਤਥਾ ' ਭਜੁ ਨਾਮਾ ਤਰਸਿ ਭਵ ਸਿੰਧੰ ॥ ॥ ਗੋਂਡ ਨਾਮ ਦੇਵ : (੮੭੩)

ਭੱਜ (ਦੌੜ) ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਛੈ ਭਜ ਪਵਹਿ, ॥ (੧੨) ॥ ਮਾਝ (੧੪੩)

ਤਥਾ– ਜਿ ਹਰਿ ਸਰਣਾ ਗਤਿ ਭਜ ਪਇਆ

॥ ੨੫ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ ਪਟੀ (੪੩੩)

ਭਜਹੁ (ਜਪਹੁ) ਭਜਹੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਭੂਲਿ ਮਤ ਜਾਹੁ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : (੧੧੫੯)

ਤਥਾ– ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਜਹੁ ॥ ॥ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੪ (੮੦੦)

ਭੱਜ ਕੇ ਪਓ) ਮਨ ਰੇ, ਸਦਾ ਭਜਹੁ ਹਰਿ ਸਰਣਾਈ ॥ ॥ ਸਿਰੀ : ਮ: ੩ (੩੧)

ਭਾਤ (ਰਿਝੇ ਚਾਵਲ) ਭਾਤ ਪਹਿਤਿ ਅਰੁ ਲਾਪਸੀ, ॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੪੭੯)

ਭਾਂਤ (ਪ੍ਰਕਾਰ) ਕਬਹੂ ਨਿਰਤਿ ਕਰੈ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ॥

॥ ੧੧ਵੀਂ ਅਸਟ : ਸੁਖ: (੨੭੭)

ਤਥਾ – ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਬਹੁ ਡੋਲਤੇ ॥ ॥ ੪੮ ਸ: ਸਹਸ : ਮ: ੫ (੧੩੫੮)

ਭਾਤੀ (ਭੋਜਨ) ਆਪਿ ਬਨਾਵੈ ਭਾਤੀ ॥ (ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੪ (੬੬੮)

ਭਾਂਤੀਂ (ਪ੍ਰਕਾਰ) ਧਾਵਤ ਕਉ ਧਾਵੈ ਬਹੁ ਭਾਤੀ, ॥ ਟੋਡੀ ਮ; ੫ (੭੧੨)

ਤਥਾ– ਉਦਮ ਕਰਿ ਲਾਗੇ ਬਹੁ ਭਾਤੀ,

॥ ਸਵੱਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਮ: ੫ (੧੩੮੯)

ਭ੍ਰਾਤ (ਭਰਾ, ਭਾਈ) ਜੈਸੇ ਰਣ ਮਹਿ ਸਖਾ ਭ੍ਰਾਤ ॥

॥ ਮਾਲੀ ਗਉੜਾ ਮ: ੫ (੯੮੭)

ਭਰਾਂਤ (ਭੁਲੇਖਾ) ਲਹੈ ਭਰਾਤ ਹੋਵੈ ਜਿਸੁ ਦਾਤ ॥

॥ ਮ: ੧ (੨੭) ਮਾਝ (੧੫੦)

ਤਥਾ – ਮਨ ਕੀ ਲਾਹਿ ਭਰਾਤ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੪ (੪੭)

ਮੈ ਫ: (ਸ਼ਰਾਬ) ਮਨ ਮੈ ਮਤੁ ਮੈਗਲ ਮਿਕਦਾਰਾ॥ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੩ (੧੫੯)

ਮੈ ਫ਼ਾਂ (ਸ਼ਰਾਬ) ਭਰਿ ਜੋਬਨਿ ਮੈ ਮਤ, ॥ ਸੂਹੀ, ਛੰ : ਮ; ੧ (੭੬੩)

ਮੈ (ਰੂਪੀ) ਗਗਨ ਮੈ, ਥਾਲੁ ; ਰਵਿ ਚੰਦੁ........ , ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੧ (੧੩)

ਮੈਂ (ਸ੍ਵੈ, ਉਤਮ ਪੁ:) ਮੈ ਅਪਣਾ ਗੁਰੁ ਪੂਛਿ ਦੇਖਿਆ,

॥ ਆਸਾ ਮ: (੧ ਛੰ) (੪੩੯)

ਮੈਂ (ਵਿਚ) ਜਗਅਉਰੁ ਨਯਾਹਿ ਮਹਾ ਤਮ ਮੈ,

॥ ਸਵਯੇ ਮ: ਪੰਜਵੇ ਕੇ (੧੪੦੯)

ਮੈਂ (ਅਹੰ) ਹਉ ਹਉ, ਮੈ ਮੈ, ਵਿਚਹੁ ਖੋਵੈ॥ ॥੪੬॥ ਸਿਧ ਗੋਸ਼ਟ (੯੪੩)

ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਅ: (ਅਉਖਿਆਈ) ਜਹ ਮੁਸਕਲ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਭਾਰੀ ॥

॥ ਦੂਜੀ ਅਸਟ : ਸੁਖ: (੨੬੪)

ਮਸਕਲ ਅ: (ਇਕ ਸੰਦ) ਮਸਕਲ ਮਾਨਾ ਮਾਲੁ ਮੁਸਾਵੈ

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੮) ਮਾਝ(੧੪੧)

ਮਹਤਾ (ਵਜ਼ੀਰ) ਲਬੁ ਪਾਪੁ ਦੁਇ, ਰਾਜਾ ਮਹਤਾ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੧) ਆਸਾ (੪੬੮)

ਮਹੱਤਾ (ਸੰ: ਮਹਤ੍ਵਤਾ ਵਡਪਣ) ਤਿਆਗਿਓ ਸਗਲਾ ਮਾਨੁ ਮਹਤਾ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੯੯੯)

ਮਹੱਲੁ ਅ: (ਉਤਰਨ, ਰਹਣ, ਦੀ ਥਾਂ) ਤਾਂ ਸੁਖ ਲਹਹਿ ਮਹਲੁ ॥

॥ ਸਗੀ: ਮ: ੩ (੩੭)

ਮੈਹਲ (ਅੰਤਹ ਕਰਣ, ਘਰੁ) ਕਾਇਆ ਮਹਲੁ ਮੰਦਰੁ ਘਰੁ ਹਰਿ ਕਾ,

॥ ਮਲਾਰ ਮ: ੧ (੧੨੫੬)

ਤਥਾ-- ਮਹਲ ਮਹਿ ਬੈਠੇ ਅਗਮ ਅਪਾਰੁ ॥ ॥ " " "

ਮੈਹਲ (ਸਮਾਂ) ਮਹਲੁ ਕੁਮਹਲੁ ਨ ਜਾਨਣੀ, ॥ ਮ: ੩ (੧੮) ਸੋਰਠ (੬੪੯)

ਤਥਾ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਮਹਲ ਕੁਚਜੀ ਮੜਵੜੀ, ॥ ਸ: ਮ: ੧ (੫) ਮਾਰੂ (੧੦੮੮)

ਮੈਹਲਾ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਦਰਘਰ ਮਹਲਾ ਸੇਜ ਸੁਖਾਲੀ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੨੨੫)

" (ਪੁਲਿੰਗ) ਦਰਘਰ ਮਹਲਾ ਸੋਹਣੇ, ॥ ਸਿਰੀ : ਮ; ੧ (੬੩)

ਤਥਾ ਸਿਰੀ : ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ॥ ਸਿਰੀ : (ਅੰਕ ੧੪)

ਨੋਟ: ਸੋਹਣੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ, ਵਸ਼ੇਸ਼ਣ ਪੁਲਿੰਗ ਹਨ : ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਇਹ ਲਗਦੇ ਹਨ ਓਹ ਪੁਲਿੰਗ ਹੈ।

ਮੈਹਲਾਂ (ਮਹਲਾਂ ਬ: ਵ:) ਮਹਲਾ ਮੰਝਿ ਨਿਵਾਸੁ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰੀਆ ॥

॥ (੨੨) ਮਾਝ (੧੪੯)

ਮੈਹਲੀ (ਪੁਲਿੰਗ) ਕਾਇਆ ਗੜ ਮਹਲੁ, ਮਹਲੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਚਾ,
|| ਮਾਰੂ ਮ; ੧ (੧੦੩੯)

(ਨਿਜ ਸਰੂਪ) ਤਾਂ ਹਰਿ ਮਹਲੀ, ਮਹਲ ਪਾਇਆ ਥਾ
|| ਮਾਰੂ ਮ: ੫ ੯ ੧੦੦੨)

ਤਥਾ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਹਲੀ ਮਹਲੁ ਪਛਾਨੁ || || ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੪)

ਮੈਹਲੀਂ (ਮਹਲਾਂ ਵਿਚ) ਆਵੈ ਮਹਲੀ ਵਾਸੁ ||
|| ਮ: ੧(੧੦) ਮਾਝ (੧੪੨)

ਮਹਲੀਂ (ਨਿਜ ਸਰੂਪ) ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ, ਮਹਲੀ ਥਾਉਪਾਏ ||
|| 'ਗਉੜੀ ਮ: ੩ (੧੬੦)

ਮਤਾ (ਸਲਾਹ, ਰਾਇ) ਮਤਾ ਕਰਉ, ਸੁ ਪਕਨਿ ਨ ਦੇਈ ||
|| ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੧)

ਤਥਾ- ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਤਾ, ਜਿ,ਪਤ੍ਰੀ ਚਲਾਵਉ || " " "

ਮੱਤਾ (ਮਸਤ) ਧਨ ਸਿਉ ਰਤਾ, ਜੋਬਨਿ ਮਤਾ, || ਸਿਰੀ : ਮ: ੧ (੭੫)

ਤਥਾ- ਮਨ ਕੀ ਮਤਿ ਮਤਾਗਲ.ਮਤਾ || ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੫੧)

ਮਾਤਾ (ਮਾਂ) ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ, ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ || || ਮਾਝ ਮ: ੫ (੧੦੩)

ਤਥਾ- ਮਾਤਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੇ, ਪੁਤੁ ਖਾਇ || || ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੧੬੪)

ਮੱਾਤਾ (ਮੱਤਿਆ) ਲਬਿ ਲੋਭਿ ਅਹੰਕਾਰਿ ਮਾਤਾ, || ਆਸਾ ਮ: ੫ (੪੬੦)

ਤਥਾ- ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਰਾਤਾ, ਸਹਜੇ ਮਾਤਾ, || ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੫੩)

ਮਨਹਿੰ (ਮਨ ਵਿਚ) ਹੋਨਾ ਹੈ ਸੋ ਹੋਈ ਹੈ, ਮਨਹਿ ਨ ਕੀਜੈ ਆਸ ||
|| ਆਸਾ || ਗਉ: ਕਬੀਰ (੩੩੭)

ਤਥਾ- ਅਕਥ ਕਥਾ ਮਨੁ ਮਨਹਿ ਸਮਾਈ || ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੩੧)

ਮਨ੍ਹਹਿੰ(ਰੋਕਣਾ) ਭਾਣੈ ਭੋਗ ਭੋਗਾਇਦਾ, ਭਾਣੈ ਮਨਹਿ ਕਰੇਇ ||
|| ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੯੬੩)

ਤਥਾ- ਬਿਖਿਆ ਕੀ ਬਾਸਨਾ ਮਨਹਿ ਕਰੇਇ || || ਬਸੰਤ ਮ: ੩ (੧੧੭੨)

ਮਨਮੁਖਿ (ਬੇਮੁਖ) ਮਨਮੁਖਿ ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਈਐ, || ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੧)

ਮਨਿ ਮੁਖਿ (ਮਨ ਵਿਚ ਮੁਖ ਵਿਚ) ਮਨਿਮੁਖਿ ਸਾਚੁ ਭਰਮ ਭਉ ਭੰਜਨੁ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੨੩)

ਤਥਾ (ਮਨਿਮੁਖਿ ਸਚਾ ਨਾਉ ॥ ॥ ਸ: ਮ: ੨ (੨੮) ਮਾਝ (੧੪੬)

ਮੇਰਾ (ਮੇਰਾ ਤਨੁ ਅਰੁਧਨੁ ਮੇਰਾ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੪੭)

ਮੇਰਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ, ਮੁਖ) ਚਰਨ ਚਲਨ ਕਉ, ਸਿਰੁ ਕੀਨੋ ਮੇਰਾ ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੯੧੩)

ਮੇਰਾਂ (ਪਰਬਤਾਂ, ਬਹੁ ਵ:) ਸਰਾਂ ਮੇਰਾ ਜੰਤਾਹ ॥ ॥ ਮ: ੧ ਆਸਾ (੪੬੭)

ਮੋਰੀ (ਮੇਰੀ) ਕਰਹੁ ਗਤਿ ਦਇਆਲ ਸੰਤਹੁ ਮੋਰੀ ॥ ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੧੭)

ਮੋਰੀ (ਛਿੱਦਰ) ਗੁਰਿ ਦਿਖਲਾਈ ਮੋਰੀ ॥ ॥ ਸੋਰਠ ਕਬੀਰ : (੬੫੬)

ਮੋਰੀਂ (ਮੋਰਾਂ ਨੇ) ਮੋਰੀ ਰੁਣ ਝੁਣ ਲਾਇਆ, ॥ ਵਡਹੰਸ ਮ: ੧ (੫੫੭)

ਰਹਿਸੀ (ਰਹੇਗਾ) ਕਉਣ ਰਹਸੀ ਨਾਨਕਾ ,

ਸ : ਮ: ੧ (੧੫) ਮਾਰੂ (੧੦੯੧)

ਤਥਾ -ਕਿਆ ਜਾਣਾ ਤਿਸੁ ਸਾਹ ਸਿਉ ਕੇਵ ਰਹਸੀ ਰੰਗੁ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੩ (੫) ਮਲਾਰ (੧੨੮੦)

ਰਹੱਸੀ (ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਸੰਨ) ਰਹਸੀ ਵੇਖ ਹਦੂਰਿ, ॥ ਸੂਹੀ ਛੰ ਮ: ੧ (੭੬੪)

ਤਥਾ– ਗੁਣ ਗਾਇ ਮੰਗਲੁ ਪ੍ਰੇਮਿ ਰਹਸੀ, ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੨੪੨)

ਰੰਗੀ (ਰੰਗਾਂ ਦੇ) ਰਸਿ ਰਸਿ ਭੋਗ ਕਰੈ ਬਹੁ ਰੰਗੀ, ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੮੦)

ਤਥਾ – ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਧਰੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ, ॥ ਬਿਹਾਗੜਾ ਮ: ੯ (੫੩੭)

ਰੰਗੀਂ (ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ) ਸਰਬੀ ਰੰਗੀ ਰੂਪੀ ਤੂ ਹੈਂ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੫)

ਤਥਾ– ਹਰਿ ਰੰਗੀ, ਇਕ ਰੰਗੀ ਠਾਕੁਰ,

ਰੱਜਾ (ਰਜਿਆ) ਮਨੂਆ ਰਜਾ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੩ (੩੫)

ਰੱਜਾਂ (ਮੈਂ ਰਜਾਂ ਉਤਮ ਪੁ:) ਤੁਧੁ ਸਾਲਾਹਿ ਨ ਰਜਾ ਕਬਹੂੰ,

॥ ਮਾਝ ਮ: ੩ (੧੧੩)

ਰਜ਼ਾਇ, ਅ: (ਇੱਛਾ ਮਰਜੀ) ਸਭ ਕਿਛੁ ਤਿਸਹਿਰਜਾਇ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੨ (੨੨) ਮਾਝ (੧੪੮)

ਤਥਾ- ਜਿਸ ਨੋ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਰਜਾਇ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੩ (੩੬)

ਰਾਜਾ (ਭੂਪਤਿ) ਰਾਜਾ ਰੰਕੁ, ਦੋਊ ਮਿਲਿ ਰੋਈ ਹੈ ॥
॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੨੫)

ਤਥਾ- ਇਹ ਮਨੁ, ਰਾਜਾ ਲੋਭੀਆ, ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੯)

ਰਾੱਜਾਂ (ਰੱਜਾਂ ਉਤਮ ਪੁ:) ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੇਰੀ ਦਾਤੀ ਰਾਜਾ ॥
॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੦੮)

ਤਥਾ- ਜੇ ਭੁਖ ਦੇਹਿ, ਤਾਇਤ ਹੀ ਰਾਜਾ, ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੪ (੭੫੭)

ਰਾਜੇ (ਭੂਪਤ ਬਹੁ ਵ:) ਰਾਜੇ ਸੀਹ, ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ ॥
॥ ਮ: ੧ (੨੨) ਮਲਾਰ (੧੨੮੮)

ਤਥਾ- ਰਾਜੇ ਰਯਤਿ ਸਿਕਦਾਰ, ॥ (੮) ਮਾਝ ॥ (੧੪੧)

ਰਾੱਜੇ (ਤ੍ਰਿਪਤੇ) ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਸਬਦਿ ਗੁਰ ਰਾਜੇ ॥
॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੮੯੭)

ਰਾਤੀ (ਰੱਤੀ ਹੋਈ) ਸਦਾ ਰਹੈ ਰੰਗਿ ਰਾਤੀ ॥ ॥ ਮਾਝ ਮ: ੩ (੧੧੯)

ਤਥਾ - ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਦਾ ਰਹੈ ਰੰਗ ਰਾਤੀ ॥ ॥(ਮਾਝ ਮ: ੫ (੧੩੦)

ਰਾਤੀਂ (ਰਾਤਾਂ, ਬਹੁ ਵ:) ਰਾਤੀ ਹੋਵਨਿ ਕਾਲੀਆ,
॥ ਮ: ੧ (੧੩) ਸੂਹੀ (੭੮੯)

ਤਥਾ- ਫਰੀਦਾ ਰਾਤੀ ਵਡੀਆ, ॥ ੨੧ ਵਾਂ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੭੯)

ਲੱਖ (ਸੰਖਿਆ ਵਾਚਕ) ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ ॥ ॥ ੧ ਜਪੁ (੧ ਅੰਕ)

ਤਥਾ- ਲਖ,'ਮਣ ਸੁਇਨਾਂ ਲਖ ਮਣ ਰੁਪਾ,
ਸ: ਮ: ੧ (੨੧) ਮਲਾਰ (੧੨੮੭)

ਤਥਾ- ਪਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ, ॥ ੨੨ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੫)

ਲੱਖਿ (ਜਾਨਣਾ) ਮੰਨ ਮਝਾਹੂ ਲਖਿ, ॥ (੧੭) ਸ: ਮ: ੫ ਡਖਣੇ (੧੧੦੦)

ਲਖ (ਨਿਸ਼ਾਨਾ) ਪ੍ਰਹਾਰੇਣ ਲਖ ਆਵਾਧਹ ॥੬॥ ਸ: ਸਹਸ ਕਿ: ਮ: ੫ (੧੩੫੪)

ਲਖੀ (ਜਾਣੀ) ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਲਖੀ ਨ ਜਾਇ ॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿ: (੩੪੬)

ਤਥਾ- ਲਖੀ ਨ ਜਾਈ ਨਾਨਕ ਲੀਲ੍ਹਾ ॥ ॥ ਬਾਵਨ ਸ: ਮ: ੫ (੨੫੦)

ਲਖੀਂ (ਬੇਅੰਤ) ਲਖੀ ਘੋੜੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥

॥ ਸ: ਮ; ੧ (੨੧) ਮਲਾਰ (੧੨੮੭)

ਲੋਕਾ (ਸੰਬੋਧਕ) ਲੋਕਾ, ਮਤ ਕੋ ਫਕੜਿ ਪਾਇ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੮)

ਤਥਾ –ਲੋਕਾ ਵੇ, ਹਉ ਸੂਹਵੀ,

॥ ਮ: ੩ (੨) ਸੂਹੀ (੭੮੫)

ਲੋਕਾਂ (ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਬਹੁ ਵ:) ਲੋਕਾ ਨ ਸਾਲਾਹਿ, ਜੋ ਮਰਿ.... ॥

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੩ (੭੫੫)

ਲੋਕਾਂ (ਲੋਕਾ ਨੂੰ) ਫਰੀਦਾ, ਲੋਕਾ ਆਪੋ ਆਪਣੀ,

॥ ੯੪ਵਾਂ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ: (੧੩੮2)

ਵਡਭਾਗੀ (ਵਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ, ਵਸ਼ੇਸ਼ਣ) ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੁ, ਵਡਭਾਗੀ ਨਾਵਹਿ ਆਇ ॥

॥ ਸਿਰੀ : ਮ: 8 (80)

ਤਥਾ– ਗੁਰੁ ਸਰਵਰੁ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਹੈ, ਵਡਭਾਗੀ ਪੁਰਖ ਲਹੰਨਿ ॥

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੩ (੭੫੬)

ਵਡਭਾਗੀਂ (ਵਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ) ਗੁਰੁ ਬੋਹਿਥੁ ਵਡਭਾਗੀ ਮਿਲਿਆ ॥

॥ ਰਾਮ ਕਲੀ ਮ : ੫ (੯੧੩)

ਤਥਾ– ਵਡਭਾਗੀ ਹਰਿ ਪਾਇਆ, ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ॥

॥ ੩ ॥ ਸ: ਵਾਰਾਂ ਵ: (੧੪੨੧)

ਵੇਦਾ(ਵੇਦ ਗਯਾਤਾ) ਪੁਛਹੁ ਵੇਦਾ ਜਾਇ ॥ (੧੦) ਸਿਰੀ : (੮੬)

ਵੇਦਾਂ (ਬਹੁ ਵ:) ਵੇਦਾ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਉਤਮੁ

॥ ੧੯ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੩ (ਅਨੰਦ (੯੨੯)

ਤਥਾ– ਬੇਦਾ ਗੰਢੁ ਬੋਲੇ ਸਚੁ ਕੋਇ ॥ ਮ: ੧ (੧੨) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ, ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਕ਼ਦ਼ਅ (ਕਟਣਾਂ ਦੂਰ ਕ:) ਨੀਲੀ, ਸਿਆਹੀ ਕਦਾ ਕਰਣੀ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)
ਜਮਾਇ਼ਤ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ) ਆਈ ਪੰਥੀ, ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ, ॥ ੨੮) ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)
ਤੁ਼ਆਮ (ਰੋਟੀ) ਤਾਮਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਵਸੈ ਘਰਿ ਆਇ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੪੯)
ਤਈਯਨ (ਮੁਕਰਰ) ਹੋਸੀ ਆਇ ਤਈ ॥ ॥ (੧੩) ਰਾਮਕਲੀ (੯੪੩)
ਤੁ਼ਅਲੁਕ਼ (ਸਬੰਧ) ਤਿਸੁ ਮਾਇਆ ਸੰਗਿ ਨ ਤਾਲਕਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੫)
ਤਸਬੀ਼ਅ (ਮਾਲਾ) ਤਸਬੀ ਸਾ, ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ, ॥ ਮ: ੧ (੭) ਮਾਝ (੧੪੦)
ਤ਼ਮਾ਼ਅ (ਲੋਭ) ਵਡਾ ਦਾਤਾ, ਤਿਸ ਨ ਤਮਾਇ ॥ ੨੫ ॥ ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)
ਦ਼ਅਵਾ (ਅਧਿਕਾਰ) ਦਾਵਾ ਕਾਹੂ ਕੋ ਨਹੀ,

॥ ੧੬੮ਵਾਂ ਸ: ਕਬੀਰ : (੧੩੭੩)
ਨਿ਼ਅਮਤ (ਮਾਲ ਧਨ) ਵਲੀ ਨਿਆਮਤਿ ਬਿਰਾਦਰਾਂ, ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)
ਫਰਾ਼ਅ (ਸਿਰ) ਲਏ ਹੁਕਮ ਫਿਰਾਉ ॥ ॥ ਸਾ: ਵਾਂ ਮਾਂ ੩ (੧੪੧੯)
ਫਰੂ਼ਅ (ਸਾਖਾਂ ਟਾਹਣੀਆਂ) ਤਿਸਦਾ ਫਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥

ਸ਼: ਮ: ੩ (੭) ਵਡਹੰਸ (੫੮੮)
ਬਦ ਫ਼ਅਲੀ (ਬੁਰਾ ਕੰਮ) ਬਦ ਫੈਲੀ ਕਿਆ ਹਾਲ ॥ ॥ ਸਿਰੀ : ਮ: ੧ (੬੪)
ਮ਼ਅਮੂਰ (ਭਰੇ ਹੋਏ, ਰੱਜੇ ਪੁੱਜੇ) ਉਹਾਂ ਗਨੀ ਵਸਹਿ ਮਾਮੁਰ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿ (੩੪੫)
ਮੁ਼ਆਮਿਲਹ (ਕੰਮ ਧੰਦਾ) ਵਾਟ ਨ ਕਰਈ ਮਾਮਲਾ, ॥ (੨੨) ਮਾਝ (੧੪੮)
ਮ਼ਅਰਫ਼ਤ (ਆਤਮ ਗਿਆਨ) ਮਾਰਫਤਿ ਮਨੁ ਮਾਰਹੁ ਅਬਦਾਲਾ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੩)
ਮ਼ਅਲੂਮ (ਜਾਨਣਾ) ਹਵਾਲ ਮਾਲੂਮ ਕਰਦੰ ਪਾਕ ਅਲਾਹ ॥

॥ (ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)
ਮਨ਼ਅ (ਰੋਕਣਾ) ਅਬਜਗੁ ਜਾਣ ਜਉ ਮਨਾਂ ਰਹੈ ॥ ॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ (੩੪੨)
ਮਲਮ਼ਅ (ਝੂਠਾ ਝੋਲ) ਮੁਲੰਮਾ ਪਾਜ ਲਹਿ ਜਾਇ ॥ਮ:੪

॥ (੭) ਗਉੜੀ) ੩੦੩)
ਲ਼ਅਲ (ਮਾਣਕ) ਲਾਲੁ ਲਾਖ ਬੈ ਆਨੀ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮਾ ੫ (੩੭੯)
ਵਿਦਾ਼ਅ (ਤੋਰਨਾ) ਆਪੇ ਵਿਦਾ ਕਰਾਵੈ ॥ ॥ (੬) ਬਿਹਾਗੜਾ (੫੫੧)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਸਬਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ

ਸੁਬਹਾਨ – ਸਭ ਦੁਨੀਆ ਸੁਬਹਾਨ ੯ ਮਾਝ (੧੪੨)
ਅ:

ਸੁਭਾਨ – ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਖ ਸਭਾਨੁ, ਸਿਰੀ : ਮ: ੧ (੨੧)
ਪੰ:

ਸੁਲਤਾਨ – ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਮੂਲਕ ਉਮਰੇ, ਸਿਰੀ : ਮ: ੧ (੯੪)
ਅ:

ਸੁਰਤਾਨ – ਸੋ ਸੁਰਤਾਨ ਛਤ੍ਰ ਸਿਰਿ ਧਰੈ ॥ ਭੈਰਓ ਕਬੀਰ : (੧੧੬੦)

ਹਜ਼ੂਰ – ਹਾਜ਼ਰ ਹਜੁਰ ਖੁਦਾਇ ॥ ਤਿਲੰਗ ਕਬੀਰ : (੭੨੭)
ਅ:

ਹਦੂਰ – ਗਾਵੈ ਕੋ, ਵੇਖੈ ਹਾਦਰਾ ਹਦੂਰਿ ॥੩॥ ਜਪੁ (੨ ਅੰਕ)
ਪੰ:

ਹਾਜ਼ਿਰ– ਦੇਖੋ 'ਹਜ਼ੂਰ'
ਅ:

ਹਾਦਰ – ਦੇਖੋ 'ਹਦੂਰ'
ਪੰ:

ਕਾਜ਼ੀ – ਤਾ ਤੂ ਮੁਲਾ ਤਾ ਤੂ ਕਾਜੀ, ਸਿਰੀ ÷ ਮ÷ ੧ (੨੪)
ਅ:

ਕਾਦੀ – ਕਾਦੀ ਕੂੜ ਬੋਲਿ ਮਲੁਖਾਇ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੧ (੬੬੨)
ਪੰ:

ਗੁਜ਼ਰਹਿ – ਪੰਜ ਵਖਤ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਹਿ, ਸਿਰੀ: ਮ: ੧ (੨੪)
ਅ:

ਗੁਦਾਰੈ – ਬਿਖਈ ਦਿਨ ਰੈਣਿ ਇਵਹੀ ਗੁਦਾਰੈ ॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੦੫)
ਪੰ:

ਚਰਾਗ਼ – ਗੁਰ ਚਾਨਣ ਗਿਆਨੁ ਚਰਾਗ ॥ ਸ਼: ਮ: ੪ (੧) (੮੪੯)
ਫ਼ਾ:

ਚਰਾਕ – ਕੋਟਿ ਚੰਦਰਮੇ ਕਰਹਿ ਚਰਾਕ ॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ: (੧੧੯੩)

ਨਜ਼ਰ – ਨਜਰ ਭਈ ਘਰੁ ਘਰੁ ਤੇ ਜਾਨਿਆ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੧੫੩)
ਅ:
ਨਦਰ – ਨਾਨਕ, ਨਦਰੀ ਨਦਰ ਨਿਹਾਲ ॥ ੩੮ ॥ ਜਪੁ (੮ ਅੰ:)
ਪੰ:
ਬਿਸਮਿਲ – ਬਿਸਮਿਲ ਗਊ ਦੇਹੁ ਜੀਵਾਇ ॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮ : (੧੧੬੫)
ਫ਼ਾ:
ਮਿਸਮਿਲ – ਮਿਸਮਿਲ ਤਾਮਸ ਭਰਮ ਕਦੂਰੀ ॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : (੧੧੫੮)

ਬੇਕਾਰ – ਉਡਿ ਗਏ ਬੇਕਾਰ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫ (੬੮੩)
ਫ਼ਾ:
ਬੇਕਾਮ – ਬਾਜੀਗਰ ਬੇਕਾਮ ॥ ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ : (੧੧੦੫)

ਬਿਗਾਨੀ – ਅਬ ਮਤਿ ਬਿਨਸੀ ਦੁਸਟ ਬਿਗਾਨੀ ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੮੩)
ਫ਼ਾ:
ਬਿਰਾਨੀ – ਵਜਹੁ ਸਾਹਿਬ ਕਾ, ਸੇਵ ਬਿਰਾਨੀ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੯੬)

ਮਿਲਕ – ਦਰਬਾਰ ਮਿਲਕ ਖਾਨਾਇ ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੮੨੩)
ਅ:
ਮਿਲਖ – ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਾਗ ਮਿਲਖ ਧਨਾ ॥ ੬ ਵੀਂ ਅਸ: (੨੭੦)
ਪੰ:
ਬੇਗਾਨਾ – ਕਰਣੈ ਹਾਰ ਨ ਬੁਝੈ ਬੇਗਾਨਾ । ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੭੮)
ਫ਼ਾ:
ਬਿਰਾਨਾ – ਹੋਰੁ ਸਗਲ ਭਇਓ ਬਿਰਾਨਾ ॥ ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫ (੪੯੭)

ਰਮਜ਼ਾਨ – ਕਾਜੀ ਮਹ ਰਮਜਾਨਾ ॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਬੀਰ : (੧੩੪੯)
ਅ:
ਰਮਦਾਨ – ਵਰਤਨ ਰਹਉ, ਨ ਮਹ ਰਮਦਾਨਾ ॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੫ (੧੧੩੬)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ

ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥ

ਉਸਤਾਦ (ਅਧਿਆਪਕ) ਭਉਰ ਉਸਤਾਦ ਨਿਤ ਭਾਖਿਆ ਬੋਲੈ,
|| ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮ: ੧ (੨੪)
ਫ਼ਾ :

ਊਹਾਂ (ਉਸ ਥਾਂ) ਊਹਾਂ ਖ਼ੈਰ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ||
|| ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ (੩੪੫)
ਫ਼ਾ :

ਉਜੂ (ਅੰਗ) ਕਿਆ ਉਜੂ ਪਾਕ ਕੀਆ,
|| ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੩੫੦)
ਅ :

ਓਮੀ (ਅਨਪੜ੍ਹ) ਤਾਂ ਓਮੀ ਸਾਧ ਨ ਮਾਰੀਐ ||
|| (੧੨) ਆਸਾ (੪੬੯)
ਅ :

ਉਮਤ (ਕੌਮੋਂ ਜ਼ਾਤ, ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ) ਦਰੁ ਸੇਵੇ ਉਮਤਿ ਖੜੀ, ਮੁਸਕਲੇ ਹੋਇ... ||
|| ੩ || ਸੱਤੇ (੯੬੭)
ਅ :

ਉਮਰ (ਆਯੂ) ਜੋ ਜੋ ਵੰਞੈ ਡੀਹੜਾ ਸੁ ਉਮਰ ਹਥ ਪਵੰਨ
ਸ: ਸ਼ੇਖ: || ੮੯ || (੧੩੮੨)
ਅ :

ਉਮਰੇ (ਬਹੁ ਵ:) ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਮਲੂਕ ਉਮਰੇ ਗਏ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕੂਚ ||
|| ੪ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੬੪)
ਅ :

ਆਂ (ਓਹ) ਨ ਰਿਜਕ ਦਸਤ ਆਂ ਕਸੇ ||
|| (ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੪)
ਫ਼ਾ :

ਅਉਤ਼ਾਕ਼ (ਬੈਠਕ) ਇਹ ਕਿਥੈ ਘਰੁ ਅਉਤਾਕੁ ਮਹਲ ਨਪਾਈਐ ||
|| ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੫੨)
ਫ਼ਾ :

ਅ਼ਉਰਤ (ਇਸਤਰੀ) ਅਉਰਤ ਕਾ ਕਿਆ ਕਰੀਐ ||
|| ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੭੭)
ਫ਼ਾ :

ਅਉਰਾਤ (ਬਹੁ ਵ: ਅਉਰਤ ਦਾ) ਦਸ ਅਉਰਾਤ ਰਖਹੁ ਬਦਰਾਹੀ ||
|| ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੨੮੩)
ਫ਼ਾ :

ਅਉਲ (ਬਹੁ ਵ: ਵਲੀ ਦਾ, ਮਾਲਕ, ਸੁਆਮੀ) ਅਵਲ ਅਉਲ ਦੀਨ ਕਰਿ ਮਿਠਾ,
|| ਸ: ਮ: ੧ (੮) ਮਾਝ (੧੪੧)
ਅ :

ਅਉਲੀਏ (ਬਹੁ ਵ: ਅਉਲ ਦਾ) ਪੀਰ ਪੈਗਾਬਰ ਅਉਲੀਏ,

ਅ :

|| (੨੭) ਮਾਰੂ(੧੧੦੦)

ਆਸਾ (ਸੋਟਾ ਡੰਡਾ) ਮਨਸਾ ਮਾਰ ਨਿਵਾਰਹੁ ਆਸਾ ||

ਅ :

ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੩)

ਆਸ਼ਿਕ (ਪ੍ਰੇਮੀ) ਆਸ਼ਕ ਇਹ ਨ ਆਖੀ ਅਹਿ,

ਅ :

|| ਸ: ਮ: ੨ (੨੧) ਆਸਾ (੪੭੪)

ਆਸ਼ਕੀ (ਪ੍ਰੇਮ) ਇਹ ਕਨੇਹੀ ਆਸਕੀ,

|| ਸ: ਮ: ੨ (੨੧) ਆਸਾ (੪੭੪)

ਅਸਤ (ਹੈ) ਅਸਤ ਏਕ, ਦਿਗਰ ਕੁਈ || ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੪)

ਆਸ਼ਨਾਈ (ਮਿਤ੍ਰ ਤਾਈ) ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਆ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੁਝ ਤੇ, ਤੇਰੀ ਸਭ ਆਸਨਾਈ || ਬਿਲਾਵਲ ਮ; ੧ (੭੯੫)

ਆਸਮਾਨ (ਅਕਾਸ਼) ਜਿਮੀ ਪੂਛੇ ਅਸਮਾਨ,

|| ਆਸਾ ਸੇਖ਼ ਫਰੀਦ ਜੀ (੪੮੮)

ਅਸਲ (ਮੂਲ) ਨਾਨਕ ਤੇ ਨਰ ਅਸਲ ਖ਼ਰ,

|| ੧੫ ਸ: ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂ (੧੪੧੧)

ਅਸਵਾਰ (ਆਰੋਹਤ) ਇਕਿ ਹੋਏ ਅਸਵਾਰ ਇਕਨਾ ਸਾਖਤੀ,

|| (੧੦) ਵਾਰ ਮਾਝ (੧੪੨)

ਆਹਾਰ (ਖਾਣਾ) ਜੀਆ ਕਾ ਆਹਾਰ ਜੀਅ,

|| ਸ: ਮ: ੨ (੧੮) ਰਾਮ : (੯੫੫)

ਅਹਵਾਲ (ਹਾਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਮਮ ਈ ਚਿਨੀ ਅਹਵਾਲ ||

|| ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਆਕ਼ੀ (ਮਵਾਸੀ ਬਾਗ਼ੀ) ਆਕੀ ਮਰਹਿ ਅਫਾਰੀ || || ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੯੯੨)

ਅਕ਼ਲ (ਬੁੱਧੀ) ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਅਕਲ ਭਈ ਅਵਰੈ,

|| ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੩)

ਆਖ਼ਿਰ (ਅੰਤ) ਆਖਿਰ ਬਿਅਫਤਮ ਕਸ ਨ ਦਾਰਦ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: (੭੨੧)

ਆਗਾਹ (ਬੇ–ਅੰਤ) ਧਨ ਜੋਬਨ ਆਗਾਹ

॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ; (੧੦੫) (੧੩੮੧)

ਆਗ਼ਾਜ਼ਾ (ਆਰੰਭ) ਜਿਹਵਾ ਧੁਨ ਆਗਾਜਾ ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੮੮੪)

ਅਗਾਦ(ਪ੍ਰਤੱਗਯਾ ਵਿਆਹ) ਅਗਦ ਪੜੈ ਸੈਤਾਨ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੨)

ਅਜਬ (ਅਸਚਰਜ) ਨਾਨਕ ਅਜਬੁ ਡਿਠੁ ॥ ਮ: ੧ ॥ (੧੧) ॥ ਮਾਝ (੧੪੦)

ਇਜਾਰਾ (ਠੇਕੇਦਾਰੀ) ਸੋਲਹ ਸਹਸ ਇਜਾਰਾ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ (੧੧੬੭)

ਅਜ਼ਰਾਈਲ (ਮੌਤ ਦਾ ਫਰਿਸਤਾ) ਅਜ਼ਰਾਈਲ ਫਰੇਸਤਾ ਹੋਸੀ ਆਇ ਤਈ ॥

॥ (੯੫੩) ਰਾਮਕਲੀ

ਆਤਿਸ਼ (ਅੱਗ) ਆਤਿਸ ਦੁਨੀਆਂ ਖੁਨਕ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇਆ ॥

॥ ਮ: ੧ (੨੭) ਮਲਾਰ

ਅਤੀਮਾ (ਬਹੁ ਵ: ਯਤੀਮ ਦਾ) ਥੀਏ ਅਤੀਮਾ ਗਡ ॥

॥ ੪੫ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ: (੧੩੮੦)

ਅੰਦੇਸ਼ਾ (ਡਰ ਤੌਖਲਾ) ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ ਆਸ ਅੰਦੇਸਾ ਹੋਇ

॥ (ਸਿਰੀ ਮ: ੧) (੧੮)

ਅੰਦੋਹ (ਚਿੰਤਾ ਸ਼ੋਕ) ਦੂਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀ ਤਿਹ ਠਾਉਂ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ : (੩੪੫)

ਅੰਦਾਜ਼ਾ (ਯੋਗ, ਅਨੁਮਾਨ) ਬੋਲਿ ਸਕੈ ਨ ਅੰਦਾਜਾ ॥

॥ ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ (੮੫੬)

ਆਦਮ (ਪਹਿਲਾ ਆਦਮੀ (ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਕਉ ਕਿਛ ਨਦਰ ਦਿਖਾਈ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੧੬੧)

ਆਦਮੀ (ਵਿਅਕਤੀ) ਹਮ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਇਕ ਦਮੀ,

॥ ਧਨਾਂਸਰੀ ਮ: ੧ (੬੬੦)

ਅ਼ਦਲ (ਨਿਆਂ, ਇਨਸਾਫ) ਅਦਲ ਕਰੇ ਗੁਣ ਕਾਰੀ ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧ (੯੦੭)

ਅ਼ਦਲੀ (ਨਿਆ ਕਰਤਾ) ਅਦਲੀ ਹੋਇ ਬੈਠਾ ਪ੍ਰਭ ਆਪਿ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫(੧੯੯)

ਅਫ਼ਜੂੰ (ਬਾਕੀ ਵਸ਼ੇਸ਼) ਅਫਜੂ ਖੁਦਾਇਆ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਅ਼ਾਫੂ (ਖਿਮਾ ਕਰਨਾ (ਗੁਨਹ ਉਸ ਕੇ ਸਗਲ ਆਫੂ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੪)

ਅੱਬੇ (ਪਿਤਾ) ਅਮ ਅਬੇ ਥਾਵਹੁ ਮਿਠੜਾ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੭੩)

ਆਬ ਫ: (ਪਾਣੀ) ਅਸਮਾਨ ਜਿਮੀ ਦਰਖਤ ਆਬ ਪੈਦਾਇਸ ਖੁਦਾਇ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਐ਼ਬ ਅ: (ਅਵਗੁਨ) ਐਬ ਤਨ ਚਿਕੜੋ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਆਬਾਦਾਨ ਫਾ: (ਬਾਸੀ) ਆਬਾਦਾਨ ਸਦਾ ਮਸਹੂਰ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ (੩੪੫)

ਅਬਦਾਲੀ (ਵਲੀ ਅਲਾਹ) ਕਰਿ ਅਬਦਾਲੀ ਭੇਸਵਾ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮ: (੧੧੬੭)

ਅਬਦਾਲ (ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ) ਮਾਰਫਤ ਮਨ ਮਾਰਹੁ ਅਬਦਾਲਾ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਆਮਦ ਫ: (ਆਉਣਾ ਕੁਜਾ ਆਮਦ ਕੁਜਾ ਰਫਤੀ ਕੁਜਾ ਮੇ ਰਵੀ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ : ਨਾਮ (੭੨੭)

ਅਮਾਨ (ਅਮਾਨਤ) ਅਵਰ ਵਸਤੁ ਤੁਝ ਪਾਹਿ ਅਮਾਨ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੪)

ਅਮਰ (ਆਗਿਆ ਹੁਕਮ) ਸਚਾ ਅਮਰ ਸਚਾ ਪਾਤਸਾਹੁ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੩ (੧੬੧)

ਆਮਰ (ਹੁਕਮੀ, ਹਾਕਮ) ਧੁਰ ਕੀ ਭੇਜੀ ਆਈ ਆਮਰਿ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੧)

ਅਮਲ (ਨਸ਼ਾ) ਅਮਲ ਗਲੋਲਾ ਕੂੜ ਕਾ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੫)

ਅਮਲ (ਕਰਮ ਆਚਾਰ) ਅਮਲ ਕਰਿ ਧਰਤੀ, ਬੀਜ ਸਬਦੋ ਕਰਿ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਆਮਿਰ (ਅਭਿਆਸੀ, ਕਰਿੰਦਾ) ਇਹ ਆਮਰਿ , ਹਮ ਗੁਰ ਕੀਏ ਦਰਬਾਰੀ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੧)

ਆਰਾਉ ਸਜਾਵਟ (ਜਾ ਕੇ ਰੁਖ ਬਿਰਖ ਆਰਾਉ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੫)

ਅਰਸ਼ (ਤਖਤੇ ਖੁਦਾ, ਦੇਵ ਲੋਕ) ਨੂਰ ਅਰਸਹੁ ਕੁਰਸਹੁ ਝਟੀਐ ॥

॥ ੨ ॥ ਵਾਰ ਸੱਤੇ ਡੂਮ (੯੬੭)

ਅਰਜ਼ (ਬੇਨਤੀ) ਯਕ ਅਰਜ਼ ਗੁਫਤਮ, ਪੇਸ ਤੋ ਦਰ,

॥ (ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਅਰਦਾਸ ਅ: (ਬਗੋ ਨਾਨਕ ਅਰਦਾਸ, ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਆਲਾ ਅ: (ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ) ਬੰਦਗੀ ਅਲਹ ਆਲਾ ਹੁਜਰਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੩)

ਆਲੇ ਅ: (ਉੱਚਾ ਵੱਡਾ) ਨੀਕੀ ਤੇਰੀ ਬਿਗਾਰੀ ਆਲੇ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ (੭੨੭)

ਅੱਲਾਹ (ਕਰਤਾਰ) ਦੇਖੋ ਆਲਾ

ਆਲਮ (ਵਿਦਵਾਨ, ਸੰਸਾਰ) ਖਾਕ ਨੂਰ ਕਰਦੰ, ਆਲਮ ਦੁਨੀਆਇ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਅਲੰਮਸਤ (ਮਤਵਾਲਾ) ਹਰਿ ਰਸ ਪੀਵੈ ਅਲਮਸਤੁ ਮਤਵਾਰਾ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੭)

ਅਵਲ ਅ: (ਆਦ ਪਹਿਲਾ ਮੁਢ) ਦੇਖੋ 'ਅਉਲੀਆ'

ਈਂ ਫਾ: (ਇਹ) ਦੇਖੋ ' ਅਹਵਾਲ'

ਇਸ਼ਕ (ਪ੍ਰੇਮ) ਰਤੇ ਇਸ਼ਕ ਖੁਦਾਇ , ਰੰਗ ਦੀਦਾਰ ਕੇ ॥

॥ ਆਸਾ ਸੇਖ਼ ਫ: (੪੮੮)

ਈਹਾਂ ਫਾ: (ਇਸ ਥਾਂ) ਈਹਾ ਖਾਟ ਚਲਹੁ ਹਰਿ ਲਾਹਾ,

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੩)

ਇਕਤਿਆਰ ਅ: (ਸਵੀਕਾਰ, ਅਧਿਕਾਰ) ਬੰਦੇ ਬੰਦਗੀ ਇਕਤਿਆਰ,

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੩੮)

ਇ਼ਖਲਾਸ (ਪਵਿੱਤਰ) ਰਿਦੈ ਇਖਲਾਸ ਨਿਰਖਲੇ ਮੀਰਾ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ (੧੧੫੯)

ਇਤਬਾਰ ਫਾ: (ਭਰੋਸਾ) ਨਕੀ ਵਢੀ ਲਾ ਇਤਬਾਰ ॥

॥ ਮ: ੧ (੨੨) ਮਲ੍ਹਾਰ (੧੨੮੮)

ਈ਼ਦ (ਖੁਸ਼ੀ, ਸ਼ਾਦੀ) ਜਾ ਕੈ ਈਦ ਬਕਰੀਦ, ਕੁਲ ਗਊ ਰੇ ਬਧ ਕਰੈ,

॥ ਮਲਾਰ ਰਵਿ: (੧੨੯੩)

ਇਫਤਰਾ (ਝੂਠ) ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਇਫਤਰਾ ਭਾਈ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਕਬੀਰ ਜੀ (੭੨੭)

ਈਮਾਨ ਅ: (ਸ਼ਰਧਾ) ਹੋਇ ਕਿਰਸਾਣੁ ਈਮਾਨ ਜਮਾਇਲੈ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਇੱ਼ਲਤ ਅ : (ਛੇੜ ਖ਼ਾਨੀ) ਇਲਤ ਕਾ ਨਾਉ ਚਉਧਰੀ,

॥ ਸ: ਮ: ੨ (੨੨) ਮਲਾਰ (੧੨੮੮)

ਸਉਦਾ ਤੁ: ਸਚ ਸਉਦਾ ਜਿਸੁ ਪਾਸ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੮)

ਸਉਦਾਗਰ ਫ਼ਾ: (ਬਿਓਪਾਰੀ) ਲੈ ਤੁਰੇ ਸਉਦਾਗਰੀ ਸਉਦਾਗਰ ਧਾਵੈ ॥
॥ (ਸੋਰਠ ਮ: ੧ (੫੯੫)

ਸਉਦਾਗਰੀ ਫ਼ਾ: (ਬਿਉਪਾਰ) ਦੇਖੋ 'ਸਉਦਾਗਰ'

ਸਿਆਹ ਫ਼ਾ: (ਕਾਲਾ) ਹਥਹੁ ਛੁੜਕੀ ਤਨੁ ਸਿਆਹੁ ਹੋਇ,
॥ ਸ: ਮ: ੩ (੫) ਗੂਜਰੀ (੫੧੦)

ਸਿਆਹੀ (ਫ਼ਾ : (ਮੈਲ) ਨੀਲੀ, ਸਿਆਹੀ ਕਦਾ ਕਰਨੀ,
॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਸੁਆਵਗੀਰ ਫ਼: (ਖੁਦ ਗ਼ਰਜ਼) ਸੁਆਵਗੀਰ ਸਭਿ ਉਘੜਿ ਆਏ ॥
॥ ਸ: ਮ: ੪ (੭) ਗਉੜੀ (੩੦੩)

ਸਾਇਆ ਫ਼ਾ: (ਛਾਉਂ) ਛਾਇਆ ਪ੍ਰਭ ਛਤ੍ਰ ਪਤਿ ਕੀਨੀ ॥
ਸੂ : ॥ ਛੰ: ਮ: ੫ (੭੮੧)

ਸਈਯਾਦ ਅ: (ਸ਼ਿਕਾਰੀ) ਪੁਰਸ ਹੋਏ ਸਈਯਾਦ ॥
॥ ਮ: ੧ (੧੪) ਸਾਰੰਗ (੧੨੪੨)

ਸਾਇਤ ਅ: (ਵੇਲਾ) ਬੋਲਹ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਰਿ ਸਾਤੇ ॥
॥ (੧੬) ਸੋਰਠ (੬੪੮)

ਸ਼ਾਇਰ ਅ: (ਕਵੀ) ਜੇ ਸਉ ਸਾਇਰ ਮੇਲੀਅਹਿ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੫੩)

ਸ਼ਹੁ ਫ਼ਾ : (ਪਤੀ) ਸਹੁ ਅਲਾਇਸੀ ॥ ॥ ਸੂਹੀ ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ : (੭੯੪)

ਸ਼ਾਹ ਫ਼ਾ: (ਪਤੀ, ਸੁਆਮੀ, ਪਰਮੇਸੁਰ) ਸਾਹਿ ਗਇਐ ਪਛਤਾਇ ॥
॥ ਮ: ੧ (੧੯) ਮਲਾਰ (੧੨੮੬)

ਸ਼ੀਹਾਂ ਫ਼ਾ: (ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ) ਸੀਹਾ ਬਾਜਾ ਚਰਗਾ ਕੁਹੀਆ,
॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੪) ਮਾਝ(੧੪੪)

ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ .(ਖਸੈ ਖ਼ੁੰਦਕਾਰ ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ,
॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (ਪੱਟੀ) ੪੩੨)

ਸੁਹਾਣ ਅ: (ਪਵਿਤਰ ਸਰੂਪ, ਪਰਮਾਤਮਾ) ਸਤ ਸੁਹਾਣ ਸਦਾ ਮਨ ਚਾਉ ॥

॥ ੨੧ ॥ ਜਪੁ (੪)

ਸ਼ਹੀਦ ਅ: ((ਗਵਾਹ) ਮਾਨੀਅਹਿ ਸੇਖ ਸਹੀਦ ਪੀਰਾ ॥

॥ ਮਲਾਰ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ (੧੨੯੩)

ਸ਼ੁਹਦੇ ਅ: (ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਬਹੁ ਵ: (ਸੁਹਦੇ ਅਉਰ ਸਹੀਦ ॥ ਸਿਰੀ ਅ :

॥ ਮ; ੧ (੫੩)

ਸ਼ਾਹਨ ਫ਼ਾ: (ਸ਼ਾਹਨੀ) ਸਾਹਨ ਸਤ ਕਰੈ ਜੀਅ ਅਪਨੈ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੨੮)

ਸ਼ਾਹਾਨ ਫ਼ਾ: (ਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਸਿਰਿ ਸਾਹਾ ਪਾਤਸਾਹੁ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੪੪)

ਸ਼ਹਨਾਈ ਫ਼ਾ: (ਇਕ ਬਾਦਨ) ਕਹਾ ਭੇਰੀ ਸਹਨਾਈ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੭)

ਸਹਨਕ ਫ਼ਾ: (ਥਾਲੀ, ਰਕੇਬੀ) ਸਹਨਕ ਸਭ ਸੰਸਾਰਾ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ (੧੧੬੭)

ਸਾਹਿਬ ਅ: (ਸੁਆਮੀ) ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਚੁ ਨਾਇ ॥ ੪ ॥ ਜਪੁ (੨ ਅੰਕ)

ਸਾਹਿਬੀ ਫ਼ਾ: (ਮਾਲਕੀ) ਗਿਰੰਬਾਰੀ ਵਡ ਸਾਹਬੀ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੪੨)

ਸਹੰਮ ਫ਼ਾ: (ਡਰ) ਸਿਰ ਸਿਰ ਸੁਖ ਸਹੰਮਾ, ਦੇਹਿ ਸੁ ਤੂ ਭਲਾ ॥੧ ॥

॥ ਤੁਖਾਰੀ ਮ: ੧ (੧੧੦੭)

ਸਹੰਮੀ ਅ: (ਕਾਲਖ) ਖੋਟੇ ਦਮ ਸਹੰਮੀ ॥

॥ ੨੯ ॥ ਸ: ਵਾਰਾਂ ਤੋ ਵ: ਮ: ੧ (੧੪੧੨)

ਸਹਾਮੰ ਅ: ਸਹਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:(ਸਿਰ ਸਿਰ ਲੇਖ ਸਹਾਮੰ ॥

॥ ਸੋਰਠ ਅ: ਮ: ੧ (੬੩੪)

ਸ਼ਹਰ ਫ਼ਾ: (ਪਟਨ, ਮਹਾਂ ਨਗਰ) ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ ਜਹਰੁ ਕਹਰੁ,

॥ ਸ: ਵਾਰਾਂ ਤੋ ਵਧੀਕ ਮ: ੧ (੧੪੧੨)

ਸਿਹਰ (ਜਾਦੂ, ਮੰਤ੍ਰ) ਇਹ ਜਿ ਦੁਨੀਆਂ ਸਿਹਰ ਮੇਲਾ ਦਸਤਗੀਰੀ ਨਾਹਿ ॥
॥ ਤਿਲੰਗ, ਕਬੀਰ ਜੀ (੭੨੭)

ਸਹਲਾ ਅ: (ਸੌਖਾ) ਤਾਂ ਸਹਲਾ ਮਰਣਾ ਹੋਇ ॥
॥ ਮ: ੩ (੨੭) ਬਿਹਾਗੜਾ (੫੫੫)

ਸ਼ੱਕ (ਭੁਲੇਖਾ) ਸਕ ਕਰਉ ਜੇ ਦੂਸਰ ਹੋਇ ॥
॥ ਤਿਲੰਗ ਕਬੀਰ ਜੀ (੭੨੭)

ਸੀਕਾ ਫ਼ਾ: (ਰੁਪਿਆ, ਹੁਕਮ) ਗਣ ਨ ਸਕਉ ਸੀਕਾ ॥
॥ ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫ (੫੦੭)

ਸ਼ਿਕਦਾਰ ਫ਼ਾ: (ਰਾਜਾ) ਕਿਸ ਹੀ ਧੜਾ ਕੀਆ ਸਿਕਦਾਰ ਚਉਧਰੀ ...॥
॥ ਆਸਾ ਮ: ੪ (੩੬੬)

ਸ਼ਕਰ ਫ਼ਾ: (ਮਿਠਾ ਪਦਾਰਥ) ਸਗਲੀ ਧਰਤੀ ਸਕਰ ਹੋਵੈ, ਖੁਸੀ ਕਰੈ ਨਿਤ ਜੀਉ ॥
॥ ਸ: ਮ: ੧ (੯) ਮਾਝ (੧੪੧)

ਸ਼ਿਕਾਰ ਫ਼ਾ: (ਅਖੇੜ ਬਿਰਤ) ਸੰਤ ਸੰਗਿ,ਲੇ ਚੜਿਓ ਸਿਕਾਰ ॥
॥ ਭੈਰਉ ਮ:੫ (੧੧੩੬)

ਸ਼ਾਖ਼ ਫ਼ਾ: (ਟੈਹਣੀ) ਸਾਖ ਤਰੋਵਰ ਮਵਲ ਸਰਾ ॥
॥ ਸਵੱਯੇ ਮ: ੩ (੧੩੯੨)

ਸ਼ੇਖ਼ ਅ: (ਵਿਦਵਾਨ ਬਜ਼ੁਰਗ) ਤਾ,ਪੜਹਿ ਕਤੇਬਾ, ਮੁਲਾ ਸੇਖ ਕਹਾਵਹਿ ॥
॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੫) ਮਾਝ (੧੪੫)

ਸਾਖ਼ਤ ਫ਼ਾ: (ਬਨਾਉਣਾ (ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ ਸੋਇਨ ਸਾਖਤ
॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਸਾਖ਼ਤੀ ਫ਼ਾ: ((ਕਰੜਾਈ) ਦੇਖੋ 'ਅਸਵਾਰ'

ਸਾਖ਼ਤੀ (ਰਚਨਾ) ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਸਾਖ਼ਤੀ, ਫਿਰਿ (੨੩) ਆਸਾ : (੪੭੫)

ਸਗ ਫ਼ਾ: (ਕੁੱਤਾ) ਸਗ ਨਾਨਕ ਦੀਵਾਨਾ ਮਸਤਾਨਾ,
॥ ਮ: ੧ (੨੭) ਮਲਾਰ (੧੨੯੧)

ਸੰਗਿ ਫ਼ਾ: (ਪੱਥਰ) ਹਮ ਪਾਪੀ ਸੰਗਿ ਤਰਾਹਿ

॥ ਸ: ਮ: ੪ ੫ ਕਾਨੜਾ (੧੩੧੪)

ਸ਼ੰਗ ਫ਼ਾ: (ਚੋਰ ਡਾਕੂ) ਜਮ ਸੰਗਿ ਨ,ਫਾਸਹਿ

॥ (੨) ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੭੫)

ਸੋਗ ਫ਼ਾ: (ਸੰ: ਸ਼ੋਕ) ਸੋਗ ਅ੍ਰਗਨਿ ਤਿਸੁ ਜਨ ਨ ਬਿਆਪੈ

॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫) ੬੮੪)

ਸੀਚਾਨੇ ਫ਼ਾ: (ਛੋਟਾ ਬਾਜ਼) ਸੀਚਾਨੇ, ਜਿਉ ਪੰਖੀਆ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ ਅ: (੫੫)

ਸਾਜ਼ ਫ਼ਾ: (ਬਨਾਇਆ) ਜਿਨਿ ਤੂ ਸਾਜਿ ਸਵਾਰਿ ਸੀਗਾਰਿਆ

॥ ਅਸਟ ੪ ਸੁਖਮਨੀ ਮ: ੫ (੨੬੬)

" " (ਜੰਤਰ) ਆਣੇ ਘੂਘਰ ਸਾਜਾ ॥ ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੮੮੪)

" " (ਸਾਮਾਨ) ਚਲਣ ਕਾ ਕਰਿ ਸਾਜ ॥ ੭੯ ॥ ਸ: ਸ਼ੇਖ ਫ: (੧੩੮੨)

ਸਜ਼ਾਇ ਫ਼ਾ: (ਸ਼ਾਸਨਾ) ਦਿਲ ਕਬਜ ਕਬਜਾ ਕਾਦਰੋ, ਦੋਜਕ ਸਜਾਇ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਸਿਜਦਾ ਅ: (ਨਮਸਕਾਰ ਪਰਨਾਮ) ਸਿਦਕ ਕਰਿ ਸਿਜਦਾ, ਮਨ ਕਰਿ ਮਕਸੂਦ ॥
॥ ਸ: ਮ: ੧ (੪) ਸਿਰੀ (੮੪)

ਸ਼ੈਤਾਨ ਅ: (ਇਲਤੀ, ਸ਼ਰਾਰਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਅਗਦ'

ਸ਼ਤਾਬ ਫ਼ਾ: (ਛੇਤੀ ਜਲਦੀ) ਚਲਹੁ ਸਿਤਾਬ ਦੀਵਾਨਿ ਬੁਲਾਇਆ ॥

॥ 'ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ : (੭੯੨)

ਸ਼ਤਰੰਜ ਫ਼ਾ: (ਇਕ ਖੇਲ) ਸਤਰੰਜ ਬਾਜੀ ਪਕੈ ਨਾਹੀ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੯)

ਸਦ ਫ਼ਾ: (ਹਮੇਸ਼ਾ) ਓਨਾ ਕੇ ਮੁਖ ਸਦ ਉਜਲੇ,

॥ ਸ: ਮ: ੩ (੨੧) ਸਿਰੀ: (੯੧)

ਸਦ ਫ਼ਾ: (ਸਉ) ਦਿਉ ਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ ॥ ਸ਼: ਮ: ੧ (੧) ਆਸਾ (੪੬੨)

ਸੂਦ ਫ਼ਾ: (ਲਾਹਾ) ਨਿਤ ਸਉਦਾ ਸੂਦ ਕੀਚੈ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ,

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੧੬੬)

ਸਿਦਕ ਅ: (ਸ਼ਰਧਾ ਭਰੋਸਾ) ਮਿਹਰ ਮਸੀਤਿ, ਸਿਦਕੁ ਮੁਸਲਾ ਹਕ ਹਲਾਲ ਕੁਰਾਣ ॥ ਸ: ਮ: ੧(੭)੧੪੦) ਮਾਝ

ਸਦਕਾ ਅ: (ਬਲੀਦਾਨ, ਕੁਰਬਾਨੀ) ਨਿਰਗੁਣ ਰਾਖ ਲੀਆ ਸੰਤਨ ਕਾ ਸਦਕਾ ॥

॥ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰ: ਮ: ੫ (੧੧੧੭)

ਸਾਦਿਕ ਅ: (ਸਰਧਾਵਾਨ) ਪੀਰ ਪੈਕਾਬਰ ਸਾਲਕ ਸਾਦਿਕ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੮)

ਸੀਨਾ ਫ਼ਾ: (ਛਾਂਤੀ) ਸੀਤਲੁ ਮਨੁ ਸੀਨਾ ਰਾਮ ॥

॥ ਬਿਲਾਵਲ ਛੰ ਮ: ੫ (੮੪੮)

ਸਨਾਇ ਅ: (ਉਪਮਾ, ਕੀਰਤੀ) ਚਉਥੀ ਨੀਅਤਿ ਰਾਸਿ ਮਨੁ, ਪੰਜਵੀ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਇ ॥ ਮ: ੧(੭) ਮਾਝ (੧੪੧)

ਸ਼ਨਾਖਤ ਫ਼ਾ: (ਪਛਾਣ) ਨਾਨਕ ਸਚ ਦਾਤਾਰ ਸਨਾਖਤ ਕੁਦਰਤੀ ॥

॥ (੮) ਮਾਝ (੧੪੧)

ਸੁੰਨੱਤ ਅ: (ਰਾਹ ਰੀਤ) ਸਰਮ, ਸੁੰਨਤ, ਸੀਲ ਰੋਜਾ, ਹੋਹ ਮੁਸਲਮਾਨ

॥ ਸ: ਮ: ੧(੭) ਮਾਝ (੧੪੦)

ਸੁੰਨੱਤ ਅ: (ਖ਼ੁਤਨਾ) ਸੁੰਨਤਿ ਕੀਏ ਤੁਰਕੁ ਜੇ ਹੋਇਗਾ, ਅਉਰਤ ਕਾ.... ॥

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ (੪੭੭)

ਸੁਪੇਦ ਫਾ: (ਉਜਲ, ਚਿੱਟਾ) ਤੁਮ ਮਖਤੂਲ ਸੁਪੇਦ ਸਪੀਅਲ,

॥ ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ (੪੮੬)

ਸੁਪੇਦੀ ਫਾ: (ਚਿੱਟੀ) ਸੁਪੇਦੀ, ਸਤੁ ਦਾਨੁ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਸਫ਼ ਅ: (ਚਟਾਈ ਪੰਗਤਾਦਿ) ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੈਸਹੁ ਸਫਾ ਵਿਛਾਇ ॥

॥ ਬਸੰਤ ਮ: ੫ (੧੧੮੫)

ਸੂਫ਼ ਅ: (ਉੱਨ, ਪਸਮ) ਫਰੀਦਾ, ਕੰਨਿ ਮੁਸਲਾ ਸੂਫ ਗਲ,

॥ ੫੦ ॥ ਸ: ਸ਼ੇਖ਼ ਫ: (੧੩੮੦)

ਸ਼ਿਫ਼ਤ ਅ: (ਗੁਣ, ਸਲਾਹਤਾ) ਦੇਖੋ 'ਸਨਾਇ'

ਸ਼ਬ ਫ਼ਾ: (ਰਾਤ) ਸਬ ਰੋਜ ਗਸਤਮ ਦਰ ਹਵਾ ਕਰ ਦੇਮ ਬਦੀ ਖਿਆਲ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ; ੧ (੭੨੧)

ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਫਾ: (ਖੁਸ਼ ਰਹੋ) ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਸ਼ਾਬਾਸਿ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੮)

ਸਰਾਫ਼ ਅ: (ਪਾਰਖ, ਬਿਉਪਾਰੀ) ਜੇ ਹੋਵੈ ਨਦਰ ਸਰਾਫ ਕੀ,

॥ ਸ: ਮ: ੨ (੧੮) ਮਾਝ (੧੪੬)

ਸਰਫ਼ਾ ਅ: (ਸੂਮ ਪੁਣਾ) ਸਰਫੈ ਸਰਫੈ ਸਦਾ ਸਦਾ,

॥੩੧ ॥ ਸ: ਵ: ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਮ: ੧ (੧੪੧੨)

ਸੁਬਹ ਅ: (ਸਵੇਰੇ) ਸੁਬਹ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਿ ॥

॥ ੭੧ ॥ ਸ: ਸੇਖ ਫ: ਜੀ (੧੩੮੧)

ਸੁਬਾਹ ਅ: (ਸਵੇਰ) ਚਉਥੈ ਪਹਰ ਸਬਾਹ ਕੈ,

ਸ: ਮ: ੨ (੧੮) ਮਾਝ (੧੪੬)

ਸੁਬਹਾਨ ਅ: (ਪਵਿਤ੍ਰ ਆਤਮਾ ਕਰਤਾਰ) ਸਭ ਦੁਨੀਆ ਸੁਬਹਾਨੁ ਸਚਿ ਸਮਾਈਐ (੯) ਮਾਝ (੧੪੨)

ਸਾਬਕ੍ਹਾ ਅ: (ਪਹਿਲਾ) ਬਾਪ ਸਾਬਕਾ ਕਰੈ ਲਰਾਈ,

ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੮੨)

ਸਾਬਤ ਅ: (ਪੂਰੀ) ਨਦਰ ਤਿਨਾ ਕਉ ਨਾਨਕਾ ਜਿ ਸਾਬਤੁ ਲਾਏ ਰਾਸਿ ॥

(੩) ਸਾਰੰਗ (੧੨੩੮)

ਸਾਬੂਨ ਅ: (ਮੈਲ ਖੋਰਾ) ਦੇ ਸਾਬੂਨ ਲਈਐ ਓਹੁ ਧੋਇ ॥

॥੨੦ ॥ ਜਪੁ (ਅੰਕ ੪)

ਸਬਰ ਅ: (ਸੰਤੋਖ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਬੂਰੀ'

ਸਾਬਰ ਅ: (ਸੰਤੋਖੀ)

ਸਾਬਰੀ ਅ: (ਸੰਤੋਖੀ) ਸਬਰ ਅੰਦਰਿ ਸਾਬਰੀ,

॥੧੧੬॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ: (੧੩੮੪)

ਸਾਬੂਰੀ ਫਾ: (ਸੰਤੋਖ) ਸਿਦਕ ਸਾਬੂਰੀ ਸਾਦਿਕਾ, ਸਬਰ ਤੋਸਾ ਮਲਾਇਕਾ ॥

(੨) ਮ: ੧ ਸਿਰੀ : (੮੩)

ਸੇਮ ਫ: (ਤੀਜਾ) ਦੋਮ ਨ ਸੇਮ, ਏਕ ਸੋ ਆਹੀ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ : (੩੪੫)

ਸਮਾਇ ਅ: (ਵਜਦ ਮਸਤੀ) ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੀ ਕਰਉ ਸਮਾਇ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਸਮਾਇ ਅ: (ਸੁਨਣਾ) ਕੰਨੀ ਸੁਰਤ ਸਮਾਇ ॥

॥ ਮ: ੧ (੧੫) ਮਾਰੂ (੧੦੮੧)

ਸਮਾਈ ਫ਼ਾ: (ਸੁਨਣਾ) ਮੋਹਿ ਅਨਾਥ ਕੀ ਕਰਹੁ ਸਮਾਈ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੪)

ਸੂਮ ਅ: (ਕਿਰਪਣ) ਸੂਮਹ ਧਨ ਰਾਖਣ ਕਉਦੀਆ,

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੩੭੯)

ਸ਼ਮਾਨਾ ਫਾ: (ਚੰਦੋਆ) ਊਚ ਸਮਾਨਾ ਠਾਕੁਰ ਤੇਰੋ,

॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੧)

ਸਾਮਾਨ ਫ਼ਾ: (ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ) ਸਪਤ ਲੋਕ ਸਾਮਾਨ ਪੂਰੀਅਲੇ ॥

॥ ਮਲਾਰ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ) ੧੨੯੨)

ਸ਼ੁਮਾਰ ਫਾ: (ਗਿਣਤੀ ਅੰਤ) ਤਿਸੁ ਦਾਤੇ ਕਵਨ ਸੁਮਾਰ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੧੨)

ਸਰ ਫ਼ਾ: (ਸਿਰ) ਮਮ ਸਰ ਮੂਇ ਅਜਰਾਈਲ ਗਰਿਫਤਹ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਸ਼ੇਰ ਫ਼ਾ: (ਬਲਵਾਨ ਦਰਿੰਦਾ) ਬੁਰਿਆਈ ਹੋਇ ਸੇਰ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੫ (੩) ਗੂਜਰੀ (੫੧੮)

ਸ਼ੋਰ ਫਾ: (ਰੌਲਾ) ਛੂਟਿ ਗਇਓ ਜਮ ਕਾ ਸਭ ਸੋਰ ॥

॥ ਮਲਾਰ ਮ: ੪ (੧੨੬੫)

ਸ਼ੋਰ ਫਾ: (ਖਾਰਾ) ਰਾਚ ਰਹੇ ਬਨਤਾ ਬਿਨੋਦ, ਕੁਸਮ ਰੰਗ ਬਿਖ ਸੋਰ॥

॥ ਸ: ਬਾ: ॥੯॥(੨੪੧)

ਸ਼ਰਾ ਅ: (ਧਾਰਮਿਕ ਅਸੂਲ) ਸਰਾ ਸਰੀਅਤਿ ਲੇ ਕੰਮਾਵਹੁ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੩)

ਸ਼ਰੀਅਤ ਅ: (ਧਾਰਮਿਕ ਰਾਹ) ਦੇਖੋ 'ਸਰਾ'

ਸਰਾਇ ਫ਼ਾ: (ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਖ਼ਾਨਾ) ਸੁਬਹ ਨਿਵਾਜ ਸਰਾਇ ਗੁਜਾਰਉ ॥

॥ ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ (੭੯੨)

ਸਰਾਇਚੇ ਫਾ: (ਛੋਟਾ ਘਰ) ਤੰਬੂ ਪਲੰਘ ਨਿਵਾਰ ਸਰਾਇਚੇ ਲਾਲਤੀ ॥

॥ (੮) ਮਾਝ(੧੪੧)

ਸ਼ਰੀਕ ਅ: (ਹਿਸੇਦਾਰ) ਜਿਸੁ ਨਾਹੀ ਕੋ ਸਰੀਕ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੪ (੭੨੩)

ਸ਼ਰੀਕੀ ਅ: (ਹਿਸੇਦਾਰੀ) ਤਬ ਹੋਇ ਭਿਸਤ ਸ਼ਰੀਕੀ ॥

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ: (੪੮੦)

ਸਰਕਾਰ ਫ਼ਾ: (ਹਕੂਮਤ·: ਜਿਸ ਹੀ ਕੀ ਸਿਰਕਾਰ ਹੈ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ; ੩ (੨੭)

ਸਰਕਾਮ ਫ਼ਾ: (ਸਬੰਧ) ਅਬ ਨਾਹ ਅਵਰ ਸਰਕਾਮ,

॥ ਸਵਯੇ ਮ: ੫ (੧੪੦੮)

ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਫ਼ਾ: (ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਸੰਨ) ਜਿਥੈ ਓਹ ਜਾਇ, ਤਿਥੈ ਓਹ ਸੁਰਖਰੂ,

॥ (੧੧) ਸਿਰੀ : (੮੭)

ਸਰੰਜਾਮ ਫ਼ਾ: (ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ) ਸਰੰਜਾਮ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੧੨)

ਸਿਰਾਤ ਅ: (ਰਾਹ ਮਾਰਗ) ਬਾਲਹੁ ਨਿਕੀ ਪੁਰ ਸਲਾਤ,

॥ ੧ ॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੭੭)

ਸਾਰਤਾ ਫ਼ਾ: (ਸੈਨਤ) ਦੇਇ ਬੁਝਾਰਤ ਸਾਰਤਾ, ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੧੮)

ਸੂਰਤ ਅ: (ਮੂਰਤ ਚਿਹਰਾ) ਸੂਰਤਿ ਦੇਖਿ ਨ ਭੂਲੁ ਗਵਾਰਾ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੭੭)

ਸੁਰਤਾਨ ਅ: (ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਬਹਾਦਰ) ਸੋ ਸੁਰਤਾਨੁ ਜੁ ਦੋਇ ਸਰਤਾਨੈ,

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ

ਸਰਦ ਫਾ: (ਠੰਡ) ਰੁਤ ਸਰਦ ਅਡੰਬਰੋ, ਅਸੂ ਕਤਕੇ.... ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੯੨੮)

ਸਿਰੋਪਾ ਫ਼ਾ:(ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਪਹਰਾਵਾ) ਜਿਸ ਸਿਰਪਾਉ ਪਇਆ ਗਲਿ ਖਾਸਾ ਹੇ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੭੩)

ਸਰਫ਼ਾ, (ਸੰਜਮ) ਅ:) ਸਰਫੈ ਸਰਫੈ ਸਦਾ ਸਦਾ, ... ॥ ਮ : ੧ (੧੪੧੨)

ਸ਼ਰਮ ਫ਼ਾ: (ਲੱਜਾ) ਦੇਖੋ 'ਸੁੰਨਤ'

ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਫ਼ਾ: (ਲੱਜਾ) ਮਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਥੀਵਹੀ,

॥ ੫੯ ॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ: (੧੩੮੧)

ਸੈਲ ਅ: (ਟਹਲਣਾ) ਤਿਉ ਤਿਉ ਸੈਲ ਕਰੈ,

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ : (੩੪੫)

ਸੂਲਾ ਅ: (ਮੁੱਢ) ਤਲੈ ਰੇਬੈਸਾ, ਊਪਰਿ ਸੂਲਾ ॥

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੮੧)

ਸਲਾਹ ਅ: (ਉਸਤਤ) ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ॥

॥ ੨੫ ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)

ਸਾਲਕ ਅ: (ਭਗਤ, ਹਰਿ ਜਨ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਦਿਕ'

ਸਿਲਕਾਂ ਅ: { ਸਿਲਕ ਦਾ ਬਹੁ ਵ: ਰੇਸ਼ਮੀ ਰੱਸੀ, ਫਾਸੀ } ਤਿਨ ਗਲਿ ਸਿਲਕਾ ਪਾਈਆ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੭)

ਸਿਲਕ ਅ: (ਰੱਸੀ ਫਾਹੀ) ਮਾਇਆ ਸਿਲਕ ਕਾਟੀ ਗੋਪਾਲ ..

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੪੦)

ਸੁਲਤਾਨ ਅ: (ਪਾਤਸ਼ਾਹ) ਦੇਖੋ 'ਉਮਰੇ'

ਸਲਾਮ ਅ: (ਕੁਸ਼ਲ ਸ਼ਾਂਤ) ਕਰਸਿਨ ਤਖਤ ਸਲਾਮ,

॥ (੧੧) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਸਲਾਮਤ ਅ: (ਅਸਥਿਤ ਕ਼ਾਇਮ) ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥

॥ ੧੬ ॥ ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

ਸਾਲਾਰ ਫ਼ਾ: (ਸਰਦਾਰ) ਰਖੀਅਹਿ ਨਾਵ ਸਾਲਾਰ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਸ਼ਵੱਦ ਫ਼ਾ: (ਹੋ ਜਾਣਾ) ਚੂੰ ਸਵਦ ਤਕਬੀਰ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਹਉਲ ਅ: (ਡਰ ਦਹਲ) ਨਿਤ ਹਉਲੇ ਹਉਲ ਮਰਾਹੀ ॥

॥ (੧੫) ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੩੦੮)

ਹਾਸਿਲ ਅ: (ਪ੍ਰਾਪਤ) ਹੁਕਮ ਹਾਸਿਲ ਕਰੀ ਬੈਠਾ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੪)

ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਫ਼ਾ: (ਸੁਚੇਤ, ਚੌਕੰਨਾ) ਦੁਨੀਆ ਹੁਸੀਆਰ ਬੇਦਾਰ,

॥ ਰਾਮ : ਕਬੀਰ ਜੀ (੯੭੨)

ਹਕ਼ ਅ: (ਸਚ੍, ਖ਼ੁਦਾ) ਹਕੁ ਸਚੁ ਖਾਲਕੁ ਖਲਕ ਮਿਆਨੇ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਭਗਤ ਕਬੀਰ (੭੨੭)

ਹਕ਼ ਅ: (ਅਪਣੱਤ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਦਕ'

ਹਕ਼ਾ ਅ: (ਹੇ ਖ਼ੁਦਾ) ਹਕਾ ਕਬੀਰ ਕਰੀਮ ਤੂ, ਬੇ ਐਬ ਪਰਵਦਗਾਰ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਹਕੀਕਤ ਅ: (ਅਸਲੀਅਤ, ਸਚ) ਮਿਲਹੁ ਹਕੀਕਤ, ਜਿਤੁ ਫਿਰਿ ਨ ਮਰਾ ॥
॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੩)

ਹਕੀਨ ਅ: (ਰੋਕ ਕੇ) ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ ਮਾਣ ਹਕੀਨਾ ॥
॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੩)

ਹੁਕਮ ਅ: (ਆਗਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਹਾਸਿਲ'
ਹਿਕਮਤ ਅ: (ਸਿਆਨਪ) ਪੁਰਾਬ ਖਾਮ ਕੂਜੈ, ਹਿਕਮਤ ਖੁਦਾਇਆ ॥
॥ ਮ: ੧(੨੭) ਮਲਾਰ (੧੨੯੧)

ਹੇਚ ਫ਼ਾ : (ਕੁਛ) ਦਿਲ ਹੇਚ ਨ ਦਾਨੀ ॥
॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧) (੭੨੧)

ਹਜ ਅ: (ਯਾਤ੍ਰਾ) ਹਜ ਕਾਬੇ ਜਾਉ ਨ, ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ ।ਭੈਰਉ ਮ: ੫ (੧੧੩੬)
ਹਾਜੀ ਅ: (ਹਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਜੋ ਦਿਲ ਸੋਧੇ ਸੋਈ ਹਾਜੀ ॥ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)
ਹੁਜਤ ਅ: (ਢੁੱਚਰ ਰੋਕ) ਗੁਰਮਿਤ ਸਾਚੀ, ਹੁਜਤਿ ਦੂਰਿ
॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੨)

ਹਜ਼ੂਰ ਅ: (ਸੌਹੇ, ਸਾਮਣੇ) ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਖੁਦਾਇ ॥ਕਬੀਰ : ॥ ਤਿਲੰਗ (੭੨੭)
ਹੁਜਰਾ ਅ: (ਬੈਠਕ) ਦੇਖੋ 'ਆਲਾ'
ਹਾਜ਼ਿਰ ਅ: (ਪ੍ਰਤਖ ਮਉਜੂਦ) ਦੇਖੋ 'ਹਜ਼ੂਰ'
ਹੱਦੀ ਅ: (ਆਗੂ) ਉਚ ਹਦੀ ਵੈਣ ਵਿਰਿਕਿਉਨ ॥
(੪) ਵਾਰ ਸਤੈ ਡੂਮ (੯੬੭)

ਹਦੀਸ ਅ: (ਖਬਰ) ਨਾਪਾਕ ਪਾਕ ਕਰਿ ਹਦੂਰ ਹਦੀਸਾ,
॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਹਦੂਰ (ਸਾਮਣੇ) ਦੇਖੋ 'ਹਦੀਸਾ'
ਹਾਦਰ (ਪ੍ਰਤਖ ਮਉਜੂਦ) ਗਾਵੈ ਕੋ ਵੇਖੈ ਹਾਦਰਾ ਹਦੂਰ ॥ ਜਪੁ ॥
॥ ੩ ॥ (੨ ਅੰਕ)

ਹਮ ਫ਼ਾ:) ਪੜਨਾਵ ਉਤਮ ਪੁ:) ਹਮ ਗਰੀਬ ਮਸਕੀਨ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੇ, (੧੩)

॥ ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਮ: ੪

ਹੱਮੂ ਅ: (ਸਹੁਰਿਆ ਵਲੋਂ ਰਿਸਤੇ ਦਾਰ) ਖਿਲਖਾਨਾ ਬਰਾਦਰ ਹਮੂ ਜੰਜਾਲਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਹਾਮੀ ਅ: (ਹਮੈਤ) ਗੁਰੁਪੀਰ ਹਾਮਾ ਤਾ ਭਰੈ, ਜਾ ਮੁਰਦਾਰ ਨ ਖਾਇ ॥

॥ ਮ: ੧ (੭) ਮਾਝ (੧੪੧)

ਹਮ ਸ਼ਹਰੀ ਫ਼ਾ: (ਗਰਾਈਂ) ਜੋ ਹਮ ਸਹਰੀ ਸੁ ਮੀਤ ਹਮਾਰਾ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ : (੩੪੫)

ਹੁਮਸ ਧੁਮਸ ਅ: (ਰੌਲਾ ਗੌਲਾ) ਬਾਰਿ ਬਿਡਾਨੜੇ ਹੁਮਸ ਧੁਮਸ,

॥ ਸ: ਮ: ੫ (੧੦) ਗੂਜਰੀ (੫੨੦)

ਹਮ ਸਰ ਫ਼ਾ: (ਸਾਡੇ ਜੇਹਾ) ਹਮ ਸਰ ਦੀਨੁ, ਦਇਆਲੁ ਨ ਤੁਮ ਸਰਿ,

॥ ਧਨਾਸਰੀ ਰਵਿ: (੬੯੪)

ਹਮਹ ਫ਼ਾ: (ਸਭ (ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹ ਨਾਨਕ ਹਮਹ, ਆਪਹਿ·····॥

॥ ੩ ॥ ਬਾਵਨ ਮ: ੫) ੨੫੭)

ਹਮਾਰਾ (ਸਭ ਨੂੰ) ਹਮਾਰਾ ਏਕ ਆਸ ਵਸੈ ॥ ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੪)

ਹਮਚੂ ਫ਼ਾ: (ਅਜੇਹੇ) ਬਦ ਬਖਤ ਹਮਚੂ ਬਖੀਲ ਗਾਫਿਲ, ਬੇ ਨਜਰ ਬੇ ਬਾਕ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ॥੧॥ (੭੨੧)

ਹਮਚਿਨੀ (ਏਹੋ ਜਿਹੇ) ਹਮ ਚਿਨੀ ਪਾਤਸਾਹ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ (੭੨੭)

ਹਿਯਾਤੀ ਅ: (ਜੀਵਤ) ਸੇਖ ਹਯਾਤੀ ਜਗ, ਨ ਕੋਈ...॥

ਆਸਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼: (੪੮੮)

ਹਰ ਫ਼ਾ: (ਪ੍ਰਤੀ) ਬੰਦੇ ਖੋਜ ਦਿਲ ਹਰ ਰੋਜ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਕਬੀਰ ਜੀ (੭੨੭)

ਹੂਰ ਅ: (ਅਪਸਰਾ) ਹੂਰ ਨੂਰ ਮੁਸਕ ਖੁਦਾਇਆ

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਹਰਸਾਤੇ ਅ: (ਹਰ ਵੇਲੇ) ਬੋਲਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਰ ਸਾਤੇ ॥

॥ (੧੬) ਸੋਰਠ (੬੪੮)

ਹੈਰਤ ਅ : (ਅਸਚਰਜਤਾ) ਤਿਨ ਕੀ ਹੈਰਤ ਕਛੁ ਨ ਰਹੀ ॥

॥ ਗੂਜਰੀ ਮ; ੫ (੪੯੮)

ਹੈਰਾਨ ਅ: (ਅਸਚਰਜ) ਭਗਿਤ ਤੇਰੀ ਹੈਰਾਨੁ ਦਰਦੁ ਗਵਾਵਹੀ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੨੨)

ਹਰਮ ਅ: (ਰੰਨਵਾਸ) ਹਰਿ ਰੰਗੀ ਹਰਮ ਸਵਾਰਿਆ

॥ (੧੭) ਆਸਾ (੪੭੨)

ਹਰਮਾ ਅ: (ਰੰਨਵਾਸੀਆਂ ਬੇਗਮਾਤ, ਬਹੁ ਵ:) ਕਹਾ ਸੁ ਪਾਨ ਤੰਬੋਲੀ ਹਰਮਾ,
॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੭)

ਹਰਾਮ ਅ: (ਵਰਜਤ) ਮਾਰਣ ਪਾਹਿ ਹਰਾਮ ਮਹਿ ਹੋਇ ਹਲਾਲ ਨ ਜਾਇ ॥

॥ ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੧ (੧੪੧)

ਹਰਾਮ ਖ਼ੋਰ ਫ਼ਾ: (ਪਰਾਇਆ ਹਕ ਖਾਣ ਵਾ:) ਅਸੰਖ ਚੋਰ ਹਰਾਮ ਖੋਰ ॥

॥੧੮) ਜਪੁ (੪ ਅੰਕ)

ਹਰਾਮ ਖ਼ੋਰੀ ਫ਼ਾ: (ਬਿਵਰਜਤ ਖਾਣਾ) ਲੂਣਿ ਖਾਇ ਕਰਹ ਹਰਾਮ ਖੋਰੀ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੦੨)

ਹੁਰਮਤ ਅ: (ਸਤਕਾਰ ਇਜਤ) ਹੁਰਮਤ ਤਿਸਨੋ ਅਗਲੀ, ਓਹ ਵਜਹੁ ਭੀ
ਦੂਣਾ... ॥ (੨੨) ਆਸਾ (੪੭੪)

ਹਾਲ ਅ: (ਹਾਲਤ ਦਸ਼ਾ) ਦੇਖ ਹਮਾਰਾ ਹਾਲ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੩)
" (ਵਜਦ) ਖੇਲਤ ਖੇਲਤ ਹਾਲ ਕਰਿ,

॥ ੨੩੯ ਸ: ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ : (੧੩੭੭)

ਹੀਲਾ ਅ: (ਬਹਾਨਾ) ਮਨ ਨ ਸੁਹੇਲਾ, ਪਰਪੰਚ ਹੀਲਾ ॥

॥ ਗਉੜੀ ॥ ਮ; ੫ ॥(੧੭੯)

ਹਲਾਹਲ ਫ਼ਾ: (ਵਿਅਹੁ) ਜੋ ਹਲਾਹਲ ਸੋ ਪੀਵੈ ਬਉਰਾ ॥

॥ ਗਉ ੀ ਮ: ੫ (੧੮੦))

ਹਲੀਮੀ ਫ਼ਾ: (ਨਿਮ੍ਰਤਾ) ਤੀਜੈ, ਹਲੇਮੀ, ਚਉਥੈ ਖੈਰੀ ਮਾਰੂ ॥

॥ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਹਲਾਲ (ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨਤ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਦਕ'

ਹਵਾ ਅ: (ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਬ'

ਹਵਾਈ ਫ਼ਾ: (ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕਿਸਮ) ਪ੍ਰੇਮ, ਪਲੀਤਾ, ਸੁਰਤ ਹਵਾਈ, ॥ਭੈਰਉ .
॥ ਕਬੀਰ: (੧੧੬੧)

ਹੈਵਾਨ ਅ: (ਪਸ਼ੂ, ਡੰਗਰ) ਗੈਬਾਨ ਹੈਵਾਨ ਹਰਾਮ ਕੁਸਤਨੀ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਹਵਾਲ ਅ: (ਹਾਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਹਵਾਲ ਮਾਲੂਮੁ ਕਰਦੰ ਪਾਕ ਅਲਾਹ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਕਉਸਹ ਫ਼ਾ: (ਜੁੱਤੀ) ਕਉਸਹ ਸਪਤ ਪਯਾਲਾ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ (੧੧੬੭)

ਕ਼ਉਲ ਅ: (ਬਚਨ) ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਓ,

॥ ੨ ਵਾਰ ਸਤੈਬਲਵੰਡ (੯੬੭)

ਕ਼ਾਇਨ ਅ: (ਸਾਲੀ ਭਰਜਾਈ ਵਾਲਾ ਸਬੰਧ) ਬੀਬੀ ਕਉਲਾ ਸਿਉ ਕਾਇਨ ਤੇਰਾ,
॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮ : (੧੧੬੭)

ਕ਼ਾਇਮ ਅ: (ਪੱਕੀ ਦ੍ਰਿੜ) ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ ਸਦਾ ਪਾਤਸਾਹੀ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿ: (੩੪੫)

ਕਸ ਫ਼ਾ: (ਆਦਮੀ) ਦੇਖੋ 'ਆਖ਼ਿਰ'

ਕਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਖਿਚਨਾ) ਦਿਨ ਕੀ ਬੈਠ ਖਸਮ ਕੀ ਬਰ ਕਸ,

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੩੫)

ਕੁਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਮਾਰ ਦੇਣਾ) ਕੁਸਾ ਕਟੀਆ ਵਾਰ ਵਾਰ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੪)

ਕਸੇ ਫ਼ਾ: (ਆਦਮੀ ਦੇ) ਦੇਖੋ 'ਆਂ'

ਕਾਸਾ ਫ਼ਾ: (ਪਿਆਲਾ ਠੂਠਾ) ਲਕੀ ਕਾਸੇ, ਹਥੀ ਫੁਮਣ,

ਮ: ।੧ (੨੬) ਮਾਝ (੧੪੯)

ਕ਼ਸਾਈ (ਪਸ਼ੂ ਬੱਧਕ) ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੬) ਮਾਝ (੧੪੫)

ਕੁਸ਼ਤਨੀ ਫ਼ਾ: (ਮਾਰ ਦੇਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਹੈਵਾਨ'

ਕਸ਼ੀਦਾ ਫ਼ਾ: (ਕਢਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋ:) ਕਢਿ ਕਸੀਦਾ ਪਹਰੈ ਚੋਲੀ,

॥ ਬਸੰਤ ਮ: ੧(੧੧੭੧)

ਕ਼ਸਾਬ ਅ: (ਹਿੰਸਕ) ਮਹਾ ਕਸਾਬ ਛੁਰੀ ਸਟਿ ਪਾਈ

॥ ਰਾਮ ਕਲੀ ਮ: ੫ (੮੯੮)

ਕ਼ਹਰ ਅ: (ਧੱਕਾ ਕ: ਜ਼ੁਲਮ) ਦੇਖੋ 'ਸਹਰ'

ਕੂਕ ਫ਼ਾ: (ਉਚੀ ਹਾਕ ਮਾਰਨੀ) ਰਹਿਓ ਕਬੀਰਾ ਕੂਕ ॥

॥ ੮੪ ॥ ਸ: ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੩੬੮)

ਕਾਗ਼ ਫ਼ਾ: (ਕਾਂ , ਕਾਉਂ) ਤਲੀਆ ਖੂਡਹਿ ਕਾਗ ॥

॥ ੯੦ ॥ ਸ: ਸੇਖ ਫ਼: (੧੩੮੨)

... ਕਾਗ਼ਜ਼ ਤੋਂ ਕਾਗ਼ਦ ਫ਼ਾ: (ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣ ਹਾਰ ॥

॥ ੧੨ ॥ ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

... ਕਾਗ਼ਜ਼ ਤੋਂ ਕਾਗਰ ਜੈਸੇ ਕਾਗ਼ਰਾ ਕਰਤ ਬੀਚਾਰੰ ॥

॥ ਮਲਾਰ ਰਵਿਦਾਸ : (੧੨੯੩)

... ਕਾਗ਼ਜ਼ ਤੋਂ ਕਾਗਲ (ਕਢਿ ਕਾਗਲੁ ਦਸੇ ਰਾਹੁ ॥

॥ ਮ: ੧ (੧੫) ਆਸਾ (੪੭੧)

ਕੂਚ ਫ਼ਾ: (ਚਲੇ ਜਾ:) ਦੇਖੋ 'ਉਮਰੇ'
ਕੁਜਾ ਫ਼ਾ : (ਕਿਥੇ) ਦੇਖੋ 'ਆਮਦ'
ਕ਼ਾਜ਼ੀ ਅ: (ਮੁਨਸਫ਼ ਨਿਆਂਕਰਤਾ) ਕਾਜੀ ਤੈ ਕਵਨ ਕਤੇਬ ਬਖਾਨੀ ॥
॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੭੭)

ਕੂਜ਼ਾ ਅ: (ਕੁੱਜਾ, ਲੋਟਾ) ਦੇਖੋ 'ਹਿਕਮਤ'
ਕੋਟਵਾਰ ਫ਼ਾ: (ਗੜ੍ਹ ਵਾਲਾ) ਤਉ ਕਹਾ ਕਰੈ ਕੋਟਵਾਰ ॥
॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੦੨)
ਕ਼ਤ਼ (ਕੱਟ, ਕੱਟਣਾ) ਸਚਿ ਨ ਲਾਗੈ ਕਤੁ ॥... ਮਾਰੂ ॥ ਮ: ੧ (੯੯੨)
.ਕੂਤ ਅ: (ਅਨੁਮਾਨ) ਕੇਤੀ ਦਾਤ ਜਾਣੈ ਕਉਣ ਕੂਤ
॥ ੧੬ ॥ ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

ਕਤ਼ੀਫ਼ਿਆ ਅ: (ਮਖ਼ਮਲ ਸਾਟਨ) ਰੰਗ ਪਰੰਗ ਕਤੀਫਿਆ,
॥ (੨੪) (ਸਾਰੰਗ) ੧੨੪੬)

ਕਤੇਬ ਅ: (ਕੁਤਬ ਤੋਂ ਕਿਤਾਬ) ਦੇਖੋ 'ਇਫ਼ਤਰਾ'
ਕਤੇਬਾਂ ਅ: (ਕਿਤੇਬ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ ॥੨੨॥
॥ ਜਪੁ ੫ ਅੰਕ)

ਕ਼ਦਾ ਅ: (ਕਟਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਆਹੀ'
ਕ਼ਾਦੀ (ਕਾਜ਼ੀ) ਕਾਦੀ ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਮਲ ਖਾਇ ॥
॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੧ (੬੬੨)

ਕੁੰਦਾ ਫ਼ਾ: (ਹੱਨੇ) ਚੜਿ ਕੈ ਘੋੜੜੈ ਕੁੰਦੇ ਪਕੜਹਿ,
॥ ਮ: ੫ (੧੯) ਗਉੜੀ (੩੨੨)

ਕ਼ਦਮ ਅ: (ਪੈਰ ਚਰਨ) ਅਚਰਜ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ, ਤੇਰੇ ਕਦਮ ਸਲਾਹ ॥
॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੫ (੧੧੩੮)

ਕ਼ਾਦਰ ਅ: (ਰਚਨਹਾਰ, ਕਰਤਾਰ) ਸੋ ਕਰਤਾ ਕਾਦਰ ਕਰੀਮ,
॥ (੨੪) ਆਸਾ (੪੭੫)

ਕਦੂਰੀ ਫ਼ਾ: (ਭੋਜਨ ਪਰੋਸਿਆ) ਮਿਸਮਿਲ ਤਾਮਸੁ ਭਰਮੁ ਕਦੂਰੀ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : (੧੧੫੮)

ਕੁਦਰਤ ਅ: (ਬਲ ਤਾਕਤ) ਦੇਖੋ 'ਕਦਮ'

ਕੁਦਰਤੀ ਅ: (ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ) ਦੇਖੋ 'ਸਨਾਖਤ'

ਕੁਨ ਫ਼ਾ: (ਕਰਿ) ਗੋਸ ਕੁਨ ਕਰਤਾਰ ॥ ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਕਪਿ ਫ਼ਾ: (ਬਾਂਦਰ) ਜਿਉ ਕਪਿ ਕੇ ਕਰ ਮੁਸਟ ਚਨਨ ਕੀ,

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ (੩੩੬)

ਕੁਫਰਗੋ (ਮੁਨ ਕਰ, ਕਾਫਰ) ਕੁਫਰਗੋ ਕੁਫਰਾਣੈ ਪਇਆ ਦਝਸੀ ॥

॥ (੯) ਮਾਝ) ੧੪੨)

ਕੁਫਰਾਣੈ (ਨਰਕ) ਦੇਖੋ 'ਕੁਫਰਗੋ'

ਕਬਾ ਅ: (ਪੋਸ਼ਾਕ) ਗੁਰ ਦੀਬਾਣਿ, ਕਵਾਇ ਪੇਨਾਇਓ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ; ੪ (੭੩)

ਕਾਬੇ ਅ: (ਮੁਸਲਮ ਕੇਂਦਰ, ਧਰਮ ਮੰਦਰ) ਕਰਣੀ ਕਾਬਾ, ਸਚੁ ਪੀਰੁ, ਕਲਮਾ ਕਰਮ ਨਿਵਾਜ਼ (੭) ਸ: ਮ: ੧ ਮਾਝ (੧੪੦)

ਕਾਬੇ ਅ: (ਮੱਕੇ ਦੀ ਮਸਜਦ) ਦੇਖੋ 'ਹਜ'

ਕਬਜ਼ ਅ: (ਵੱਸ ਕਾਬੂ) ਦੇਖੋ 'ਸਜ਼ਾਇ'

ਕਬਜ਼ਾ (ਵਸ ਕੀ:, ਰੋਕਿਆ) " "

ਕਬੀਰ ਫ਼ਾ: (ਵੱਡਾ) ਦੇਖੋ 'ਹੱਕਾ'

ਕਬੂਲ ਅ: (ਪਰਵਾਨ ਮਨਜ਼ੂਰ) ਏਹੁ ਦਰਵੇਸੁ ਕਬੂਲੁ ਦਰਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੩)

ਕਿਬਲਾ ਅ: (ਸੰਮੁਖ, ਕਾਅਬਾ) ਮਨੈ ਕਰਿ ਮਕਾ, ਕਿਬਲਾ ਕਰਿ ਦੇਹੀ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : ॥ (੧੧੫੮)

ਕੌਮ ਅ: (ਵਡੀ ਕੋਮ ਵਸਿ ਭਾਗੈ ਨਾਹੀ, ਮੁਹਕਮ ਫਉਜ ਹਠਲੀਰੇ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੪੦੪)

ਕ਼ੀਮ ਅ: (ਕੀਮਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਕੁਦਰਤਿ ਕੀਮ ਨ ਜਾਣੀਐ,

|| ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੪)

ਕਮਜਾਤ (ਨੀਚ ਕੁਲ) ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਹਿ ਤੇ ਕਮਜਾਤਿ ||

|| ਆਸਾ ਮ: ੧ (੯ ਅੰਕ)

ਕ਼ੀਮਤ ਅ: (ਮੁਲ, ਕ਼ਦਰ) ਸਭ ਕੀਮਤਿ ਮਿਲਿ ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ ||

|| ਆਸਾ ਮ: ੧ (੯ ਅੰਕ)

ਕਮਤਰੀਨ ਫ਼ਾ: (ਛੋਟੇ ਤੋ ਛੋਟਾ) ਮਨ ਕਮੀਨ ਕਮਤਰੀਨ,

|| ਮ: ੧ (੨੭) ਮਲਾਰ (੧੨੯੧)

ਕਮੀਨ ਫ਼ਾ: (ਨੀਚ ਜਾਤ) ਦੇਖੋ 'ਕਮਤਰੀਨ'

ਕਮਾਨ ਫ਼ਾ: (ਧਨਸ਼) ਕਬੁਧਿ ਕਮਾਨ ਚਢਾਈ ||

ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : (੧੧੬੧)

ਕਮਰ ਫ਼ਾ: (ਕੱਟ) ਕਮਰ ਕਟਾਰਾ ਬੰਕੜਾ, ਮ:੧ [੧੯] (੯੫੩) ਰਾਮ:

ਕ਼ਮਰ ਬੰਦ ਫ਼ਾ: (ਕਮਰ ਕਸਾ) ਕਮਰ ਬੰਦ ਸੰਤੋਖ ਕਾ,

|| ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਕਾਰ ਫ਼ਾ: (ਕੰਮ) ਗਾਹੇ ਨ ਨੇਕੀ ਕਾਰ ਕਰਦਮ ,

|| ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਕ਼ੀਰਾ ਅ: (ਕਾਲਾ ਪਥਰ) ਹਮ ਬਪੁਰੇ ਜਸ ਕੀਰਾ ||

|| ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ (੪੮੬)

ਕੁਰਸ ਅ: (ਟਿੱਕੀ, ਸੂਰਜ) ਦੇਖੋ 'ਅਰਸ਼ਹੁ'

ਕਰਹਲ ਅ: (ਊਂਟ) ਜੈਸੇ ਕਰਹਲ ਬੇਲਿ ਰੀਝਾਈ ||

|| ਆਸਾਵਰੀ ਮ: ੪ (੩੬੯)

ਕਾਰ ਕੁਨੀ ਫ਼ਾ : (ਕੰਮ ਕਰਨਾ) ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਕੀ ਹਮ ਕਉ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਰਕੁਨੀ ਦੀਈ || ਵਡਹੰਸ (੧੭) (੫੯੩)

ਕਾਰਗਾਹ ਫ਼ਾ: (ਕਾਰਖਾਨਾ) ਕਹਤ ਕਬੀਰ, ਕਾਰਗਹ ਤੋਰੀ

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ (੪੮੪)

ਕ਼ਰਜ਼ ਅ: (ਰਿਣ) ਹਮ ਕਰਜ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਸਾਢੇ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੧੭੧)

ਕਰਦਨ ਫ਼ਾ: (ਕਰਿ ਦਿਤੇ) ਦੇਖੋ ' ਆਲਮ'

ਕਰਦਮ ਫਾ: (ਮੈਂ ਕੀਤਾ) ਦੇਖੋ 'ਕਾਰ'

ਕਰਦੇਮ ਫ਼ਾ: (ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਬ'

ਕਿਰਦਾਰ ਫ਼ਾ: (ਕਰਮ, ਅਮਲ) ਕਾਇਆ ਕਿਰਦਾਰ, ਅਉਰਤ ਯਕੀਨਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਕ਼ਰਨ ਅ: (ਏਕੰਕਾਰ) ਕਰਣ ਕਰੀਮ ਨ ਜਾਤੋ ਕਰਤਾ ,

॥ ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫ (੧੦੨੦)

.ਕੁਰਾਨ ਅ: (ਮੁਸਲਮ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਦਕ'

.ਕੁਰਬਾਨ ਅ: (ਸਦਕੇ ਜਾ : ਵਾਰਿਆ ਜਾ :) ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੁਰਬਾਨ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੪੫)

.ਕੁਰਬਾਨਾ ਅ: (ਸਦਕੇ ਹੋਵਾਂ) ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਸਦ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨਾ

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੯੬)

ਕਰਮ ਅ: (ਦਇਆ) ਦੇਖੋ ਕਾਬਾ

ਕਿਰਮ ਫ਼ਾ: (ਕੀੜੇ) ਹਮ ਕੀਰੇ ਕਿਰਮ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ,

॥ ਗੂਜਰੀ ਮ: ੪ (੧੦)

ਕਰੀਮ ਅ: (ਦਿਆਲੂ) ਦੇਖੋ 'ਹਕ਼ਾ'

ਕਰੀਮਾ ਅ: (ਸੰਬੋਧਕ ਹੇ ਮੇਹਰਬਾਨ) ਕਰੀਮਾ ਰਹੀਮਾ ਅਲਾਹ ਤੂ ਗਨੀ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮ : (੭੨੭)

ਕਰਾਮਾਤ ਅ: (ਸਿਧੀ) ਨਾਨਕ ਸਾ ਕਰਾਮਤਿ,

॥ ਸ: ਮ: ੨ (੨੩) ਆਸਾ (੪੭੪)

ਕੂਲ ਫ਼ਾ: (ਛਪੜ) ਜਾਇ ਮਿਲਿਓ ਢਲਿ ਕੂਲਿ ॥

॥ ੧੭੭ ॥ ਸ: ਕਬੀਰ : (੧੩੭੪)

ਕੁੱਲਾਹ ਫ਼ਾ (ਟੋਪੀ) ਜਿਨਿ ਆਕਾਸ ਕੁਲਹ ਸਿਰਿ ਕੀਨੀ,

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮਦੇਵ : (੧੧੬੭)

.ਕਲੰਦਰ ਫ਼ਾ: (ਮਸਤਾਨਾ) ਆਉ ਕਲੰਦਰ ਕੇਸਵਾ,

॥ ਭੈਰਊ ਨਾਮਦੇਵ (੧੧੬੭)

ਕੁਲਫ਼ ਅ: (ਤਾਲਾ ਜਿੰਦ੍ਰਾ) ਕੁੰਜੀ ਕੁਲਫੁ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰਿ ਰਾਖੇ,

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੯)

ਕਾਲੂਬ ਅ: (ਫਿਰ ਜਾਣਾ) ਕਾਲੂਬਿ ਅਕਲ, ਮਨ ਗੋਰ ਨ ਮਾਨੀ ॥

॥ ਮ: ੧ (੨੭) ਮਲਾਰ (੧੨੯੧)

ਕਾਲ ਬੂਤ ਅ: (ਢਾਂਚਾ) ਕਾਲਬੂਤ ਕੀ ਹਸਤਨੀ,

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੩੫)

ਕਲਮ ਅ: (ਲੇਖਣ) ਦੇਖੋ 'ਕਾਗਦ'

.ਕਲਮਾ ਅ: (ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਖ ਮੰਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ 'ਕਾਬਾ'

ਕਲਾਮ ਅ: (ਗਲ ਕਰਨੀ) ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਵੁੜੀ ਕਲਾਮ ॥

॥ ੧੬ ॥ ਜਪੁ (੩ ਅੰਕ)

ਕੁਲਾਲੁ ਅ: (ਕੁਮ੍ਹਾਰ) ਕੁਲਾਲੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਚਤੁਰ ਮੁਖੁ ਡਾਂਬੜਾ,

॥ ਮਲਾਰ ਨਾਮ : (੧੨੯੨)

ਕ਼ਵਾਦੇ, ਅ: (ਨਿਰਲੱਜ ਭੜੂਆ) ਦਿਲ ਮਹਿ ਸੋਚਿ ਵਿਚਾਰ ਕਵਾਦੇ,

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੪੭੭)

ਖ਼ਉਫ਼ ਅ: (ਭੈ, ਡਰ) ਖਉਫ ਨ ਖਤਾ, ਨ ਤਰਸ ਜਵਾਲੁ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿ: (੩੪੫)

ਖ਼ੁਆਰ ਫ਼ਾ: (ਅਪਮਾਨ ਬੇਇਜ਼ਤ) ਮਰ ਜੰਮੈ ਹੋਇ ਖੁਆਰ ॥

॥ (੧੪) ਸਿਰੀ: (੮੮)

ਖ਼ੁਆਰੀ ਫ਼ਾ: (ਬੇਇਜ਼ਤੀ) ਹਰਿ ਬਿਸਰਤ ਸਦਾ ਖੁਆਰੀ ॥

'ਟੋਡੀ ॥ ਮ: ੫ (੭੧੨)

ਖ਼ਿਆਲ ਅ: (ਸੰਕਲਪ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਬ'

ਖ਼ਾਸੀ ਫ਼ਾ: (ਖ਼ਾਸ ਤੋਂ) ਛਪਨ ਕੋਟਿ ਜਾ ਕੈ ਖੇਲ ਖਾਸੀ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : (੧੧੬੧)

ਖ਼ਾਸਾ ਫ਼ਾ: (ਸੁੰਦਰ ਬਸਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਰੋਪਾ'

ਖ਼ੁਸੀ ਫ਼ਾ: (ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ) ਖੁਸੀ ਕੀਤੀ ਦਿਨ ਚਾਰ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੫)

ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਫ਼ਾ: (ਹਰਸ਼ ਦੀ ਸੋਅ) ਹਲੇ ਯਾਰਾ ਖੁਸਖਬਰੀ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮ : (੭੨੭)

ਖ਼ਸਮ ਅ: (ਮਾਲਕ) ਖਸਮ ਕੀ ਨਦਰਿ, ਦਿਲਹ ਪਸੰਦੇ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਖ਼ਸਮਾਨਾ ਫ਼ਾ: (ਰਹਮ ਮਾਲਕੀ) ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੬੦)

ਖ਼ਸਲਤ ਅ: (ਸੁਭਾਉ) ਮੁੰਢੈ ਦੀ ਖਸਲਤ ਨ ਗਈਆ ਮੂੜੇ,

॥ (੪) ਬਿਹਾਗੜਾ (੫੪੯)

ਖ਼ਾਕ ਫ਼ਾ: (ਮਿੱਟੀ) ਦੇਖੋ 'ਆਲਮ'

ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਅ: (ਕੋਸ਼) ਨਾਨਕ ਪਾਇਆ ਨਾਮ ਖਜਾਨਾ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੯੦)

ਖ਼ਜ਼ੀਨਾ ਅ: (ਨਕਦ ਜਮਾ) ਤੁਮਹਿ ਖਜੀਨਾ ਤੁਮਹਿ , ਜਰੀਨਾ,

॥. ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੧੫)

ਖ਼ਿਜਮਤ (ਸੇਵਾ)ਖਿਜਮਤਿ ਕਰੀ ਜਨੁ ਬੰਦਾ ਤੇਰਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੯੯੦)

ਖ਼ਿਜਮਤਦਾਰ ਫ਼ਾ: (ਸੇਵਾਦਾਰ) ਹਉ ਬੰਦੀ ਪ੍ਰਿਅ ਖਿਜਮਤਦਾਰ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੯੪)

ਖ਼ਤ (ਰੋਕ) ਕਿਸੈ ਕਾ ਖਤ ਨਾਹੀ ,

॥ ੯ ਬਿਲਾਵਲ (੮੪੩)

ਖ਼ਤ਼ਾ ਅ: (ਗੁਨਾਹ, ਪਾਪ) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ਉਫ਼'

ਖ਼ਤ਼ਾ (ਭੁੱਲ) ਖਾਲਕ ਖਤਾ ਨ ਕਰੀ ॥ ॥ ੧੧੫ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੮੪)

ਖ਼ੁਦ ਫ਼ਾ: (ਆਪ) ਖੁਦ ਖਸਮੁ ਵਡਾ ਅਤੋਲੁ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੪)

ਖ਼ੁਦਾ ਫ਼ਾ: (ਕਰਤਾਰ, ਸੂਯੰਭਵ) ਦੇਖੋ 'ਆਬ'

ਖ਼ੁਦੀ ਫ਼ਾ: (ਆਪਾ, ਅਹੰਕਾਰ) ਖੁਦੀ ਮਿਟੀ ਤਬ ਸੁਖ ਭਏ,

॥ ਸ: ॥੪੯॥ ਬਾਵਨ ਮ: (੨੬੦)

ਖ਼ੁਦਾਈ ਫ਼ਾ: (ਸਾਹਬੀ, ਖੁਦਾ ਦਾ) ਤਾਤੂ ਮੁਲਾ ਤਾ ਤੂੰ ਕਾਜੀ, ਜਾਣਹਿ ਨਾਮ ਖੁਦਾਈ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਖ਼ੁਦਾਇਆ ਫ਼ਾ: (ਖੁਦਾ ਦਾ) ਦੇਖੋ 'ਆਤਿਸ਼'

ਖ਼ੁੰਦਕਾਰ (ਮਾਲਕ ਬਾਦਸਾਹ) ਦੇਖੋ ' ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ'

ਖ਼ਾਨ ਫ਼ਾ: (ਬਹਾਦਰ ਮਾਲਕ) ਦੇਖੋ ' ਉਮਰੇ'

ਖ਼ਾਨਾ ਫ਼ਾ: (ਘਰ) ਦੇਖੋ 'ਹੱਮੂ'

ਖ਼ਾਨਾਇ ਫ਼ਾ: (ਘਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਦਰਬਾਰ ਮਿਲਕ ਖਾਨਾਇ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਖ਼ੂਨ ਫ਼ਾ: (ਰੱਸ, ਲਹੂ) ਖੂਨ ਕੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਵੀਅਹਿ ਨਾਨਕ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੨)

ਖ਼ੁਨਕ (ਠੰਡਾ) ਦੇਖੋ 'ਆਤਿਸ਼'

ਖ਼ਾਨਮ ਫ਼ਾ: (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਸੂਰ ਨ, ਬੀਰ ਨ, ਮੀਰ ਨ ਖਾਨਮ,

॥ ਸਵੱਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਮ: ੫ (੧੩੮੯)

ਖ਼ੂਬ ਫ਼ਾ: (ਉਤਮ, ਵਧੀਆ) ਅਬ ਮੋਹਿ ਖੂਬ ਵਤਨ ਗਹ ਪਾਈ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿ: (੩੪੫

ਖ਼ਬਰ ਅ: (ਸਮਾਚਾਰ, ਗਿਯਾਨ) ਕਿਨਹੂੰ ਖਬਰ ਨ ਜਾਨੀ ॥
॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੪੭੭)

ਖ਼ਬਰੀ ਅ: (ਸੂਚਨਾ) ਮਤ ਘਾਲਹੁ ਜਮ ਕੀ ਖਬਰੀ ॥
॥ ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ (੮੫੬)

ਖ਼ਮ ਫ਼ਾ: (ਬਿੰਗ, ਟੇਢ,ਤੀਰ) ਬਧਕੁ ਉਧਾਰਿਓ ਖਮਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ॥
(ਤੀਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ)॥ ਬਸੰਤ ਮ: ੫ (੧੧੯੨)

ਖ਼ਾਮ ਫ਼ਾ: (ਕੱਚਾ) ਦੇਖੋ 'ਹਿਕਮਤ'

ਖ਼ੇਮਾ ਅ: (ਤੰਬੂ) ਸਤਿਗੁਰਿ ਖੇਮਾ ਤਾਣਿਆ, ॥ ਸਵਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ (੧੩੯੮)

ਖ਼ੁਮਾਰੀ ਅ: (ਮਸਤੀ, ਨਸ਼ਾ) ਜੈਸੇ ਖੌਂਦ ਖ਼ੁਮਾਰੀ ॥ ਕੇਦਾਰਾ
॥ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੧੨੩)

ਖ਼ਰ ਫ਼ਾ: (ਖੋਤਾ) ਦੇਖੋ 'ਅਸਲ'

ਖ਼ੈਰ (ਸੁਖ ਅਨੰਦ) ਦੇਖੋ 'ਊਹਾ'

ਖ਼ੈਰੀ ਅ: (ਦਾਨ) ਦੇਖੋ 'ਹਲੇਮੀ'

ਖ਼ੋਰ ਫ਼ਾ: (ਖਾਨਾ) ਦੇਖੋ 'ਹਰਾਮ ਖੋਰ'

ਖ਼ੁਰਾਸਾਨ ਫ਼ਾ: (ਸਿੰਧੋਪਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼) ਦੇਖੋ 'ਖਸਮਾਨਾ'

ਖ਼ਰਚ ਫ਼ਾ: (ਖਪਤ) ਕਰਿ ਖਰੀਦ ਜਿਨਿ ਖਰਚ ਦੀਆ ॥
॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ ਪੱਟੀ (੪੩੨)

ਖ਼ਰਾਜ ਅ: (ਕਰੁ) ਨ ਤਸਵੀਸ ਖਰਾਜ ਨ ਮਾਲ ॥
॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿ: (੩੪੫)

ਖ਼ੁਰਗੀਰ ਫ਼ਾ: (ਤਹਿਰੂ, ਨਮਦਾ) ਤਿਨ ਕੇ ਤੁਰੇ ਜੀਨ ਖੁਰਗੀਰ, ਸਭ.... ॥
॥ (੧੬) ਸੋਰਠ (੬੪੮)

ਖ਼ੈਰਾਤ ਅ: (ਦਾਨ) ਆਪ ਖਹਦੀ ਖੈਰਿ ਦਬਟੀਐ ॥
॥ ੨ ॥ ਸਤੈ ਬਲਵੰਡ ॥ (੯੬੭)

ਖ਼ਰੀਦ ਫ਼ਾ: (ਮੁਲ ਲੈ:) ਦੇਖੋ ' ਖਰਚ'

ਖ਼ੁਰਦਨੀ ਫ਼ਾ: (ਖਾਨਾ) ਦੁਨੀਆ ਮੁਰਦਾਰ ਖੁਰਦਨੀ, ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਖ਼ਰਾਬ ਅ: (ਉਜੜਿਆ ਬੁਰਾ) ਖ਼ੀਨ ਖਰਾਬ ਹੋਵੈ ਨਿਤ ਕੰਧ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੪)

ਖ਼ਾਲੀ ਅ: (ਸਖਣੇ) ਖਾਲੀ ਚਲੇ ਧਨੀ ਸਿਉ, ਟਿਬੇ... ॥

॥ ੧੦੫ ॥ ਸ: ਸ਼ੇਖ ਫ: (੧੩੮੩)

ਖ਼ਿਲ ਅ: (ਮਿਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ 'ਹੱਮ੍ਰ'

ਖ਼ੇਲ (ਫਾ: (ਸੇਵਕ) ਛਪਨ ਕੋਟਿ ਜਾ ਕੇ ਖੇਲ ਖਾਸੀ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : ੧੧੬੧)

ਖ਼ਲਾਸ ਅ: (ਮੁਕਤ) ਕਹ ਰਵਿਦਾਸ ਖਲਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ (੩੪੫)

ਖ਼ਲਾਸੀ ਫ਼ਾ: (ਮੁਕਤ) ਤਿਸੁ ਭਈ ਖਲਾਸੀ, ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੮)

ਖ਼ਾਲਸੇ (ਨਿਰਮਲੇ, ਮੈਲ ਰਹਤ, ਬਹੁ ਵ:) ਕਹੁ ਕਬੀਰ, ਜਨ ਭਏ ਖਾਲਸੇ,

॥ ਸੋਰਠ ਕਬੀਰ : (੬੫੪)

ਖ਼ਲਕ਼ ਅ: (ਰਚਨਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ) ਦੇਖੋ 'ਹਕ਼'

ਖ਼ਾਲਿਕ਼ ਅ: (ਰਚਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ' ਦੇਖੋ 'ਹਕ਼'

ਖ਼ਾਲਕ਼ਾ (ਹੇ ਕਰਤਾਰ) ਸੁਣ ਬੇਨੰਤੀ ਖਾਲਕਾ ॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੫)

ਖ਼ੇਲ ਖ਼ਾਸੀ (ਖਾਸ ਸੇਵਕ) ਦੇਖੋ ' ਖ਼ੇਲ'

ਖ਼ਿਲ ਖ਼ਾਨਾ ਫ਼ਾ: (ਮਿਤ੍ਰ + ਘਰ) ਦੇਖੋ 'ਹੱਮ੍ਰ'

ਖ਼ੇਲ ਖਾਨਾ ਫਾ: (ਖਾਸ ਸੇਵਕ) ਤੇਤੀਸ ਕਰੋੜੀ ਹੈ ਖੇਲਖਾਨਾ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੧੬੧)

ਖ਼ਵਾਸੀ ਅ: (ਖਾਸ ਸੇਵਕ) ਕਿਆ ਲਸਕਰ ਕਿਆ ਨੇਬ ਖਵਾਸੀ,

॥ ਮ: ੧ (੧੦) ਮਾਝ (੧੪੨)

ਖ਼ੋਂਦ ਅ: (ਅੰਗੂਰੀ ਸ਼ਰਾਬ) ਦੇਖੋ 'ਖੁਮਾਰੀ'

ਗਉਹਰ ਫ਼ਾ: (ਮੋਤੀ) ਅਪਣੀ ਮਿਤਿ ਆਪਿ ਜਾਣਦਾ ਆਪੇ ਹੀ ਗਉਹਰੁ
॥(੧੮) ਬਿਹਾ ਗੜਾ : (੫੫੫)

ਤਥਾ, ਤਾ ਤੇ ਗਉਹਰੁ ਗ੍ਯਾਨ ਪ੍ਰਗਟੁ ਉਜਿਆਰਉ,
(੧) ਸਵ: ਮ; ੪ ਦੇ (੧੪੦੫)

ਗੋਏ ਫ਼ਾ: (ਗੇਂਦ) ਸੀਸ ਕਾਟਿ, ਕਰਿ ਗੋਏ ॥
॥ ੨੩੯ ਸ: ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੩੭੭)

ਗੋਈ ਫ਼ਾ: (ਗੋ- ਸੱਦੀ ਤੋਂ ਗੋਈ) ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭ ਗੋਈ ॥
॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (ਸੋ ਪੁਰਖ (੧੧ ਅੰਕ)

ਗੋਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਕੰਨ) ਦੇਖੋ ਕੁਨ'

ਗ਼ੁੱਸਾ ਅ: (ਕਰੋਧ) ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹੰਢਾਇ ॥
॥ ੭੮ ਸ: ਸੇਖ ਫ: (੧੩੮੨)

ਗਸ਼ਤਮ ਫ਼ਾ: (ਮੈ ਫਿਰਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਬ'

ਗ਼ੁਸਲ (ਅਸ਼ਨਾਨ) ਅਸਮਾਨ ਮ੍ਯਾਨੇ ਲਹੰਗ ਦਰੀਆ ਗੁਸਲ ਕਰਦਨ ਬੂਦ ॥
॥ ਤਿਲੰਗ ਕਬੀਰ (੭੨੭)

ਗਾਇ (ਗਊ) ਤੁਝੇ ਕਿਨਿ ਫੁਰਮਾਈ ਗਾਇ ॥
॥ ੧੯੭ ਸ: ਕਬੀਰ (੧੩੭੫)

ਗਾਹੇ ਫ਼ਾ: (ਕਦੇ, ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ) ਦੇਖੋ 'ਕਾਰ

ਗੰਗ ਫ਼ਾ: (ਗੰਗਾ) ਗੰਗ ਗੁਸਾਇਨ ਗਹਰ ਗੰਭੀਰ ॥
।। ਕੇਦਾਰ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੧੬੨)

ਗੁੰਗ ਫ਼ਾ: (ਮੂਕ (ਚਾਰਿ ਪਾਵ, ਦੋਇ ਸਿੰਗ, ਗੁੰਗ ਮੁਖ,
॥ ਗੂਜਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੫੨੪)

ਗਚ ਫ਼ਾ: (ਚੂਨਾ) ਗਚ ਜਿ ਲਗਾ ਗਿੜਵੜੀ,
॥ ੧ । ਸ: ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵ: ਮ: ੧ (੧੪੧੦)

ਗਚਗੀਰੀਆਂ (ਚੂਨੇ ਦੀ ਚਨਾਈ ਵਾਲੀ) ਗੜ ਮੰਦਰ ਗਚਗੀਰੀਆਂ,
॥ ੨੩ ਸਾਰੰਗ (੧੨੪੬)

ਗਜ਼ ਫ਼ਾ: (੩੬ ਇੰਚ ਮਿਨਤੀ) ਗਜ ਸਾਢੇ ਤੈ ਤੈ ਧੋਤੀਆ,

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੭੫)

ਗੁਜ਼ਾਰ ਫਾ: (ਅਦਾ ਕਰਿ) ਦੇਖੋਂ 'ਸੁਬਹ'

ਗੁਜ਼ਾਰਹਿ ਫ਼ਾ: (ਅਦਾ ਕਰਨਾ) ਪੰਜ ਵਖਤ ਨਵਾਜ ਗੁਜਾਰਹਿ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਗ਼ੋਤੇ ਅ: (ਚੁਭੀਆਂ) ਗੋਤੇ ਖਾਹਿ, ਨ ਨਿਕਲਹਿ ..

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੭) ਮਾਝ (੧੪੫)

ਗੰਧ (ਬਦਬੂ) ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਮੁਹ ਗੰਧ ॥ ਮ: ੧ [੨੩] ਮਲਾਰ (੧੨੮੮)

ਗੁਦਾਰੈ ਫ਼ਾ: (ਲੰਘਾਏ) ਬਿਖਈ ਦਿਨੁ ਰੈਨ ਇਵ ਹੀ ਗੁਦਾਰੈ ॥

॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੦੫)

ਗ਼ਨੀ ਅ: (ਧਨਾਢ) ਦੇਖੋ 'ਕਰੀਮਾ'

ਗੁਨਾਹ ਫ਼ਾ: (ਦੋਸ਼ ਪਾਪ) ਦੇਖੋ 'ਆਫੂ'

ਗੁਨਹਗਾਰ ਫ਼ਾ: (ਦੋਸ਼ੀ, ਪਾਪੀ) ਹਮ ਪਾਪੀ ਵਡ ਗੁਨਹਗਾਰ ॥

॥ ਸ: ਵ: ਮ: ੩ (੧੪੦੦)

ਗੁਫ਼ਤਮ ਫ਼ਾ: (ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਅਰਜ਼'

ਗ਼ਾਫ਼ਿਲ ਅ: (ਅਵੇਸਲਾ) ਦੇਖੋ 'ਹਮਚੂ'

ਗ਼ੈਬ ਅ: (ਗੁਪਤ) ਅਲਹੁ ਗੈਬੁ ਸਗਲ ਘਟ ਭੀਤਰਿ,

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੮੩)

ਗ਼ੈਬਾਨਾ ਫ਼ਾ: (ਗੁਪਤ ਹੋ ਕੇ) ਦੇਖੋ 'ਹੈਵਾਨ'

ਗ਼ਬੀਨ ਅ: (ਮੂਰਖ) ਬਦਫੈਲੀ ਗੈਬਾਨਾ, ਖ਼ਸਮ ਨਾ ... ॥

(੯) ਮਾਝ (੧੪੨)

ਗ਼ੁਬਾਰ ਅ: (ਧੂੜ ਦਾ ਹਨੇਰਾ) ਮਨ ਮੁਖਿ ਕੂੜ ਗੁਬਾਰ ਕੂੜ ਕਮਾਈਐ ॥

॥ (੧੫) ਮਾਝ (੧੪੫)

ਗ਼ਮ (ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ) ਸਾਸਨਾ ਤੇ ਬਾਲਕੁ ਗਮੁ ਨ ਕਰੈ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੩ (੧੧੩੩)

ਗੁਮਾਨ, ਖ਼ਿਆਲ) ਹਉਮੈ ਜਾਇ ਗੁਮਾਨ ॥ ॥ ਮ: ੩ (੯) ਗੂਜਰੀ (੫੧੨)

ਗੁਮਾਨ ਫ਼ਾ: (ਹੰਕਾਰ) ਤਿਆਗਹੁ ਮਨਹੁ ਗੁਮਾਨੀ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੧੬)

ਗ਼ਮਰ ਅ: (ਉਦਾਰ ਵਡਿਆਈ) ਜਾ ਕੈ ਕਾਮ ਤੇਰਾ ਵਡ ਗਮਰੁ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੩੮)

ਗ਼ਾਰ ਫ਼ਾ:(ਟੋਆ, ਖਾਤਾ) ਸੰਸਾਰ ਗਾਰ ਬਿਕਾਰ ਸਾਗਰ,

॥ ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫ (੧੩੦੬)

ਗੀਰ ਫ਼ਾ: (ਫੜਨ ਵਾਲਾ) ਕਸ ਨੇਸ ਦਸਤੰਗੀਰ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਗ਼ੈਰ ਫ਼ਾ: (ਬਿਨਾ, ਦੂਜਾ) ਮਹਲਾ ਅੰਦਰਿ ਗੈਰ ਮਹਲ ਪਾਏ,

॥ ੧੪ ਮਾਰੂ ਸੋ ਮ: ੫ (੧੦੫੮)

ਗੋਰ ਫ਼ਾ: (ਕਬਰ) ਦੇਖੋ 'ਕਾਲੁਬਿ'

ਗਿਰਾਂ ਫ਼ਾ: (ਮਹਿੰਗਾ) ਦੇਖੋ 'ਗਿਰੰਬਾਰੀ'

ਗਿਰਾਹ ਫ਼ਾ: (ਗੰਢ) ਪਰੰਦਏ ਨ ਗਿਰਾਹ ਜਰ ॥

॥ ੬ ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੪)

ਗੁਰਜ਼ ਫ਼ਾ: (ਲੋਹ ਹਥਿਆਰ) ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿਉ ਗੁਰਜ ਉਠਾਈ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੩ (੧੧੫੪)

ਗ਼ੈਰਤ ਅ: (ਲੱਜਾ) ਫਿਰਿ ਗੈਰਤਿ ਅੰਦਰਿ ਪਾਇ ॥

॥ (੨੨) ਆਸਾ (੪੭੪)

ਗਰਦਨ ਫ਼ਾ: (ਗਲ) ਨਾਤਰੁ ਗਰਦਨਿ ਮਾਰਉ ਠਾਇ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮਦੇਵ : (੧੧੬੫)

ਗਰਿਫ਼ਤਹ ਫ਼ਾ: (ਫੜੇ ਹੋਏ) ਦੇਖੋ ਸਰ

ਗ਼ਰੀਬ ਅ: (ਕੰਗਾਲ) ਦੇਖੋ 'ਹਮ'

ਗ਼ਰੀਬੀ ਅ: (ਕੰਗਾਲੀ ਨਿਮ੍ਰਤਾ) ਗਰੀਬੀ ਗਦਾ ਹਮਾਰੀ,

॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੫ (੬੨੮)

ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ (ਨੀਚਹੁੰ ਉਚੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਕਬੀਰ ਕੋ ਸੁਆਮੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੩੧)

ਗਿਰੰਬਾਰੀ ਫ਼ਾ: (ਮਾਲਦਾਰੀ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਹਬੀ'

ਗ਼ਰੂਰ ਅ: (ਅਹੰਕਾਰ) ਹੋਰੁ ਮੁਚੁ ਗਰੂਰ ॥ ੫ ਸਤੈ ਬਲਵੰਡ (੯੬੭)

ਗ਼ੈਰ ਵਜਾਹ ਫ਼ਾ: (ਅਕਾਰਨ) ਡਾਨੁ ਸਗਲ ਗੈਰ ਵਜਹਿ ਭਰਿਆ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੪੦੮)

ਗੱਲਾ ਫ਼ਾ: (ਵੱਗ ਟੋਲਾ) ਫਿਟਾ ਵਤੈ ਗਲਾ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੨੬) ਮਾਝ (੧੫੦)

ਗ਼ੁੱਲਾ (ਦਾਣੇ ਅਨਾਜ) ਅਧ ਗੁਲਾ ਚਿੜੀ ਕਾ ਚੁਗਣ,

॥ ਮ: ੧ (੧੯) ਮਲਾਰ (੧੨੮੬)

ਗੋਲਾ ਫ਼ਾ: (ਤੋਪ ਦਾ ਗੋਲਾ) ਗੋਲਾ ਗਿਆਨੁ ਚਲਾਇਆ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੧੬੧)

ਗਲਤਾਨ ਫ਼ਾ: (ਲਿਵ ਲੀਣ) ਮਨਿ ਤਨੇ ਭਏ ਗਲਤਾਨ,

॥ ਸਿਰੀ ਛੰ ਮ: ੫ (੮੧)

ਗ਼ੁਲਾਮ ਅ: (ਗੋੱਲਾ) ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਗੁਲਾਮ ਘਰ ਕਾ,

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੩੮)

ਗਲੋਲਾ ਅ: (ਵੱਟੀ ਗੋਲੀ) ਦੇਖੋ 'ਅਮਲ' (ਨਸ਼ਾ)

ਚਿ (ਕੀ ?) ਜਬ ਅਜਰਾਈਲ ਬਸਤਨੀ, ਤਬ,ਚਿ ਕਾਰੇ ਬਿਦਾਇ ॥ (ਕਿਸ ਕੰਮ)

ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਚੂੰ ਫ਼ਾ: (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਵੱਦ'

ਚਸ਼ਮ ਫਾ: (ਨੇਤ੍ਰ ਅੱਖ) ਬੰਦੇ ਚਸਮ ਦੀਦੰ ਫਨਾਇ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਚਸ਼ਮੇ ਫ਼: (ਅੱਖਾਂ) ਕਰਿ ਫਕਰ ਦਾਇਮ ਲਾਇ ਚਸਮੇ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਕਬੀਰ : (੭੨੭)

ਚਸ਼ਮਦੀਦਨ ਫ਼ਾ: (ਅਖੀਂ ਦਿਸਦਾ) ਦੇਖੋ 'ਚਸ਼ਮ'

ਚਾਕਰ ਫ਼ਾ: (ਸੇਵਕ) ਚਾਕਰੁ ਕਹੀਐ ਖਸਮ ਕਾ,

॥ ੪੫ ॥ ਰਾਮ ਮ: ੧ ਓਅੰਕਾਰ (੯੩੬)

ਚੁਗ਼ਲ ਫ਼ਾ: (ਪਿਠ ਪਿਛੇ ਨਿੰਦਨ ਵਾਲਾ)ਜਾ ਨ ਸੁਣਈ ਕਹਿਆ ਚੁਗਲ ਕਾ ॥

॥ (੬) ਸਿਰੀ : (੯੪)

ਚੁਗਲੀ ਫ਼ਾ: (ਪਿਛੋਂ ਕੀਤੀ) ਨਿੰਦਿਆ) ਨਿਤ ਚੁਗਲੀ ਕਰੈ ਅਨਹੋਂਦੀ ਪਰਾਈ,

॥ ਸ: ਮ: ੪ ਗਉੜੀ (੧੫) (੩੦੮)

ਚੀਜ਼ ਫ਼ਾ: (ਵਸਤ, ਸ਼ੈ) ਦੁਨੀਆ ਚੀਜ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਸਗਲੇ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੪)

ਚੰਦੀਂ ਫ਼ਾ: (ਕਈ ਇਕਿ) ਚੰਦੀ ਹਜਾਰ ਆਲਮ, ਏਕਲ ਖਾਨੰਾ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮ : (੭੨੭)

ਚੰਦਨ ਫ਼ਾ: (ਸੰਦਲ, ਮਲ) ਚੰਦਨ ਚੰਦ ਨ ਸਰਦ ਰੁਤ,

॥ ਸ: (੧੭) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੯)

ਚਿਨੀ ਫ਼ਾ: (ਅਜੇਹਾ ਐਸਾ) ਦੇਖੋ 'ਅਹਵਾਲ'

ਚਾਬੁਕ ਫ਼ਾ: (ਕੋਰੜਾ) ਹਿਚਹ ਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਚਾਬਕ ਮਾਰਉ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੨੯)

ਚਾਰ ਫ਼ਾ: (ਚਾਰਿ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਨਉਬਤ ਚਲੇ ਬਜਾਇ ॥

॥ ਕੇਦਾਰਾ ਕਬੀਰ : (੧੧੨੪)

ਚੀਰਾ ਫ਼ਾ: (ਘੇਰਾ, ਪ੍ਰਬਲਤਾ) ਕੋਇ ਨ ਜਾਣੈ ਤੇਰਾ ਕੇਤਾ ਕੇਵਡੁ ਚੀਰਾ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੮)

ਚੀਰੈ ਫ਼ਾ: (ਗ਼ਲਬੇ ਹੇਠ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਹੇਠ) ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰੈ ਚੀਰੈ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੩ (੩੮)

ਚਾਰਾ ਫ਼ਾ: (ਹੀਲਾ ਯਤਨ) ਜਿਸ ਤੂ ਦੇਹ ਤਿਸੈ ਕਿਆ ਚਾਰਾ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੯ ਅੰਕ)

ਚਰਗ਼ ਫ਼ਾ: (ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ੀਹਾ'

ਚਰਾਕ ਫ਼ਾ: (ਦੀਵੇ) ਕੋਟਿ ਚੰਦ੍ਰਮੇ ਕਰਹਿ ਚਰਾਕ ॥

।ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੧੬੩)

ਚਰਾਗ਼ ਫ਼ਾ: (ਦੀਵੇ) ਗੁਰ ਚਾਨਣ ਗਿਆਨੁ ਚਰਾਗ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੪ (੧) (੮੪੯)

ਚਲ ਫ਼ਾ: (ਜਾਹੁ) ਲੈ ਲਾਹਾ ਘਰ ਚਲੁ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੩ (੩੭)

ਚਿਲਮਿਲ ਫ਼ਾ: (ਚਮਕ ਦਮਕ, ਚਮਕਾਰਾ) ਚਿਲਮਿਲ ਬਿਸੀਆਰ, ਦੁਨੀਆ ਫਾਨੀ ॥

॥ ਮ: ੧ (੨੭) ਮਲਾਰ (੧੨੯੧)

ਜਉਲਾ ਫ਼ਾ: (ਭਟਕਣਾ, ਬੰਧਨ , ਬੇੜੀ) ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਈਐ ਜਉਲਾ ਜੀਉ ॥

॥ ਮਾਝ ਮ: ੫ (੧੦੨)

ਜੁਆਨੀ (ਤਰਨ) ਭਰ ਜੁਆਨੀ ਲਹਰੀ ਦੇਇ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ; ੫ (੭੭)

ਜਾਇ ਫ਼ਾ: (ਥਾਉਂ) ਕਾ ਵਿਰਲੀ ਜਾਇ ਵੁਠੀ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੧੮)

ਜਹਾਨ ਫ਼ਾ: (ਲੋਕ) ਤਾਰਿਆ ਜਹਾਨ ਲਹਿਆ ਅਭਿਮਾਨ,

॥ ਗਉੜੀ ਛੰ ਮ: ੫ (੨੪੮)

ਜਹਾਜ਼ ਫ਼ਾ: (ਗੁਰੁ ਜਹਾਜੁ ਖੇਵਟੁ ਗੁਰੂ, ॥ ਸਵਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ (੧੪੦੮)

ਜ਼ਹਰ ਫ਼ਾ: (ਵਿਅਹੁ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਹਰ'

ਜ਼ਾਹਰ ਅ: (ਪ੍ਰਤਖ੍ਯ) ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਨਾਨਕਾ ਵਰਤੈ ਸਭ ਜਾਹਰੁ
॥ ਗਉੜੀ ੨੭ (੩੧੫)

ਜ਼ਹੀਰ (ਇਕ ਰੋਗ) ਇਕਿ ਮਰਿ ਹੋਹਿ ਜਹੀਰ ॥
॥ (੨੪) ਮਲਾਰ (੧੨੮੯)

ਜਗਾਤ ਅ: (ਦਸਵੰਧ) ਜੇਜੀਆ ਡੰਨੁ ਕੋ ਲਏ ਨ ਜਗਾਤਿ ॥
॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੪੩੦)

ਜਗਾਤੀ – ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧ ਦੁਇ ਭਏ ਜਗਾਤੀ,
॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ (੩੩੩)

ਜੇਜ਼ੀਆ ਅ: (ਟੈਕਸ, ਕਰੁ) ਦੇਖੋ 'ਜਗਾਤਿ'

ਜ਼ੰਜੀਰ ਫ਼ਾ: (ਸੰਗਲ (ਇਕਨਾ ਗਲੀ ਜੰਜੀਰ ਬੰਦ ਰਬਾਣੀਐ ॥
॥ (੨੧) ਮਲਾਰ (੧੨੮੭)

ਜਜ਼ਮਾਲੇ ਅ: (ਜਜ਼ਾਮ ਤੋਂ, ਕੁਸ਼ਟ) ਚੁਣ ਵਖ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲਿਆ ॥
॥ (੨) ਆਸਾ (੪੬੩)

ਜ਼ਾਤ (ਅਸਲੀਅਤ ਨਸਲੀ ਵੰਡ (ਕਰਮੁ ਤੇਰਾ, ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ॥
ਅ: ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਜ਼ਾਤੀ ਅ: (ਜਾਤੀ ਦੈ ਕਿਆ ਹਥ, ਸਚ...... ॥ (੧੦) ਮਾਝ (੧੪੨)

ਜ਼ਿੰਦ ਫ਼ਾ: (ਪ੍ਰਾਣ (ਜਿੰਦ ਵਹੁਟੀ ਮਰਣੁ ਵਰੁ, ॥ ੧ ਸ: ਸੇਖ ਫ: (੧੩੭੭)

ਜ਼ੰਦਾਰ ਫ਼ਾ: (ਅਸਭਅ) ਜਮ ਜੰਦਾਰ ਕਹ ਕਰੈ ਮੋਹਿ ॥

ਜ਼ੰਦਾਰ ਅ: (ਖਲ ਲਾਹ ਲੈਣ ਵਾ:) ਪਰਿਆ ਵਸ ਜੰਦਾਰ ॥
॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੪੩)

ਜ਼ਨ ਫ਼: (ਇਸਤਰੀ) ਜਨ ਪਿਸਰ ਪਦਰ ਬਿਰਾਦਰਾ, ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਜ਼ੀਨ ਫ਼ਾ: (ਕਾਠੀ) ਦੇਖੋ 'ਖੁਰਗੀਰ'

ਜਿੰਨ ਫ਼ਾ: (ਪ੍ਰੇਤ) ਕਲੀ ਅੰਦਰਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿੰਨਾ ਦਾ ਅਉਤਾਰੁ
॥ ਸ਼: ਮ: ੧ (੨੦) ਬਿਹਾਗੜਾ (੫੫੬)

ਜਾਨੀ (ਪਿਆਰਾ) ਕਦ ਪਸੀ ਜਾਨੀ ਤੋਹਿ ॥ ॥ ਮ: ੫ ਮਾਰੂ (੧੦੯੪)

ਜਿਨਸ ਅ: (ਅਨਾਜ, ਭਾਂਤਾ) ਜਿਨਸ ਥਾਪਿ ਜੀਆ ਕਉ ਭੇਜੈ,

॥ (੨) ਸਾਰੰਗ (੧੨੩੮)

ਜ਼ੰਬੂਰ ਫ਼ਾ: (ਡੇਮੂ) ਵਿਛੋਹੇ ਜੰਬੂਰ, ਖਵੇ ਨ ਵੰਞਣ ਗਾਖੜੇ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੫ ਗੁਜਰੀ (੧੨) (੫੨੦)

ਜਾਮਾ ਫ਼ਾ: (ਬਸਤਰ) ਜੇ ਰਤੁ ਲਗੈ ਕਪੜੈ, ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ ਮਾਝ (੬) (੧੪੦)

ਜਮਾਇਤ ਅ: (ਪੰਗਤੀ ਸ੍ਰੇਣੀ) ਆਈ ਪੰਥੀ, ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ,

॥ ੨੮ ਜਪੁ (੬ ਅੰਕ)

ਜ਼ਿਮੀ (ਧਰਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਅਸਮਾਨ'

ਜੁਮਲਾ ਅ: (ਜੋੜ, ਸਭ) ॥ ਰਾਗ ਗਉੜੀ (੨੪੨)

ਜ਼ਰ ਫ਼ਾ: (ਸੋਨਾ) ਦੇਖੋ 'ਗਿਰਾਹ'

ਜ਼ੇਰ ਫ਼ਾ: (ਹੇਠਾਂ) ਹਮ ਜੇਰ ਜਮੀ ਦੁਨੀਆ, ਪੀਰਾ ਮਸਾਇਕਾ.... ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ ੧੪੩)

ਜ਼ੋਰ ਫ਼ਾ: (ਬਲ) ਦੇਖੋ ' ਜ਼ੁਲਮ'

ਜ਼ਰਦ ਫ਼ਾ: (ਪੀਲਾ) ਦਿਲ ਖਲਹਲ ਜਾ ਕੇ ਜਰਦ ਰੂਬਾਨੀ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : ॥ (੧੧੬੧)

ਜ਼ਰਦ ਰੂ ਫ਼ਾ: (ਪੀਲਾ ਮੂੰਹ) ਦੇਖੋ 'ਜਰਦ'

ਜ਼ਰੀਨਾ ਫ਼ਾ: (ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ਜ਼ੀਨਾ'

ਜੀਰਾਨ ਅ: (ਉਜਾੜ) ਜਾਇ ਸੁਤੇ ਜੀਰਾਣ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੩)

ਜ਼ਰੂਰਤ (ਲੋੜ) ਕਾਹੂ ਬਿਹਾਵੈ ਸੇਵਾ ਜਰੂਰਤਿ ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ; ੫) (੯੧੪)

ਜੁਲਾਹਾ ਫ਼ਾ: (ਬੁਨਕਰ) ਜੋਲਾਹੇ ਘਰੁ ਅਪਨਾ ਚੀਨਿਆ,

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੮੪)

ਜ਼ੁਲਮ ਅ: (ਧੱਕਾ) ਜੋਰ ਜੁਲਮ ਫੂਲਹ ਘਣੋ ,

ਸ: ੨੪ (ਬਾਵਨ ਅ: ਮ: ੫ (੨੫੫)

ਜਵਾਹਰ ਅ: (ਜੌਹਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਮਤ ਵਿਚ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ,

॥ ੩ ॥ ਜਪੁ (੨ ਅੰਕ)

ਜਵਾਬ (ਉਤਰ) ਦੇਉ ਜਵਾਬ ਹੋਇ ਬਜਗਾਰੀ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : (੧੧੬੧)

ਜ਼ਵਾਲ ਅ: (ਘਟਾਉ, ਉਤਰਾਉ) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ਉਫ਼'

ਤੂ ਫ਼ਾ: (ਮਧਮ ਪੁ:, ਇਕ ਵ:) ਦੇਖੋ 'ਹੱਕਾ'

ਤੁਆਨਾ (ਬਲਵਾਨ) ਮਨ ਤੁਆਨਾ ਤੂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਇਆ ॥

॥ ਮ: ੧ (੨੭) ਮਲਾਰ (੧੨੯੧)

ਤਉਕ ਅ: (ਭਾਰੀਕੜਾ ਗਲ ਵਿਚ) ਤੇਰੇ ਗਲਹਿ ਤਉਕੁ, ਪਗ ਬੇਰੀ ॥

॥ ਸੋਰਠ ਕਬੀਰ (੬੫੫)

ਤਈ ਅ: (ਨਿਯਤ) ਦੇਖੋ 'ਅਜਰਾਈਲ'

ਤੂਈ ਫ਼ਾ: (ਏਕ ਤੂਈ ਏਕ ਤੂਈ ॥ ॥ ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਤਾਸ ਅ: (ਸਮੁੰਦਰ, ਪਿਆਲਾ) ਨਾਨਕ, ਨਾਮ ਜਪਹੁ ਗੁਣ ਤਾਸੁ ॥

॥ ੫ ॥ ੨੦ ਅਸਟ : ਸੁਖ : (੨੯੦)

ਤੋਸ਼ਾ (ਰਾਹ ਦਾ ਖ਼ਰਚ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਬੂਰੀ'

ਤਸਬੀ ਅ: (ਮਾਲਾ) ਤਸਬੀ ਸਾ, ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੭) ਮਾਝ (੧੪੦)

ਤਸ਼ਵੀਸ਼ ਅ: (ਤੌਖਲਾ, ਘਬਰਾਹਟ) ਦੇਖੋ 'ਖਰਾਜ'

ਤਹਕੀਕ ਅ: (ਟੋਲਨਾ) ਤਹਕੀਕ ਦਿਲ ਦਾਨੀ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਤ੍ਹਾਕ ਅ: (ਖਿੜਕੀ) ਖੁਲੈ ਭਰਮ ਤਾਕ ॥

॥ (੫) ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੯੫੯)

ਤਕੀਆ ਅ: (ਆਸਰਾ) ਤੂ ਮੇਰੀ ਓਟ, ਤੂ ਹੈ ਮੇਰਾ ਤਕੀਆ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੮੧)

ਤਕਬੀਰ ਅ: (ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਸਕਾਰ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਵਦ'

ਤਖ਼ਤ ਫ਼ਾ: (ਸੰਘਾਸਨ) ਸੁਲਤਾਨ ਹੋਵਾ ਮੇਲ ਲਸਕਰ ਤਖਤ ਰਾਖਾ ਪਾਉ ॥

ਮ: ੧ ॥ ਸਿਰੀ (੧੪)

ਤਾਖ਼ਤੀ ਫ਼: (ਫੌਜੀਹਲਾ, ਨਠਭਜ) ਇਕਨੀ ਬਧੇ ਭਾਰ, ਇਕਨਾ ਤਾਖਤੀ ॥

॥ (੧੦) ਮਾਝ (੧੪੨)

ਤੇਗ਼ ਅ: (ਤਲਵਾਰ) ਜਾ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਤੇਗ ਵਗਾਵਹਿ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੨੫) ਮਾਝ (੧੪੫)

ਤੇਗ਼ ਬੰਦ, ਫ਼ਾ: (ਖੜਗ ਧਾਰੀ) ਕਹਾ ਸੁ ਤੇਗਬੰਦ ਗਾਡੇਰੜ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੧੭)

ਤੰਗ਼ ਫ਼ਾ: (ਔਖਾ) ਵਿਣ ਨਾਵੈ ਕੁੜਿਆਰੁ ਅਉਖਾ ਤੰਗੀਐ ॥

॥ (੨੩) ਮਲਾਰ (੧੨੮੮)

ਤਾਜ ਅ: (ਮੁਕਟ) ਤਾਜ ਕੁਲਹ ਸਿਰਿ ਛਤ੍ਰ ਬਨਾਵਉ ॥ ਗਉੜੀ

॥ ਅ: ਮ: ੧ (੨੨੫)

ਤਾਜੀ ਫ਼ਾ: (ਘੋੜੇ) ਤਾਜੀ ਤੁਰਕੀ ਸੋਇਨਾ ਰੁਪਾ, ॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੧੫੫)

ਤੇਜ਼ ਫ਼ਾ: (ਤਿੱਖਾ) ਹਸਤਿ ਰਥ ਅਸ੍ਵ ਪਵਨ ਤੇਜ,

॥ ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫ (੭੦੦)

ਤੁਜਾਰਾ, ਤਜੌਰੀ (ਗੋਲਕ ਗੱਲਾ) ਇਕਨਾ ਭਰੇ ਤੁਜਾਰਾ ॥

॥ (੭) ਮਾਝ (੧੪੧)

ਤਨ ਫ਼ਾ: (ਦੇਹ ਸ਼ਰੀਰ) ਦੇਖੋ 'ਐਬ'

ਤਨੂਰ ਅ: (ਭੱਠੀ) ਤਨੁ ਤਪੈ ਤਨੂਰ ਜਿਉਂ ,॥ ੧੧੯ ॥ ਸ: ਸੇਖ ਫ਼: (੧੩੮੪)

ਤੁਪਕ ਫਾ: (ਛੋਟੀ ਤੋਪ) ਓਨੀਂ ਤੁਪਕ ਤਾਣ ਚਲਾਈ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੮)

ਤੰਬੋਲ ਫ਼ਾ: (ਪਾਨ) ਸਖੀ ਕਾਜਲ ਹਾਰ ਤੰਬੋਲ,

॥ ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਤ਼ਬੇਲਾ ਅ: (ਘੋੜ ਸਾਲ) ਕਹਾ ਸੁ ਖੇਲ ਤਬੇਲਾ ਘੋੜੇ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੭)

ਤਬਲਬਾਜ਼ ਫ਼ਾ: (ਨਗਾਂਰਚੀ) ਤਬਲਬਾਜ ਬੀਚਾਰ ਸ਼ਬਦ.... ॥

॥ (੧੦) ਮਾਝ(੧੪੨)

ਤਾਮਿ ਅ: (ਰੋਟੀ ਖਾਣਾ) ਤਾਮਿ ਪਰੀਤਿ ਵਸੈ ਘਰਿ ਆਇ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੪੯

ਤਮ ਫ਼ਾ:(ਹਨੇਰਾ) ਅੰਤਰਿ ਆ ਤਮ ਜਾਪੈ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੧੩)

ਤੁਮ ਫ਼: (ਪੜਨਾਮ, ਮਧਮ ਪੁ:) ਦੇਖੋ 'ਸੁਪੇਦ'

ਤ਼ਮਾਇ ਅ: (ਲੋਭ) ਵਡਾ ਦਾਤਾ, ਤਿਲ ਨ ਤਮਾਇ ॥

॥ ੨੫ ॥ ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)

ਤਮਾਸ਼ਾ ਅ: (ਖੇਲ) ਨੈਨਹੁ ਦੇਖਿਓ ਚਲਤੁ ਤਮਾਸਾ ॥

॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੧੧)

ਤਮਾਸ਼ੇ ਅ: (ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਦੇਖੋ 'ਹਕੀਨਾ'

ਤੀਰ ਫ਼ਾ: (ਬਾਣ) ਮੇਰੇ ਮਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਲਗੋ ਹਰਿ ਤੀਰ

॥ ਗੋਂਡ ਮ: ੪ (੮੬੧)

ਤੁਰਾ (ਤੈਨੂੰ, ਤੇਰਾ) ਬੁਝਿ ਨਾਨਕ ਬੰਦ ਖਲਾਸ ਤੁਰਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਤੁਰਾ (ਤੇਰਾ) ਨਾਨਕ ਬਗੋਇਦ ਜਨ ਤੁਰਾ, ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਤਰਸ ਫ਼ਾ: (ਡਰ) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ਉਫ਼'

ਤਰਸ (ਦਇਆ) ਖਸਮ ਪਛਾਣ, ਤਰਸ ਕਰਿ ਜੀਅ ਮਹਿ,

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੮੦)

ਤੁਰਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਖੱਟਾ) ਖਟ ਤੁਰਸੀ, ਮੁਖਿ ਬੋਲਣਾ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਤਰਕ ਅ: (ਤਿਆਗ) ਤਰੀਕਤਿ ਤਰਕ, ਖੋਜਿ ਟੋਲਾਵਹੁ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੩)

ਤੁਰਕ ਫ਼ਾ: (ਮੋਮਨ) ਦੇਖੋ 'ਸੁੰਨਤਿ'

ਤੁਰਕੀ ਫ਼ਾ: (ਤੁਰਕਸਤਾਨੀ) ਦੇਖੋ 'ਤਾਜੀ'

ਤਰਕਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਤੀਰ ਕੋਸ਼) ਤਰਕਸ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਸਾਂਗ, ਤੇਗ ਬੰਦ,... ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਤਰਕਸ਼ਬੰਦ ਫਾ: (ਯੋਧਾ(ਲਸਕਰ ਤਰਕਸਬੰਦ ਬੰਦ,

ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੭੧)

ਤ਼ਰੀਕ਼ਤ (ਦਿਲ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਦਾ ਢੰਗ) ਦੇਖੋ 'ਤਰਕ'

ਤਰਾਜ਼ੂ ਫਾ: (ਤੱਕੜੀ) ਸਚੁ ਤਰਾਜੀ ਤੋਲੁ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੫੯)

ਤ਼ਰਫ਼ ਅ: (ਦਿਸ਼ਾ, ਪਾਸਾ) ਤਰਫ ਜਿਣੈ ਸਤ ਭਾਉ ਦੇਇ,

॥ ਮ: ਸ (੭) ਸੂਹੀ (੭੮੭)

ਤੋਲਾ ਫ਼ਾ: (੧੨ ਮਾਸ਼ੇ ਦਾ ਭਾਰ)ਖਿਨੁ ਤੋਲਾ ਖਿਨੁ ਮਾਸਾ ॥

॥ ਬਸੰਤ ਹਿੰ : ਮ: ੧ (੧੧੭੧)

ਤਾਲਕਾ ਅ: (ਸਬੰਧ) ਤਿਸੁ ਮਾਇਆ ਸੰਗਿ ਨ ਤਾਲਕਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੮੫)

ਤ਼ਲਬ ਫ਼ਾ: (ਸੱਦਾ, ਬੁਲਾਵਾ) ਆਈ ਤਲਬ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ਕੀ,

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੭੯)

ਤ਼ਲਬੀ ਫ਼ਾ: (ਸੱਦਨਾ) ਬਾਕੀ ਵਾਲਾ ਤਲਬੀਐ,

|| ਸੂਹੀ ਮ; ੧ (੭੫੧)

ਤਲਫ਼ ਅ: (ਤੜਪ) ਪਾਣੀਆ ਬਿਨੁ ਮੀਨੁ ਤਲਫੈ,

|| ਗੋਂਡ ਨਾਮ : (੮੭੪)

ਦਉਲਤ ਅ: (ਸ਼ਾਸਨ, ਧਨ) ਲੰਗਰ ਦਉਲਤਿ ਵੰਡੀਐ,

|| ੩ || ਵਾਰ ਸਤੈ ਡੂਮ (੯੬੭)

ਦਾਇਮ ਫ਼ਾ: (ਸਦੈਵ, ਨਿਤਯ) ਦੇਖੋ 'ਕ਼ਾਇਮ'

ਦੋਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਗੁਨਾਹ, ਪਾਪ) ਦਾਗ ਦੋਸ ਮੁਹਿ ਚਲਿਆ ਲਾਇ ||

|| ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੧ (੬੬੨)

ਦਸਤ ਫ਼ਾ: (ਹਥ) ਦੇਖੋ 'ਆਂ'

ਦੋਸਤੀ ਫ਼ਾ: (ਮਿਤ੍ਰਤਾ) ਭੀ ਖਾਣੇ ਸਿਉ ਦੋਸਤੀ ||

|| ਸ: ਮ: ੧ (੧੭) ਮਾਝ (੧੪੬)

ਦਸਤਗੀਰ ਫ਼ਾ: (ਹਥ ਫੜਨ ਵਾ:, ਸਹਾਰਾ) ਦੇਖੋ 'ਗੀਰ'

ਦਸਤਗੀਰੀ ਫ਼ਾ: (ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਹਰ'

ਦਸਤਾਰ ਫ਼ਾ: (ਪਗੜੀ) ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ , ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ

|| ਮਾਰੂ ਮ :੫ (੧੦੮੩)

ਦੁਸ਼ਮਨ ਫ਼ਾ: (ਵੈਰੀ) ਦੁਸਮਨ ਕਢੇ ਮਾਰਿ || || (੨੩) ਮਾਝ (੧੪੮)

ਦੋਹਲਕ ਫ਼ਾ: (ਢੋਲਕ) ਦੋਹਲਕ ਦੁਨੀਆ ਵਾਜਹਿ ਵਾਜ ||

|| ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੪੯)

ਦਿਹੰਦ ਫ਼ਾ: (ਦਿੰਦਾ ਹੈ) ਦਿਹੰਦ ਸੁਈ || ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਦਾਗ ਫ਼ਾ: (ਧੱਬਾ) ਦੇਖੋ 'ਦੋਸ਼'

ਦਿਗਰ (ਦੂਜਾ ਦੇਖੋ 'ਅਸਤ'

ਦਗਲੀ ਅ: (ਰੂੰ ਦਾਰ ਚੋਗਾ) ਪਹਰਉ ਨਹੀ ਦਗਲੀ,

|| ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੪੭੬)

ਦੋਜ਼ਕ ਫ਼ਾ: (ਨਰਕ) ਭਿਸਤ ਦੋਜਕ ਮੂੜੇ ਏਵ ਜਾਨੀ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਦਾਦ ਫ: (ਨਿਆਂ) ਦਾਦੀ ਦਾਦਿ ਨ ਪਹੁੰਚਨਹਾਰਾ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੮੧)

ਦੀਦਨ ਫ਼ਾ: (ਦਿਖਾ ਦਿਉ) ਦੀਦਨੇ ਦੀਦਾਰ ਸਾਹਿਬ,

॥ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੪)

ਦੀਦਾਰ ਫ਼ਾ: (ਦਰਸ਼ਨ) ਦੇਖੋ 'ਦੀਦਨ'

ਦਾਨਾ ਫ਼ਾ: (ਗਿਆਨੀ, ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ) ਤੂ ਦਾਨਾ ਤੂ ਬੀਨਾ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮਦੇਵ (੭੨੭)

ਦੀਨ ਅ: (ਧਰਮ) ਦੇਖੋ 'ਅਉਲੀਆ'

ਦੀਨ (ਪਰਲੋਕ) ਦੀਨ ਦੁਨੀਆ ਏਕ ਤੂਹੀ, ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੪)

ਦੁਨੀਆ ਅ: (ਸੰਸਾਰ) ਦੇਖੋ 'ਆਤਿਸ਼'

ਦਾਨਸ਼ਮੰਦ ਫ਼ਾ: (ਸਿਆਣਾ) ਦਾਨਸਬੰਦੁ ਸੋਈ, ਦਿਲਿ ਧੋਵੈ, ॥

॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੧ (੬੬੨)

ਦਫ਼ਤਰ ਫ਼ਾ: (ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ) ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਾ ਦਫ਼ਤਰ ਸੋਧਿਆ,

॥ ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੭੯੩)

ਦਿਵਾਜਾ ਫ਼ਾ: (ਦਖਾਵੇ ਦੀ ਸਜਾਵਟ) ਝੂਠੇ ਕਰਤ ਦਿਵਾਜਾ ॥

॥ ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ (੮੫੬)

ਦਮ ਫ਼ਾ: (ਸੁਾਸ) ਦਮਿ ਦਮਿ ਸਦਾ ਸਮਾਲਦਾ, ਦਮੁ ਨ... ॥

॥ ੧੯ ਬਿਹਾਗੜਾ (੫੫੬)

ਦਾਮ ਫ਼ਾ: (ਰੁਪਿਆ ਪੈਸਾ) ਉਪਜਹਿ ਨਾਹੀ ਦਾਮ ॥

॥ ਮਾਝ ਮ: ੫ (ਬਾਰਹ ਮਾ: (੧੩੩)

ਦੋਮ (ਦੂਜਾ) ਦੇਖੋ 'ਸੋਮ'

ਦਮਾਮਾ ਫ਼ਾ: (ਧੌਂਸਾ) ਗਗਨ ਦਮਾਮਾ ਬਾਜਿਓ,

॥ ੧॥ ਸ: ਕਬੀਰ, ਮਾਰੂ (੧੧੦੫)

ਦਮਾਲੜਾ ਫ਼ਾ: (ਮੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਉਚ ਦੁਮਾਲੜਾ ॥ (ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੭੪)

ਦਰ ਫ਼ਾ: (ਵਿਚ ਬੂਹਾ) ਦੇਖੋ 'ਅਰਜ਼'

ਦੂਰ ਫ਼ਾ: (ਵਿਥ) ਦੇਖੋ 'ਹੁਜਤਿ

ਦਰੀਆ (ਨਦੀ) ਅਸਮਾਨ ਮਿਆਨੇ ਲਹੰ ਦਰੀਆ,

ਤਿਲੰਗ ॥ ਕਬੀਰ ਜੀ (੭੨੭)

ਦਰਹਾਲ ਫ਼ਾ: (ਇਸੇ ਵੇਲੇ, ਹੁਣੇ, ਛੇਤੀ) ਚਲੁ ਦਰਹਾਲੁ ਦੀਵਾਨਿ ਬੁਲਾਇਆ ॥

ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ : (੭੯੨)

ਦਰਖ਼ਤ ਫ਼: (ਬਿਰਛ) ਦੇਖੋ 'ਆਬ'

ਦਰੋਗ਼ ਫ਼: (ਝੂਠ) ਦਰੋਗ ਪੜਿ ਪੜਿ ਖ਼ੁਸੀ ਹੋਇ, ਬੇਖਬਰ ਬਾਦ ਬਕਾਹਿ ॥ਕਬੀਰ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ (੭੨੭)

ਦਰਗਾਹ ਫ਼ਾ: (ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਹਜ਼ੂਰ) ਦਰਗਹ ਅੰਦਰਿ ਪਾਈਐ,

॥ ਮ: ੧ (੨੫) ਆਸਾ (੪੭੧)

ਦਰੂਦ ਫ਼ਾ: (ਬੇਨਤੀ) ਪੜਦੇ ਰਹਣ ਦਰੂਦ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧(੫੩)

ਦਰਦ ਫ਼ਾਂ (ਦੁਖ) ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨ ਆਇਆ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੬੦)

ਦਾਰਦ ਫ਼ਾ: (ਰਖਦਾ ਹੈ) ਦੇਖੋ 'ਆਖ਼ਿਰ'

ਦਰਦਬੰਦ ਫ਼ਾ: (ਦੁਖੀ) ਦੁਖੀਏ ਦਰਦਬੰਦ, ਦਰ ਤੇਰੈ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੮)

ਦਰਪੇਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਸ੍ਹਮਣੇ) ਦਰਪੇਸ ਤੂ ਮਨੀ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮਦੇਵ (੭੨੭)

ਦਰਬਾਰ (ਸਾਹੀ ਦੀਵਾਨ) ਦੇਖੋ 'ਖਾਨਾਏ'

ਦਰਮਾਂਦੇ ਫ਼ਾ: (ਥਕੇ ਹੋਏ) ਦਰਮਾਦੇ ਠਾਢੇ ਦਰਬਾਰ ॥

॥ ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ : (੮੫੬)

ਦਰਵੇਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਸਾਧ, ਫਕੀਰ) ਦੇਖੋ 'ਕ਼ਬੂਲ'

ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਫ਼ਾ: (ਦਰ, ਬੂਹਾ) ਤੋਰੇ ਦੋਇ ਦਰਵਾਜਾ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ: (੧੧੬੧)

ਦਿਲ ਫਾ: (ਹਿਰਦਾ) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ਸਮ'

ਦਿਲਾਸਾ ਫ਼ਾ: (ਧੀਰਜ) ਬਾਪਿ ਦਿਲਾਸਾ ਮੇਰੋ ਕੀਨਾ ॥

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ ਜੀ (੪੭੬)

ਦੁਲੀਚਾ ਫ਼ਾ: (ਗਲੀਚਾ, ਕ਼ਾਲੀਨ) ਬਹੈ ਦੁਲੀਚਾ ਪਾਇ ॥

॥ ੪੬ ॥ ਓਅੰਕਾਰ (੯੩੬)

ਦਲਾਲ ਅ: (ਵਿਚੋਲਾ) ਵਢੀਅਹਿ ਹਥ ਦਲਾਲ ਕੇ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੭) ਆਸਾ(੪੭੨)

ਦਲਾਲੀ ਅ: (ਜਾਕਉ ਜਪੁ ਤਪੁ ਦੇਉ ਦਲਾਲੀਰੇ ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੯੬੮)

ਦਿਲਾਵਰ ਫ਼ਾ: (ਯੋਧਾ) ਦਸਤਗੀਰੀ ਦੇਹਿ ਦਿਲਾਵਰ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੪)

ਦਾਵਾ ਅ: (ਅਧਿਕਾਰ) ਦਾਵਾ ਕਾਹੂ ਕੋ ਨਹੀ,

॥ ੧੬ ੮ ॥ ਸ: ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੩੭੩)

ਦਾਵਨ ਫ਼ਾ: (ਪੱਲਾ ਲੜ) ਹਰਿ ਸਜਣ ਦਾਵਣਿ ਲਗਿਆ,

॥ ੪ ॥ ਬਾਰਹ ਮਾ: ਮਾਝ ਮ; ੫ (੧੩੪)

ਦੀਵਾਨ ਫ਼ਾ: (ਸਭਾ) ਸਚੈ ਦੈ ਦੀਵਾਣਿ, ਕੂੜ.... ॥

॥ (੧੮) ਮਾਝ (੧੪੭)

ਦੀਵਾਨਾ (ਬੇ ਸੁਧ ਪਾਗਲ) ਦੇਖੋ 'ਸਗ'

ਨਾਉ ਫ਼ਾ: (ਬੇੜੀ) ਗੁਰ ਤਾਰੇ ਹਰਿ ਨਾਉ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੬੩)

ਨਉਹਲਾ ਫ਼ਾ: (ਨਵਾਂ) ਜਾ ਜੋਬਨ ਨਉਹਲਾ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੩)

ਨਉਬਤ ਅ: (ਧੌਂਸਾ ਨਿਗਾਰਾ) ਦੇਖੋ 'ਚਾਰ'

ਨਿਆਮਤ ਅ:(ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ) ਵਲੀ ਨਿਆਮਤਿ ਬਿਰਾਦਰਾ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਨੇਸਤ (ਨਹੀ ਹੈ) ਦੇਖੋ 'ਗੀਰ'

ਨਿਸ਼ਾਨ ਫ਼ਾ: (ਨੀਸਾਨ, ਝੰਡਾ) ਤਿਥੈ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੬)

ਨੈਸਾਣ ਅ: (ਰੂਮੀ ੭ਵਾਂ ਮਹੀਨਾ) ਮੁਰਗਾਈ ਨੈਸਾਣੇ ॥

॥ ੫ ਸਿਧ ਗੋਸਟ (੯੩੮)

ਨਾ ਸਾਬੂਰ ਫਾ: (ਬੇਸਬਰ) ਨਾਸਾਬੂਰੁ ਹੋਵੈ ਫਿਰਿ ਮੰਗੈ,

॥ ਬਸੰਤ ਮ: ਮ: ੧ (੧੧੯੧)

ਨਹ ਫ਼ਾ: (ਨਹੀਂ) ਨਹ ਕਿਛੁ ਜਨਮੈ, ਨਹ ਕਿਛੁ ਮਰੈ ॥

॥ ੬ ॥ ੧੪ਵੀਂ ਅ: ਸੁਖ : (੨੮੧)

ਨੇਹੀ ਅ: (ਨੇਹੀਂ) ਜਿਨਿ, ਬਾਸ਼ਕ ਨੇਤ੍ਰੈ ਘਤਿਆ, ਕਰਿ ਨੇਹੀ ਤਾਣੁ ॥

॥ ੬ ॥ ਸਤੈ ਡੂੰਮ (੯੬੮)

ਨੇਹੀ ਅ: (ਦੂਰ ਦਰਿਸਟੀ) ਣਾਣਾ ਰਣਿ ਰੂਤਉ ਨਰ ਨੇਹੀ ਕਰੈ ॥

॥ ੨੧ ਬਾਵਨ ਅ: ਕਬੀਰ (੩੪੧)

ਨਿਹੰਗ ਫ਼ਾ: (ਘੜਿਆਲ, ਨਿਡਰ) ਨਿਰਭਉ ਹੋਇਓ ਭਇਆ ਨਿਹੰਗਾ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੯੨)

ਨਿਹਾਲ ਫ਼ਾ: (ਪ੍ਰਸੰਨ, ਅਨੰਦ) ਹਰਿ ਜਪ ਭਈ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ....... ॥

॥ ਕਾਨੜਾ ਮ: ੪ (੧੨੯੬)

ਨਿਹਾਲੀ ਫ਼ਾ: (ਬਿਛੌਣਾ) ਲੇਫ ਨਿਹਾਲੀ ਪਾਟ ਕੀ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੧੦੧੪)

ਨੇਕ ਫ਼ਾ: (ਸਾਊ) ਬਲਵੰਡ, ਖੀਵੀ ਨੇਕ ਜਨ,

॥ ੩ ॥ ਸਤੈ ਬਲਵੰਡ (੯੬੭)

ਨੇਕੀ ਫਾ: (ਭਲਾਈ) ਦੇਖੋ 'ਕਾਰ'

ਨੇਖਾਸ ਅ: (ਮੰਡੀ, ਬਾਜ਼ਾਰ (ਕਿਉਂ ਨੇਖਾਸਿ ਬਿਕਾਈ ॥ਪ੍ਰਭਾਤੀ ॥

॥ ਮ: ੧ (੧੩੪੪)

ਨਾਗਾ (ਨਾ ਹੋਣਾ, ਰੁਕਾਵਟ) ਅਹਿਨਿਸ ਏਕੁ, ਅਗਿਆਨ ਸੁ ਨਾਗਾ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਬੇਣੀ : (੯੩)

ਨੰਗ ਫ਼ਾ: (ਨਿਲੱਜ) ਰੰਗਿ ਰਤਾ ਨਚੈ ਨੰਗੁ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੦) ਮਾਝ) (੧੪੨)

ਨੰਗੀ ਫ਼ਾ: (ਨਿਲੱਜ) ਇਕਿ ਨਗਨ ਫਿਰਹਿ ਨੰਗ ਨੰਗੀ ਜੋਇ

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੧੭੪)

ਨਿਗਹਾਰ ਫ਼ਾ: (ਰਖਵਾਲੇ) ਤਉ ਛੋਡਿ ਗਏ ਨਿਗਹਾਰ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੦੨)

ਨਗਜ਼ ਫ਼ਾ: (ਉਤਮ) ਨਗਜ ਤੇਰੇ ਬੰਦੇ, ਦੀਦਾਰ ਅਪਾਰ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੫ ((੧੧੩੮)

ਨੇਜ਼ਾ (ਭਾਲਾ) ਵਾਜਾ ਨੇਜਾ, ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ; ੧ (੧੬)

ਨਜ਼ੀਕ ਫ਼ਾ: (ਨੇੜੇ) ਹੋਨਿ ਨਜੀਕ ਖੁਦਾਇ ਦੇ,

॥ ੧੧੬ ॥ ਸ: ਸੇਖ ਫ਼: (੧੩੮੪)

ਨਜ਼ਰ ਅ: (ਨਿਗਾਹ) ਨਜਰਿ ਭਈ ਘਰੁ ਘਰੁ ਤੇ ਜਾਨਿਆ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧(੧੫੩)

ਨਾਜ਼ਰ ਅ: (ਦ੍ਰਿਸਟਾ) ਸਦ ਹਜੂਰਿ ਹਾਜਰ ਹੈ ਨਾਜਰੁ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੦੦)

ਨਦਾਨੀ ਫ਼ਾ: (ਤੂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ) ਦੇਖੋ 'ਹੇਚ'

ਨਦਰ ਪੰ : (ਨਿਗਾਹ) ਦੇਖੋ 'ਖਸਮ'

ਨਾਪਾਕ ਫ਼ਾ: (ਅਪਵਿਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ 'ਹਦੀਸ'

ਨਫ਼ਰ ਅ: (ਸੇਵਕ) ਤਿਸੁ ਦਾ ਨਫਰ, ਕਿਥਹੁੰ ਰਜ ਖਾਏ ॥

॥ ਮ: ੪ (੧੨) ਗਉੜੀ (੩੦੬)

ਨੇਬ ਫ਼ਾ: (ਸਹਾਇਕ) ਦੇਖੋ 'ਖਵਾਸੀ'

ਨਿਬਾਤ ਫ਼ਾ: (ਮਿਸ਼ਰੀ) ਸਕਰ ਖੰਡ ਨਿਬਾਤ ਗੁੜ,

॥ ੨੭ ॥ ਸ: ਸੇਖ ਫ਼: (੧੩੭੯)

ਨਾਮ ਫਾ: (ਸੰਗਿਆ) ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਖੁੰਦਕਾਰਾ ॥

ਤਿਲੰਗ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ (੭੨੭)

ਨੀਅਤ (ਮਨਸ਼ਾ) ਦੇਖੋ 'ਸਨਾਇ'

ਨਰ ਅ: (ਆਦਮੀ ਪੁਲਿੰਗ) ਤੈ ਨਰ ਕਿਆ ਪੁਰਾਨ ਸੁਣ ਕੀਨਾ ॥

॥ ਸਾਰੰਗ ਨਾਮਦੇਵ : (੧੨੫੩)

ਨੂਰ ਅ: (ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚਾਨਣ) ਦੇਖੋ 'ਅਰਸ਼'

ਨਿਵਾਜ਼ ਅ: (ਅਰਦਾਸ ਮੁਸਲਮ ਪੂਜਾ) ਦੇਖੋ 'ਗੁਜਾਰਹ'

ਨਿਵਾਜ ਫ਼ਾ: (ਮਾਨ , ਵਡਿਆਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ) ਕਬੀਰ ਕੋ ਸੁਆਮੀ ਗਰੀਬ ॥
ਨਿਵਾਜ ॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੩੩੧)

ਨਿਵਾਜ਼ਾ ਫ਼ਾ: (ਮਾਨ ਦਿਤਾ) ਧ੍ਰੂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨਿਵਾਜਾ ॥

॥ ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ : (੮੫੬)

ਪਾਉਂ (ਪੈਰ) ਦੇਖੋ 'ਤਖ਼ਤ'

ਪਿਆਲਾ ਫਾ; (ਕਟੋਰਾ ਕਉਲਾ) ਇਹ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ,

॥ ਮ: ੩ (੨) ਰਾਮਕਲੀ (੯੪੭)

ਪਾ ਫ਼ਾ: (ਪੈਰ) ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਪਾ ਛਾਰੁ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੬) ਆਸਾ (੪੬)

ਪਾਏ ਫ਼ਾ: (ਪੈਰੀਂ) ਪਾਇ ਪਰਉ ਗੁਰਕੈ ਬਲਿਹਾਰੈ,

॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੧ (੫੯੬)

ਪੇਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਅੱਗੇ ਸਾਮਣੇ) ਦੇਖੋ 'ਅਰਜ਼'

ਪੋਸ਼ ਫਾ: (ਉਛਾੜ, ਗ਼ਲਾਫ਼) ਚਮਰ ਪੋਸ ਕਾ ਮੰਦਰ ਤੇਰਾ,

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮ : (੧੧੬੭)

ਪਸੰਦ ਫ਼ਾ: (ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ਸਮ'

ਪਿਸਰ (ਪੁਤਰ) ਦੇਖੋ 'ਜ਼ਨ'

ਪਹਲਵਾਨੜਾ ਫ਼ਾ: (ਮੱਲ) ਹਉ ਗਸਾਈ ਦਾ ਪਹਲਵਾਨੜਾ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੭੪)

ਪਾਕ ਫ਼ਾ: (ਪਵਿੱਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ 'ਉਜ਼ੂ'

ਪੈਕਾਨੇ ਫ਼ਾ: (ਮਾਣਕ) ਤਾ ਕਉ ਸੁਮਤਿ ਦੇਇ ਪੈਕਾਨੇ ॥

॥ ਕਲਿਆਣ ਮ: ੪ (੧੩੨੦)

ਪੈਕਾਰ ਫ਼ਾ: (ਸੰਕਲਪ) ਨਿਰਮਲਿ ਸਾਚਿ ਰਤਾ ਪੈਕਾਰ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੩)

ਪੈਕਾਮ ਫ਼ਾ: (ਸੰਦੇਸ਼) ਪਿਰਮ ਪੈਕਾਮੁ ਨ ਨਿਕਲੈ,

॥ ਸ: ਵਾਰਾ ਤੋਂ ਵ: ਮ: ੧ (੧੪੧੧)

ਪੈਕਾਬਰ ਅ: (ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾ:, ਰਸੂਲ) ਦੇਖੋ 'ਅਉਲੀਏ'

ਪੋਚ ਫ਼ਾ: (ਕਮੀਨ) ਮੇਰੀ ਸੰਗਤਿ , ਪੋਚ ;

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿਦਾਸ (੩੪੫)

ਪਾਜੀ ਫ਼ਾ: (ਨੀਵੇਂ ਗੁਲਾਮ) ਲਸਕਰ ਨੇਬ ਖਵਾਸੀ ਪਾਜੈ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੨੨੫)

ਪੰਜ ਫ਼ਾ: (ਪੰਜ ਨਿਵਾਜਾ, ਵਖਤ ਪੰਜਿ, ॥ (੭) ਮਾਝ (੧੪੧)

ਪਿੰਜਰ ਫ: (ਢਾਂਚਾ) ਹਾਡ ਮਾਸ ਨਾੜੀ ਕੋ ਪਿੰਜਰ

॥ ੯ ॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼ਾ: (੧੩੮੨)

ਪਾਤ ਫ਼ਾ: (ਤਖ਼ਤ) ਕੇਤੇ ਪਾਤ ਨਰਿੰਦ ॥ ॥ ੩੫ ॥ ਜਪੁ (੭ ਅੰਕ)

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਫ਼ਾ: (ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਾਲਕੀ) ਦੇਖੋ 'ਕ਼ਾਇਮ'

ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਮਾਲਕ) ਦੇਖੋ 'ਹਮਚਿਨੀ'

ਪੋਤੈ ਫ਼ਾ: (ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ) ਜਿਨਾ ਪੋਤੈ ਪੁੰਨੁ, ਸੇ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ

॥ ਗਉ: ਮ: ੩ (੧੬੦)

ਪੰਦ ਫ਼ਾ: (ਉਪਦੇਸ਼) ਮੈ ਪਤਿ ਕੀ ਪੰਦਿ ਨ ਕਰਣੀ ਕੀ ਕਾਰ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਪੈਦਾਇਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਉਤਪਤ) ਦੇਖੋ 'ਆਬ'

ਪਿਦਰ (ਪਿਤਾ) ਦੇਖੋ 'ਜ਼ਨ'

ਪਨਾਹ (ਸ਼ਰਣ) ਤਿਨਿ ਉਸਤਾਦ ਪਨਾਹ ॥

॥ (੬) ਮਾਰੂ ਡਖਣੇ ਮ: ੫ (੧੦੯੬)

ਪਰ ਫ਼ਾ: (ਪੰਖ) ਨ ਪਰ ਪੰਖੀ ਤਾਹਿ ॥ ॥ ਮ: ੩ (੬) ਬਹਾਗੜਾ (੫੫੦)

ਪੀਰ ਫ਼ਾ: (ਬੁਢੇ, ਬ੍ਰਿਧ) ਦੇਖੋ 'ਅਉਲੀਏ'

ਪੁਰ ਫ਼ਾ: (ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ) ਦੇਖੋ 'ਹਿਕਮਤ)

ਪਰੀ ਫ਼ਾ: (ਦਿਬ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਰਾਗ ਰਤਨ ਪਰੀਆ ਪਰਵਾਰ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੧)

ਪੁਰਸਾਈ ਫ਼ਾ: (ਪੁਛਣਾ) ਖਸਮੈ ਸਾ ਪੁਰਸਾਈ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੬੦)

ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਫ਼ਾ: (ਬਿਆਕੁਲਤਾ) ਨਾ ਫਿਰਿ ਪਰੇਸਾਨੀ ਮਾਹਿ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਕਬੀਰ : (੭੨੭)

ਪੈਰਾਹਨ ਫ਼ਾ: (ਚੋਲਾ) ਅਗਨਿ ਪਿਰਾਹਨੁ ॥੪੫॥

॥ ਸਿਧ ਗੋਸਟ ਮ: ੧ (੯੪੩)

ਪੁਰਜ਼ਾ ਫ਼ਾ: (ਖੰਡ, ਟੁਕੜਾ) ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ ,

॥ ਸ: ਕਬੀਰ ਮਾਰੂ (੧੦੦੫)

ਪਰਦਾ ਫ਼ਾ: (ਓਹਲਾ) ਜਿਨਿ ਭ੍ਰਮ ਪਰਦਾ ਖੋਲਾ ॥

॥ ਸੂਹੀ ਛੰ ਮ: ੫ (੭੭੯)

ਪਰੰਦੇ ਫ਼ਾ: (ਪੰਛੀ) ਦੇਖੋ 'ਗਿਰਾਹ'

ਪਰਵਾਹ ਫ਼ਾ: (ਡਰ, ਲੋੜ) ਪਰਵਾਹ ਨਾਹੀ ਕਿਸੈ ਕੇਰੀ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੨੦) ਆਸਾ (੪੭੩)

ਪਰਵਦਗਾਰ ਫ਼ਾ: (ਪਾਲਨ ਹਾਰ) ਦੇਖੋ 'ਹੱਕਾ'

ਪਰਵਾਨਾ ਫ਼ਾ: (ਹੁਕਮਨਾਮਾ) ਪਰਵਾਣਾ ਆਇਆ, ਹੁਕਮ ਪਠਾਇਆ,

॥ ਛੰ ਮ: ੧ ਧਨਾਸਰੀ (੬੮੮)

ਪਲਾਸ (ਢੱਕ) ਬੇੜ੍ਹਿਓ ਢਾਕ ਪਲਾਸ ॥

॥ (੧੧੧) ਸ: ਕਬੀਰ : (੧੩੭੦)

ਪੀਲਕ ਫ਼ਾ:(ਹਥਵਾਨ, ਮੁਹਾਵਤ) ਮਨੁ ਕੁੰਚਰੁ, ਪੀਲਕ ਗੁਰੂ,

॥ ਮ: ੩ (੨੦) ਗੂਜਰੀ (੫੧੬)

ਪਲੀਤ ਅ: (ਅਪਵਿਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ 'ਜਾਮਾ'

ਪਲੀਤਾ ਫ਼ਾ: (ਬਰੂਦੀ ਬੱਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਹਵਾਈ'

ਪਲਾਨ ਫਾ: (ਕਾਠੀ) ਤੁਰੇ ਪਲਾਣੇ ਪਉਣ ਬੇਗ,

॥ (੧੭) ਆਸਾ (੪੭੨)

ਫ਼ਉਜ ਅ: (ਸੈਨਾ) ਦੇਖੋ 'ਕੌਮ'

ਫ਼ਸਲ ਅ: (ਖੇਤੀ) ਫਸਲ ਅਹਾੜੀ ਏਕੁ ਨਾਮੁ,

॥ ਸ਼: ਮ: ੧ (੧੯) ਮਲਾਰ (੧੨੮੬)

ਫ਼ੱਕਰ ਅ: (ਫਕੀਰੀ) ਦੇਖੋ 'ਚਸ਼ਮੇ'

ਫ਼ਕੀਰ ਅ: (ਨਿਰਧਨ) ਜਿਨ ਕੈ ਪਲੈ ਧਨ ਵਸੈ ਤਿਨ ਦਾ ਨਾਉ ਫਕੀਰ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੨੧) ਮਲਾਰ (੧੨੯੭)

ਫ਼ਿਕਰ ਅ: (ਚਿੰਤਾ) ਦਿਲ ਕਾ ਫਿਕਰ ਨ ਜਾਇ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਕਬੀਰ ਜੀ (੭੨੭)

ਫ਼ਤਹ ਅ: (ਜਿਤ) ਫਤਹਿ ਭਈ ਮਨਿ ਜੀਤ ॥

॥ ਸ: ੩੮ ॥ ਬਾਵਨ ਅ: ਮ: ੫ (੨੫੮)

ਫ਼ਦੀਹਤ ਅ: (ਗੰਦਗੀ) ਫੋਲਿ ਫਦੀਹਤਿ ਮੁਹਿਲੈਣ ਭੜਾਸਾ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੨੬) ਮਾਝ (੧੪੯)

ਫ਼ਾਦਲ ਅ: (ਵਾਧੂ) ਬੋਲੈ ਫਾਦਿਲੁ ਬਾਦਿ ॥

॥ ਸਿਰੀ, ਅ: ਮ: ੧ (੫੬)

ਫ਼ਨ ਅ: (ਬਿਭੂਤੀ) ਹਿਤ ਲਾਗੋ ਸਭ ਫਨ ਕਾ ॥ (੧੨੫੩)

॥ ਸਾਰੰਗ ਕਬੀਰ ਜੀ

ਫ਼ਾਨੀ ਅ: (ਬਿਨਸਨ ਹਾਰ) ਦੁਨੀਆ ਮੁਕਾਮੇ ਫਾਨੀ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਫ਼ਨਾ (ਬਿਨਸਨ ਹਾਰ) ਦੇਖੋ 'ਚਸ਼ਮ ਦੀਦੇਂ'

ਫ਼ਨਖ਼ਾਨਾ ਅ: (ਨਾ ਰਹਣ ਵਾਲਾ ਘਰ) ਚੇਤਸ ਨਾਹੀ ਦੁਨੀਆ ਫਨ ਖਾਨੇ ॥

॥ ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ : (੭੯੪)

ਫ਼ੀਰ ਫ਼ਾ: (ਸ਼ੋਕ ਚਿੰਤਾ) ਫਿਰਿ ਪਵੈ ਨ ਫੀਰੁ ॥

॥ (੧੦) ਸੂਹੀ (੭੮੯)

ਫ਼ਰਾਉ ਅ: (ਚੋਟੀ, ਸਿਰ) ਲਏ ਹੁਕਮਿ ਫਿਰਾਉ ॥ ਸ: ਵਾਰਾ ਤੋਂ ਵ: ॥

॥ ਮ: ੩ (੧੪੧੯)

ਫ਼ਰੂਅ ਅ: (ਸ਼ਾਖ਼ਾ ਟਹਿਣੀਆਂ) ਤਿਸੁਦਾ ਫਰੂ ਨ ਕੋਇ ॥

॥ (ਭਾਵ ਗਾਥਾ) (੭) ਮ: ੩ ਵਡਹੰਸ (੫੮੮)

ਫਰੋਸ਼ ਫਾ: (ਬੇਚਨ ਵਾਲਾ) ਓਹ ਗਲ ਫਰੋਸੀ ਕਰੇ ਬਹੁਤੇਰੀ,

॥ ਮ: ੪ (੮) ਗਉੜੀ (੩੦੩)

ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਫਾ: (ਦੂਤ) ਦੇਖੋ 'ਅਜਰਾਈਲ'

ਫ਼ਰੀਦ ਅ: (ਅਦੁਤੀ, ਖਾਸ, ਲਾਸਾਨੀ, ਨਾਮ) ਬੋਲੈ ਸੇਖ ਫਰੀਦ, ਪਿਆਰੇ ...॥

॥ ਆਸਾ ਸੇਖ਼ ਫ਼ : (੪੮੮)

ਫ਼ੁਰਮਾਇ ਫ਼ਾ: (ਕਹਿੰਦੇ) ਕਾਜੀ ਮੁਲਾ ਬਿਨਤੀ ਫੁਰਮਾਇ

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮਦੇਵ : (੧੧੬੬)

ਫ਼ੁਰਮਾਇਸ਼ ਫਾ: (ਆਗਿਆ) ਕਰਿ ਫਰਮਾਇਸ ਖਾਇਆ, ਵੇਖਿ ਮਹਲਤਿ

(੧੭) ਆਸਾ (੪੭੨)

ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਫ਼ਾ: (ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ) ਸਚੁ ਤੇਰਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਸਬਦੇ ਸੋਹਿਆ ॥

॥ (੨੬) ਮਾਝ (੧੫੦)

ਫੀਲ ਅ: (ਹਾਥੀ) ਫੀਲ ਰਬਾਬੀ, ਬਲਦ ਪਖਾਵਜ,

॥ ਆਸਾ ਕਬੀਰ : (੪੭੭)

ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਅ: (ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ) ਦੇਖੋ 'ਚੀਜ'

ਫ਼ਾਵਾ ਫ਼ਾ: (ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਲੱਜਤ) ਫਾਵਾ ਹੋਇ ਕੈ ਉਠਿ, ਘਰਿ ਆਇਆ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੪ (੧੨) ਗਉੜੀ (੩੦੬)

ਬੇ ਫ਼ਾ: (ਬਗੈਰ ਬਿਨਾ) ਦੇਖੋ 'ਬੇ ਐਬ'

ਬਿਅਫ਼ਤਮ ਫਾ: (ਮੈ ਡਿਗਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਆਖ਼ਿਰ'

ਬੇ ਐਬ ਫਾ: (ਬਿਨਾ ਘਾਟ, ਬਿਨਾ ਖ਼ਾਮੀ) ਦੇਖੋ 'ਹੱਕਾ'

ਬਾਸ਼ਾ ਫ਼ਾ: (ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ) ਜੈਸੇ ਬਾਸਾ, ਮਾਸ ਦੇਤ ਝਾਟੁਲੀ ॥

॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੧੬)

ਬਿਸਿਆਰ ਫ਼ਾ: (ਬਹੁਤਾ) ਬਸੀਆਰ ਤੂ ਧਨੀ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮਦੇਵ : (੭੨੭)

ਬਾਸ਼ਕ ਫਾ: (ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ) ਬਾਸਕ ਕੋਟਿ ਸੇਜ ਬਿਸਥਰਹਿ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ : (੧੧੬੨)

ਬਸਤਨੀ ਫ਼ਾ: (ਤੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਚਿ'

ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਫ਼ਾ: (ਬੇ ਅੰਤ) ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਅਥਾਹ ਅਗਣਤ ਅਤੋਲੈ ॥

॥ ੨੧ ॥ ਸੁਖਮਨੀ (੨੯੨)

ਬਿਸਮਿਲ ਫ਼ਾ: (ਜ਼ਿਬਾਹ) ਬਿਸਮਿਲ ਕ਼ੀਆ ਨ ਜੀਵੇ ਕੋਇ ॥

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮਦੇਵ : (੧੧੬੫)

ਬੋਹ ਫ਼ਾ: (ਗੰਧ) ਨਾਨਕ ਅਹੰ ਬੁਧ, ਨ ਬੋਹਤੇ ॥ ॥ ਗਾਥਾ ॥

॥ ਮ: ੫ (੧੩੬੦)

ਬਹ੍ਹਾਨਾ ਫਾ: (ਟਾਲ ਮਟੋਲ) ਕਿਆ ਕੋ ਕਹੈ ਬਹਾਨਾ ॥

॥ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੩ (੭੯੭)

ਬਹਲ ਫ਼ਾ: (ਭੇਟਾ) ਪ੍ਰਾਨ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੰਤਬਹਲ ॥

॥ ਮਾਲੀ ਗਉੜਾ ਮ: ੫ (੯੮੭)

ਬੇ ਹਾਲ ਫ਼ਾ: (ਦੁਰਦਸ਼ਾ) ਤਬ ਤਨੁ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਬੇਹਾਲ ॥

॥ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫ (੮੦੫)

ਬਾਕ ਫਾ: (ਡਰ) ਦੇਖੋ 'ਬੇਨਜ਼ਰ'

ਬਾਕ਼ੀ ਫ਼ਾ: ਦੇਖੋ 'ਤ਼ਲਬੀ'

ਬੇਕਾਮ ਫ਼ਾ: (ਨਿਕਮਾਂ) ਬਾਜੀਗਰ ਬੇਕਾਮ ॥ ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੧੦੫)

ਬੇਕਾਰ ਫ਼ਾ: (ਉਡਿ ਗਏ ਬੇਕਾਰ ॥ ॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫ (੬੮੩)

ਬਕ਼ਰ ਅ: (ਗਾਂ, ਬੈਲ) ਦੇਖੋ 'ਈਦ'

ਬਕ਼ਰੀਦ ਅ: (ਬੈਲ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ) ਦੇਖੋ 'ਈਦ'

ਬਖ਼ਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਦਾਨ ਕ :, ਖਿਮਾ ਕ:) ਆਪੇ ਬਖਸ ਕਰੇਇ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੩ (੩੦)

ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਦਾਨ) ਜਾ ਕਉ ਅਪਨੀ ਕਰੈ ਬਖਸੀਸ ॥

॥ ੧੧ ॥ ਸੁਖ: (੨੭੭)

ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦ ਫ਼ਾ: (ਬਖਸ਼ਨਹਾਰ) ਨਾਮੇ ਚੇ ਸੁਆਮੀ, ਬਖਸੰਦ ਤੂ ਹਰੀ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮਦੇਵ (੭੨੭)

ਬਖ਼ਸ਼ੰਦਗੀ (ਬਖ਼ਸ਼ਨ ਹਾਰ)ਤੇਰੀ ਪਨਹ ਖੁਦਾਇ ਤੂ ਬਖਸੰਦਗੀ ॥

॥ ਆਸਾ ਸੇਖ ਫ਼: (੪੮੮)

ਬਖ਼ਤ (ਨਸੀਬ).ਦੇਖੋ 'ਹਮਚੂ'

ਬੇਖ਼ਬਰ ਫ਼ਾ: (ਅਸੂਝ) ਦੇਖੋ 'ਦਰੋਗ਼'

ਬਖ਼ੋਰਾਇ ਫ਼ਾ: (ਖਾਂਦਾ ਹੈ) ਮੁਰਦਾਰ ਬਖੋਰਾਇ ॥ ਤਿਲੰਗ ਮ:੫ (੭੨੩)

ਬੈਅ਼ ਫਾ: (ਮੁੱਲ, ਕੀਮਤਨ) ਲਾਲ ਲਾਖ ਬੈ ਆਨੀ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੯)

ਬੈ ਖ਼ਰੀਦ ਫਾ: (ਮੁਲ ਖਰੀਦਿਆ) ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੈ ਖਰੀਦੁ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੯੬)

ਬਖ਼ੀਲ ਅ: (ਕਮੀਨਾ, ਕੰਜੂਸ) ਦੇਖੋ 'ਹਮਚੂ'

ਬਖ਼ੀਲੀ ਫਾ: (ਈਰਖਾ ਸੜੇਵਾ) ਤਿਨਕੀ ਬਖੀਲੀ ਕੋਈ ਕਿਆ ਕਰੇ,

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੪ (੭੩੩)

ਬਗੋ ਫਾ: (ਕਹੁ) ਦੇਖੋ 'ਅਰਦਾਸ'

ਬਗੋਈ ਫ਼ਾ: (ਤੂ ਕਹਿੰਦੈ) ਰਾਸ ਬਗੋਈ ॥ ॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮਦੇਵ (੭੨੭)

ਬਗੋਇਦ ਫਾ: (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਦੇਖੋ 'ਤੁਰਾ'

ਬਾਂਗ (ਅਵਾਜ਼) ਜਾ ਕਾਰਨ ਤੂ ਬਾਂਗ ਦੇਹਿ,

॥ (੧੮੪) ਸ: ਕਬੀਰ (੧੩੭੪)

ਬਾਗ਼ ਫਾ: (ਉਪਬਨ) ਦੁਨੀ ਸਹਾਵਾ ਬਾਗੁ ॥

॥ ੭੯ ॥ ਸੇਖ ਫ: (੧੩੮੨)

ਬਾਗ਼ੀਚਾ ਫਾ: (ਛੋਟਾ ਬਾਗ) ਏਕ ਬਗੀਚਾ, ਪੇਡ ਘਣ ਕਰਿਆ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੮੫)

ਬਾਗ਼ਾਤ ਫਾ: (ਬਾਗ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਸਭ ਫੁਲਾ ਕੀ ਬਾਗਾਤਿ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੫੦)

ਬੇਗਾਨਾ ਫ਼ਾ: (ਪਰਾਇਆ ਪੁ: ਲਿੰ) ਕਰਨੈ ਹਾਰ ਨ ਬੂਝੈ ਬੇਗਾਨਾ ॥

॥ (ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੭੮)

ਬਗਾਨੀ ਫ਼ਾ: (ਪਰਾਈ ਇ: ਲਿੰ:) ਅਬ ਮਤਿ ਬਿਨਸੀ ਦੁਸਟ ਬਿਗਾਨੀ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੮੩)

ਬੇਗ਼ਮ ਫਾ: (ਸ਼ੋਕ ਰਹਤ) ਬੇਗਮ ਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ ॥

ਗਉ : ਰਵਿ : (੩੪੫)

ਬੇਗਾਰ ਫਾ: (ਮੁਫਤ ਕੰਮ) ਬੇਗਾਰ ਫਿਰੈ ਬੇਗਾਰੀਆਂ,

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੪ (੧੬੬)

ਬੇਗਾਰੀ ਫਾ: (ਮੁਫ਼ਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਜਿਉ ਬਿਗਾਰੀ ਕੈ ਸਿਰਿ ਦੀਜੈਦਾਮ ॥
॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੭੯)

ਬੇਚਾਰਾ ਫ਼ਾ: (ਦੀਨ) ਨਾਨਕ ਗਰੀਬ ਕਿਆ ਕਰੈ ਬੇਚਾਰਾ,
॥ ਦੇਵ ਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੪ (੫੨੭)

ਬਾਜ਼ ਫਾ: (ਜੁੱਰੇ ਦੀ ਮਦੀਨ) ਬਾਜ ਪਏ ਤਿਸ ਰਬਦੇ,
॥੯੯॥ ਸ: ਸੇਖ ਫ਼:(੧੩੮੩)

ਬਾਜ਼ੀ ਫਾ: (ਖੇਲ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਤ੍ਰੰਜ)

ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਫ਼ਾ: (ਨਟ) ਬਾਜੀਗਰ ਜੈਸੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ ॥
॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੫ (੭੩੬)

ਬਜ਼ਗਾਰੀ ਫਾ: (ਗੁਨਾਹ ਗਾਰੀ) ਦੇਖੋ 'ਜਵਾਬ'

ਬਾਜ਼ਾਰ ਫਾ: (ਮੰਡੀ) ਆਵਾਗਉਣ ਬਾਜਾਰੀਆ ਬਾਜਾਰ ਜਿਨੀ ਰਚਾਇਆ ॥
॥ ਮਲਾਰ (੨੫) (੧੨੯੦)

ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਫਾ: (ਸੰਜਮੀ, ਅ-ਸਭਯ) ਸੋ ਬਾਜਾਰੀ, ਹਮ ਗੁਰ ਮਾਨੇ ॥
॥ ਗੋਂਡ ਕਬੀਰ : (੮੭੩)

ਬੁਤ ਫ਼ਾ: (ਮੂਰਤੀ) ਬੁਤ ਪੂਜ ਪੂਜ ਹਿੰਦੂ ਮੂਏ,
॥ ਸੋਰਠ ਕਬੀਰ : (੬੫੪)

ਬਤਨ ਅ: (ਪੇਟ) ਕਾਗ ਬਤਨ ਬਿਸਟਾ ਮਹਿ ਬਾਸ ॥
॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ ਅ: (੨੩੯)

ਬਦ (ਬੁਰਾ) ਬਨਿਤਾ ਛੋਡਿ, ਬਦ ਨਦਰਿ ਪਰਨਾਰੀ ॥
ਫ਼ਾ: ॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮ: ੫ (੧੩੪੭)

ਬਦਅਮਲ ਫਾ: (ਭੈੜੇ ਕੰਮ) ਬਦ ਅਮਲ ਛੋਡ, ਕਰਹੁ ਹਥ ਕੂਜਾ ॥
ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਬਦ ਫਾ: (ਬੁਰਾਈ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਬ'

ਬਾਦ ਫਾ: (ਹਵਾ) ਦੇਖੋਂ 'ਦਰੋਗ'

ਬਾਦ ਫ਼ਾ: (ਤਖ਼ਤ) ਬਾਦਿ ਸਾਹ ਸਾਹ ਸਭ ਵਸਿ ਕਰਿ ਦੀਨੇ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੧)

ਬੂਦ ਫ਼ਾ: (ਸੀ , ਥਾ, ਭੂਤ ਕਾਲ) ਦੇਖੋ 'ਗ਼ੁਸਲ'

ਬਿਦਾਇ ਫ਼ਾ: (ਮੁਕਤ) ਦੇਖੋ 'ਚਿ'

ਬੰਦ ਫ਼ਾ: (ਬੰਧਨ) ਬੰਦਿ ਖਲਾਸੀ ਭਾਣੈ ਹੋਇ ॥ ॥ ੨੫ ਜਪੁ (੫ ਅੰਕ)

ਬੰਦਾ ਫ਼ਾ: (ਦਾਸ) ਦੇਖੋ 'ਬੈ ਖ਼ਰੀਦ'

ਬੰਦੀ ਫ਼ਾ: (ਦਾਸੀ) ਦੇਖੋ ' ਖਿਜਮਤਦਾਰ'

ਬੰਦੀ ਫ਼ਾ: (ਕੈਦੀ ਬੰਧਨ) ਬੰਦੇ ਸਿ, ਜਿ ਪਵਹਿ ਵਿਚਿ ਬੰਦੀ,

ਸ਼: ਮ: ੧ (੬) ਆਸਾ (੪੬੫)

ਬਦਅਮਲ ਫ਼ਾ: (ਬੁਰੇ ਕੰਮ) ਬਦ ਅਮਲ ਛਡਿ, ਕਰਹੁ ਹਥ ਕੂਜਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਬੰਦਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਬਨਾਵਟ) ਤੈਡੀ ਬੰਦਸ ਮੈ ਕੋਇ ਨ ਡਿੱਠਾ,

॥ ਸ਼: ਮ:੫ 'ਰਾਮਕਲੀ (੯੬੪)

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫ਼ਾ: (ਤਖਤ ਦਾ ਮਾਲਕ) ਦੇਖੋ 'ਬਾਦ'

ਬਾਦਸ਼ਾਹਾ ਫ਼ਾ: (ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਮੈ ਰਵਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੩) ਮਾਝ (੧੪੩)

ਬੰਦੀਖ਼ਾਨਾਂ ਫ਼ਾ: (ਜੇਲ) ਲਬ, ਅੰਧੇਰਾ ਬੰਦੀ ਖਾਨਾ, ॥ ਬਸੰਤ ਮ: ੧ (੧੧੯੧)

ਬੰਦਗੀ ਫ਼ਾ: (ਭਗਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਆਲਾ'

ਬਦ ਦੁਆ ਫ਼ਾ: (ਦੁਰਸੀਸ) ਲੈਦਾ ਬਦ ਦੁਆਇ ਤੂ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੪੨)

ਬਦਨ (ਦੇਹ, ਸਰੀਰ) ਬਦਨ ਜਾਇ ਕੁਮਲਾਇ ॥ ਸ: ਮ:੩ (੫) ਗੂਜਰੀ (੫੨੦)

ਬਦਬਖ਼ਤ (ਭੈੜਾ ਨਸੀਬ) ਦੇਖੋ 'ਹਮਚੂ'

ਬਦਫੈਲੀ ਫ਼ਾ: (ਬੁਰੇ ਕੰਮ) ਦੇਖੋ 'ਗ਼ੈਬਾਨਾ'

ਬਦਰਾ ਅ: (ਥੈਲੀ) ਨਾਨਕ ਬਦਰਾ ਮਾਲਕਾ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੨) ਸੂਹੀ (੭੮੯)

ਬੇਦਾਰ ਫ਼ਾ: (ਜਾਗਨਾ) ਦੇਖੋ 'ਹੋਸ਼ਿਆਰ'

ਬਦਲਾ ਅ: (ਵੱਟਾ ਸੱਟਾ) ਜਾਤਉ ਕਉਡੀ ਬਦਲਹਾ

॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੦੩)

ਬਾਨ ਫ਼ਾ: (ਰੰਗ) ਦੇਖੋ 'ਜ਼ਰਦ'

ਬੀਨਾ ਫਾ: (ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ) ਦੇਖੋ 'ਦਾਨਾ '

ਬੀਨਾਈ ਫ਼ਾ: (ਨਿਗਾਹ) ਲਈਅਨਿ ਖਰੇ ਪਰਖਿ ਦਰ ਬੀਨਾਈਐ,

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੫੨)

ਬੇ-ਨਜ਼ਰ ਫ਼ਾ: (ਅਗਿਆਨੀ, ਅੰਧਾ) ਦੇਖੋ 'ਹਮਚੂ'

ਬਾਪਾ ਫ਼ਾ: (ਹੇ ਬਾਪ, ਸੰਬੋਧਕ) ਬੇ ਮੁਹਤਾਜ ਬਾਪਾ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੫੧)

ਬੇਪੀਰ ਫ਼ਾ: (ਨਿਗੁਰਾ) ਮਾਰ ਕਢਹੁ ਬੇਪੀਰ ॥

॥ ਸੋਰਠ ਮ: ੧ (੫੯੫)

ਬੇ ਪਰਵਾਹ ਫ਼ਾ: (ਇੱਛਾ ਰਹਤ) ਨਾਨਕ, ਵਿਗਸੈ ਬੇਪਰਵਾਹੁ ॥

॥ ੩ ਜਪੁ (੨ ਅੰਕ)

ਬਾਬਾ ਫ਼ਾ: (ਪਿਤਾ) ਬਾਬਾ, ਬਿਖੁ ਦੇਖਿਆ ਸੰਸਾਰ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੮੨)

ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਫ਼ਾ: (ਪਹਿਲਾ ਆਦਮੀ ਬਜ਼ੁਰਗ) ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਕਉ ਕਿਛੁ ਨਦਰਿ... ॥ ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ (੧੧੬੧)

ਬੀਵੀ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਕੂੜ ਮੀਆ, ਕੂੜੀ ਬੀਬੀ, ॥ (੧੦) ਸ: ਮ: ੧ (ਆਸਾ (੪੬੯)

ਬੇਬਾਕੰ ਫ਼ਾ: (ਹਿਸਾਬ ਸਾਫ਼) ਜਮ ਤੇ ਭਏ ਬਿਬਾਕਾ

॥ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫ (੬੭੧)

ਬੇਬਾਕ ਫ਼ਾ: (ਬੇਡਰ) ਦੇਖੋ 'ਹਮਚੂ'

ਬੇਬਾਣ ਫ਼ਾ: (ਉਜਾੜ) ਛੁਟੈਗੀ ਬੇਬਾਣ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੪੩)

ਬੇ ਮੁਹਤਾਜ ਫ਼ਾ: (ਬੇ ਲੋੜ ਬੇਗਰਜ਼) ਦੇਖੋ 'ਬਾਪਾ'

ਬਾਰ (ਭਾਰ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਹਬੀ'

ਬਰਕਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਖਿਚ ਲੈਣਾ) ਦਿਨ ਕੀ ਬੈਠ, ਖਸਮ ਕੀ ਬਰਕਸ,

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੫)

ਬਰਕਤ ਅ: (ਅਧਿਕਤਾ) ਬਰਕਤ ਤਿਨ ਕਉ ਅਗਲੀ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ; ੧ (੫੩)

ਬਰਖ਼ੁਰਦਾਰ (ਪੁਤਰ, ਬੇਟਾ) ਬੁਰਗੂ ਬਰਖੁਰਦਾਰ ਖਰਾ ॥

ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਬੁਰਗੂ ਫ਼: (ਤੁਰੀ ਬਿਗਲ) ਦੇਖੋ 'ਬਰਖੁਰਦਾਰ'

ਬਰਾਤ ਅ: (ਜਾਗੀਰ, ਸ਼ਾਹੀ ਪਟਾ) ਦੋਇ ਲਖ ਟਕਾ ਬਰਾਤ ॥

॥ ਸਾਰੰਗ ਕਬੀਰ (੧੨੫੧)

ਬਿਰਦ ਫ਼ਾ: (ਸਿਖ, ਮੁਰੀਦ) ਨਾਨਕ ਲਾਜ ਬਿਰਦ ਕੀ ਰਾਖਹੁ,....

ਵਿਰਦ ਅ: (ਨਿਤ ਨੇਮ) ਕਹਿਆ ਬਿਰਦ ਨ ਜਾਨਣੀ, ॥

॥ ਮ: ੧ (੨੨) ਸਾਰੰਗ (੧੨੪੫)

ਬਰਾਦਰ ਫ਼ਾ: (ਭਾਈ) ਦੇਖੋ ਹੱਮੂ

ਬਿਰਾਨਾ (ਪਰਾਇਆ) ਹੋਰ ਸਗਲ ਭਇਓ ਬਿਰਾਨਾ ॥

॥ ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫ (੪੯੭)

ਬਿਰਾਨੀ (ਪਰਾਈ) ਵਜਹੁ ਸਾਹਿਬ ਕਾ, ਸੇਵ ਬਿਰਾਨੀ ॥

॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੭੯)

ਬਲਾਇ ਅ: (ਬਿਪਤਾ ਦੁਖ) ਦੂਖ ਦੁਸਮਨ ਤੇਰੀ ਹਤੈ ਬਲਾਇ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੧੯੦)

ਬੁਲਗ ਅ: (ਗਲ ਬਾਤ) ਜਿਤੁ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਬੁਲਗ ਬੁਲੋਗੀਆ ॥

॥ (੧) ਕਾਨੜਾ (੧੩੧੩)

ਭਿਸਤ ਫ਼ਾ: (ਸੁਰਗ) ਦੇਖੋ 'ਦੋਜਕ'

ਮ : (ਉਤਮ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅੰਤ) ਜਿਵੇਂ : ਗਸ਼ਤਮ, ਕਰਦਮ, ਗੁਫਤਮ,
ਫ਼:

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੧)

ਮਾ ਫ਼ਾ: (ਮੈਂ, ਮੇਰਾ) ਕਰਮ ਕਰੰਦੋ ਮਾ ਪਿਰੀ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੫ (੧੩) ਗੂਜਰੀ (੫੨੧)

ਮੇ ਫ਼ਾ: (ਵਰਤਮਾਨ, ਹੈ, ਆਦਿ) ਮੇ ਰਵਦ (ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਮੇ ਕੁਨਮ (ਮੈ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)

ਮੈ ਫ਼ਾ: (ਸ਼ਰਾਬ) ਮੈ ਮਤ ਜੋਬਨ, ਗਰਬਿ ਗਾਲੀ,

॥ ਗਉੜੀ ਛੰ ਮ: ੧ (੨੪੨)

ਮਉਜ ਅ: (ਲਹਰ, ਤਰੰਗ) ਕਬੀਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੀ ਮਉਜਕੋ,

॥੧੨੧ ॥ ਸ: ਕਬੀਰ: (੧੩੭੦)

ਮਉਜੂਦ ਅ: (ਹਾਜ਼ਿਰ) ਜਿਹ ਧਿਰਿ ਦੇਖਾ, ਤਿਹਧਿਰਿ ਮਉਜੂਦ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੪) ਸਿਰੀ: (੮੪)

ਮਉਦੀਫ਼ਾ ਅ: (ਆਤਮ ਰਖਿਆ) ਸਗਲੀ ਜਾਨਿ ਕਰਉ ਮਉਦੀਫਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਮਉਲਾ ਅ: (ਕਰਤਾ, ਪਰਫੁਲਤ) ਸੋਈ ਮਉਲਾ ਜਿਨੀ ਜਗ ਮਉਲਿਆ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਮਉਲਾਨਾ ਅ: (ਵਿਦਵਾਨ) ਦੇਹ, ਮਸੀਤ, ਮਨ, ਮਉਲਾਨਾ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਮਿਆਨ ਫ਼ਾ: (ਅੰਤਰ, ਵਿਚ) ਦੇਖੋ 'ਹ.ਕ'

ਮੀਆਂ ਅ: (ਪਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਬੀਬੀ'

ਮੂਏ ਫ਼ਾ: (ਕੇਸ਼) ਦੇਖੋ 'ਸਰ'

ਮੂਸ਼ ਫ਼ਾ: (ਚੂਹਾ) ਰੇ ਮਨ ਮੂਸ ਬਿਲਾ ਮਹਿ ਗਰਬਤ,

॥ ਸਵੱਯੇ। ਮ: ੫ (੧੩੮੭)

ਮਸ਼ਾਇਕ ਫ਼ਾ: (ਅਭਿਆਸੀ) ਦੇਖੋ 'ਜ਼ੇਰ'

ਮਸ਼ਹੂਰ ਫ਼ਾ: (ਪਰਸਿੱਧ) ਦੇਖੋ 'ਆਬਾਦਾਨ'

ਮੁਸ਼ਕ ਫ਼ਾ: (ਕਸਤੂਰੀ) ਦੇਖੋ 'ਹੂਰ'

ਮਸ਼ੱਕੱਤ ਅ: (ਘਾਲਨਾ) ਗਏ ਮਸਕਤ ਘਾਲ ॥ ਸ: ਜਪੁ (੮ ਅੰਕ)
ਮਸਕੀਨ ਅ: (ਧਨਹੀਨ, ਹਲੀਮ) ਦੇਖੋ 'ਹਮ'
ਮਸਕਲ ਅ: (ਸਿਕਲੀ ਗਰਾਂ ਦਾ ਸੰਦ) ਦੇਖੋ 'ਉਮਤ'
ਮੁਸ਼ਕਿਲ (ਔਖਾ ਕਠਣ) ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਹਾਵਣੁ ਮੁਸਕਲੁ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੮) ਮਾਝ (੧੪੧)
ਮਹਜਦ ਅ: (ਝੁਕਣ ਜੋਗ ਥਾਂ) ਦੇਹੀ ਮਹਜਿਦਿ, ਮਨੁ ਮਉਲਾਨਾ,

॥ ਭੈਰਉ ਨਾਮਦੇਵ : (੧੧੬੭)
ਮਸਤ ਫ਼ਾ: (ਮਤਵਾਲਾ) ਜਿਨ ਪੀਆ ਸੇ ਮਸਤ ਭਏ ਹੈ,

॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੧)
ਮਸੀਤ ਅ: (ਨਮਸਕਾਰਨ ਦਾ ਥਾਉਂ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਦ਼ਕ'
ਮੁਸ਼ਤਾ਼ਕ ਅ: (ਇਸਤਿਆ਼ਕ ਤੋਂ, ਸ਼ੌਕ ਵਾਲਾ) ਨੈਣ ਪਸੰਦੋ ਸੋਇ, ਪੇਖਿ ਮੁਸਤਾਕ ਭਈ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੯੭)
ਮਸਤਾਨਾ ਫ਼ਾ: (ਮਤਵਾਲਾ) ਦੇਖੋ 'ਸਗ'
ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਅ: (ਰਾਹੀ) ਹੋਇ ਪੈ ਖਾਕ ਫਕੀਰ ਮੁਸਾਫਰੁ, ਮ: ੫ (੧੦੮੩)
ਮਿਸਮਿਲ (ਬਿਸਮਿਲ ਤੋਂ) ਦੇਖੋ 'ਕਦੂਰੀ'
ਮਿਸਲ ਅ: (ਦਰਜਾ) ਮਿਸਲ ਫਕੀਰਾ ਗਾਖੜੀ,

॥ ੧੧੧ ॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੮੩)
ਮਸੋਲਾ, ॥ ਮਾਸ ਪੁਰੀ ਵਿਚਿ ਆਖੁ ਮਸੋਲਾ ॥ ਤਿਲੱ : ਮ: ੧ (੭੨੨)
ਮੁਸੱਲਾ ਅ: (ਆਸਣ) ਦੇਖੋ ਸਿਦਕ
ਮਸਲਹਤ ਅ: (ਰਾਇ ਸਲਾਹ) ਤੂਹੈ ਮਸਲਤਿ ਤੂਹੈ ਨਾਲਿ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੫ (੨੦੦)
ਮੁਸਲਿਮ ਅ: (ਮੋਮਨ) ਹੋਇ ਮੁਸਲਿਮ ਦੀਨ ਮੁਹਾਣੈ ,

॥ ਸ: ਮ; ੧ (੮) ਮਾਝ (੧੪੧)
ਮੁਸਲਮਾਨ ਅ: (ਮੁਹੰਮਦੀ) ਦੇਖੋ 'ਸੁੰਨਤ'

ਮੁਸਲਮਾਨੀਆਂ ਅ: (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ) ਮੁਸਲਮਾਨੀਆ ਪੜਹਿ ਕਤੇਬਾ,
|| ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੨)

ਮਸੂਰਤ ਅ: (ਸਲਾਹ ਰਾਇ) ਮਤਾ ਮਸੂਰਤਿ ਅਵਰ ਸਿਆਨਪ,
|| ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫ (੪੯੮)

ਮਾਹ ਫ਼ਾ: (ਮਹੀਨਾ) ਥਿਤੀ ਵਾਰੀ ਮਾਹੁ ਹੋਆ || || ਆਸਾ ਮ: ੧ (੧੨)

ਮੁਹਕਮ (ਜ਼ੋਰਾਵਰ, ਮਜਬੂਤ) ਦੇਖੋ 'ਕੌਮ'

ਮਹਜ਼ਰ ਅ: (ਮਤਾ, ਮੈਮੋਰੰਡਮ) ਮਹਜਰ ਝੂਠਾ ਕੀਤੋਨੁ ਆਪਿ ||ਮ: ੫ (੧੯੯)

ਮਾਹੀਤ ਅ: (ਅਸਲੀਅਤ, ਸਾਰ) ਮੰਗਲਵਾਰੇ ਲੇ ਮਾਹੀਤਿ ||
|| ਗਉੜੀ ਵਾਰ ਕਬੀਰ : (੩੪੪)

ਮੁਹਤਾਜ ਅ: (ਲੋੜਮੰਦ) ਮਾਇਆ ਕਾ ਮੁਹਤਾਜੁ ਭਇਆ ||
|| ਆਸਾ ਮ: ੩ (ਪਟੀ) (੪੩੫)

ਮਹਦੂਦ ਅ: (ਪਟਾ) ਮੈ ਮਹਦੂਦ ਲਖਾਇਆ,
|| ਸ: ਮ: ੧ ੧੯ ਮਲਾਰ (੧੨੮੬)

ਮਹਮਾਨ ਫ਼ਾ: (ਪਰਾਹੁਨਾ) ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਜਾਣੈ ਮਿਹਮਾਨੁ ||
|| ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੦)

ਮੁਹਬਤ ਅ: (ਪਿਆਰ) ਮੁਹਬਤਿ ਜਿਸੁ ਖੁਦਾਇਦੀ,
|| ਸ: ਮ: ੫ ੨੨ ਰਾਮਕਲੀ (੯੬੬)

ਮਹਾਨ ਫ਼ਾ: (ਬਜੁਰਗ) ਮਿਲਿ ਆਏ ਨਗਰ ਮਹਾ ਜਨਾ, || ਤੁਖਾਰੀ
|| ਮ: ੪ (੧੧੧੭)

ਮਹਰ ਅ: (ਮੁਖੀਆ) ਰਯਤਿ ਮਹਰ ਮੁਕਦਮ ਸਿਕਦਾਰੈ,
|| ਗਉੜੀ ਮ: ੧ (੨੨੭)

ਮਿਹਰ ਫ਼ਾ: (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਦਕ'

ਮਾਹਰ ਫ਼ਾ: (ਜਾਣਕਾਰ) ਸੇਵਕ ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਮਾਹਰਿ ਜੀਉ ||
|| ਮਾਝ ਮ: ੫ (੧੦੧)

ਮੁਹਾਰ ਅ: (ਧਲਿਆਰਾ) ਦੇਇ ਮੁਹਾਰ, ਲਗਾਮ ਪਹਿਰਾਵਉ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੨੯)

ਮਿਹਰਬਾਣ, ਮਿਹਰਵਾਨ (ਕਿਰਪਾਲ) ਮਿਹਰਬਾਨ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਮਿਹਰਬਾਨੁ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੪)

ਮਹਰਮ ਅ: (ਹਮ ਰਾਜ਼, ਭੇਤੀ) ਮਹਰਮ ਮਹਲ ਨ ਕੋ ਅਟਕਾਵੈ, ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿ: (੩੪੫)

ਮਿਹਰਾਮਤ ਅ: (ਦਯਾ, ਕ੍ਰਿਪਾ) ਤੂ ਕਰਿ ਮਿਹਰਾਮਤਿ ਸਾਈ ॥

॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (੧੩੪੯)

ਮਹੱਲ ਅ: (ਧੌਲਰ) ਤਾ ਸੁਖ ਲਹਹਿ ਮਹਲੁ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੩ (੩੭)

ਮੁਹਲਤਿ ਅ: (ਨੀਯਤ ਸਮਾ) ਕਰਿ ਮੁਹਲਤਿ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੭੭)

ਮਹਲਤ (ਬਹੁ ਵ:) ਦੇਖੋ 'ਫੁਰਮਾਇਸ਼'

ਮੱਕਾ ਅ: (ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਗਰ) ਦੇਖੋ 'ਕ਼ਿਬਲਾ'

ਮ਼ਕਸੂਦ ਅ: (ਪ੍ਰਯੋਜਨ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਜਦਾ'

ਮੁ਼ਕੱਦਮ ਅ: ਦੇਖੋ ਮਹਰ'

ਮਿਕਦਾਰ ਅ: (ਅੰਦਾਜ਼ਾ, ਪਰਮਾਨ) ਦੇਹੀ ਕਾਚੀ, ਕਾਗਦ ਮਿਕਦਾਰਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੩ (੧੦੪੮)

ਮੁਕ਼ਾਮ ਅ: (ਅਰਾਮ ਘਰ) ਦੇਖੋ 'ਫਾਨੀ'

ਮੇਖ਼ ਫਾ: (ਕਿੱਲ਼) ਜਿੰਦ ਨ ਕਾਈ ਮੇਖ ॥੪੭॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫਰੀਦ ਜੀ (੧੩੮੦)

ਮਖ਼ਤੂਲ ਅ: (ਵੱਟਿਆ ਰੇਸਮ) ਦੇਖੋ 'ਸੁਪੇਦ'

ਮੁਗ਼ਲ ਫ਼: (ਇਕ ਜ਼ਾਤੀ) ਮੁਗਲ ਪਠਾਣਾ ਭਈ ਲੜਾਈ , ਆਸਾ ਮ: ੧ (੪੧੭)

ਮਗੋਲ ਤੁ: (ਮੁਗਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਦੂਰਿਕਾ ਨਗਰੀ, ਕਾਹੇ ਕੇ ਮਗੋਲ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਨਾਮ : (੭੨੭)

ਮਜ਼ੂਰ ਫ਼ਾ: (ਉਜਰਤੀ) ਰੋਵਹਿ ਪਾਂਡਵ ਭਏ ਮਜੂਰ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੪) ਰਾਮ : (੯੫੪)

ਮਜ਼ੂਰੀ ਫ਼ਾ: (ਉਜਰਤ) ਬੇਢੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਜੂਰੀ ਮਾਗੈ,
॥ ਸੋਰਠ ਨਾਮ : (੬੫੭)

ਮੁਜੇਰੇ ਅ: (ਕ੍ਰਿਸਾਣ) ਪੰਜ ਕਿਰਸਾਣ ਮੁਜੇਰੇ ਮਿਹਡਿਆ ॥
॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੭੩)

ਮਜਲਸ ਅ: (ਸਭਾ) ਮਜਲਸ ਕੂੜੇ ਲਬ ਕੀ, ਸ: ਮਰਦਾਨਾ
॥ ਮ: ੧ ਬਿਹਾਗੜਾ: (੫੫੩)

ਮੱਤੀਂ ਅ: (ਮੱਤਿਆ ਨੇ) ਮਤੀ ਮਰਣੁ ਵਿਸਾਰਿਆ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੧੫)

ਮੌਤ ਅ: (ਕਾਲ) ਮਲਕੁਲ ਮੌਤ ਜਾ ਆਵਸੀ,
॥ ੧੦੦ ਸ਼: ਸੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੮੩)

ਮਾਂਦੇ ਫਾ: (ਥੱਕੇ ਹੋਏ) ਦਰ ਮਾਦੇ ਠਾਢੇ ਦਰਬਾਰ ॥
॥ ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ : (੮੫੬)

ਮੈਦਾ ਫ਼ਾ: (ਆਟਾ) ਕਿਆ ਮੈਦਾ, ਕਿਆ ਮਾਸੁ ॥
॥ ਮ: ੧ (੧੦) ਮਾਝ (੧੪੨)

ਮੋਦੀ ਅ: (ਪਾਰਬਤੀ, ਕ੍ਰਿਪਾਲ) ਮੋਦੀ ਕੈ ਘਰਿ ਖਾਨਾ ਪਾਕਾ, ॥ ਗੋਂਡ ॥
॥ ਨਾਮਦੇਵ (੮੭੫)

ਮੁੱਦਤ ਅ: (ਚਿਰ, ਸਮਾਂ) ਮੁਦਤ ਪਈ ਚਿਰਾਣੀਆਂ,
॥ ਮਾਰੂ ਡ: ਮ: ੫ (੧੦੯੬)

ਮੈਦਾਨ ਫ਼ਾ: (ਪੱਧਰੀ ਧਰਤੀ) ਫਰੀਦਾ ਮਨ ਮੈਦਾਨ ਕਰਿ,
॥ ੭੪ ॥ ਸ: ਸੇਖ ਫ਼: (੧੩੮੧)

ਮੰਦਲ ਫ਼ਾ: (ਢੋਲ) ਅਨ ਮੜਿਆ ਮੰਦਲ ਬਾਜੈ ॥
॥ ਸੋਰਠ ਨਾਮ : (੬੫੭)

ਮਨ ਫ਼ਾ: (ਮੈਂ, ਉਤਮ ਪੁ:) ਦੇਖੋ 'ਕਮਤਰੀਨ'

ਮਨੀ ਅ: (ਦਾਤਾ) ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰ ਦਰ ਪੇਸ ਤੂ ਮਨੀ ॥ ਤਿਲੰਗ ॥
ਨਾਮਦੇਵ (੭੨੭)

ਮਨ੍ਹਾਂ (ਅ:) (ਰੋਕਣਾ) ਅਬਜਗ ਜਾਨਿ ਜਉ ਮਨਾ ਰਹੈ ॥

॥ ੪੫ ਗਾਉੜੀ ਬਾ: ਕਬੀਰ (੩੪੨)

ਮਨਹਿ ਅ: (ਬਿਖਿਆ ਕੀ ਬਾਸਨਾ ਮਨਹਿ ਕਰੇਇ ॥ ਬਸੰਤ ॥

॥ ਮ: ੩ (੧੧੭੨)

ਮਨੀ ਫ਼ਾ: (ਮੇਰੇ ਹੈਂ) ਦੇਖੋ 'ਦਰਪੇਸ'

ਮੁਨਿਆਦ ਅ: (ਨੀਂਹ) ਨਾਮ ਬਿਹੂਨੜਿਆ ਨਿਮੁਨਿਆਦੀ ਦੇਹ ॥

॥ ਮ: ੫ (੨੦) ਮਾਰੂ (੧੧੦੧)

ਮਨਸ਼ਾ ਅ; (ਇੱਛਾ ਇਰਾਦਾ) ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਮਰਿ ਜਾਇਸੀ,

॥ ਮ: ੩ (੨੨) ਗੂਜਰੀ (੫੧੭)

ਮਨਸਾ ਅ: (ਸੰਗਤ, ਸੋਹਬਤ) ਜੈਸੀ ਮਨਸਾ, ਤੈਸੀ ਦਸਾ

ਮੁਸਫ਼ੀ ਅ: (ਨਿਆਂ) ਮੁਸਫੀ ਇਹ ਕਰੇਇ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੭) ਆਸਾ

ਮੁਨਸਫ ਅ: (ਨਿਆ ਕਰਤਾ) ਨਉ ਡਾਡੀ, ਦਸ ਮੁੰਸਫ ਧਾਵਹਿ,

॥ ਸੂਹੀ, ਕਬੀਰ (੭੯੩)

ਮਾਨਕ ਫ਼ਾ: (ਲਾਲ) ਸਭਨਾ ਮਨ ਮਾਨਕ,

॥ ੧੩੦ ॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੮੪)

ਮਿੰਨਤ ਅ: (ਬੇਨਤੀ) ਕਰਿ ਮਿੰਨਤਿ ਲਗਿ ਪਾਵਉ ॥

ਧਨਾਸਰੀ ਨਾਮ: (੬੯੩)

ਮਬਲਸਰਾ (ਇਕ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਫੁਲਾਂ ਦਾ ਤਰਵਰ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਾਖ਼'

ਮਮ ਫ਼ਾ: (ਮੇਰਾ ਮੇਰੇ) ਦੇਖੋ 'ਅਹਵਾਲ'

ਮੋਮਦਿਲ ਫ਼ਾ: (ਨਰਮ ਦਿਲ) ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੋਮ ਦਿਲ ਹੋਵੈ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫(੧੦੮੩)

ਮਾਮੂਰ ਅ: (ਪੂਰੇ ਰਜੇ ਪੁਜੇ) ਊਹਾ ਗਨੀਵਸਹਿ ਮਾਮੂਰ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਰਵਿ: (੩੪੫)

ਮੁਮਾਰਖੀ ਅ: (ਬਰਕਤੀ) ਮਹਾਂ ਮਾਹ ਮੁਮਾਰਖੀ,

॥ ਬਸੰਤ ਮ: ੧ (੧੧੬੮)

ਮਾਮਲਾ ਅ: (ਕੰਮ, ਧੰਦਾ) ਵਾਟ ਨ ਕਰਈ ਮਾਮਲਾ,

॥ ਮ: ੨ (੨੨) ਮਾਝ (੧੪੮)

ਮੀਰ ਫ਼ਾ: (ਅਮੀਰ ਸਰਦਾਰ) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ਾਨਮ'

ਮੀਰਾ ਫ਼ਾ: (ਵੱਡਾ ਸਰਦਾਰ, ਪ੍ਰਭੂ) ਦੇਖੋ 'ਇਖ਼ਲਾਸ'

ਮਰਗ ਫ਼ਾ: (ਮੌਤ) ਮਰਗ ਸਵਾਈ ਨੀਹ, ॥ ੮ ਸ਼: ਸ਼ੇਖ ਫ਼: (੧੩੭੮)

ਮੁਰਗੀ ਫ਼ਾ: (ਕੁਕੜੀ) ਤਉ ਕਿਉ ਮੁਰਗੀ ਮਾਰੈ ॥

॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਬੀਰ : (੧੩੫੦)

ਮੁਰਗਾਈ ਫ਼ਾ: (ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੰਛੀ) ਦੇਖੋ 'ਨੈਸਾਣੇ'

ਮਰਗਮਸਤਾਨੀ ਫ਼ਾ: (ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ) ਮਰਗਮਸਤਾਨੀ ਚਿਤਿ ਧਰਿ ॥

॥ ੫੮॥ ਸ: ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ : (੧੩੮੧)

ਮੋਰਚਾ ਅ: (ਜੰਗਾਲ) ਮੋਰਚਾ ਨ ਲਾਗੈ, ਜਾ ਹਉਮੈ ਸੋਖੈ ॥

॥ ਮਾਝ ਮ: ੩ (੧੧੫)

ਮਰਤਬਾ ਅ: (ਰੁਤਬਾ, ਦਰਜਾ) ਨਾਨਕ ਇਹ ਮਰਤਬਾ ਤਿਸ ਨੋ ਦੇਇ,

॥ ਮ: ੩ (੧੯) ਬਿਹਾਗੜਾ (੫੫੬)

ਮਰਦ ਫ਼ਾ: (ਦਲੇਰ) ਹੋਰ ਭੀ ਉਠ ਸੀ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੧ (੭੨੩)

ਮੁਰੀਦ ਅ: (ਸ਼ਿਸ਼, ਚੇਲਾ) ਜੋ ਗੁਰੁ ਦਸੇ ਵਾਟ, ਮੁਰੀਦਾ ਜੋਲੀਐ ॥

॥ ਆਸਾ ਸ਼ੇਖ ਫ: (੪੮੮)

ਮਰਦਨ ਫਾ: (ਬਹੁ ਵ:) ਪੀਵਤ ਮਰਦਨ ਲਾਗ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੭)

ਮੁਰਦਾਰ ਫ਼ਾ: (ਲੋਥ, ਸ਼ਵ) ਦੇਖੋ 'ਹਾਮੀ'

ਮਾਰਫ਼ਤ ਅ: (ਆਤਮ ਗਿਆਨ) ਦੇਖੋ 'ਅਬਦਾਲਾ'

ਮੇ ਰਵੀ ਫ਼ਾ: (ਜਾ ਰਿਹੈ) ਦੇਖੋ 'ਆਮਦ'

ਮੇ ਰਵਦ (ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ) ਦੇਖੋ 'ਬਾਦਸਾਹਾ'
ਫ਼:

ਮਾਲ (ਮਾਲੀਆ,) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ਿਰਾਜ'

ਮਾਲ (ਧਨ ਸੰਪਤੀ) ਮਾਲ ਕੈ ਮਾਣੈ ਰੂਪ ਕੀ ਸੋਭਾ, ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਮੁੱਲਾਂ (ਵਿਦਵਾਨ) ਦੇਖੋ 'ਖੁਦਾਈ'

ਮਲਊਨ ਅ: (ਸ਼ੈਤਾਨ) ਸੋ ਮੁਲਾ ਮਲਊਨ ਨਿਵਾਰੈ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਮਲਕ ਅ: (ਰਾਜਾ) ਮੀਰ ਮਲਕ ਸਾਲਾਰ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੨ (੫) ਸਾਰੰਗ (੧੨੩੯)

ਮਲਕ (ਫਰਿਸਤਾ) ਮਲਕੁ ਬਹਿਠਾ ਆਇ॥ ॥ ੪੮ ਸ: ਸੇਖ ਫ਼ਾ: (੧੩੮੦)

ਮਿਲਕ ਅ: (ਸੰਪਤ) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ਾਨਾਇ'

ਮੁਲਖ (ਮੁਲਕ, ਦੇਸ਼) ਅਵਰੁ ਮੁਲਖੁ ਕਿਸ ਕੇਰਾ ॥

॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਬੀਰ : (੧੩੪੯)

ਮਲੂਕ ਅ: (ਬਹੁ ਵ: ਮਲਕਦਾ) ਦੇਖੋ 'ਉਮਰੇ'

ਮਲਾਇਕ ਅ: (ਮਲਕ ਦਾ ਬਹੁ ਵ:) ਦੇਖੋ 'ਸਾਬੂਰੀ'

ਮਲਕੁਲਮੌਤ ਅ: (ਮੌਤ ਦਾ ਫਰਿਸ਼ਤਾ) ਦੇਖੋ 'ਮੌਤ'

ਮਲਮਾ ਅ: (ਝੂਠਾ ਝੋਲ, ਪਾਣੀ) ਮੁਲੰਮਾ ਪਾਜ ਲਹਿ ਜਾਇ ॥

॥ ਮ: ੪ (੭) ਗਉੜੀ (੩੦੩)

ਮਾਲੂਮ ਅ: (ਜਾਨਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਹਵਾਲ'

ਮਲਾਰ (ਖੇਵਟ) ਨਾ ਤਿਸੁ ਵੰਝੁ ਮਲਾਰੁ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਅ: ਮ: ੧ (੫੯)

ਮੇਵਾ ਫ਼ਾ: (ਫਲ) ਕਿਆ ਮੇਵਾ, ਕਿਆ ਘਿਉ ਗੁੜ ਮਿਠਾ

॥ ਮ: ੧ (੧੦) ਮਾਝ (੧੪੨)

ਯਕ ਫਾ: (ਇਕ) ਦੇਖੋ 'ਅਰਜ਼'

ਯਕੀਨ ਅ: (ਭਰੋਸਾ) ਦੇਖੋ 'ਕਿਰਦਾਰ

'ਯਾਰ ਫ਼ਾ : (ਮਿੱਤ੍ਰ) ਯਾਰ ਮੀਤ ਸੁਣ ਸਾਜਨਹੁ, ॥ ਗਉੜੀ ਵਾ: ਮ: ੫ (੨੫੯)

ਰਾ ਫ਼ਾ: (ਨੂੰ, ਕੋ) ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਗਾਸ ਨ ਦਿਸੈ ਅੰਧੇ ਰਾ ॥

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫ (੮੯੨)

ਰੂ ਫ਼ਾ: (ਚਿਹਰਾ) ਦੇਖੋ 'ਜ਼ਰਦ'

ਰਈਅਤ ਅ: (ਪਰਜਾ, ਰਿਆਇਆ) ਰਈਅਤਿ ਬਮਨ ਨ ਦੇਹੀ ॥

॥ ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ (੭੯੩)

ਰਾਸਤ ਫ਼ਾ: (ਸਚ) ਦੇਖੋ 'ਬਗੋਈ'

ਰਸੀਦ ਫ਼ਾ: (ਪਹੁੰਚ) ਦਰ ਦਰਵੇਸ ਰਸੀਦ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ ਅ: (੫੨)

ਰਸੂਲ ਅ: (ਭੇਜਿਆ ਹੋ: ਗੁਰੂ) ਜਾ ਚਿਤਿ ਨ ਹੋਇ ਰਸੂਲ ॥

॥ ਮ: ੫ (੮) ਗਉ : (੩੨੦)

ਰਾਹ ਫ਼ਾ: (ਪੰਥ) ਨਾਨਕ ਆਖੈ ਰਾਹ ਪੈ ਚਲਣਾ,

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੪)

ਰੂਹ ਅ:(ਜੀਵ ਆਤਮਾ) ਗਹਿਲਾ ਰੂਹ ਨ ਜਾਨਈ ,

॥ ੨੬ ਸ: ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ : (੧੩੭੯)

ਰਹਮ ਅ: (ਦਇਆ) ਰਹਮ ਤੇਰੀ ਸੁਖ ਪਾਇਆ,

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫ (੭੨੩)

ਰਹੀਮ ਅ: (ਦਿਆਲੂ) ਦੇਖੋ 'ਕਰੀਮਾ'

ਰਹਮਾਨ ਅ: (ਦਿਆਲੂ) ਨਾਨਕ ਨਾਉ ਭਇਆ ਰਹਮਾਣ,

॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧

ਰਹਿਰਾਸ ਫ਼ਾ: (ਸਾਚਾ ਰਾਹ) ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਹਮਰੀ ਰਹਰਾਸਿ ॥

॥ ਗੂਜਰੀ ਮ: ੪ (੧੦)

ਰੰਗ ਫ਼ਾ: (ਖ਼ੁਸੀ) ਦੇਖੋ 'ਹ.ਕੀਨਾ

ਰੰਗ ਫਾ: (ਮਿਲਖ) ਰਾਜਿ ਰੰਗੁ, ਮਾਲਿ ਰੰਗੁ,॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੦) ਮਾਝ (੧੪੨)
" ਫ਼ਾ: (ਵੱਨ) ਦੇਖੋ 'ਕਤੀਫਿਆ'
" (ਪ੍ਰੇਮ) ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਾਤਾ ਰਾਮ ਰੰਗਿ ਚਰਣੇ ॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੫ (੧੧੫੦)
ਰੰਜ਼ਾਣ ਫ਼ਾ: (ਦੁਖ ਦੇਣਾ) ਅਨਾਥ ਰੰਞਾਣ ਉਦਰ ਲੇ ਪੋਖਹਿ,

॥ ਸਾਰੰਗ ਮ: ੫ (੧੨੨੪)

ਰੋਜ਼ ਫ਼ਾ: (ਦਿਨ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਬ'
ਰੋਜ਼ਾ ਫ਼ਾ: (ਵਰਤ) ਦੇਖੋ 'ਸੁੰਨਤ'
ਰੋਜ਼ੀ ਅ: (ਰਿਜ਼ਕ) ਤਿਨਾ ਭਿ ਰੋਜੀ ਦੇਇ ॥

॥ ਸ: ਮ: ੨ (੧੮) ਰਾਮ : (੯੫੫)

ਰਜਾਇ ਅ: (ਭਾਣਾ) ਰਬ ਕੀ ਰਜਾਇ ਮੰਨੇ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ,

॥ ਸ: ਮ: ੧ (੪) ਮਾਝ (੧੪੧)

ਰਜ਼ਾਈ ਅ: (ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਰਜੀ) ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ,

॥ ੧ ॥ ਜਪੁ (੧ ਅੰਕ)

ਰਿਜ਼ਕ ਅ: (ਰੋਜ਼ੀ) ਦੇਖੋ 'ਆਂ'
ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਫ਼ਾ: (ਉਪਜੀਵਕਾ) ਖਾਟਣ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੋਜਗਾਰ ॥

ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫ (੬੭੬)

ਰਾਦੇ ਅ: (ਰੱਦ ਕੀਤੇ) ਸੰਤਨ ਦੋਊ ਰਾਦੇ' ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਕਬੀਰ : (੯੬੯)
ਰੇਨਾਇਆ (ਖ਼ੁਦ ਅਰਾਈ, ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ) ਪਾਪੀ ਬਾਧਾ ਰੇਨਾਇਆ ॥
॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੪੦੨)
ਰਫ਼ਤੀ ਫਾ : (ਤੂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇਖੋ 'ਆਮਦ'
ਰਬ ਅ: (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇਖੋ 'ਰਜ਼ਾਇ'
ਰੇਬੈਸਾ ਅ: (ਸਿੱਟਾ ਗੁਛਾ) ਦੇਖੋ 'ਸੂਲਾ'
ਰਬਾਨੀ ਅ: (ਰਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ) ਦੇਖੋ 'ਜੰਜੀਰ'
ਰਬਾਬ ਅ: (ਇਕ ਸਾਜ਼) ਕਬ ਕੋ ਬਜਾਵੈ ਰਬਾਬੁ ॥ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੪ (੩੬੮)

ਰੈਬਾਰੀ ਫ਼ਾ: (ਸਾਂਡਨੀ ਸਵਾਰ, ਅਗਵਾਨੀ) ਮੇਲੇ ਕਰਿ ਰੈਬਾਰੀ ਜੀਉ ॥
॥ ਗਉੜੀ ਮ; ੪ (੧੭੪)

ਰਮਜ਼ਾਨ ਅ:(ਨੇਕੀ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ) ਕਾਜੀ ਮਹ ਰਮਜਾਨਾ ॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ॥
।। ਕਬੀਰ(੧੩੪੯)

ਰਮਦਾਨ ਅ: ॥ ਵਰਤ, 'ਨਾ ਰਹਉ, ਨ ਮਹ ਰਮਦਾਨਾ ॥
॥ ਭੈਰਉ ਮ: ੫ (੧੧੩੬)

ਰਵੀ ਫ਼ਾ: (ਤੂ ਜਾਂਦੈ) ਦੇਖੋ 'ਆਮਦ'
ਰਵਾਨੀ ਫ਼ਾ: (ਰਵਾਂ ਹੋਣਾ, ਬੇਧਿਆਨ ਬੋਲਣਾ) ਬੋਲਨਿ ਪਏ ਰਵਾਣੀ ॥
॥ ੨੪ ਅਨੰਦ (੯੨੦)

ਲਾ ਅ: (ਬੇ: ਬ਼ਗੈਰ ਨਾਹ) ਦੇਖੋ 'ਇਤਬਾਰ'
ਲਾਇਕ਼ ਅ: (ਯੋਗ) ਜਿ, ਤਖਤੈ ਲਾਇਕ ਹੋਈ ॥
॥ (੬) ਮ;ਜੂ (੧੦੮੮)

ਲਸ਼ਕਰ ਫ਼ਾ: (ਸੈਨਾ) ਦੇਖੋ 'ਤਖ਼ਤ'
ਲਸ਼ਕਰੀਆਂ ਫ਼ਾ: (ਸੈਨਕਾਂ) ਲਸ਼ਕਰੀਆ ਘਰ ਸਮਲੇ ਆਏ ਵਜਹੁ ਲਖਾਇ ॥
॥ ੪੫ ॥ ਓਅੰਕਾਰ (੯੩੬)

ਲੇਫ ਅ: (ਰਜਾਈ) ਨ ਜਲ ਲੇਫ ਤਲਾਈਆ, ।। ਵਡਹੰਸ ਮ: ੧ (੫੮੧)
ਲਹਬਰ ਅ: (ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ) ਲਹਬਰ ਬੂਝੀ ਖਾਈਰੇ ॥
॥ ਆਸਾ ਮ: ੫ (੩੮੧)

ਲਗਾਮ ਫ਼ਾ: (ਘੋੜੇ ਦਾ ਕੰਡਿਆਲਾ) ਦੇਖੋ 'ਮੁਹਾਰ'
ਲ਼ਗਾਮ ਫ਼ਾ : " " "
ਲੰਗਰ ਫ਼ਾ: (ਸਦਾ ਵਰਤ) ਦੇਖੋ 'ਦਉਲਤਿ'
ਲੁੰਜ ਫ਼ਾ: (ਹਥਾਂ ਪੈਰਾ ਤੋਂ ਆਰੀ) ਜਮ ਪਕਰੇ ਕਾਲਿ ਸ ਲੁੰਞ ॥ ਬਸੰਤ ॥
॥ ਮ: ੪ (੧੧੭੯)

ਲਤੀਫ਼ ਅ: (ਸੂਖਮ, ਪਵਿਤ੍ਰ) ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੂ ਅਕਲ ਲਤੀਫ,
॥ ੬ ॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੭੮)

ਲਫ਼ਜ਼ ਫ਼ਾ: (ਅੱਖਰ) ਭਿਸਤ, ਪੀਰ ਲਫਜ ਕਮਾਇ ਅੰਦਾਜਾ ॥

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੮੪)

ਲਾਲ ਫ਼ਾ: (ਸੁਰਖ਼) ਲਾਲ ਰੰਗ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਾ,॥ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫ (੮੦੮)

ਲਾਲ ਫ਼ਾ: (ਮਾਣਕ) ਦੇਖੋ 'ਬ੍ਰੈ'

ਲਾਲਾ ਫ਼ਾ: (ਖਰੀਦਿਆ ਗੋਲਾ) ਮੁਲ ਖਰੀਦੀ ਲਾਲਾ ਗੋਲਾ,

॥ ਮਾਰੂ ਮ: ੧ (੯੯੧)

ਵੈ ਫ਼ਾ: (ਉਹ (ਪੜਨਾਵ, ਅਨੁ ਪੁ:) ਵੈ ਸੁਤ, ਵੈ ਵਿਤ, ਵੈ ਪੁਰਪਾਟਨ, ॥ਕੇਦਾਰਾ॥

॥ ਕਬੀਰ : (੧੧੨੪)

ਵਾਹ ਫ਼ਾ: (ਬਿਸਮਾਦ, ਖ਼ੂਬ, ਧੰਨ) ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਆਪਿ ਅਖਾਇਦਾ,

॥ ਸ: ਮ: ੩ (੧੪) ਗੂਜਰੀ (੫੧੪)

ਵਖ਼ਤ (ਵੇਲਾ) ਦੇਖੋ 'ਗੁਜ਼ਾਰਹ'

ਵਜਹ ਫ਼ਾ: (ਕਾਰਨ) ਦੇਖੋ 'ਗੈਰ ਵਜਹਿ'

ਵਜਹੁ ਅ: (ਵੇਤਨ) ਦੇਖੋ 'ਲਸਕਰੀਆ'

ਵਜ਼ੀਰ ਅ: (ਮੰਤ੍ਰੀ) ਆਪੇ ਸਾਹਿਬ, ਆਪਿ ਵਜੀਰ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਮ: ੩ (੧੫੯)

ਵਤਨ ਅ: (ਦੇਸ਼) ਦੇਖੋ 'ਖ਼ੂਬ'

ਵਿਦਾ ਅ: (ਤੋਰਨਾ,ਰਵਾਨਾ ਕਰਨਾ) ਆਪੇ ਵਿਦਾ ਕਰਾਵੈ ॥

॥ (੬) ਬਹਾਗੜਾ)੫੫੧)

ਵਫ਼ਾਇ ਅ: (ਪੂਣ ਨਿਬਾਹਣਾ) ਵਫਾਵੈ ਦੁਰਮਤੀਆ ॥

॥ ਤਿਲੰਗ ਮ; ੪ (੭੨੩)

ਵਲੀ ਅ: (ਮਾਲਕ ਸੁਆਮੀ) ਦੇਖੋ 'ਨਿਆਮਤ'

ਵਲਾਇਤ ਅ: (ਦੇਸ਼) ਛੋਡਿ ਵਲਾਇਤ ਦੇਸ਼ ਗਏ ॥ ॥ਆਸਾ ਮ: ੧ (੩੫੮)

ਵਲੀਨਿਆਮਤ ਅ: (ਦਾਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ) ਦੇਖੋ 'ਨਿਆਮਤ'

ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਰਥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ

ਉਧਾਰੰ (ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ) ਕੁਲ ਸਮੂਹ ਸਗਲ ਉਧਾਰੰ ॥

॥ ੨੦ ਸ਼: ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਉਧਰਣ (ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ) ਹਰਿ ਚਰਣ ਸਰਣ ਉਧਰਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ॥

॥ ੫੮ ॥ ਸ: ਯਹਸ ਮ:੫ (੧੩੫੯)

ਉਧਰਣੰ (ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ) ਬ੍ਰਹਮਣਹ ਸੰਗਿ ਉਧਰਣੰ, ਬ੍ਰਹਮ ਕਰਮ ਜਿ ਪੂਰਣਹ ॥

॥ ੬੫ ॥ (੧੩੬੦)

ਉਧਾਰਣਹ, (ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਗੁਰ ਨਾਨਕ, ਪਤਤ ਉਧਾਰਣਹ ॥

॥ (੧੯) ਜੈਤਸਰੀ (੭੧੦)

ਉਧਰੰਤ (ਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਦੁਰਲਭ ਦੇਹ ਉਧਰੰਤ ਸਾਧ ਸਰਣ ਨਾਨਕ ॥

॥ ਸ:੪ ॥ (੧੩੫੪)

ਉਪਤਿਸ਼ਟਤੇ (ਨੇੜੇ ਖੜੇ ਹਨ) ਨਿੰਦਕ ਆਵਧ ਹੋਇ ਉਪਤਿਸਟਤੇ ॥

॥ ੨੭ ॥ ਸ: ਮਹਲਾ ੫ (੧੩੫੬)

ਉਪਦੇਸ਼ (ਸਿਖਿਆ) ਉਪਦੇਸੰ ਸਮਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰਹ,

॥ ੪੦ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੭)

ਉਰਧ, ਉਪਰ ਵਲ) ਉਰਧ ਧਿਆਨ ਲਿਵ ਲਾਗਾ ॥

॥ ਸਿਰੀ : ਬੇਣੀ ਜੀ (੯੩)

ਉਰਧਾਰੰ (ਰਿਦੇ ਬਸਾਉਣਾ) ਏਕੰਕਾਰ ਨਾਮ ਉਰਧਾਰੰ ॥

੨੦ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਆਸ਼ਾ (ਇੱਛਾ) ਅਤ੍ਰਿਤ ਆਸ਼ਾ, ਆਥਿਤ੍ਰ ਭਵਨੰ ॥ ੩ ॥ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੪)

ਅਸਥੰਭੰ (ਆਸਰਾ ਹੈ, ਸਹਾਰਾ) ਅਸਥੰਭੰ ਸਬਦ ਸਾਧ ਸ੍ਵਜਨਹ

॥ ੧੭ ॥ ਸ: ਸਹਸ (੧੩੫੧)

ਅਸਥੰਭਨਹ (ਥੰਮ, ਸਹਾਰਾ) ਬਾਇ ਰੂਪ ਅਸਥੰਭਨਹ ॥

॥ ੪ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੪)

ਅਸਾਧ (ਲਾਇਲਾਜ) ਪਾਵਕ ਤੋਅ ਅਸਾਧ ਘੋਰੰ,

॥ ੫੮ ॥ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੯)

ਅਹੰਬੰਧੰ, (ਅਹੰਕਾਰ ਦਾ ਬੰਧਨ) ਅਨਿਤ ਹੇਤੰ ਅਹੰਬੰਧੰ,

॥ ੧੬ ॥ ਸ਼: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੫)

ਅਹੰਬੁਧ, (ਅਹੰਕਾਰੀ ਬੁਧੀ) ਨਾਨਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਨ ਬੋਹ ਤੇ ॥

॥ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੦)

ਅਕਾਸ਼ੰ (ਅਸਮਾਨ) ਜੇਨ ਕਲਾ ਧਾਰਿਓ ਅਕਾਸ਼ੰ,

॥ ੫੩ ਸ: ਸਹ : (੧੩੫੯)

ਅਕਾਸ਼ਹ, ਪਰਮਾਣੋ ਪਰਜੰਤ ਆਕਾਸਹ,

॥ ੨ ॥ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੦)

ਅਘਖੰਡਨਹ (ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ) ਗੁਣ ਰਮੰਤ ਅਘਖੰਡਣਹ ॥

॥ ੧ ॥ ਸ: ੫ (੧੩੫੫)

ਅਘਨਾਸ਼ਨ (") ਨਾਨਕ ਅਘਨਾਸ਼ਨ ਜਗਦੀਸੁਰਹ ॥

॥ (੧) ਜੈਤ : (੭੦੫)

ਅੰਧਹ (ਅੰਨ੍ਹਾ) ਰਚੰਤ ਮੂੜ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧਹ,

॥ (੮) ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫ (੭੦੭)

ਅਧਿਕ (ਬਹੁਤਾ) ਅਬ ਚਿਤੁ ਅਧਿਕ ਪਸਾਰਿਆ

॥ ਸਿਰੀ : ਬੇਣੀ ਜੀ(੯੩)

ਅੰਧਕਹ (ਅੰਨ੍ਹ ਨੂੰ) ਤਮ ਪਰਗਾਸ ਅੰਧਕਹ

॥ ੫੫ ॥ ਸ: ਸਹਸ ੫ (੧੩੫੯)

ਅੰਧਕਾਰ (ਅਤਿ ਹਨੇਰ) ਅੰਧਕਾਰ ਸਿਮਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸੰ,

॥ ੧੯).ਸ: ਸਹਸ :੫) (੧੩੫੫)

ਅਧਮੰ (ਨੀਚ) ਤਵਸੰਗੇ ਅਧਮੰ ਨਰਹ ॥

॥ ੪੭ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੮)

ਅਧਰੰ (ਨਿਆਸਰਾ) ਅਧਰੰ, ਧਰੰ ਧਾਰਣਹ,

॥ ੨੧ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੫)

ਅਧਰਮੰ (ਧਰਮ ਹੀਣ) ਏਲੰਪਟ ਨਾਚ ਅਧਰਮੰ ॥

॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬੇਣੀ ਜੀ (੧੩੫੧)

ਅਨਰਾਧਾ, (ਕੋਕੜੂ ਗਵਾਰ) ਜਨ ਬਿਚਰੈ ਅਨਰਾਧਾ

॥ ਸਿਰੀ ॥ ਬੇਣੀ ਜੀ (੧੩੫੧)

ਅਪਰਾਧੰ (ਗੁਨਾਹਾਂ) ਅਪਰਾਧੰ ਕਿਲ ਬਿਖ ਮਲੰ ॥

॥ ੪੨ ਸ: ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੭)

ਅਭਾਖੰ, (ਚੁਪ ਕੀਤਾ) ਰੇਲੰਪਟ ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਭਾਖੰ ॥

॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬੇਣੀ : (੧੩੫੧)

ਅਭਿਮਾਨੰ (ਗੌਰਵ) ਅਭਿਮਾਨੰ ਤ ਹੀਨੰ,

॥ ੧੨ ॥ ਸ: ਸਹਸ : ਮ: ੫ (੧੩੫੫)

ਅਮੋਘ, (ਅਵਸ਼ ਫਲ ਦਾਤਾ) ਦ੍ਰਿਸਟ ਤੁਯੰ ਅਮੋਘ ਦਰਸਨੰ ॥

॥ ੮ ਸ: ਮ: ੫ (੧੩੫੪)

ਆਰਾਧ (ਸਿਮਰ) ਆਰਾਧ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ॥

॥ ੪੯ ਸ: ਸਹਸ ੫ (੧੩੫੮)

ਆਵਧ (ਸ਼ਸ਼ਤਰ) ਦੇਖੋ 'ਉਪਤਿਸਟਤੇ'

ਆਵਧਹ (ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਹਤ) ਆਵਧਹ, ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਰਮਣੰ

॥ ੨੯ ਸ: ਮ: ੫ (੧੩੫੬)

ਆਰਾਧਨਹ (ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ) ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਆਰਾਧਨਹ ॥

॥ (੧੩) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੮)

ਇਸ਼ਟ (ਪਿਆਰਾ, ਪੂਜ ਦੇਵ) ਇਸਟ ਮਿਤ੍ਰੇਖੁ ਬਾਧਵਹ ॥

॥ ੪ ॥ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੦)

ਇਸ਼ਟੰ (ਅਤਿ ਪਿਆਰਾ) ਨ,ਚ ਮਿਤ੍ਰੰ ਨ,ਚ ਇਸਟੰ, ਨ,ਚੰਬਾਧਵ,

॥ ੪੮ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੨੩੮)

ਇਸ਼ਨਾਨ (ਨਹਾਉਣਾ) ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਇਸਨਾਨੁ ਸਰੀਰੰ

॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬੇਣੀ ਜੀ (੧੩੫੧)

ਇਸ਼ਨਾਨੰ (ਸਰੀਰ ਧੋਣਾ) ਕੋਟਿ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨੰ ,
|| ਸ਼: (੫) ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫ (੭੦੬)

ਈਧਣ (ਬਾਲਣ) ਈਧਣ ਕੀਤੋ ਮੂ ਘਣਾ,
|| ਸ: ੫ ਜੇਤਸਰੀ ਮ: ੫ (੭੦੬)

ਸ਼ਸਤ੍ਰ (ਹਥਿਆਰ) ਸਸਤ੍ਰਿ ਤੀਖਣਿ ਕਾਟਿ ਡਾਰਿਓ,
|| ਮਾਰੂ ਮ: ੫ (੧੦੧੭)

ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ (ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ) ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬੀਚਾਰੰ ||
|| ੨੦ || ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਸ਼ਕਤਿ (ਇਸਤਰੀ) ਤਉ ਆਨਿ ਸਕਤਿ ਗਲ ਬਾਧਿਆ ||
|| ਸਿਰੀ ਬੇਣੀ (੯੩)

ਸੁਗੰਧਾ (ਸੁਗੰਧੀ ਦਾਰ) ਕਰਪੂਰ ਪੁਹਪ ਸੁਗੰਧਾ, ਪਰਸ ਮਾਨੁਖ੍ ਦੇਹੰ ਮਲੀਣੰ ||
|| (੧) ਗਾਥਾ (੧੩੬੦)

ਸ਼ੀਗਾਰ (ਸਜਾਵਟ) ਸੋਲਹ ਕੀਏ ਸੀਗਾਰ,
|| ੩ || ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਸੂਝੈ (ਜਾਨਣਾ) ਲੋਚਨ ਕਛੂ ਨ ਸੂਝੈ || || ਸਿਰੀ : ਬੇਣੀ ਜੀ (੯੩)

ਸ਼ੀਤ (ਠੰਢਾ) ਨਹ ਸੀਤਲੰ ਸੀਤ ਰੁਤੇਣ,
|| ੩੯ || ਸ: ਸਹਸ : ਮ: ੫ (੧੩੫੭)

ਸ਼ੀਤਲੰ (ਠੰਢ ਦਿੰਦੀ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ੀਤ'

ਸ਼ਤ੍ਰ (ਦੁਸ਼ਮਨ, ਵੈਰੀ) ਬਿਚਰਤੇ ਨਿਰਭਯੰ ਸਤ੍ਰ ਸੈਨਾ,
|| ੨੯ || ਸ: ਸਹਸ ੫ (੧੩੫੬)

ਸ਼ਤ੍ਰੰ (ਵੈਰੀਆ) ਮਿਤ੍ਰੰ ਤਜੰਤਿ ਸ਼ਤ੍ਰੰ ਦ੍ਰਿੜੰਤਿ, || ੪੯ || ਸ: (੧੩੫੮)

ਸ਼ਤ੍ਰਹ (ਵੈਰੀ ਨੂੰ) ਦੇਖੋ 'ਉਪਦੇਸ਼'

ਸ਼ਤ੍ਰੇਣ (ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ) ਹਤੰ ਪੰਚ ਸਤ੍ਰੇਣ, || ੬ || ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੦)

ਸ਼ੂਦਰ (ਨੀਚ ਜਾਤੀ) ਸੂਦ੍ਰ ਸਬਦੰ, ਪਰਾ ਕ੍ਰਿਤਹ ॥

॥ ੩ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੧ (੧੩੫੩)

ਸਾਧ (ਸਾਧਨਾ ਕਰਨਾਂ ਵਾ:) ਬਸੰਤ ਸਾਧ ਰਸਨਾ

॥ ੮ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੪)

ਸਾਧੂ (ਸਾਧ ਨੂੰ) ਸਾਧੂ ਸਤਮ ਜਾਣੋਂ,

॥ ੨੩ ॥ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੭੧)

ਸਿਧ (ਪੂਰਣ ਹੋਣਾ) ਸਕਲ ਸਿਧਿ ਪਦੰ,

॥ ਗੁਰਜੀ ਜੈ ਦੇਵ ਜੀ (੫੩੬)

ਸ਼ੁਧ (ਸਾਫ, ਪਵਿਤ੍ਰ) ਅਵਰਤ ਏਥਹ, ਸੁਧ ਅਛਰਣਹ ॥

॥ ੬੨ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੯)

ਸੰਧਿਆ (ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਿਲਨ ਵੇਲਾ) ਪੜ ਪੁਸਤਕ ਸੰਧਿਆ ਬਾਦੰ ॥

॥ ੧ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੧ (੧੩੪੩)

ਸੰਧਿਆਨੀ (ਸਿੰਨੀ ਹੋਈ) ਰਿਦੈ ਛੁਰੀ ਸੰਧਿਆਨੀ ॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬੇਣੀ ਜੀ

॥ (੧੩੫੧)

ਸਾਧ ਸੰਗਮਹ (ਸਾਧ ਮਿਲਾਪ) ਨਾਨਕ, ਆਨੰਦ ਰੂਪ, ਸਾਧ ਸੰਗਮਹ ॥

॥ ਸ: ੭ ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੭)

ਸਿਧੰ (ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਚਰਣਾਰ ਬਿੰਦ ਮਨ ਬਿਧੰ ਸਿਧੰ ਸਰਬ ਕੁਸ਼ਲਣਹ

॥ ੧੮ ॥ ਗਾਥਾ ਮ:੫ (੧੩੬੧)

ਸਿਧ੍ਰਤੇ (ਸਫਲਤਾ) ਅਨਿਕ ਸਾਧਨੰ ਨ ਸਿਧ੍ਰਤੇ ਨਾਨਕ,

॥ ੧੭ ॥ ਸੰ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੫)

ਸਾਧਨੰ (ਜਤਨ) ਦੇਖੋ ' ਸਿਧ੍ਰਤੇ'

ਸ਼ੋਧਨ (ਸੁੱਚਮ ਆਦ, ਸੋਚਾਦਿ) ਅਨਿਕ ਸੋਧਨ ਪਵਿਤ੍ਰਤਹ ॥

॥ ਸ: ੫ ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੬)

ਸਨਬੰਧੀ, (ਸਾਕ ਸੈਣ) ਸਨਬੰਧੀ, ਸ੍ਵਾਨ ਸਿਆਲ ਖਰਹ ॥

॥ ੫੮ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੯)

ਸਨਬੰਧਨਹ (ਅੰਗ ਸਾਕ) ਪ੍ਰਵਿਰਤਿ ਮਾਇਆ ਸਨਬੰਧਨਹ ॥

॥ ੧੫ ॥ (੧੩੫੫)

ਸ਼ਬਦ (ਨਾਮ) ਸ੍ਵਣੰ ਸੁਨੰਤ ਸਬਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਹ ॥

॥ ਸ: ੧੪ ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੯)

ਸ਼ਬਦੰ (ਧਰਮ) ਜੋਗ ਸਬਦੰ, ਗਿਆਨ ਸਬਦੰ,

॥ ਸ਼ ੩ ਸਹਸ ਮ: ੧ (੧੩੫੩)

ਸ਼ੋਭਾ (ਸੁੰਦਰਤਾਦਿ, ਵਡਾਈ) ਸੋਭਾ ਹੀਣ ਨਹ ਭਵੰਤਿ,

॥ ੨੮ਵਾ: ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਸ਼ੁਭੰਤ (ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ) ਸੁਭੰਤ ਤੁਯੰ ਅਚੁਤ, ਗੁਨਗ੍ਯ ਪੂਰਨੰ, ਬਹੁਲੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ॥

॥ ਮ: ੫ (੧੩੫੪)

ਸ਼ੋਭੰਤ (ਸਜੇ ਹੋਏ) ਬਚਿਤ੍ਰ ਮੰਦਿਰ, ਸੋਭੰਤਿ ਬਸਤ੍ਰਾ,

॥ ੧੧ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੫)

ਸਮਝਣੰ (ਜਾਨਣਾ) ਸਮਝਣੰ ਬਿਰਲਾ ਜਨਹ ॥

॥ ੧੦ ॥ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੦)

ਸਿਮਰਣੰ (ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ) ਸਿਮਰਣੰ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮੰ,

॥ (੨੧) ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਸ਼੍ਰੀ (ਵਡਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ) ਕਾਠਹੁ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਨ ਸਤਿਗੁਰਿ ਕੀਅਉ,

॥ ੧੬ ਸਵਯੇ ਮ: ਚੌਥੇ ਕੇ (੧੩੯੯)

ਸ਼ੂਰਾ (ਯੋਧਾ, ਵੀਰ) ਸੇਵੰਤ ਸੂਰਾ ਚਤੁਰ ਦਿਸਹ ॥

॥ ੭ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੪)

ਸ਼ਰਣ (ਓਟ ਪਨਾਹ) ਦੇਖੋ 'ਭਗਵਾਨਹ'

ਸ਼ਰਣੰ (ਓਟ, ਪਨਾਹ) ਜਥ ਕਥ ਰਮਣੰ, ਸਰਣੰ ਸਰਬਤ੍ਰ ਜੀਅਣਹ ॥

॥ ੧੭ ॥ ਗਾਥਾ (੧੩੬੧)

ਸ਼੍ਰਾਧ (ਸ਼੍ਰਧਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਆ) ਮੂਏ, ਸ੍ਰਾਧ ਕਰਾਹੀ ॥

॥ ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ : (੩੩੨)

ਸ਼੍ਰੀਧਰ (ਲਛਮੀ ਪਤਿ,ਭਗਵਾਨ) ਏਕ ਸ੍ਰੀ ਧਰੁ ਨਾਥੁ,

॥ (੧੫) ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫ (੧੩੬੩)

ਸਰਬ ਸ਼ੀਲ (ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਮਨਾਊ) ਸਰਬ ਸੀਲ, ਮਮ ਸੀਲੰ,

॥ ੩੮ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ ੫ (੧੩੫੭) ਭਲ ਮਨਸਉ ਸ਼ਾਤ ਸੁਭਾ

ਸਰਬ ਕੁਸ਼ਲਨਹ (ਸਭੇ ਕਸਲਨਹ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ) ਸਿਧੰ ਸਰਬ ਕੁਸ਼ਲਨਹ ॥

॥ ੧੮ ਗਾਥਾ ਮ: ੫(੧੩੬੧)

ਸ਼ਰੀਰੰ (ਦੇਹ) ਦੇਖੋ 'ਇਸ਼ਨਾਨ)

ਸ਼ਰੀਰ (ਦੇਹਿ) ਸਰੀਰ ਸੂਸਥ ਖੀਣ ਸਮਏ, ਸਿਮਰੰਤ ਨਾਨਕ ਦਾਮੋਦਰ ਮਾਧਵਹ

॥ ੫੦ ॥ ਸ: ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੮)

ਸ਼੍ਰਵਣੰ (ਕੰਨੀ, ਕੰਨਾ ਨਾਲ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਬਦ'

ਸਰਵਭੂਤ (ਸਾਰੇ ਜੀਵ) ਸਰਵ ਭੂਤ ਦਯਾਲ ਅਚੁਤ, ਦੀਨ ਬਾਂਧਵ ਦਾਮੋਦਰਹ ॥

॥ ਸ: ੨੧ ਸਹਸ : ਮ: ੫ (੧੩੫੬)

ਸ਼ਿਲ (ਪੱਥਰ) ਸਿਲ ਪੂਜਸਿ ਚਕ੍ਰ ਗਨੇਸੰ ॥

॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬੇਣੀ ਜੀ (੧੩੫੧)

ਸ਼ੀਲ (ਮਿਠਾ ਸੁਭਾਓ) ਦੇਖੋ 'ਸਰਬਸ਼ੀਲ'

ਸ਼ਲੋਕ (ਬਾਣੀ) ਜੀਹ ਭਣਿਜੋ ਉਤਮ ਸਲੋਕ, ਉਧਰਣੰ ਨੈਨ ਨੰਦਨੀ ॥

॥ ੩੨ ਸ: (੧੩੫੬)

ਕੇਸ਼ (ਬਾਲ) ਪੁੰਡਰ ਕੇਸ ਕੁਸਮ ਤੇ ਧਉਲੇ , ॥ ਸਿਰੀ ਬੇਣੀ (੯੩)

ਕਸ਼ਟ (ਦੁਖ) ਤੇ ਦਿਨ ਸੰਮਲੁ ਕਸਟ ਮਹਾ ਦੁਖ, ॥ ਸਿਰੀ : ਬੇਣੀ ਜੀ (੯੩)

ਕਾਸ਼ਟ (ਲਕੜੀ) ਜੈਸੇ ਪਾਵਕ ਕਾਸਟ ਭਸਮੰ ਕਰੋਤਿ, ॥

॥ ੧੮ ॥ ਸ: ਸਹਸ ੫ (੧੩੫੫)

ਕਸੁੰਭ (ਕੁਸੰਭਾ) ਸੁਖੇਣ ਬੈਣ ਰਤਨੰ, ਰਚਨੰ ਕਸੰਭ ਰੰਗਣ : ॥

॥ ੨੪ ॥ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਕੁਸ਼ਲ (ਸੁਖ) ਬਿਗਸੀਪ੍ਰਿਬੁਧਾ, ਕੁਸਲ ਥਾਨੰ ॥

॥ ੧੩ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੫)

ਕੇਸ਼ਵਹ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਬਲਹੀਣ ਬਲ ਕੇਸਵਹ ॥

॥ ੨੧ ॥ (੧੩੫੬)

ਕੁਟਬਾਂਢਲਾ(ਕੁੱਟਣ ਵੱਢਣਾ)ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਕੁਟਬਾਂਢਲਾ , ਢੋਰ ਢੋਵੰਤਾ, ॥ਮਲਾਰ॥
॥ ਰਵਿਦਾਸ (੧੨੯੧)

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਪ੍ਰਭੂ ਕਾਹਨ ਰਾਮ ਨਾਮ) ਦੇਖੋ 'ਅਭਾਖੰ'

ਕ੍ਰਿਸਨੰ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਏਕ ਕ੍ਰਿਸਨੰ, ਸਰਬ ਦੇਵਾ,ਦੇਵ ਦੇਵਾਤ ਆਤਮਹ ॥

॥ ਮ: ੧ (੧੩੫੩)

ਕਰਣਾਮਯਹ (ਦਇਆ ਸ੍ਰੂਪ) ਸਰਣ ਨਾਨਕ ਕਰੁਣਾਮਯਹ ॥

॥ ੬੧ ॥ ਸ: ਮ: ੫ (੧੩੫੯)

ਕ੍ਰੋਧੰ (ਗੁੱਸਾ) ਹੇ ਕਲਮੂਲ, ਕ੍ਰੋਧੰ, ਕਦੰ ਚ ਕਰੁਣਾ ਨ ਉਪਰਜਤੇ

॥ ੪੭ ॥ (੧੩੫੮)

ਕਲੇਸ਼ਹ (ਦੁਖ, ਚਿੰਤਾ) ਖੰਡਣੰ ਕਲ ਕਲੇਸਹ,

॥ (੩) ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫(੭੦੬)

ਖੰਡਣੰ (ਨਾਸ਼ ਕਰਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਕਲੇਸ਼ਹ'

ਖ਼ਰਹ (ਗਧੇ) ਸਨਬੰਧੀ, ਸੁਆਨ ਸਿਆਲ ਖਰਹ ॥

॥ ੫੮ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ ((੧੩੫੯)

ਖੰਡਣਹ (ਧਰਤੀ ਦੇ ਖੰਡ) ਦੀਪ ਲੋਅ ਸਿ ਖੰਡਣਹ ॥

॥ ੨ ॥ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੦)

ਗਨੇਸ਼ੰ (ਸ਼ਿਵ ਪੁਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਿਲ'

ਗੰਧਰਬ (ਗਵੱਈਯੇ) ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਗੰਧਰਬ ਨਗਰੰ,

॥ ੩੦ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੬)

ਗੰਭੀਰੰ (ਅਥਾਹ) ਗੰਭੀਰੰ ਊਚੈ ਸਰਬਗਿ ਅਪਾਰਾ ॥

॥ ੫ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੪)

ਗਰਿਸ੍ਟ (ਬਹੁਤਾ ਭਾਰੀ) ਗੁਸਾਈ ਗਰਿਸ੍ਟ ਰੂਪੇਣ, ਸਿਮਰਣੰ ਸਰਬਤ੍ਰ ਜੀਵਣਹ ॥

॥ ੫੪ ॥ ਮ: ੫ (੧੩੫੯)

ਗਰਧਭਹਿ (ਗਧਾ) ਕੂਕਰਹ ਸੂਕਰਹ ਗਰਧਭਹਿ ਕਾਕਹ ਸ੍ਰਪਨਹ ਤੁਲ, ਖਲਹ
॥ ੩੩ ॥ ਸਹਸ : (੧੩੫੭)

ਗਰਭ (ਉਦਰ) ਰੇਨਰ ਗਰਭ ਕੁੰਡਲ ਜਬ ਆਛਤ,

॥ (ਸਿਰੀ ਬੇਣੀ) ੯੩)

ਘਟਿ ਘਟਿ (ਹਰ ਹਿਰਦੇ, ਸਰੀਰ ਵਿਚ) ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਸੰਤ ਬਾਸੁਦੇਵਹ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ
ਪਰਮੇਸੁਰਹ ॥ ੨੧ ॥ ਸਹਸ : (੧੩੬੩)

ਘਟੰਤ (ਘਟ ਦੇ, ਨਾਸ ਹੁੰਦੇ) ਘਟੰਤ ਰੂਪੰ, ਘਟੰਤ ਦੀਪੰ, ਘਟੰਤ ਰਵ ਸਸੀਅਰ
ਨਖ੍ਹਤ੍ਰ ਗਗਨੰ ॥ (੧੩੫੪)

ਘੋਰੰ (ਭਿਆਨਕ) ਦੇਖੋ 'ਅਸਾਧ'

ਘੋਰ (ਭਿਆਨਕ) ਘੋਰ ਦੁਖੰ ਅਨਿਕ ਹਤੰ, ॥ ੧੮ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੫)

ਚੱਕ੍ਰਧਰ (ਭਗਵਾਨ) ਭਜੁ ਚਕ੍ਰਧਰ ਸਰਣੰ ॥

॥ ਗੂਜਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜੈ ਦੇਵ ਜੀ (੫੨੬)

ਚਰਮਣਹ (ਢਾਲ) ਓਟ ਗੁਰ ਸਬਦ, ਕਰ ਚਰਮਣਹ ॥

॥ ੨੯ ॥ ਸ: ਸਹਸ ੫ (੧੩੫੬)

ਛਿਜੰਤਿ (ਨਾਸ ਕਰਦੇ) ਨਹ ਛਿਜੰਤਿ ਤਰੰਗ ਤੋਯਣਹ ॥

॥ ੫੩ ॥ ਸ: ਸਹਸ ੫ (੧੩੫੯)

ਛਿਦ੍ਰੰ (ਅਵਗੁਣ) ਛਲੰ ਛਿਦ੍ਰੰ ਕੋਟਿ ਬਿਘਨੰ,

॥ ੪੨ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੭)

ਛੇਪ (ਕਲੇਸ਼ ਆਦਿ) ਨਾਨਕ, ਲੇਪ ਛੇਪ ਨ ਲਿਪ੍ਤੇ ॥

॥ ੩੬ ॥ ਸ: (੧੩੫੭)

ਛਲੰ (ਧੋਖਾ) ਦੇਖੋ ਛਿਦ੍ਰੰ)

ਛੇਦੰਤ (ਨਾਸ ਕਰਨਾ) ਨਹ ਛੇਦੰਤ ਜਠਰ ਰੋਗਨਹ ॥

॥ ੫੩ ॥ ਸ: ਸਹਸ (੧੩੫੯)

ਜਗਦੀਸ਼ (ਜਗਤ ਸੁਆਮੀ)

ਜਗਦੀ ਸ੍ਵਰਹ (ਭਗਵਾਨ) ਧਨ ਚਰਨ ਰਖ੍ਯਾ ਜਗਦੀਸ੍ਵਰਹ

॥ ੫੨ਵਾਂ ਸ: (੧੩੫੮)

ਜਗਦੀਸੁਰਹ (") ਦੇਖੋ 'ਅਘ'

ਜਰਾਧਿ (ਬੋਢੇਪਾ ਆਦਿ) ਜਨਮ ਜਰਾਧਿ ਮਰਣ ਭਇਅੰ ॥

॥ ਗੂਜਰੀ ਜੈਦੇਵ ॥ (੫੨੬)

ਝੂਠ (ਅਸੱਤ, ਕੂੜ) ਮੁਖਿ ਝੂਠ ਬਿਭੂਖਣ ਸਾਰੰ ॥

॥ ੧ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੧ (੧੩੫੩)

ਝੜੀਅੰ (ਡਿਗਪੈਣ) ਪਤ੍ਰ ਭੁਰਿਜੇਣ ਝੜੀਅੰ,

॥ ੮ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੦)

ਢੋਢ (ਮੁਰਦਾਰ ਖੋਰ) ਜਾ ਕੇ ਕੁਟੰਬ ਕੇ ਢੇਢ, ਸਭ ਢੋਰ ਢੋਵੰਤ ਫਿਰਹਿ, ॥ ਮਲਾਰ ॥

॥ ਰਵਿਦਾਸ (੧੨੯੩)

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ (ਤ੍ਰੇਹ) ਦੇਖੋ 'ਗੰਧਰਬ'

ਤੁਯੰ (ਤੇਰੀ) ਦੇਖੋ 'ਅਮੋਘ'

ਤੋਯੰ (ਪਾਣੀ) ਕਾਚ ਕੋਟੰ ਰਚੰਤਿ ਤੋਯੰ, ॥ ੪ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੪)

ਦਿਸ਼ਹਿ (ਤਰਫ, ਓਰ ਸਮਤ) ਦੋਖੋ 'ਸੁਰਾ'

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ (ਨਿਗਾਹ) ਕ੍ਰੂਰ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਰਤਾ ਨਿਸ ਬਾਦੰ

॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ, ਬੇਣੀ (੧੩੫੧)

ਦੂਖ ਭੰਜਨ (ਦੁਖ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ) ਦੀਨ ਦੂਖ ਭੰਜਨ ਦਯਾਲ ਪ੍ਰਭੁ........ ॥

॥ ੪੭ ॥ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੮)

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ (ਨਿਗਹਾ) ਦੇਖੋ 'ਅਮੋਘ'

ਦੂਸ਼ਟਾ (ਦੁਸ਼ਮਨ) ਦੂਸ਼ਟਾ, ਸਖਾ ਸੂਜਨਹ

॥ ੩੭ ॥ ਸ: ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੭)

ਦ੍ਰਿਸ੍ਰੰ (ਦੇਖਿਆ) ਜਤ ਕਤਹ ਤਤਹ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰੰ

॥ ੩੬ਵਾਂ : ਸਹਸ ਮ: ੫ (੧੩੫੭)

ਦ੍ਰਿਸਟੇਣ (ਦਿਸਦਾ ਨਜਰ ਆਉਦਾ) ਜਾਣੋ ਸਤਿ, ਹੋਵੰਤੋ ਮਰਣੋ, ਦ੍ਰਿਸਟੇਣ ਮਿਥਿਆ ॥

॥ ੩ ॥ ਗਾਥਾ ਮ: (੧੩੬੦)

ਦ੍ਰਿਸਟੰਤ (ਦਿਸਦਾ) ਦ੍ਰਿਸਟੰਤ ਏਕੋ, ਸੁਣੀਅੰਤ ਏਕੋ,

॥ (੨੦) ਜੈਤਸਰੀ (੭੧੦)

ਦੁਰੰਗਧਾ (ਬਦਬੂ) ਮਜਾ ਰੁੰਧਰ ਦੁਰੰਗਧਾ,

॥ ੧ ॥ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੦)

ਦੁਰੰਗਧਿਤ (ਬਦਬੂ) ਮਹਾ ਦੁਰੰਗਧਤ ਵਾਸੁ, ਸਠ ਕਾ ਛਾਰੁ ਤਨ ॥

॥ ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫ (੨੦) ੧੩੬੩)

ਦਰਸ਼ਨੰ (ਦੀਦਾਰ) ਦੇਖੋ 'ਅਮੋਘ'

ਦਸ਼ਨ (ਦੰਦ) ਦਸਨ ਬਿਹੂਨ ਭੁਯੰਗੰ, ॥ ੧੬ ॥ ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਦੁਰਮਤਿਹ (ਮਨਮੁਖ, ਭੈੜੀ ਬੁਧੀ ਵਾਲਾ) ਦ੍ਰੁਮ ਛਾਇਆ ਰਚਿ ਦੁਰਮਤਿਹ ॥

॥ ੩੦ ॥ ਸ: ਮ: ੫ (੧੩੫੬)

ਦੁਰਲਭ (ਜੋ ਅਉਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ) ਦੇਖੋ 'ਉਧਰੰਤ'

ਦੁਰਲਭੰ (ਜੋ ਅਉਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ) ਨ ਚ, ਦੁਰਲੰਭ ਸੁਤ ਮਿਤ੍ਰ ਭ੍ਰਾਤ ਬਾਂਧਵ,

॥ ੩੫ ਵਾਂ ਸਹਸ : (੧੩੫੭)

ਦੁਰਲਭ੍ਯ (ਔਖਾ ਲੱਭਣਾ) ਪਤੰਤਿ ਮੋਹ ਕੂਪ ਦੁਰਲਭ੍ਯ ਦੇਹੰ, ਤਤ ਆਸ੍ਰਯੰ ਨਾਨਕ
॥ ੩ ॥ ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੪)

ਧਉਲੇ (ਚਿੱਟੇ) ਦੇਖੋ 'ਕੇਸ਼'

ਧਿਆਵੈ (ਸਿਮਰੈ) ਕਹੁ ਬੇਣੀ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਿਆਵੈ ॥

॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬੇਣੀ : (੧੩੫੧)

ਧ੍ਰਿਗੰਤ (ਫਿਟਕਾਰਿ) ਧ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ ॥

॥ ੩੩ਵਾ ਸ: ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੬)

ਧਨਵੰਤਹ (ਧਨਵਾਨ) ਨਿਰਧਨ ਭਯੰ ਧਨਵੰਤਹ,

॥ ੨੦ਵਾ ਸਹਸ : ੫(੧੩੫੫)

ਧਨੰ (ਦੌਲਤ ਧਨ) ਨ, 'ਚ ਦੁਰਲਭੰ ਧਨੰ ਰੂਪੰ,

॥ ੩੫ਵਾਂ ਸਹਸ : ਮ: ੫ (੧੩੫੭)

ਧ੍ਯਾਨੰ (ਸੁਰਤ) ਧ੍ਯਾਨੰ, ਸਰਬਤ੍ਰ ਪੂਰਨਹ ॥ ॥ ੪੦ਵਾਂ (੧੩੫੭)

ਧਾਯੰਤੇ (ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਪਾਯੰਤੇ ਗੋਪਾਲ ਕੀਰਤਨਹ ॥

॥ ੨੯ਵਾਂ, ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੬)

ਧ੍ਯਾਵਣਹ (ਅਰਾਧਨ) ਜੀਵਨੰ, ਹਰਿਨਾਮ ਧ੍ਯਾਵਣਹ ॥

॥ ੧੫ ॥ ਗਾਥਾ ੫ (੧੩੬੧)

ਧਾਰਣਹ (ਦੇਣਹਾਰ) ਦੇਖੋ ' ਅਧਰੰ'

ਧਰਮੰ (ਧਰਮ ਹੈ) ਸੁਧਰਮੰ ਦੇਹ ਧਾਰਣਹ ॥

॥ ੨੬ ॥ ਸਹਸ : ਮ: ੫ (੧੩੫੬)

ਧਾਵੰਤ (ਭੱਜ ਨੱਠ) ਧਾਵੰਤ ਜੀਆ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰੰ,

॥ ੪੮ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੮)

ਧਰਮੰ (ਧਰਮ ਰਾਜਾ) ਗਨੰਤ ਸ੍ਵਾਸਾ ਭੈਯਾਨ ਧਰਮੰ

॥ ੩ ॥ (੧੩੫੪)

ਨਾਸ਼ੰ (ਨਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ਸਰਣ ਸੰਤੰ, ਕਿਲ ਬਿਖ ਨਾਸੰ,

॥ ੧੦ ॥ (੧੩੫੪)

ਨਿਧਾਨ (ਕੋਸ਼) ਨ, 'ਚ ਬਿਦਿਆ ਨਿਧਾਨ ਨਿਗਮੰ,

॥ ੩੨ਵਾਂ ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੬)

ਨਿਗਮ (ਵੇਦ) ਦੇਖੋ 'ਨਿਧਾਨ'

ਨਿਰਧਨੰ (ਧਨ ਹੀਣ, ਕੰਗਾਲ) ਨਿਰਧਨੰ ਧਨ, ਨਾਮ ਨਰਹਰਹ ॥

॥ ੨੧ਵਾਂ ਸਹਸ (੧੩੫੫)

ਨਿਰਧਨ (ਧਨਹੀਣ) ਦੇਖੋ 'ਧਨਵੰਤਹ'

ਨਿਰਭਯਹ (ਭੈਰਹਤ) ਭੈ ਭੀਤੰ, ਨਿਰ ਭਯਹ ॥

॥ ੩੭ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੭)

ਨਿਰਭਵਹ (ਨਿਡਰ) ਭੈ ਖੀਣੰ, ਨਿਰ ਭਵਹ,

॥ ੪੪ਵਾਂ ਸ: (੧੩੫੮)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੰ (ਚਾਨਣ) ਦੇਖੋ 'ਅੰਧਕਾਰ'

ਪ੍ਰਭ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦਾਸ ਮਿਸਟੰ, ਪ੍ਰਭ ਦਰਸਨੰ ॥

॥ (੧੧) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੮)

ਪ੍ਰਭੰ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਨਾਨਕ, ਲਬਧੰ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭੰ ॥

॥ ੩੫ਵਾਂ ਸ: (੧੩੫੭)

ਪਰਮੇਸੁਰਹ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਤਰਣ, ਸਰਣ ਸੁਆਮੀ, ਰਮਣ ਸੀਲ ਪਰਮੇਸੁਰਹ ॥

॥ ੪੩ਵਾਂ ਸ: (੧੩੫੭)

ਪਰਮੇਸੁਰਹ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਦੇਖੋ 'ਘਟਿ ਘਟਿ'

ਪਰਮੇਸੂਰ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਬੈਦੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੂਰ,

॥ ੪੯ਵਾਂ ਸ: (੧੩੫੮)

ਪਰਮੇਸ੍ਵਰਹ (ਪਰਮਾਤਮਾ) ਹਸ੍ਵ ਕਾਯਾ ਰਖ੍ਯਾ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰਹ ॥
॥ ੫੨ਵਾਂ ਸ: (੧੩੫੮)

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੰ (ਦਾਖਲ ਹੋ:) ਨਿਸਿ ਜਾਗਸਿ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੰ ॥
॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬੇਣੀ ਜੀ (੧੩੫੧)

ਬਸੁਧਾ (ਧਰਤੀ) ਘਟੰਤ ਬਸੁਧਾ ਗਿਰਿ ਤਰ ਸਿਖੰਡੰ,
॥ ੯ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੪)

ਬੇਸ਼ਟੰ (ਘੇਰਿਆ ਹੋ: ਢਕਿਆ ਹੋ:) ਬੈਸੰਤਰੰ, ਕਾਸਟ ਬੇਸਟੰ ॥
॥ ੫੩ ਸ: ਸਹਸ (੧੩੫੯)

ਬਿਸ਼ਟਾ ਕ੍ਰਿਮਹ (ਗੰਦੇ ਦੇ ਕੀੜੇ) ਨਾਨਕ, ਤੇ ਜੰਤ, ਬਿਸਟਾ ਕ੍ਰਿਮਹ ॥
॥ (੬) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੭)

ਬੈਸ਼ਨੋ (ਬਿਸ਼ਨ ਭਗਤ) ਦੇਖਿ ਬੈਸਨੋ, ਪ੍ਰਾਨ ਮੁਖ ਭਾਗਾ ॥
॥ ਗੂਜਰੀ ਜੈ ਦੇਵ (੧੩੫੧)

ਬਾਸ਼ਨਹ (ਸੁਗੰਧੀ) ਅਲਿ ਬੰਧਨ, ਕੁਸਮ ਬਾਸਨਹ ॥
॥ (੧੨) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੮)

ਬੈਸਨਵ੍ਹ (ਵਿਸਨੂ ਭਗਤ) ਧਰਮ ਹੀਣੰ, ਤਥਾ ਬੈਸਨਵ੍ਹ
॥ ੫੬ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ (੧੩੫੯)

ਬਿਸ੍ਵ (ਸੰਸਾਰ, ਜਗ) ਜਿਤ ਤੇ ਬਿਸ੍ਵ ਸੰਸਾਰਹ ,
॥ ੨੯ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੬)

ਬਿਗਸੀਧ੍ਰ (ਖਿੜੇ ਰਹਿੰਦੇ) ਦੇਖੋ 'ਕੁਸ਼ਲ'
ਬਿਘਨੰ (ਰੁਕਾਵਟ) ਦੇਖੋ 'ਛਿਦ੍ਰੰ'.
ਬੁਝੰਤੇ (ਜਾਣਦੇ) ਬੁਝੰਤੇ ਪ੍ਰਭ ਮਾਰਗਹ ॥
॥ ੨੯ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ :(੧੩੫੬)

ਬਿਧਿ (ਢੰਗ) ਜਦਿ ਬਿਧਿ ਆਚਰਣੰ ॥ ॥ ਗੂਜਰੀ ਜੈਦੇਵ ਜੀ (੫੨੬)
ਬੁਧਾ (ਗਿਆਨੀ) ਦੇਖੋ 'ਬਿਗਸੀਧ'

ਬੁਧੰ (ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ) ਨਹ ਸਿਮਰੰਤ ਮਲੀਣ ਬੁਧੰ,

॥ ੧੬ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੫)

ਬਿਧੰ (ਬਿਨਆਂ ਹੋਇਆ) ਚਰਣਾਰ ਬਿੰਦ ਮਨਬਿਧੰ,..੧੪ ॥ ਗਾਥਾ (੧੩੬੧)

ਬ੍ਯਾਧਿ (ਰੋਗ) ਬ੍ਯਾਧਿ ਉਪਾੜਣ ਸੰਤੰ, ਨਾਨਕ ਲਬਧ ਕਰਮਣਹ

॥ ੧੬ ॥ ਸ: ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਬਾਂਧਿਆ (ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਕਤਿ'

ਬਧਿਕ (ਸ਼ਿਕਾਰੀ) ਮ੍ਰਿਗੀ ਪੇਖੰਤ ਬਧਿਕ, ਪ੍ਰਹਾਰੇਣ ਲਖ੍ ਆਵਧਹ

॥ ੬ਵਾਂ ਸ: (੧੩੫੪)

ਬੇਧੰਚ (ਵਿਨ੍ਹਦੈ) ਬਾਣ ਬੇਧੰਚ ਕੁਰੰਕ ਨਾਦੰ,

॥ ੧੨ ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫ (੭੦੮)

ਬੰਧਨ (ਬੰਨਿਆ) ਅਲਿ ਬੰਧਨ ਕੁਸਮ ਬਾਸਨਹ ॥

॥ (੧੨) ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫ (੭੦੮)

ਬੰਧਵ (ਅੰਗ ਸਾਕ) ਕਤੰ ਚ ਭ੍ਰਾਤ ਮੀਤ ਹਿਤ ਬੰਧਵ, ਕਤੰ, 'ਚ' ਮੋਹ ਕੁਟੰਬ੍ਯਤੇ

॥ ੧ ॥ ਸ: (੧੩੫੩)

ਬਾਂਧਵ 'ਦੇਖੋ 'ਇਸ਼ਟੰ'

ਬਾਂਧਵਹ (ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾਰਾਂ ਦਾ) ਧ੍ਰਿਗ ਸਨਹੰ ਭ੍ਰਾਤ ਬਾਂਧਵਹ ॥

॥ ੨ ॥ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੪)

ਬਿਨਾਸ਼ਨੰ (ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ) ਪ੍ਰਵਿਰਤਿ ਮਾਰਗੰ, ਵਰਤੰਤਿ ਬਿਨਾਸਨੰ ॥

॥ ੧੨ਵਾ: ਸ: (੧੩੫੫)

ਬਿਨਾਸ਼ਨਹ (ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ) ਭੈ ਦੂਖ਼ ਬਿਨਾਸਨਹ ॥

॥ ੫੨ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੮)

ਬਿਭੂਖਨ (ਗਹਿਣੇ) ਦੇਖੋ 'ਝੂਠ'

ਬ੍ਰਹਮੰ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਜੋ ਜਾਨਸਿ ਬ੍ਰਹਮੰ ਕਰਮੰ ॥

॥ ੧ ॥ ਸ: ਸਹਸ : ਮ: ੧ (੧੩੫੩)

ਬਰਧੰਤ (ਵਧਦਾ) ਵਰਧੰਤਿ ਜਰੂਆ, ਹਿਤੰ੍ਤ ਮਾਇਆ ॥
॥ ੩ ॥ ਸ: ਸਹਸ : ੫ (੧੩੫੪)

ਭੈ ਅਟਵੀਅੰ (ਜੰਗਲ) ਭੈ ਅਟਵੀਅੰ ਮਹਾ ਨਗਰ ਬਾਸੰ,
॥ ੪੪ਵਾਂ ਸ਼ਲੋਕ (੧੩੫੮)

ਭੇਉ (ਭੇਦ) ਸਰਬ ਸਬਦੰ ਏਕ ਸਬਦੰ, ਜੇ ਕੋ ਜਾਨਸ ਭੇਉ ॥
॥ ੩ ॥ ਸ: ਮ: ੧ (੧੩੫੩)

ਭਇਅੰ (ਡਰ) ਜਨਮ ਜਰਾਧਿ ਮਰਣ ਭਇਅੰ ॥
॥ ਗੂਜਰੀ ਜੈਦੇਵ ਜੀ (੫੨੬)

ਭਸਮੰ (ਸੁਆਹ) ਦੇਖੋ 'ਕਾਸ਼ਟ'
ਭੈਖੀਣੰ (ਡਰ ਕੇ ਸਹਮਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਨਿਰਭਵਹ'
ਭਗ (ਯੋਨੀ) ਭਗ ਮੁਖਿ ਜਨਮ ਵਿਗੋਇਆ ॥ ਸਿਰੀ:, ਬੇਣੀ ਜੀ (੯੩)
ਭਾਗ (ਕਰਮ, ਮਸਤਕ ਲੇਖ) ਭਾਗ ਉਦਿਮ ਲਬਧੵ ਮਾਇਆ,
॥ ੩੧ਵਾਂ; ਸ: ਸਹਸ : ਮ: ੫ (੧੩੫੬)
ਭੋਗੰ (ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ) ਜਨਮੰ ਤ ਮਰਣੰ, ਹਰਖੰ ਤੇ ਸੋਗੰ, ਭੋਗੰ ਤ ਰੋਗੰ
॥ ੧੨ਵਾਂ ਮ: ੫ (੧੩੫੫)

ਭਾਗਣਹ (ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ) ਭਾਵਨੀ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ, ਲਭੰਤੰ ਵਡਭਾਗਣਹ ॥
॥ ੯ ॥ ਗਾਥਾ (੧੩੬੦)

ਭੋਗਣਹ (ਹੰਢਾਉਣੇ, ਭਰਣੇ) ਦੂਖ ਸੂਖ ਬਹੁ ਭੋਗਣਹ ॥
॥ ੪੯ਵਾਂ ਸਹਸ : (੧੩੫੮)

ਭਗਨੰਤ (ਭੰਨ ਦਿੰਦੇ) ਮਸਕੰ ਭਗਨੰਤ ਸੈਲੰ, ਕਰਦਮੰ ਤਰੰਤ ਪਪੀਲਕਹ ॥
॥ ਸਹਸ: ੫੫ (੧੩੫੯)

ਭਗਤਿ (ਭਗਤੀ) ਭਗਵੰਤ ਭਗਤਿ ਭਾਵਨੀ ॥
॥ ੪੦ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ: (੧੩੫੭)

ਭਗਤਿੰ (ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ) ਭਗਤਿੰ ਭਗਤਿ ਦਾਨੰ,

॥ ੨੦ਵਾਂ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੫)

ਭੋਗੰਤ (ਖਾਂਦੀ ਹੈ) ਅਜਾ ਭੋਗੰਤ ਕੰਦ ਮੂਲੰ, ਬਸੰਤੇ ਸਮੀਪ ਕੇਹਰਹ ॥

॥ ੪੧ਵਾਂ ਸ: (੧੩੫੭)

ਭਗਤਣਹ (ਭਗਤੀ) ਲਬਧੰ ਸੰਤ ਸੰਗੇਣ ਨਾਨਕ, ਸੂਛ ਮਾਰਗ ਹਰਿ ਭਗਤਣਹ ॥

॥ ੫੪ ॥ (੧੩੫੯)

ਭੋਗੁਰਸ (ਰਸ ਭੋਗਣੇ) ਨ,ਚ ਰਾਜ ਸੁਖ ਮਿਸਟੰ , ਨ ਚ, ਭੋਗੁ ਰਸ ਮਿਸਟੰ,

॥ (੧੧) ਜੇਤਸਰੀ (੭੦੮)

ਭਗਵੰਤ (ਕਰਤਾਰ) ਕਲਿ ਭਗਵਤ ਬੰਦ ਚਿਰਾਮੰ ॥

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬੇਣੀ ਜੀ ॥ (੧੩੫੧)

ਭਗਵੰਤ (ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ) ਦੇਖੋ 'ਭਗਤਿ'

ਭਗਵਾਨ (ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ) ਰਹੰਤ ਸੰਗ ਭਗਵਾਨ ਸਿਮਰਣ,

ਭਗਵਾਨਹ (ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ) ਸਰਣ ਸੂਰ ਭਗਵਾਨਹ, ਨਾਨਕ ਲਿਪਤ ਨ ਮਾਇਆ ॥

॥ ੧੮ ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੯)

ਭੁੰਚਹੁ (ਭੋਗਹੁ) ਤੁਸੀਂ ਭੋਗਿਹੁ ਭੁੰਚਹੁ ਭਾਈ ਹੋ ॥ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੭੩)

ਭੁੰਚੰਤੇ (ਭੋਗਦੇ) ਦਾਨੰਪਰਾ ਪੁਰਬੇਣ ਭੁੰਚੰਤੇ ਮਹੀਪਤੇ ॥

॥ ੨੪ਵਾਂ ਸਹਸ : (੧੩੫੬)

ਭੱਜੁ (ਭੱਜ ਕੇ) ਭਜੁ ਚਕ੍ਰਧਰ ਸਰਣੰ ॥

॥ ਗੂਜਰੀ ਜੈ ਦੇਵ ਜੀ (੫੨੬)

ਭਜੰਤ (ਸਿਮਰਦੇ) ਚਰਨ ਕਮਲ ਨਹ ਭਜੰਤ ਤ੍ਰਿਣ ਸਮਾਨਿ ਧਿਗੁਜਨਮਨਹ

॥ ੬੩ ਸਹਸਾ (੧੩੫੯)

ਭਜਨੰ (ਸਿਮਰਨ) ਚਰਣਾਰ, ਬਿੰਦ ਭਜਨੰ, ਰਿਦਯੰ ਨਾਮ ਧਾਰਣਹ ॥

॥ ੩੪ ਸਹਸ: (੧੩੫੭)

ਭੰਜਨ (ਤੋੜਨਾ, ਨਾਸ ਕਰਨਾ) ਦੀਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਦਯਾਲ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਨਕ,

॥ ੪੭ਵਾਂ ਸਹਸ : (੧੩੫੮)

ਭੋਜਨੰ (ਖਾਣਾ) ਨ, 'ਚ ਦੁਰਲਭੰ ਭੋਜਨੰ ਬਿੰਜਨੰ, ਨ, 'ਚ ਦੁਰਲਭੰ ਸੂਛ ਅੰਬਰਹ ॥

॥ ੩੫ ॥ ਸਹਸ: (੧੩੪੭)

ਭਜਨਾਸਨੰ (ਭਜਨ ਆਸਨ, ਭਜਨ ਦਾ ਭੋਜਨ) ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਨ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ ਅਸਥਿਰੰ, ਨਾਨਕ ਭਗਵੰਤ ਭਜਨਾਸਨੰ ॥ ॥ (੧੨) ੧੩੫੫

ਭਣਿਜੇ, (ਕਹੋ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਲੋਕ'

ਭਣੰਤ (ਕਹੰਦੇ) ਭਣੰਤਿ ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ ॥

॥ ੩ ਗਾਥਾ (੧੩੬੦)

ਭਾਂਤ (ਪ੍ਰਕਾਰ) ਅਨਿਕ ਭਾਂਤ ਬਹੁ ਡੋਲਤੇ ॥

॥ ੪੮ਵਾਂ; ਸ: ਸਹਸ: (੧੩੫੮)

ਭੂਤ (ਬੀਤਿਆ ਕਾਲ) ਭਵ ਭੂਤ ਭਾਵ ਸਮਬ੍ਹਿ ॥ ਗੂਜਰੀ, ਜੈ ਦੇਵ ਜੀ

॥ (੫੨੬)

ਭੂਤੰ (ਅਸਚਰਜ) ਪਰਮਦ ਭੂਤੰ, ਪਰਕਿਰਤ ਪਰੰ ॥ ਜੈ ਦੇਵ ਜੀ (੫੨੬)

ਭੀਤ (ਤਖ਼ਤੇ) ਨਵੰਤ ਦੁਆਰੰ, ਭੀਤ ਰਹਿਤੰ, ॥ ੪ ਸ: ਸਹਸ : (੧੩੫੪)

ਭੇਦ (ਵਿੰਨ੍ਹਣਾ) ਦੁਰਬਚਨ ਭੇਦ ਭਰਮੰ, ਸਾਕਤ ਪਿਸਨਤ ਸੁਰ ਜਨਹ ॥

॥ ੪੪ ਸਹਸ : (੧੩੫੮)

ਭਬ੍ਹੰ (ਭਾਵੀ ਨਸੀਬ) ਭਬ੍ਹੰ ਪਰਾ ਪੂਰਬਣਹ ॥

॥ ੧੮ ॥ ਗਾਥਾ (੧੩੬੧)

ਭੋ ਭਗਵਾਨ ਏ (ਹੇ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ) ਨਾਨਕ, ਭੋ ਭਗਵਾਨਏ ਨਮਹ

॥ ੧੧ ॥ ਸਹਸ (੧੩੫੫)

ਭੈਭੀਤ (ਡਰਿਆ ਸਹਮਿਆ) ਰਿਦ ਬਸੰਤਿ, ਭੈ ਭੀਤ ਦੂਤਹ,

॥ ੧੯ (੧੩੫੫)

ਭੈਭੀਤੰ (ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ) ਦੇਖੋ 'ਨਿਰਭਯਹ'

ਭਯੰ (ਹੋ ਗਿਐ) ਦੇਖੋ 'ਧਨਵੰਤਹ'

ਭੁਯੰਗੀ (ਸਪ) ਦੇਖੋ 'ਦਸ਼ਨ'

ਭਯੰਤ (ਹੋ ਜਾਂਦੇ) ਬਿਖਿਆ ਭਯੰਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤੰ, ਦ੍ਰੁਸਟਾ ਸਖਾ ਸ੍ਵਜਨਹ

॥ ੩੭ ॥ (੧੩੫੭)

ਭੈਯਾਨ) ਡਰਾਉਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਧਰਮੰ'

ਭ੍ਰਾਤ (ਭਰਾ ਭਾਈ) ਦੇਖੋ 'ਬੰਧਵ'

ਭ੍ਰਿਤਿਆ (ਸੇਵਕ) ਭ੍ਰਿਤਿਆ ਪ੍ਰਿਅੰ , ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਚਰਣੰ ॥

॥ ੫ (੧੩੫੪)

ਭ੍ਰਾਤਹ (ਭਰਾਵਾਂ) ਨਹ ਚਿੰਤਾ ਮਾਤ ਪਿਤ ਭ੍ਰਾਤਹ,

॥ ੧੫ ਸ: (੧੩੫੫)

ਭ੍ਰਮ (ਭਟਕਣ) ਭ੍ਰਮ ਭਯਾਨ ਉਦਿਆਨ ਰਮਣੰ ॥ ੪੯ ॥ ਸਹਸ (੧੩੫੮)

ਭ੍ਰਮਣੰ (ਭਟਕਣ) ਹੀਤ ਮੋਹ ਭੈ ਭਰਮ ਭ੍ਰਮਣੰ ॥ ੫੮ ॥ ਸਹਸ : (੧੩੫੯)

ਭ੍ਰਮੰਤ (ਭਟਕਦੇ)ਮ੍ਰਿਤ੍ਰ ਜਨਮ ਭ੍ਰਮੰਤ ਨਰਕਹ, ॥ ੪੨ਵਾਂ (੧੩੫੭)

ਭ੍ਰਮਾਵਣਹ (ਭਟਕਣਾ) ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਭ੍ਰਮਾਵਣਹ ॥

॥ ੪੬ ॥ ਸਹਸ : (੧੩੫੮)

ਭਰੀਅੰ (ਪੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ) ਬੂਡੰਤ ਤਰੀਅੰ, ਊਨੰ ਤ ਭਰੀਅੰ,

॥ ੬੪ਵਾ ਸ: ਸਹਸ (੧੩੬੦)

ਭੁਰਜੈਣ (ਭੁਰ ਕੇ) ਪਤ੍ਰ ਭੁਰ ਜੇਣ, ਝੜੀਯੰ, ਨਹ ਜੜੀਅੰ ਪੇਡ ਸੰਪਤਾ ॥

॥ ੮ ਗਾਥਾ (੧੩੬੦)

ਭਰਮ (ਭੁਲੇਖਾ) ਦੇਖੋ 'ਭ੍ਰਮਣੰ'

ਭਰਮੰ (ਭਟਕਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਭੇਦ'

ਭਰਣ ਪੋਖਣ (ਪਾਲਨ ਪੋਸਨ) ਭਰਣ ਪੋਖਣ ਕਰੰਤ ਜੀਆ, ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਛਾਦਨ ..॥

॥ (੨੩ਵਾਂ (੧੩੫੬)

ਭਰਮੇਣ (ਭਰਮਾਉਣਾ) ਮਾਯਾ ਚਿਤ ਭਰਮੇਣ,

॥ ੪ ॥ ਸ਼: ਗਾਥਾ (੧੩੬੦)

ਭਾਰੇਣ (ਫਰਕਣ) ਗਛੇਣ, ਨੈਣ ਭਾਰੇਣ,.... ॥ ੨ ॥ ਗਾਥਾ (੧੩੬੦)

ਭ੍ਰਮਣਹ (ਭਟਕਦੇ) ਨਾਨਕ, ਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਦਿਆਨ ਭ੍ਰਮਣਹ ॥
॥ (੯) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੭)

ਭੂਲੇ (ਕੋਤਾਹੀ) ਉਨਮਤ ਕਾਮਿ, ਮਹਾ ਬਿਖੁ ਭੂਲੈ,
॥ ਸਿਰੀ : ਬੇਣੀ ਜੀ (੯੩)

ਭਵ (ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ) ਦੇਖੋ 'ਭੂਤ'

ਭਾਵੀ (ਨਸੀਬ) ਭਾਵੀ ਉਦੋਤ ਕਰਣੰ, ਹਰਿ ਰਮਣੰ ਸੰਜੋਗ ਪੂਰਨਹ ॥
॥ (੧੫) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੯)

ਭੇਵ (ਭੇਦ) ਆਤਮੰ ਸ੍ਰੀ ਵਾਸੁ ਦੇਵਸੵ ਜੇ ਕੋ ਜਾਨਸ ਭੇਵ ॥
॥ ਮ: ੧ (੧੩੫੩)

ਭਵੰਤਿ (ਹੁੰਦਾ) ਤਿਰਸਕਾਰ ਨਹ ਭਵੰਤਿ, ਨਹਭਵੰਤ ਮਾਨ ਭੰਗਨਹ ॥
॥ ੨੯ਵਾਂ (੧੩੫੬)

ਭਵਨੰ (ਘਰ) ਦੇਖੋਂ 'ਆਸ਼ਾ'

ਭਾਵਨੀ (ਭਾਵਨਾ, ਸਰਧਾ) ਦੇਖੋ 'ਭਗਤਿ'

ਮਿਸ਼ਟੰ (ਮਿੱਠਾ) ਦੇਖੋ 'ਪ੍ਰਭ'

ਮੇਘ ਮੰਡਲਹ (ਬੱਦਲ) ਨਹ ਤਿਆਗਿ ਚਾਤ੍ਰਕ ਮੇਘ ਮੰਡਲਹ ॥
॥ ੧੨ ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੮)

ਮਧਿ (ਵਿਚਕਾਰ) ਆਦਿ ਪੂਰਨ ਮਧਿ ਪੂਰਨ,........॥ (੧) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੫)

ਮੇਧੁ (ਸ਼ੋਰਬਾ) ਰਸੁ ਮਿਸੁ ਮੇਧੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਬਿਖੁ ਚਾਖੀ, ॥ ਸਿਰੀ ਬੇਣੀ (੯੩)

ਮਾਧਾਣੀ (ਮਧਾਣੀ) ਤਾ ਕਾਮੁ ਵਸਿ ਮਾਧਾਣੀ ॥
॥ ਸਿਰੀ : ਬੇਣੀ ਜੀ (੯੩)

ਮਧੵ (ਅੰਦਰ) ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਸੈਣਹ, ਜੇਣ ਮਧੵ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨਹ ॥
॥ ੧੨ ॥ ਗਾਥਾ (੧੩੬੦)

ਮਧੁਰ (ਮਿੱਠਾ) ਸਿਆਮਲੰ ਮਧੁਰ ਮਾਨੁਖੵੰ, ਰਿਦਯੰ ਭੂਮਿ ਵੈਰਣਹ
॥ ੬੦ ॥ ਸਹਸ : (੧੩੫੯)

ਮਾਧਵਹਿ (ਭਗਵਾਨ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ਰੀਰ'

ਮਮੰ (ਮੇਰਾ) ਸਰਬ ਸੀਲ, ਮਮੰ ਸੀਲੰ ; ਸਰਬ ਪਾਵਨ, ਮਮ ਪਾਵਨਹ ॥

॥ ੩੮ਵਾਂ (੧੩੫੭)

ਮਲੀਣ (ਮੈਲੀ) ਨਹ ਸਿਮਰੰਤ ਮਲੀਣ ਬੁਧੰ ॥ ੧੬ ॥ ਸਹਸ : (੧੩੫੫)

ਰਚੰਤ (ਰਚਦੈ) ਰਚੰਤ ਜੀਅ ਰਚਨਾ, ਮਾਤ ਗਰਭ ਅਸਥਾਪਨੰ ॥

॥ (੨) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੬)

ਰੁਧਿਰ (ਲਹੂ) ਦੇਖੋ 'ਦੁਰੰਧਾ'

ਲੰਘੰਤ (ਲੰਘ ਜਾਂਦੈ) ਸਾਗਰੰ ਲੰਘੰਤ ਪਿੰਗੰ, ਤਮ ਪਰਗਾਸ ਅੰਧਕਹ ॥

॥ ੫੫ ॥ ਸਹਸ (੧੩੫੯)

ਲੰਘਨਹ (ਪਾਰ ਹੋਣਾ) ਪਾਵਕ ਤੋਅ ਅਸਾਧ ਘੋਰੰ, ਅਗਮ ਤੀਰ ਨਹ ਲੰਘਨਹ ॥

॥ ੫੮ ॥ (੧੩੫੯)

ਲਭਣੰ (ਮਿਲਦੈ) ਲਭਣੰ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ , ॥ ੧੫ ॥ ਗਾਥਾ (੧੩੬੧)

ਲਭੰਤੰ (ਮਿਲਦੈ) ਲਭੰਤੰ ਵਡਭਾਗਣਹ ॥ ॥ ੯ ॥ ਗਾਥਾ (੧੩੬੦)

ਲਭ੍ਰਤੇ (ਲਭ ਪੈਂਦੇ, ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ) ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਕਿੰ,ਨ ਲਭ੍ਰਤੇ

॥ ੨੦ ॥ ਸਹਸ : (੧੩੫੫)

ਲੋਭਾਦਿ (ਲੋਭ ਆਦਿ) ਲੋਭਾਦਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਰ ਗ੍ਰਿਹੰ,

॥ ਗੂਜਰੀ ਜੈ ਦੇਵ ਜੀ (੫੨੬)

ਲੋਭੰ (ਲਾਲਚ) ਦ੍ਰਿੜੰਤ ਨਾਮੰ, ਤਜੰਤ ਲੋਭੰ।

ਲਬਧ (ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ) ਦੇਖੋ 'ਬ੍ਰਾਧਿ '

ਲਬਧੋ (ਲਭਿਆ) ਹਰਿ ਲਬਧੋ ਮਿਤ੍ਰ ਸੁਮਿਤੋ ॥

॥ ੧੩ ॥ ਗਾਥਾ (੧੩੬੧)

ਲਬਧਿਅੰ (ਮਿਲਦੈ) ਲਬਧਿਅੰ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ,

॥ ੨੧ਵਾਂ ਸ: ਗਾਥਾ ਮ: ੫ (੧੩੬੧)

ਲਬਧੰ (ਲੱਭਦੈ) ਦੇਖੋ 'ਭਗਤਣਹ'

ਵਾਸ (ਵਾਸ਼ਨਾ) ਦੇਖੋ 'ਦੁਗੰਧਿਤ'

ਬਾਸੁਦੇਵਸੁ (ਪ੍ਰਭੂ) ਆਤਮੰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸੁ ਦੇਵਸੁ ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਨਸਿ ਭੇਵ
॥ ੪ ॥ ਮ: ੧ (੧੩੫੩)

ਵਿਸ੍ਵ ਸੰਸਾਰਹ (ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ) ਜਿਤ ਤੇ ਵਿਸ੍ਵ ਸੰਸਾਰਹ ,
॥ ੨੯ਵਾਂ ਸਹਸ (੧੩੫੬)

ਵਿਘਨ (ਰੁਕਾਵਟ) ਪਰ ਦਰਬ ਹਿਰਣੰ, ਬਹੁ ਵਿਘਨ ਕਰਣੰ ॥
॥ ੬੬ਵਾਂ ਸਹਸ : (੧੩੬੦)

ਵਡਭਾਗੀ (ਵਡੇ ਭਾਗਾ ਵਾਲੇ) ਵਡਭਾਗੀ ਭੇਟੰਤਿ ਦਰਸਨਹ ॥
॥ ੨੧ ਗਾਥਾ (੧੩੩੬੧)

ਵਡਭਾਗੀਅਹ (ਵਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ) ਸਾਧ ਰਿਦਯੰ ਅਚੁਤ, ਬੁਝੰਤ ਨਾਨਕ
ਵਡਭਾਗੀਅਹ ॥ ੫੭) (੧੩੫੯)

ਲੰਪਟ (ਵਿਸ਼ਈ ਪਰਤਨ ਗਾਮੀ) ਦੇਖੋ 'ਅਭਾਖੰ'

ਰਮਣੰ (ਜਪਨਾ, ਭੋਗਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਆਵਧਹ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਏ ਡਖਣੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ

ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧, ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅਤੇ ਮਹਲਾ ੫ ਗਾਥਾ ਆਦਿ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਂਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਨਾ ੮੦ ਉਤੇ, ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਤੋਂ ਅਗੇ 'ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਕੇ ਛੰਤ ' ਮਹਲਾਂ ੫ 'ਡਖਣਾ'

ਹਠ ਮਾਝਾਹੂ ਮਾ ਪਿਰੀ,..... ਪਸੇ ਕਿਉ ਦੀਦਾਰ ॥ ਸੰਤ ਸਰਣਾਈ ਲਭਣੇ, ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਾਣ ਅਧਾਰ ।੧।ਛੰਤ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਰੀਤਿ, ਤੁਕ ਵਾਲਾ ਛੰਤ ਦਰਜ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਛੰਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੇਰ 'ਡਖਣਾ' ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖ ਕੇ, ਦੋਹਰਾ ਜਾਂ ਸਲੋਕ ਦਰਜ਼ ਹੇ, ਫਿਰ ਛੰਤ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾ ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਮਹਲਾਂ ੫॥ ਡਖਣੇ ਮਹਲਾਂ ੫ ॥ਲਿਖ ਕੇ, (ਸਲੋਕ ਜਾ ਦੋਹਰੇ ਦੇ ਰੂਪ (ਵਿਚ)

ਤੂ ਚਉ ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ, ਡੇਈ ਸਿਸ ਉਤਾਰ" ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ, ਕਦ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰ ॥ ਦਰਜ ਹੈ " ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਡਖਣਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਥਾ ਮ: ੫ ਦਰਜ ਹੈ" ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾ ਤੀਜਾ ਸਲੋਕ ਭੀ ਮ: ੫ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ 'ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਹੈ ਪਰ ਪਉੜੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ।

'ਡਖਣੇ' ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸਿੰਧੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹਠ, ਹਭ, ਹਭੋ, ਹਭੇ, ਹੰਭੀਆ, ਡਿਸੰਦੋ, ਡਿਖੰਦੋ, ਗਹਲੜੇ, ਗਹੀਰ, ਆਦਿ, ॥ ਇਸ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਦਦੇ ਦੀ ਥਾ ਡਡਾ, ਅਤੇ ੜਾੜੇ ਅੱਖਰ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ! ਜਿਵੇਂ ਡੋਸੜੇ, ਭੂਜੜੇ, ਤਾਰੇਂਦੜੇ, ਡੇਈਂ, ਡੁਖ, ਡੇਖੈ, ਆਦਿ "

'ਡਖਣੇ' ਸਲੋਕਾ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬੋਲੀ ਹੀ ,ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੧ ਕੁਚਜੀ॥ 'ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੧ ਸੁਚਜੀ, ਅਤੇ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫ ਗੁਣਵੰਤੀ, ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ, ਲਿਖੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ!

ਇਸ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰ ਲਈ ਕੁਝ ਖਾਸ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਰਥਾ ਦੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :-

ਓਏ (ਓਹ) ਓਏ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੁੜਹਿ ,

॥ ਡ: ਮ: ੫ (੨੨) ਮਾਰੂ (੧੧੦੨)

ਉਠੀ (ਉਠੋ) ਉਠੀ ਝਾਲੂ ਕੰਤੜੇ, ਹਉ ਪਸੀ ਤਉ ਦੀਦਾਰ ॥

॥ ਡ: ਮ: ੫ (੧) (੧੦੯੪)

ਉਪਦੇਸੜਾ (ਸਿਖਿਆ) ਸੋਈ ਦਸ ਉਪਦੇਸੜਾ,

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੫ (ਗੁਣਵੰਤੀ) ੭੬੩)

ਉਲਾਹ (ਦੂਰ ਕਰਿ) ਕੰਤਾ ਤੂ ਸਉ ਸੇਜੜੀ, ਮੈਡਾ ਹਭੋ ਦੂਖੁ ਉਲਾਹਿ ॥

॥੨ ॥ (੨) ਮਾਰੂ (੧੦੯੫)

ਉਲਾਹਿਅਮ (ਉਸ ਲਾਹ ਦਿਤਾ) ਹਭੇ ਡੁਖ ਓਲਾਹਿਅਮੁ , ਨਾਨਕ ਨਦਰਿ ਨਹਾਲਿ ।੧। (੪) ਮਾਰੂ (੧੦੯੫)

ਅਸਾਡੜਾ (ਸਾਡਾ) ਜੇ ਤੂ ਮਿਤ੍ਰ ਅਸਾਡੜਾ, ॥੧॥ (੨) ਮਾਰੂ (੧੦੯੪)

ਆਸੜੀ (ਥੋੜੀ ਆਸ) ਜਿਨਾ ਕੀ ਮੈ ਆਸੜੀ, ॥੧॥ (੯) (੧੦੯੭)

ਆਹਿ (ਚਾਹ ਮਿਲਣ ਦੀ) ਹਕਿਸ ਕੂੰ ਤੂੰ ਆਹਿ, ॥੩॥ (੧੯) (੧੧੦੧)

ਅਘੂ ਆਘੇ (ਅਗਾਂਹ ਅਗਾਂਹ) ਤੂ ਅਘੂ ਆਘੇ ਸਲਵੇ ॥

॥੨॥ (੫) ਮਾਰੂ (੧੦੯੫)

ਅੰਙਣੇ (ਵਿਹੜੇ ਰੂਪ ਹਿਰਦੇ) ਜੇ ਤੂ ਵਤਹ ਅੰਙਣੇ, ਹਭ ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਹੋਇ

॥੧॥ (੩) ਮਾਰੂ (੧੦੯੫)

ਅਥਾਹ (ਬੇਅੰਤ) ਮੂ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਥਾਹ, ॥੩॥ (੨੫) ਮਾਰੂ (੧੦੯੯)

ਅੰਧਾਰੀ (ਨ੍ਹੇਰੀ) ਦੇਹ ਅੰਧਾਰੀ ਅੰਧੁ, ਸੁੰਞੀ ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੀਆ ॥ ॥੨੦ (੧੯੬)

ਅਨੂਪ (ਉਪਮਾ ਰਹਤ) ਸਜਣ ਮੁਖ ਅਨੂਪ,

॥੨॥ (੧੭) ਮਾਰੂ (੧੧੦੦)

ਅਪਾਹਿ (ਆਪ ਹੀ) ਮਾਣਿਕੂ ਮੋਹਿ ਮਾਉ, ਡਿੰਨਾ ਧਣੀ ਅਪਾਹਿ ॥

॥੨॥ (੧੨) ਮਾਰੂ (੧੦੯੮)

ਅੰਬਰ (ਅਕਾਸ਼, ਦਿਮਾਗ) ਅੰਬਰਿ ਕੂੰਜਾ ਕੁਰਲੀਆ, ਬਗ ਬਹਿਠੇ, ਆਇ ਜੀਉ ॥

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਸੁਚਜੀ (੭੬੨)

ਅੰਬੜਾਂ (ਅਪੜਾਂ) ਇਕਤੁ ਟੋਲਿ,ਨ ਅੰਬੜਾ,

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧' ਕੁਚਜੀ (੭੬੨)

ਅਮਾਣ (ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ) ਸੇਈ ਰਹੇ ਅਮਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟਿਆ

॥੩॥ (੮) ਮਾਰੂ (੧੦੯੭)

ਅਮਾਵਣਿ (ਜੋ ਸਮਾਏ ਨ ਜਾਣ) ਮੰਞ ਕੁਚਜੀ ਅਮਾਵਣਿ ਡੋਸੜੇ,

॥ (ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੬੨)

ਅਲਾਇ (ਬੋਲ, ਕਹੁ, ਉਚਾਰ) ਮੁਖਹੁ ਸਚੁ ਅਲਾਇ,

॥੨॥ (੧੨) ਮਾਰੂ (੧੦੯੮)

ਅਲੋਇ (ਦੇਖਣਾ) ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਾਨਕ, ਹਰਿ ਨੈਣ ਅਲੋਇ ॥

॥ ਟੋਡੀ ॥ ਮ: ੫ (੭੧੫)

ਆਲਕੁ (ਆਲਸ) ਭੋਰੇ ਭੋਰੇ ਰੂਹੜੇ, ਸਵੇਦੇ ਆਲਕੁ ॥ ੩ ॥

॥ ੫ ॥ ਮਾਰੂ (੧੦੯੫)

ਏਕ ਆਨ (ਇਕ ਜਾਣ) ਅਈਏ ਮਈਏ, ਏਕ ਆਨ ਜੀਉ ॥

॥ ਧਨਾਸਰੀ ਨਾਮ (੬੯੩)

ਇਕਤ ਸੂਤ (ਇਕ,' ਲੜੀ) ਨਾਨਕ ਪੇਖਿ ਜੀਉ, ਇਕਤ ਸੂਤਿ ਪ੍ਰੋਤੀਆਂ ॥

॥੩॥ (੨੧) ਮਾਰੂ ੧੧੦੧

ਇਤੀ (ਇਤਨੀ) ਇਤੀ ਮੰਝਿ ਨ ਸਮਾਵਈ,

॥ ੩ ॥ (੩) ਮਾਰੂ (੧੦੯੫)

ਇਵੇਹਾ (ਇਸੇ ਵਾਰ) ਨਾਨਕ ਸਿਞ ਇਵੇਹਾ ਵਾਰ, ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਵੀ ਜਨਮੜਾ ॥

॥ ੧ ॥ (੭)ਮਾਰੂ (੧੦੯੬)

ਸੁ (ਓਹ)

ਸਾਉ (ਸੁਆਰਥ) ਪਿਰੀਏ, ਤੂੰ ਜਾਣ ਮਹਿੰਜਾ ਸਾਉ, ਜੋਈ ਸਾਈ ਮੁਹੁ ਖੜਾ ॥

॥ ੨ ॥ (੪) ਮਾਰੂ (੧੦੯੫)

ਸਾਈਂ (ਮਾਲਿਕ) ਧੂੜੀ ਮਜਨ ਸਾਧ ਖੇ, ਸਾਈ ਥੀਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥

॥ ੩ ॥ ਸਿਰੀ : ੩ ਮ: ੫ (੮੦)

ਸੋਇ (ਖ਼ਬਰ) ਸਚੁ ਸੁਹਾਵਾ ਕਾਢੀਐ ਕੂੜੈ ਕੂੜੀ ਸੋਇ ॥

॥ ਮ: ੧ (੧੭) ਮਾਰੂ (੧੧੦੦)

ਸੋਇਨ (ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ) ਸੇਜੜੀਆਂ ਸੋਇਨ, ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜੰਦੀਆਂ

॥ ੩ ॥ (੨੨) ਮਾਰੂ ੧੧੦੨)

ਸਿਸੁ (ਸਿਰ) ਤੂ ਚਉ ਸਜਣ ਮੈਂਡਿਆ, ਡੇਈਂ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰ ॥

॥ ੧ ॥ (੧) ਮਾਰੂ (੧੦੯੪)

ਸੋਹੰਦੜੋ (ਸੁਭਾਇ ਮਾਨ ਹੈ) ਸੋਹੰਦੜੋ ਹਭ ਠਾਇ, ਕੋਇਨ ਦਿਸੈ ਡੂਜੜੋ ॥

॥ ੨ ॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੮੧)

ਸੁਹਾਵਾ (ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ) ਦੇਖੋ 'ਸੋਇ'

ਸੁਖਾਊ (ਸੁੱਖ ਦਾਇਕ) ਕਥੜੀਆਂ ਸੰਤਾਹ,ਤੇ ਸੁਖਾਊ ਪੰਧੀਆ ॥

॥ ੨ ॥ (੨੧) ਮਾਰੂ (੧੧੦੧)

ਸੁਖ ਸਮੂਹਾ ਭੋਗ (ਸਾਰੇ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਸੁਖ) ਸੁਖ, ਸਮੂਹਾ ਭੋਗ, ਭੂਮਿ ਸਬਾਈ ਕੋ ਧਣੀ

॥ ੨ ॥ (੧੯) ਮਾਰੂ (੧੧੦੧)

ਸਿਖੜਾ (ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ) ਜੋ ਦੀਸੈ ਗੁਰ ਸਿਖੜਾ,

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੫ ਗੁਣਵੰਤੀ (੭੬੩)

ਸੰਗਮਿ (ਮਿਲਾਪ, ਵਿਚ) ਸੰਗਮਿ ਪਿਰੀ ਸੁਹੰਦੀਆ ॥

॥ (੨੨) ਮਾਰੂ (੧੧੦੨)

ਸਗਾਰਵਾ (ਗੌਰਾ, ਆਦਰ ਜੋਗ) ਮਨੁ ਤਨੁ ਤਾਮਿ ਸਗਾਰਵਾ, ਜਾ ਦੇਖਾ ਹਰਿ ਨੈਣੇ

॥ ਮ: ੪ ਕਾਨੜਾ (੧੨) (੧੩੧੭)

ਸਚੁ ਪਰਖ (ਸਚ ਪਛਾਣ) ਸਜਣ ਸਚੁ ਪਰਖ, ਮੁਖ ਅਲਾਵਣ ਥੋਥਰਾ ॥

॥ ੩ ॥ (੧੭) ਮਾਰੂ (੧੧੦੦)

ਸੰਜੋਇਓ (ਜੜਿਆ, ਲਿਪਟਿਆ) ਨਿਭਾਗੜੇ ਭਾਹ ਸੰਜੋਇਓਰੇ ॥
॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੫)

ਸੇਜੜੀਆਂ (ਸੇਜਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਸੋਇਨ'
ਸਿਝਿ (ਸਫਲ ਹੈ) ਨਾਨਕ ਸਿਝਿ ਇਵੇਹਾ ਵਾਰ, ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਵੀ ਜਨਮੜਾ ॥
॥੧॥ (੭) (੧੦੯੬)

ਸੰਦੜੇ (ਦੇ) ਮੰਦਰ ਮਿਟੀ ਸੰਦੜੇ, ਪਥਰ ਕੀਤੇ ਰਾਸਿ ਜੀਉ ॥
॥ ਸੂਹੀ ਮ: ਕੁਚਜੀ (੭੬੨)

ਸੰਦੜੀ (ਦੀ) ਪਿਰੀਆ ਸੰਦੜੀ ਭੁਖ, ਮੂ ਲਾਵਣ, 'ਥੀ ਵਿਥਰਾ ॥
॥੨॥ (੧੩) ਮਾਰੂ (੧੦੯੮)

ਸ਼ੁਭ ਦਿਸ਼ਟਿ (ਸਵੱਲੀ ਨਿਗਾਹ) ਭੁਖੇ ਕੋੜਿ, ਨ ਭੁਖ, ਨਾਨਕ ਪਿਰੀ ਪਿਖੰ ਦੋ ਸ਼ੁਭ ਦਿਸਟਿ ॥੧॥ (੧੯) (੧੧੦੦)

ਸੁੱਭਰ (ਸਗਨਾ ਦਾ ਸਾਲੂ) ਸੁਭਰ ਕਪੜ ਭੋਗ, ਨਾਨਕ ਪਿਰੀ ਵਿਹੂਣੀ ਤਤੀਆਂ
॥੩॥ (੨੨) ੧੧੦੨

ਸਲਵੇ (ਇਕਤ੍ਰ ਕਰਦੈ) ਦੇਖੋ 'ਆਘੂ ਆਘੇ'
ਸੇਵੇਂਦੇ (ਸਿਮਰਦੇ) ਦੇਖੋ 'ਆਲਕੁ'
ਹਿਆਉ (ਹਿਰਦਾ) ਹਿਆਉ ਮਹਿੰਜਾ ਠੰਡੜਾ, ਮੁਖਹੁ ਸਚ ਅਲਾਇ ॥
॥੨॥ (੧੨) (੧੦੯੮)

ਹੀਅੜੇ (ਹੇ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ) ਕਿਆ ਤਕਹ, 'ਬਿਆ ਪਾਸ, ਕਰਿ ਹੀਅੜੇ ਹਿਕੁ ਅਧਾਰੁ ॥੩॥ (੧੧) (੧੦੯੮)

ਹਿਕੁ (ਇਕ) ਦੇਖੋ 'ਹੀਅੜੇ'
ਹਿਕ ਅਧਾਰ (ਇਕ ਆਸਰਾ) " "
ਹੁਕਮਾਉ (ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ) ਮੈਂ ਕਹਿਆ ਸਭ ਹੁਕਮਾਉ ਜੀਉ ॥
॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੫ (੭੬੩)

ਹੁੱਟੈ (ਮੁੱਕੈ) ਜਾਣ ਮਿਠਾਈ ਇਖ, ਬੇਣੀ ਪੀੜੈ ਨ ਹੁਟੈ ॥
॥੨॥ (੧੩) (੧੦੯੮)

ਹਠ (ਹਟ, ਸ਼ਰੀਰ) ਹਠ ਮਝਾਹੂ ਮਾ ਪਿਰੀ ਪਸੇ ਕਿਉ ਦੀਦਾਰ ॥

॥੧॥ ਸਿਰੀ : ੜ: ਮ: ੫ (੮੦)

ਹਠ ਮੰਝਾਹੂ (ਸ਼ਰੀਰ ਅੰਦਰਿ) ਦੇਖੋ 'ਹਠ'

ਹਭ ਠਾਇ (ਸਾਰੇ ਥਾਈਂ) ਦੇਖੋ 'ਸੋਹੰਦੜੋ'

ਹਭੇ ਥੋਕੜੇ (ਸਭ ਕੁਝ) ਲਧੇ ਹਭੇ ਥੋਕੜੇ, ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਧਨ ਮਾਲ ॥

॥੩॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੫ (੮੦)

ਹਭੋ (ਸਾਰੇ) ਕੰਤਾ ਤੂ ਸਉ ਸੇਜੜੀ, ਮੈਂਡਾ ਹਭੋ ਦੁਖੁ ਉਲਾਹਿ ॥

॥੨॥ (੨) (੧੦੯੪)

ਹਭ ਮੰਝਾਹੂ (ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ) ਹਭ ਮੰਝਾਹੂ ਸੋਧਣੀ, ਚਉਂਦੋ ਮੁਖਿ ਅਲਾਇ ॥

॥੧॥ (੧੨) (੧੦੯੮)

ਕੁਆਹ (ਭੈੜੀ) ਮਤੜੀ ਕਾਢ ਕੁਆਹ, ਪਾਵ ਧੋਵੰਦੋ ਪੀਵਸਾ ॥

॥੩॥ (੧੫) (੧੦੯੯)

ਕੋ,ਹੇਕੜੋ (ਕੋਈ ਇਕ) ਪਛਾਣੂ ਕੋ ਹੇਕੜੋ ॥ ॥੨॥ (੧੫) (੧੦੯੯)

ਕੈ ਗੁਣ (ਕਿਸ ਗੁਣ) ਦੁਰਜਨ ਸੇਤੀ ਨੇਹੁ, ਤੂ ਕੈ ਗੁਣ ਹਰਿ ਰੰਗ ਮਾਣ ਹੀ ॥

॥੧॥ (੧੦) (੧੦੯੭)

ਕਚੜਿਆਂ (ਲੋਭੀ, ਸੁਆਰਥੀ) ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜ, ਢੂੰਢ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ ॥੧॥ (੨੨) (੧੧੦੨)

ਕੈਠੈ (ਕਿਵੇਂ) ਬਿਨ ਲਹਣੈ ਕੈਠੈ ਪਾਇਓ ਰੇ ॥ ॥ਟੋਡੀ ਮ: (੫) (੭੨੫)

ਕਡੂ (ਕਦੋਂ) ਮੁਦਤ ਪਈ ਚਿਰਾਣੀਆਂ, ਫਿਰਿ ਕਡੂ ਆਵੈ ਰੁਤਿ

॥੩॥ (੫) (੧੦੯੫)

ਕਾਢੀਐ (ਆਖੀ ਦੈ) ਦੇਖੋ 'ਸੋਇ'

ਕਾਢ (ਕੱਢ, ਦੂਰ ਕਰ) ਦੇਖੋ 'ਕੁਆਹ'

ਕਿਤੈ ਹਾਲ (ਭੇੜੀ ਹਾਲਤ ਚ) ਫਿਰਦਾ ਕਿਤੈ ਹਾਲ, ਜਾ ਡਿਠਮੁ ਤਾ ਮਨੁ ਧ੍ਰਾਪਿਆ ॥

॥੧॥ (੮) (੧੦੯੬)

ਕਥੰਨਿ (ਕਹਣ) ਜਿਥੈ ਕੋਇ ਕਥੰਣਿ, ਨਾਉ ਸੁਣੰਦੋ ਮਾ ਪਿਰੀ ॥
॥੨ (੨੦) (੧੧੦੧)

ਕਥੜੀਆਂ (ਕਥੀਆਂ, ਦਸੀਆਂ) ਦੇਖੋ 'ਸੁਖਾਊ'

ਕੰਦਰਾ (ਗੁਫਾ) ਡੂਗਰਿ ਜਲਾ ਥਲਾ, ਭੂਮਿ ਬਨਾ ਫਲ ਕੰਦਰਾ ॥
॥੩ (੨੧) (੧੧੦੧)

ਕੰਨਹੁ (ਕੋਲੋਂ, ਪਾਸੋਂ) ਇਹ ਬੁਧ ਪਾਈ ਮੈ ਸਾਧੂ ਕੰਨਹੁ ,
॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੨੫)

ਕਿੰਨ ਖੇ (ਕਿਸ ਨੂੰ) ਜੋ ਡੁਬੰਦੋ ਆਪਿ, ਸੋ ਤਰਾਏ ਕਿੰਨ ਖੇ ॥
॥੧॥ (੨੦) (੧੧੦੧)

ਕੀਮਾ ਹੂ ਬਾਹਰੇ (ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਅਨਮੋਲ) ਜੇ ਡੇਖੈ ਹਿਕ ਵਾਰ, ਸੁਖ ਕੀਮਾ ਹੂ ਬਾਹਰੇ ੩॥ (੧੨) (੧੦੯੮)

ਕੁਰੀਏ ਕੁਰੀਏ (ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ) ਕੁਰੀਏ ਕੁਰੀਏ ਵੈਦਿਆ, ਤਲਿ ਗਾੜਾ ਮਹਰੇਰ ॥
।੧। (੫) (੧੦੯੫)

ਕਰਾਰ (ਕਿਨਾਰਾ, ਕੰਢਾ) ਢਹਦੀ ਜਾਇ ਕਰਾਰ, ਵਹਣ ਵਹੰਦੇ ਮੈ ਡਿਠਿਆ ॥
।੩॥ (੮) (੧੦੯੭)

ਕੁਰਲੀਆਂ (ਕੁਰਲਾਈਆਂ, ਬੋਲੀਆਂ) ਦੇਖੋ 'ਅੰਬਰ'

ਕੋਲਿ (ਨੇੜੇ) ਪਾਵ ਮਿਲਾਵੇ ਕੋਲਿ, ਕਵਲ ਜਿਵੇ ਬਿਗਸਾਵੰਦੋ ॥
॥੧॥ (੧੩) (੧੦੯੮)

ਕੋੜਿ (ਕਰੋੜ) ਦੇਖੋ 'ਸੁਭ ਦਿਸ਼ਟਿ'

ਖੇ (ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਈਂ'

ਖਿਸੰਦੋ (ਤਿਲ੍ਕ) ਵੇਖੇ ਛਿਟੜਿ ਥੀਵਦੋ, ਜਾਮਿ ਖਿਸੰਦੋ ਪੇਰੁ
॥੧॥ (੫) (੧੦੯੫)

ਖੰਨੀਐ (ਬਲਿਹਾਰ, ਕੁਰਬਾਨ) ਸੁਤੜੀ ਸੋ ਸਹੁ ਡਿਠ, ਤੈ ਸੁਪਨੈ ਹਉ ਖੰਨੀਐ ॥
॥੨॥ (੧੭) (੧੧੦੦)

ਖੁਲੜੇ (ਖੁਲ ਗਏ) ਖੁਲੜੇ ਕਪਾਟ, ਨਾਨਕ, ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟਤੇ ॥

॥੨॥ ਸਿਰੀ : ਡ: ਮ: ੫ (੮੦)

ਗਹਡੜੜਾ(ਦੇਹ ਰੂਪ ਛਪਰ) ਗਹਡੜੜਾ ਤ੍ਰਿਣਿ ਛਾਇਆ, ਗਾਫਲ ਜਲਿਓਹੁ ਭਾਹਿ॥(੬) ॥ (੧੦੯੬)

ਗਹਲੜੌ (ਭੋਲਾ) ਗਰਬ ਗਹਲੜੋ ਮੂੜੜੋ ਹੀਓ ਰੇ, ॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੫)

ਗਾਠੜੀਓ (ਗਠੜੀ ਵਿਚੋਂ) ਜਾ ਕੋ ਲਹਣੋ ਮਹਰਾਜਰੀ ਗਾਠੜੀਓ, " "

ਗੁਝੜਾ (ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ) ਗੁਝੜਾ ਲਧਮ ਲਾਲ, ਮਥੇ ਹੀ ਪਰਗਟ ਥੀਆ ॥

॥੩॥(੭)(੧੦੯੬)

ਗਾਥੁ (ਮਾਇਆ, ਪੂੰਜੀ) ਮਹਰਾਜਰੋ ਗਾਥ, ਵਾਹੁ ਸਿਉ ਲੁਭੜਿਓ,

॥ ਟੋਡੀ ਮ; ੫ (੭੧੫)

ਗੰਧ੍ਰਬਾਨਗਰੀ (ਧੂੰਏ ਜਾਂ ਬਦਲਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ) ਠਗਾ ਨੀਹੁ ਮਤ੍ਰੋੜਿ, ਜਾਣੁ ਗੰਧ੍ਰਬਾ ਨਗਰੀ ॥੩॥ (੧੩) (੧੦੯੮)

ਗਰਭਾਸ (ਗਰਭ ਵਾਸ, ਮਾਤਾ ਦੇ ਪੇਟ ਚ) ਜਨ ਨਾਨਕ ਗਰਭਾਸ ਨ ਪਉੜਿਓਰੇ ॥

॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੫)

ਗਾਲਾਇਓ (ਬੋਲ ਰਹੈਂ)ਕਿਆ ਗਾਲਾਇਓ ਭੂਛ, ਪਰ ਵੇਲ ਨ ਜੋਹੇ ਕੰਤੁ ਤੂ ॥

॥੩॥(੪)(੧੦੯੫)

ਗਿੱਲੀ ਗਿੱਲੀ (ਚਿਪ ਚਿਪ ਕਰਦੀ) ਗਿਲੀ ਗਿਲੀ ਰੋਡੜੀ, ਭਉਦੀ ਭਵਿ ਭਵਿ ਆਇ ॥੨॥ (੯) (੧੦੯੭)

ਗਾੜਾ (ਬਹੁਤਾ) ਦੇਖੋ 'ਕੁਰੀਏ ਕੁਰੀਏ'

ਘਟਾਊ ਡੁਇ (ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਥੋੜਾ ਸਮਾ) ਸੁਖ ਘਟਾਊ ਡੁਇ, ਇਸ ਪੰਧਾਣੂ ਘਰ ਘਣੇ ॥੩॥ (੧੩) (੧੦੯੮)

ਘਣੀ (ਬਹੁਤੀ) ਲੋਇਣ ਲੋਈ ਡਿਠ, ਪਿਆਸ ਨ ਬੁਝੈ ਮੂ ਘਣੀ ॥

॥੩॥ (੧੬) (੧੦੯੯)

ਘਿੰਨਾ, ਹਉ ਕਿਆ ਕਿਆ ਘਿੰਨਾ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ਜੀਉ ॥

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚੱਜੀ (੭੬੨)

ਘਰ ਘਣੇ (ਬਹੁਤੇ ਘਰ, ਬਹੁਤੀਆਂ ਜੂਨਾ) ਦੇਖੋ 'ਘਟਾਊ ਭੁਇ'

ਘੁਰਨ (ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਦੀਆਂ, ਗਜਦੀਆ) ਨਾਨਕ ਬਿਜੁਲੀਆ ਚਮਕੰਨਿ, ਘੁਰਨਿ ਘਟਾ ਅਤਿਕਾਲੀਆਂ ॥ ॥੨॥ (੨੨) (੧੧੦੨)

ਚਉ (ਕਹੁ ਦੱਸ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਸੁ'

ਚਉਂਦੋ (ਉਚਾਰਦਾ ਹਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਹਭ ਮੰਝਾਹੂ'

ਚਈਆ (ਚਾਉ ਵਾਲਾ) ਸਜਣ ਮੈਂਡਾ ਚਈਆ, ਹਭ ਕਹੀ ਦਾ ਮਿਤੁ ॥

॥੨॥ (੭) (੧੦੯੬)

ਚਿੰਦ (ਚਿੰਤਾ) ਤਿਸੁ ਸਿਉ ਕਿਉ ਮਨ ਰੂਸੀਐ, ਜਿਸਹ ਹਮਾਰੀ ਚਿੰਦ

॥੨॥ (੧੦) (੧੦੯੭)

ਚਿਰਾਣੀਆਂ (ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ) ਦੇਖੋ 'ਕੜੂ'

ਚਲਾਉ (ਸਾਥ ਛਡਨ ਵਾਲਾ) ਸੋ ਨਿਵਾਹੂ ਗਡਿ, ਜੋ ਚਲਾਉ,ਨ ਥੀਐ ॥

॥੧ (੧੪) (੧੦੯੯)

ਚੜੰਦੀਆਂ (ਚੜਦਿਓ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ) ਇਕ ਦੂ ਇਕਿ ਚੜ੍ਹੰਦੀਆਂ, ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਮੇਰਾ ਨਾਉ ਜੀਉ ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੬੨)

ਛੁੱਟੇ (ਸਬੰਧ ਟੁੱਟੇ) ਜਾ ਛੁਟੇ, ਤਾ ਖਾਕੁ, ਤੂ ਸੁੰਞੀ, ਕੰਤੁ ਨ ਜਾਣਹੀ ॥

॥੧॥ (੧੦) (੧੦੯੭)

ਛਿੱਟੜ (ਲਿਬੜ ਜਾਏ) ਦੇਖੋ 'ਖਿਸੰਦੋ'

ਛਾਬੜੀਏਹਿ (ਛਾਉਂ) ਸੇ ਅੰਬੀ ਛਾਬੜੀਏਹਿ ਜੀਉ ॥ ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੬੨)

ਜੋਈਂ (ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਉ'

ਜੋਹੇਂ (ਦੇਖੇ, ਤੱਕੇ) ਦੇਖੋ 'ਕਿਆ ਗਾਲਾਇਓ'

ਜੈ ਘਟ (ਜਿਸ ਸਰੀਰ) ਜੈ ਘਟ ਵੁਠਾ ਸਚ ਧਣੀ ॥

॥ ਮ: ੫ (੧੬) ਡਖਣੇ (੧੨੯੯)

ਜਾਣਾ ਲਖ ਭਵੇ (ਲੱਖ ਭਏ ਜਾਣਾ) ਜਾਣਾ ਲਖ ਭਵੇ, ਪਿਰੀ ਡਿਖੰਦੋ ਤਾ ਜੀਵਸਾ ॥

॥੨॥ (੮) ੧੦੯੭)

ਜਾਣੀਅਹਿ (ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਨਾਨਕ ਵਿਰਲੇ ਜਾਣੀਅਹਿ,

॥੧ (੧੭) (੧੧੦੦)

ਜਾਣੁ (ਸਿਖ ਲਵਾਂ) ਜਾਣੁ ਮਿਠਾਈ ਇਖ, ਬੇਈ ਪੀੜੇ ਨ ਹੁਟੈ ॥

॥੨॥ (੧੩) (੧੦੯੮)

ਜਾਨੀ (ਪਿਆਰਾ) ਜੀਉ ਮਹਿੰਜਾ ਤਉ ਮੋਹਿਆ ਕਦ ਪਸੀ ਜਾਨੀ ਤੋਹਿ ॥

।੧। (੨) (੧੦੯੪)

ਜਨਮੜਾ (ਜਨਮ) ਦੇਖੋ 'ਇਵੇਹਾ'

ਜਾਮਿ (ਜਦੋਂ) ਦੇਖੋ 'ਖਿਸੰਦਿ'

ਜੁੰਮਿਓ (ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੈ) ਥਿਆ ਢਲਿ ਪਬਣ ਜਿਉ ਜੁੰਮਿਓ ॥

॥੨॥ (੫) (੧੦੯੫)

ਜੁੰਮਣ (ਸਿੰ : ਜਾਣਾ, ਗਮਣ) ਪਬਣ ਕੇਰੇ ਪਤ ਜਿਉ ਢਲ ਢੁਲ ਜੁੰਮਣ ਹਾਰ ॥

॥ ਸਿਰੀ ਮ: ੧ (੨੩)

ਜਲਾ (ਪਾਣੀਆਂ ਸਰੋਵਰਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਕੰਦਰਾ'

ਜੁਲਾਊਂ(ਜਾਵਾਂ) ਮੂ ਜੁਲਾਊ ਤਥਿ, ਨਾਨਕ, ਪਿਰੀ ਪਸੰਦੋ ਹਰਿਓ ਥੀਓਸਿ ॥

॥੨॥ (੨੦) (੧੧੦੧)

ਜੁਲਈ (ਜਾਣੀ) ਨਾਨਕ ਸਾਥ ਨ ਜੁਲਈ ਮਾਇਆ ॥

॥੨॥ (੧੦) ਜੈਤਸਰੀ (੭੦੮)

ਜਲ ਘਟਾਉ (ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੜਾ) ਹਭ ਸਮਾਣੀ ਜੋਤਿ, ਜਿਉ ਜਲ ਘਟਾਉ ਚੰਦ੍ਰਮਾ॥

ਜੁਲਾਂ (ਚਲਾਂ) ਰਾਹ ਦਸਾਈ, ਨਾ ਜੁਲਾ ਆਖਾ ਅੰਮੜੀਆਸੁ ॥

ਮ:੧ (੫੫੭) (੧੦੯੯)

ਜੀਵੰਦੇ (ਜਿਉਂਦੇ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ) ਮੁਆ ਜੀਵੰਦਾ ਪੇਖੁ, ਜੀਵੰਦੇ ਮਰਿ ਜਾਣਿ ॥

।।੨।। (੨੩) (੧੧੦੨)

ਝਾਕ (ਉਡੀਕ) ਬੇਠਾ ਝਾਕੁ ਦਰੂਦ ॥

।।੨।।(੬) (੧੦੯੬)

ਝਾਲੁ (ਸੇਵਰਾ) ਸੁਤੀ ਸੁਤੀ ਝਾਲੁ ਥੀਆ, ॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ 'ਕੁਚਜੀ' (੭੬੨)

ਝਾਲੂ (ਸੁਵੇਰੇ) ਦੇਖੋ 'ਉਠੀ'

ਝਲੁੰਭਲੈ (ਸਵਾ ਪਹਰ ਦੇ ਤੜਕੇ)ਵਡੜੈ ਝਾਲਿ ਝਲੁੰਭਲੈ,
॥ ੬੨ ॥ ਸ: ਵਾਰਾਂ ਮ: ੩ (੧੪੨੦)

ਝੁਲਾਰਦੇ (ਝੋਲੇ, ਬੁਲੇ) ਸੀਤਲ ਪਵਣ ਝੁਲਾਰਦੇ ॥
॥ ੩ (੨੨) (੧੧੦੨)

ਟੋਲਿ(ਭਾਲ) ਇਕਤੁ ਟੋਲਿ ਨ ਅੰਬੜਾ,
॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚਜੀ (੭੬੨)

ਟੋਲੀਂ (ਪਦਾਰਥੀਂ) ਹਉ ਏਨੀ ਟੋਲੀ ਭੁਲੀਅਸੁ,
॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (ਕੁਚਜੀ) (੭੬੨)

ਠਾਹੇ (ਤੋੜਦਾ ਢਾਹੁੰਦਾ) ਕਹੀ ਨ ਠਾਹੇ ਚਿਤੁ ॥ ॥੨॥ (੭) ੧੦੯੬)

ਡੇਈਂ (ਦੇਵਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਸੁ'

ਡਿਸੰਦੇ (ਦਿਸਦੈ) ਨਾਨਕ ਸੇ ਅਖੜੀਆਂ ਬਿਅੰਨਿ, ਜਿਨੀਡਿਸੰਦੋ ਮਾਪਿਰੀ ॥
॥੩॥ (੧੬) (੧੧੦੦)

ਡੋਸੜੇ (ਦੋਸ਼ ਅਵਗੁਣ) ਦੇਖੋ 'ਅਮਾਵਣਿ'

ਡੋਹਾਗਣਿ (ਛੁਟੜ) (ਮੈ ਡੋਹਾਗਣਿ ਕਾਈ ਰਾਤ ਜੀਉ ॥
॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧(ਕੁਚਜੀ (੭੬੨)

ਡੀਹਰ (ਡੈਣ) ਡੀਹਰ ਨਿਆਈ ਮੁਹਿ ਫਾਕਿਓ ਰੇ ॥
॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੫)

ਡੇਖੁ (ਦੇਖ ਲਏ) ਕਪੜੇ ਭੋਗ ਡਰਾਵਣੇ, ਜਿਚਰੁ ਪਿਰੀ ਨ ਡੇਖੁ ॥
॥੨॥ (੧) (੧੦੯੪)

ਡੇਖੈ (ਦੇਖੋਂ) ਦੇਖੋ 'ਕੀਮਾ ਹੂ ਬਾਹਰੇ'

ਡੁਖ (ਦੁਖ) ਦੇਖੋ 'ਉਲਾਹਿਅਮ'

ਡੁਖੇ (ਦੁਖਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਸ਼ੁਭ ਦਿਸ਼ਟਿ'

ਡੇਖਣ (ਦੇਖਣ) ਡੇਖਣ ਕੂ ਮੁਸਤਾਕੁ ਮੁਖੁ ਕਿ ਜੇਹਾ ਤਉ ਧਣੀ ॥
॥ ੧ ॥ (੮) (੧੦੯੬)

ਡਿਖੰਦੋ (ਵੇਖ ਕੇ, ਵੇਖਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਜਾਣਾਂ ਲਖ ਭਵੇ'

ਡੂੰਗਰ (ਪਹਾੜਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਕੰਦਰਾਂ'

ਡੂਜੜੋ (ਦੂਜਾ) ਦੇਖੋ 'ਸੋਹੰਦੜੋ'

ਡਿਨਾ (ਦਿਤਾ) ਦੇਖੋ 'ਅਪਾਹਿ'

ਡੇਵਸਾ (ਦੇਵਾਂਗਾ) ਇਹ ਮਨੁ ਤੈ ਕੂੰ ਡੇਵਸਾ,

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੫ ਗੁਣਵੰਤੀ (੭੬੩)

ਢੂੰਢਿ (ਭਾਲ) ਦੇਖੋ 'ਕਚੜਿਆ'

ਢਲਿ (ਢਲਕੇ, ਡਿਗ ਕੇ) ਦੇਖੋ 'ਜੁੰਮਿਓ'

ਢੰਢੋਲ (ਭਾਲ) ਡਿਠੀ ਹਭ ਢੰਢੋਲਿ, ਹਿਕਸੁ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥

॥੧॥ (੧੮) (੧੧੦੦)

ਤੈ (ਉਸਦੇ) ਤੈ ਤਨਿ ਪੜਦਾ ਨਾਹਿ, ॥੨॥ (੧੫) (੧੦੯੬)

ਤਉ (ਤੈਨੂੰ, ਤੇਰਾ, ਤਦੋਂ) ਦੇਖੋ 'ਉਠੀ'

ਤਹਿੰਜਾ (ਤੇਰਾ) ਨਾਨਕ ਮਨ ਹੀ ਮੰਝਿ ਰੰਗਾਵਲਾ, ਪਿਰੀ ਤਹਿੰਜਾ ਨਾਉ ॥

॥੧॥ (੧੧) (੧੦੯੮)

ਤਤੀਆਂ (ਦੁਖ ਦਾਇਕ) ਦੇਖੋ 'ਸੁੱਭਰ'

ਤੈ ਤਨ (ਤਿਸ ਸਰੀਰ) ਤੈ ਤਨਿ ਪੜਦਾ ਨਾਹਿ, ਨਾਨਕ ਜੈ ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਆ ॥

॥੨॥ (੧੫) (੧੦੯੯)

ਤਥਿ (ਤਿਥੈ ,ਤਿਸ ਥਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਜੁਲਾਊ'

ਤਿਨ੍ਹਾ ਕੂ (ਉਹਨਾ ਨੂੰ) ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਕੂ ਮਿਲਿਓਹਿ ॥

॥ ੪ ਸਿਰੀ ਡ: ਮ: ੫ (੮੧)

ਤੰਨਿਖੇ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਖਾਕ ਲੋੜੇਂਦਾ ਤੰਨਿਖੇ, ॥੨॥ (੧੧) (੧੦੯੮)

ਤਿਪੀਆ (ਰਜੀਆ) ਲਗੜੀਆਂ ਪਿਰੀਅੰਨਿ, ਪੇਖੰਦੀਆਂ ਨ ਤਿਪੀਆ ॥

॥੧॥ (੨੧) (੧੧੦੧)

ਤ੍ਰਾਂਘਿ (ਤਾਂਘਕਰਿ) ਆਗਾਹਾ ਕੂ ਤ੍ਰਾਂਘਿ, ਪਿਛਾ ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਡੜਾ ॥

॥੧॥ (੭) (੧੦੯੬)

ਤ੍ਰਿਣ ਛਾਇਆ(ਕੱਖਾ ਦਾ ਬਣਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਗਹਡੜੜਾ'

ਤਾਰੇਂਦੜੋ (ਤਰ ਜਾਂਦੇ) ਤਾਰੇਦੜੋ, ਭੀਤਾਰਿ, ॥੧॥ (੨੦) (੧੧੦੧)

ਤਲ (ਤਲੇ , ਹੇਠ) ਦੇਖੋ 'ਕੁਰੀਏ ਕੁਰੀਏ'

ਥੀ (ਹੋ ਕੇ) ਦੇਖੋ 'ਸੰਦੜੀ'

ਥੀਐ (ਹੋਵੇ) ਦੇਖੋ 'ਚਲਾਊ'

ਥੀਆਊ (ਹੋ ਜਾਵਾਂ) ਮੂ ਥੀਆਊ ਸੇਜ, ਨੈਣਾ, ਪਿਰੀ ਵਿਛਾਵਣਾ ॥

॥੩॥ (੧੨) (੧੦੯੮)

ਥੋਥਰਾ (ਖਾਲੀ) ਦੇਖੋ 'ਸਚੁ ਪਰਖ'

ਥਾਰੇ (ਤੇਰੇ) ਥਾਰੇ ਸਗਲੇ ਪਰਾਛਤ ਮਿਟਓਰੇ ॥ ॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੫)

ਥੀਵੰਦੋ ਦੇਖੋ 'ਕੁਆਹ'

ਥੀਵਨ (ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਨਾਨਕ ਥੀਵਨ ਭੀ ਹਰੇ ॥

ਦੇਹ (ਸ਼ਰੀਰ) ਦੇਖੋ 'ਅੰਧਾਰੀ'

ਦੁਖਾਂ ਕੂੰ (ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ) ਤੈ ਸਹ ਨਾਲੋਂ ਮੁਤੀਅਸੁ, ਦੁਖਾਂ ਕੂੰ ਧਰੀਆਸ ਜੀਉ ॥

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੧ (੭੬੨)

ਦਰਸਾਵੜਾ (ਦਰਸ਼ਨ) ਇਉ ਪਾਵਹਿ ਹਰਿ ਦਰਸਾਵੜਾ,

॥ ਸੂਹੀ ਮ: ੫ (੭੬੩)

ਦੁਰਜਨ (ਦੁਸ਼ਮਨ) ਦੇਖੋ 'ਕੈ ਗੁਣ'

ਦਰੂਦ (ਦੁਆ, ਬੇਨਤੀ) ਦੇਖੋ. 'ਝਾਕ'

ਧਣੀ (ਮਾਲਕ) ਦੇਖੋ 'ਸੁਖ ਸਮੂਹ'

ਧੀਰੋਦਿ (ਧੀਰਜ ਕਰਨੀ) ਬਾਝ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ, ਬਿਰਹੀ ਨ ਧੀਰੋਦਿ ॥

॥੩॥ (੧੯) (੧੧੦੦)

ਧ੍ਰਾਪਿਆ (ਰਜਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਕਿਤੈ ਹਾਲ'

ਧੂੜੀ ਮਜਨ (ਚਰਣ ਧੂੜ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਈ'

ਨੀਹੁ (ਪ੍ਰੇਮ) ਦੇਖੋ 'ਗੰਧ੍ਰਬਾ ਨਗਰੀ'

ਨਿਹਭਾਗੜੇ (ਭਾਗ ਹੀਣ) ਦੇਖੋ 'ਸੰਜੋਇੜਿ'

ਨਿਹਾਲਿ (ਦੇਖ ਕੇ) ਅਠੇ ਪਹਰ ਨਿਹਾਲ ਸਾ ॥ ॥੨॥ (੧੭) (੧੧੦੦)

ਨੈਣਾਂ (ਅੱਖਾ) ਦੇਖੋ 'ਥੀਆਊ'

ਨੈਣੂ (ਮੱਖਣ) ਨਾਨਕ ਆਤਸੜੀ ਮੰਝ ਨੈਣੂ, ॥੨॥ (੫) (੧੦੯੫)

ਨਿਬਾਹ (ਪੂਰੀ ਕਰਦੈ) ਨਾਨਕ, ਆਸੜੀ ਨਿਬਾਹਿ, ਮਾਨੁਖ ਪਰਥਾਈ ਲਜੀਵੰਦੋ ॥
॥੩॥ (੧੯) (੧੧੦੧)

ਨਾਮ ਚਉ (ਨਾਮ ਕਹੁ) ਮੁਖ ਸੁਹਾਵੇ ਨਾਮ ਚਉ, ॥੩॥ (੧੪) (੧੦੯੯)

ਨਿਮੁਨਿਆਦੀ (ਬਿਨਸਨ ਹਾਰ) ਨਿਮੁਨਿਆਦੀ ਦੇਹ ॥
॥੩॥ (੨੦) (੧੧੦੧)

ਨੀਰ (ਨੇੜੇ) ਭੁਖ ਤਿਖ ਤਿਸ ਨ, ਵਿਆਪਈ ਜਮ ਨਹੀ ਆਵੈ ਨੀਰ ॥
॥੩॥ (੨੩) (੧੧੦੨)

ਨਿਵਾਹੂ ਗਡਿ (ਨਿਬਾਹਣ ਵਾਲਾ ਪੱਕਾ ਕਰਿ) ਦੇਖੋ 'ਚਲਾਊ'

ਪਉੜਿਓ (ਦੇਖੋ 'ਗਰਭਾਸ'

ਪਸੇ (ਦੇਖੇ) ਦੇਖੋ 'ਹਠ'

ਪਸੀ (ਮੈ ਦੇਖਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਉਠੀ'

ਪਸਣ (ਵੇਖਣ) ਮੂ ਤਨ ਪ੍ਰੇਮ ਅਥਾਹ, ਪਸਣ ਕੂ ਸਚਾ ਧਣੀ ॥
॥੩। (੧੫) (੧੦੯੯)

ਪਸੰਦੋ (ਵੇਖ ਕੇ) ਦੇਖੋ 'ਜੁਲਾਊ'

ਪਹੀ (ਰਾਹੀ, ਪਾਂਧੀ) ਪਹੀ ਨ ਵੰਞੈ ਬਿਰਖੜਾ, ॥੨॥ (੩) (੧੦੯੫)

ਪੇਖ ਜੀਓ (ਦੇਖੋ 'ਇਕਤ ਸੂਤਿ'

ਪੇਖੰਦੀਆ (ਦੇਖਦੀਆਂ) ਦੇਖੋ 'ਤਿਪੀਆਂ'

ਪੰਧੀਆਂ (ਰਾਹਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਸੁਖਾਉ'

ਪਧਾਣੂ (ਰਾਹੀ ਪਾਂਧੀ) ਦੇਖੋ 'ਘਟਾਊ ਡੂਇ'

ਪੱਬਣ (ਚੁਪੱਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਜੁੰਮਣ'

ਪਿਰੀ (ਪਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਹਠ'

ਪੀਰ (ਦੁਖ) ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ ਪੀਰ ॥ ॥੩॥ (੨੩) (੧੧੦੨)

ਪੇਰੁ (ਪੈਰੁ) ਦੇਖੋ 'ਖਿਸੰਦੋ'

ਪਿਰੀਅੰਨ (ਪਤੀ ਨਾਲ) ਦੇਖੋ 'ਤਿਪੀਆ'

ਪਿਰੀਏ (ਹੇ ਪਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਉ'

ਪਰਾਛਤ (ਪਾਪ, ਦੋਸ਼) ਥਾਰੇ ਸਗਲੇ ਪਰਾਛਤ ਮਿਟਿਓਰੇ ॥ ਟੋਡੀਮ: ੫ (੭੧੫)

ਪਰਥਾਈ (ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਨਿਬਾਹਿ'

ਪਿਰੀ ਪਸੰਦੋ (ਪਤੀ ਦੇਖ ਕੇ) ਦੇਖੋ 'ਜੁਲਾਉਂ'

ਪਿਰੀ ਪਿਖੰਦੋ (") ਦੇਖੋ 'ਸ਼ੁਭ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ'

ਪਰ ਵੇਲ (ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਦੇਖੋ 'ਗਾਲਾਇਓ '

ਪਾਵ (ਚਰਣ) ਦੇਖੋ 'ਕੋਲਿ'

ਪੱਵਣ (ਚੁਪੱਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਜੁੰਮਿਓ'

ਪੜਦਾ (ਭੇਤ) ਤੈ ਤਨਿ ਪੜਦਾ ਨਾਹਿ, ਨਾਨਕ ਜੈ ਗੁਰ ਭੇਟਿਆ ॥
॥੨। (੨੫) (੧੦੯੯)

ਫਾਕਿਓ (ਫਕ ਲਿਆ, ਮੂਹ ਚ ਪਾਲਿ: ਦੇਖੋ 'ਡੀਹਰ'

ਫਾਥਿਆ (ਫਸ ਗਏ) ਜੋ ਬੈਠੇ ਸੇ ਫਾਥਿਆ, ਉਬਰੇ ਭਾਗ ਮਥਾਇ ॥
॥੨॥ (੯) (੧੦੯੭)

ਫਲ ਦੇਖੋ 'ਕੰਦਰਾ'

ਬਿਆ (ਦੂਜਾ) ਦੇਖੋ 'ਹੀਅੜੇ'

ਬਿਅੰਨਿ (ਹੋਰ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ) ਦੇਖੋ 'ਡਿਸੰਦੋ'

ਬਿਆ ਪਾਸ(ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ) ਦੇਖੋ 'ਹੀਅੜੇ'

ਬੇਈ ਪੀੜੈ (ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੀੜਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਹੁੱਟੈ'

ਬਾਹਰੇ (ਪਰੇ, ਅਮੋਲ) ਦੇਖੋ 'ਕੀਮਾ ਹੂ'

ਬਿਗਸਾਵੰਦੋ (ਖਿੜ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਕੌਲਿ'

ਬਾਝ (ਬਿਨਾ) ਦੇਖੋ ਧੀਰੋਦਿ'

ਬੀਥੀ ਬੀਥੀ (ਗਲੀ ਗਲੀ) ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਦਰਸਨ ਕਾਰਨ ਬੀਥੀ ਬੀਥੀ ਪੇਖਾ ॥
॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੫)

ਭਉਂਦੀ (ਮੱਖੀ) ਦੇਖੋ 'ਗਿੱਲੀ ਗਿੱਲੀ'

ਭੁਸਰੀਆਂ (ਮਿਠੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ) ਨਾਨਕ ਭੁਸਰੀਆਂ ਪਕਾਈਆ,
॥੩॥ (੬) (੧੦੯੬)

ਭੀਹਾਵਲਾ (ਭੈ ਦਾਇਕ, ਡਰੋਣਾ) ਭਾਣੈ ਸਹੁ ਭੀਹਾਵਲਾ ਹਉ ਆਵਣਿ ਜਾਣਿ
ਮੁਈਆਸਿ ਜੀਉ ॥ ਸੂਹੀ : ੧ ਸੁਚਜੀ (੭੬੨)

ਭਾਹੜੀ (ਅੱਗ) ਦੁਰਜਨ ਤੂ ਜਲੁ ਭਾਹੜੀ, ॥੨॥ (੨) (੧੦੯੪)

ਭੱਖੇ ਵਾਉ (ਸੋਇ ਸੁਣਦਾ) ਨਾਨਕ ਬੈਠਾ ਭਖੈ ਵਾਉ, ਲੰਮੇ ਸੇਵਹਿ ਦਰੁ ਖੜਾ ॥
॥੨॥ (੪) (੧੦੯੫)

ਭੂਛ (ਮੱਤ ਹੀਨ, ਨਾ ਪਾਕ) ਦੇਖੋ 'ਗਾਲਾਇਓ'

ਭੂਮ ਸਵਾਈ (ਬਹੁਤੀ ਭੋਂਇ) ਦੇਖੋ 'ਸੁਖ ਸਮੂਹਾ ਭੋਗ'

ਭੋਰੇ ਭੋਰੇ (ਭੋਲੇ ਭੋਲੇ) ਦੇਖੋ 'ਆਲਕੁ'

ਭੋਰੀ (ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ) ਹਿਕ ਭੋਰੀ ਨ ਵਿਛੋੜਿ ॥ ॥੧॥(੨) (੧੦੯੪)

ਭੁਲੀਅਸ ਦੇਖੋ 'ਟੋਲੀ'

ਭਵਭਵ (ਮੁੜ ਮੁੜ, ਉਡ ਉਡ) ਦੇਖੋ 'ਗਿਲੀ ਗਿਲੀ'

ਮੂ (ਮੈ, ਮੇਰੀ, ਮੇਰਾ ਹਿਰਦਾ) ਦੇਖੋ 'ਸੰਦੜੀ'

ਮੂਆ ਜੀਵੰਦਾ ਪੇਖ , ਦੇਖੋ 'ਜੀਵੰਦੇ'

ਮੁਈ ਆਸੁ (ਮਰਗਈ ਸੁ) ਵਡੀ ਥੀ ਮੁਈਆਸੁ
॥ ੫੪ਵਾਂ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼ਾਂ: (੧੩੮੦)

ਮਈਏ (ਮੈਨੂੰ) ਦੇਖੋ 'ਏਕ ਆਨ'

ਮੁਈਏ (ਮਰੀ ਹੋਈਏ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ) ਆਪਣੈ ਪਿਰ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਤੀ ਮੁਈਏ,..॥
ਮ: ੩ ਵਡਹਸ (੫੬੭)

ਮੁਸ਼ਤਾਕ (ਚਾਹਵਾਨ) ਦੇਖੋ 'ਡੇਂਖਣ'
ਫ਼ਾ:

ਮੁਹੁ (ਮੂੰਹ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਉ'

ਮਹਿੰਜਾ (ਮੇਰਾ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਉ'

ਮਹਿੰਜੇ (ਮੇਰੇ) ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ, ਕਦ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰ ॥
॥੧॥ (੧) (੧੦੯੪)

ਮੁਹਡੜਾ (ਮੋਹੜਾ, ਕੰਧਾਂ) ਦੇਖੋ 'ਤ੍ਰਾਂਘਿ'

ਮਹਰਾਜਰੀ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ) ਮਹਰਾਜ ਰੀ ਮਾਇਓ, ਵਾਸਿਓ ਲੁਭੜਿਓ,
॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੫)

ਮੁਖਿ ਅਲਾਵਨ (ਮੂਹੋਂ ਕਹਿਣਾ) ਦੇਖੋ, 'ਸਚੁ ਪਰਖ'

ਮੁਖ ਧਿਮਾਣੈ (ਨਿਮੋਂ ਝੀਣੀ, ਉਦਾਸ) ਮੁਖ ਧਿਮਾਣੇ ਧਨ ਖੜੀ॥
ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧ (੧੦੧੦)

ਮੰਝਿ (ਵਿਚ, ਅੰਦਰ) ਦੇਖੋ 'ਇਤੀ'

ਮੰਝਾਹੂ ਦੇਖੋ 'ਹਠ'

ਮੈਂਡੀ (ਮੇਰੀ) ਮੈਂਡੀ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੋਇ ॥
॥ ਸ: ਮ: ੫ (੩) ਡਖਣੇ (੧੦੯੫)

ਮੈਂਡਿਆ (ਮੇਰਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਸਿਸੁ'

ਮਾਣਕੂ (ਮੋਤੀ) ਦੇਖੋ 'ਅਪਾਹਿ'

ਮੁਖਿ ਲਗੁ (ਦੀਦਾਰ ਦੇਹ) ਆਉ ਸਜਣ ਤੂ ਮੁਖਿ ਲਗੁ,
॥੧॥ (੧੯) (੧੧੦੦)

ਮਾਣਦੋ (ਭੋਗ ਦੇ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਗ ਮਥਾਹ, ਸਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗ ਮਾਣਦੋ ॥
॥੫॥ ਸਿਰੀ (੮੦)

ਮੁਤੀਅਸੁ (ਦੇਖੋ 'ਦੂਖਾਂਕੂੰ'

ਮੂ,ਤਨ (ਮੇਰੇ ਸ਼ਰੀਰ) ਦੇਖੋ 'ਅਥਾਹ'

ਮਤੜੀ (ਬੁੱਧੀ) ਦੇਖੋ 'ਕੁਆਹ'

ਮਤ੍ਰੋੜ (ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾ ਤੋੜ) ਠਗਾ ਨੀਹੁ ਮਤ੍ਰੋੜਿ , ॥੩॥ (੧੩) (੧੦੯੮)

ਮਥਾਇ (ਮੱਥੇ ਉਤੇ) ਦੇਖੋ 'ਫਾਥਿਆ'

ਮਥਾਹੜੈ (ਮਥੇ ਦਾ) ਜਿਨਾ ਭਾਗੁ ਮਥਾਹੜੈ ॥

॥੨॥ (੨੧) (੧੧੦੧)

ਮਾਪਿਰੀ (ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ) ਦੇਖੋ 'ਕਥੰਨਿ'

ਮੂਮਨਿ (ਮੇਰੇ ਮਨ) ਆਸਕ, ਆਸਾ ਬਾਹਰਾ, ਮੂ ਮਨਿ ਵਡੀ ਆਸ ॥

॥੨॥ (੧੮) (੧੧੦੦)

ਮਰਿਓਦਿ (ਮਰ ਜਾਂਦੇ) ਵਿਛੋੜਾ ਸੁਣੇ ਡੁਖੁ, ਵਿਣੁ ਡਿਠੇ ਮਰਿਓਦਿ ॥

॥੩॥ (੧੮) (੧੧੦੦)

ਮੀਰਾ (ਸਹਨਸ਼ਾਹ) ਲੋੜੀਂਦੋ ਹਭ ਜਾਇ , ਸੋ ਮੀਰਾ, ਮੀਰੰਨ ਸਿਰਿ ॥

॥੧॥ (੧੨) (੧੦੯੮)

ਮਿਰਤਕ (ਮਰੇ ਹੋਏ) ਨਾਨਕ ਹਭੋ ਰੋਗੁ, ਮਿਰਤਕ ਨਾਮ ਵਿਹੂਣਿਆ ॥

॥੨॥ (੧੯) (੧੧੦੧)

ਮੀਰੰਨ ਸਿਰਿ(ਸ਼ਾਹਾਂ ਸਿਰ) ਦੇਖੋ 'ਮੀਰਾ'

ਮਿਲਾਵੇ (ਛੁਹਾਵੇ) ਦੇਖੋ ' ਕੋਲਿ'

ਮੂੜਤੋ ਦੇਖੋ 'ਗਹਲੜੋ'

ਯਕੀਨਾ (ਪਰਤੀਤ) ਨਾਨਕ ਤਿਨਾਂ ਖਾਕ ਜਿਨਾ ਯਕੀਨਾ ਹਿਕ ਸਿਉ ॥

॥੧॥ (੧੫) (੧੦੯੯)

ਰੂਹ (ਜੀਵਾਤਮਾ) ਗਹਿਲਾ ਰੂਹੁਨ ਜਾਣਈ,

॥੨੬॥ ਸ: ਸੇਖ ਫ: (੧੩੭੯)

ਰੂਹੜੇ (ਹੇ ਰੂਹੇ) ਦੇਖੋ 'ਆਲਕੁ'

ਰੋਡੜੀ (ਰੋੜੀ) ਦੇਖੋ 'ਗਿਲੀ ਗਿਲੀ'

ਰੇਣਕਾ (ਪਗਧੂੜ) ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣਕਾ , ॥੧॥ (੧੩) (੧੧੦੨)

ਮਹਰੇਰ (ਢਾਹ) ਦੇਖੋ 'ਕੁਰੀਏ ਕੁਰੀਏ'

ਰਵਿਆਸ (ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ) ਸੇ ਮੈਂ ਪਿਛੈ ਭੀ ਰਵਿਆਸੁ ॥
॥੧॥ (੯) (੧੦੯੭)

ਰਾਵਿਆ (ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਿਆ) ਤੈ ਸਖੀ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ, ਜਿਨੀ ਮੇਰਾ
ਸਜਣ ਰਾਵਿਆ ॥ ੩ ॥ (੯) (੧੦੯੭)

ਰੂੜੋ (ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ) ਰੂੜੋ ਮਨ ਹਰਿ ਰੰਗੋ ਲੋੜੈ, ॥ ਟੋਡੀ ਮ: ੫ (੭੧੫)

ਲੋਈ (ਲੋਕ ਜਗਤ) ਦੇਖੋ 'ਘਣੀ'

ਲਹਾਉ (ਜਾਮੁ ਆਵਹਿ ਚਿਤ ਤੂ, ਤਾਹਭੇ ਸੁਖ ਲਹਾਉ ॥
॥੧॥ (੧੧) (੧੦੯੮)

ਲਹਣੇ ਦੇਖੋ 'ਕੈਠੈ'

ਲਖਿ (ਦੇਖ, ਜਾਣ) ਭੁਖੇ ਲਖ, ਨ ਭੁਖਿਆ, ॥੧॥ (੧੯) (੧੧੦੦)

ਲਗੜੀਆਂ (ਲਗੀਆਂ) ਦੇਖੋ 'ਤਿਪੀਆ'

ਲਜੀਵੰਦੋ (ਸਰਮਿੰਦੇ ਹੋਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਨਿਬਾਹ'

ਲਧੇ (ਮਿਲ ਗਏ) ਦੇਖੋ 'ਹਭੇ ਥੋਕੜੇ'

ਲਧੜੀਆਂ (ਮਿਲੀਆਂ, ਲੱਭੀਆਂ) ਨਾਨਕ ਲਧੜੀਆਂ ਤਿਨਾਹ,
॥੨॥ (੨੧) (੧੧੦੧)

ਲੱਭੀ (ਮਿਲ ਪਏ) ਥੀਉ ਸੰਤਨ ਕੀ ਰੇਣੁ, ਜਿਤੁ ਲਭੀ ਸੁਖ ਦਾਤਾਰੁ ॥
।੩। (੧੧) (੧੦੯੮)

ਲੁਭੜਿਓ (ਲਭਾਏ ਮਾਨ) (ਦੇਖੋ 'ਗਾਥ'

ਲੰਮੇ ਸੇਵੇ (ਬਹੁਤੇ ਜੀਵ) ਦੇਖੋ 'ਭੱਖੇ ਵਾਉ'

ਲਾਵਣ (ਸਲੂਣਾ) ਦੇਖੋ 'ਸੰਦੜੀ'

ਲੋੜੀਂਦੋ (ਭਾਲਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਮੀਰਾ'

ਵਾਉ (ਹਵਾ) ਨਾਨਕ, ਬੈਠਾ ਭਖੇ ਵਾਉ, ॥੨॥ (੪) (੧੦੯੫)

ਵਿਆਪਈ (ਲਗਦੀ) ਦੇਖੋ 'ਨੀਰ'

ਵਸੰਦੋ (ਬਸਦਾ) ਜਾਣ ਵਸੰਦੋ ਮੰਝਿ, ਪਛਾਣੂ ਕੋ ਹੇਕੜੋ ॥

॥੨॥ (੧੫) (੧੦੯੯)

ਵਾਹੂ (ਉਸ) ਦੇਖੋ 'ਸਾਥ'

ਵਿਹੂਣੀ (ਬਾਝਹੁ) ਦੇਖੋ 'ਸੁੱਭਰ'

ਵੁਠਿਆ (ਬਸਿਆ) ਸੋਈ ਸੁਹਾਵਾ ਥਾਨ, ਜਿਥੇ ਪਿਰੀਏ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤੂੰ ਵੁਠਿਆ ॥
॥੩॥ (੭) (੧੦੯੬)

ਵੰਞੈ (ਜਾਂਦੇ) ਜੋ ਜੋ ਵੰਞੈ ਡੀਹੜਾ , ਸੁ ਉਮਰ ਹਥ ਪਵਨ ॥ ੯੯ ॥

॥ ਸ: ਸੇਖ਼ ਫ਼: (੧੩੮੨)

ਵਤਹ (ਆ ਜਾਏਂ) ਦੇਖੋ 'ਅੰਙਣੇ'

ਵਿਥਰਾਂ (ਵਿਸਤਾਰ ਕਹਾਂ, ਫੈਲ ਜਾਵਾ) ਦੇਖੋ 'ਸੰਦੜੀ'

ਵੈਂਦਿਓ (ਚਲੇ ਜਾਣੈ, ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣੈ) ਸਚ ਜਾਣੈ, ਕਚੁ ਵੈਦਿਓ,

॥੨॥ (੫) (੧੦੯੫)

ਵੈਂਦਿਆਂ (ਜਾਂਦਿਆ) ਦੇਖੋ 'ਕੂਰੀਏ ਕੂਰੀਏ'

ਵੇਦਨ (ਦੁਖ , ਪੀੜਾ) ਦੁਖੀਆ ਦਰਦ ਘਣੇ, ਵੇਦਨ ਜਾਣੈ ਤੂ ਧਣੀ ॥

॥੨॥ (੮) (੧੦੯੭)

ਵੇਲ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਦੇਖੋ 'ਗਾਲਾਇਓ'

ਵਹਨਿ ਵਹੰਦੇ (ਵੈਹਣ ਚ ਰੁੜਦੇ) ਦੇਖੋ 'ਕਰਾਰ'

ਵਹਿਣ (ਪਾਣੀ ਦਾ ਬਹਾਉ) " "

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਰਾਗਮਲਾ

ਗੁਰਬਾਣੀ, ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ, ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਅਗੇ ਅਰਦਾਸ, ਪੰਜਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ, ਸਤਿ ਸੰਤੋਖੁ ਦਇਆ, ਧਰਮੁ ਧੀਰਜ ਧਾਰਣ, ਬੈਰਾਗ, ਅਤੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ॥

ਪਰ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਵਿਚ, ਅਜੇਹੀ ਇਕ ਭੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹਰਿ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤਿ, ਉਚਾਰਣ ਵਾਲੇ ਭਗਤੁ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਉ ਹੈ!

ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਕੋਈ ਨਾਉ ਨਹੀ: !

ਰਾਗ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਤਿਨ ਪ੍ਰਸਿਧ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਰਾਗ ਰਾਗਣੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ' (ਜੁ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸੀ) ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਗ ਰਾਗਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਤਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਿਤੇ ਰਾਗ, ਰਾਗਾਂਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜਿਆਂ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸੀ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ 'ਰਾਗ ਸਿਰੀ, ਰਾਗ ਮਾਝ, ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਆਦਿ , ਸਭ ਪੁਲਿੰਗ ਹਨ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੀ ਰਾਗਨੀ ਨਹੀਂ !

ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ, ਸੰਗ ਅਲਾਪਹਿ, ਭੈਰਉ ਵੈ ਕਰਹੀ, ਸੰਗਿ ਉਚਰਹੀ, ਪੁਨਿਆ ਕੀ ਗਾਵਹਿ , ਸੁਨਾਵਹਿ ਥਾਪਹਿ ਗਾਇਨ ਤਾਰ ਮਿਲਾਵਹੀ, ਗਾਵਹਿ ਸਰਸ, ਸਭ ਮਿਲ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਵੈ ਗਾਵਹਿ, ਪਾਚਉ ਸੰਗਿ ਬਰੰਗਨ ਲਾਵਹਿ, ਗਾਵਹਿ ਆਸਾਵਰੀ, ਮੇਘ ਰਾਗ ਵੈ ਗਾਵਹਿ, ਪੁਨ ਗਾਵਹਿ ਸੰਕਰ, ਖਸ਼ਟ ਰਾਗ ਉਨ ਗਾਏ,

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ, ਵੈ ਗਾਵਿਹ, ਅਲਾਪਹਿ, ਵੈ ਕਰਹੀ, ਉਚਰਹੀ, ਸੁਨਾਵਹਿ, ਉਨ ਗਾਏ, ਆਦਿ ਕਿਰਿਆ, ਅਨਪੁਰਖ ਬਹੁ ਵ: ਹੈ !ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤੀਜੇ ਅਨਪੁਰਖ ਹਨ।

'ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' 'ਰਚਤ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਦੇ ਅੰਕ ੭੭੦ ਵਿਚ ਦਰਜ 'ਰਾਗ ਮਾਲਾ' ਨੂੰ ਮਧਵ ਨਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ, ਹਿੰਦੀ ਕਵ ਆਲਮ ਕ੍ਰਿਤ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ੬੩ ਛੰਦ ਤੋਂ ੭੨ਵੇਂ ਛੰਦ ਤਕ ਦਾ ਪਾਠ, ਛੇ ਰਾਗ, ਤੀਸ ਰਾਗਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅਠਤਾਲੀ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਆਦਿਕ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

ਇਥੇ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ, ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਨੂੰ ਆਲਮ ਕਵ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਿਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸ: ਡਾ: ਭਾ: ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਧ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼' ਦੇ ਪੰਨੇ ੬੮੦ ਵਿਚ ਕਵ ਆਲਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਅੰਕਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾ: ਪੰਨਾ ੧੪੨੯ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇ ਕੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ, ਦਰਸਾਈ ਹੈ । ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

ਕਵ ਆਲਮ ਦੀ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਉਤਾਰਾਂ	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸ਼ਾ: ਵਿਚ ਦਰਜ ਰਾਗ ਮਾਲਾ
ਚੌਪਈ	
ਰਾਗ ਰਾਗ ਸੰਗ ਪੰਚ ਵਰਾਗਨ ॥	ਰਾਗ ਏਕ ਸੰਗ ਪੰਚ ਬਰੰਗਨ ॥
ਸੰਗ ਅਲਾਪਤ ਆਠਉ ਨੰਦਨ ॥	ਸੰਗਿ ਅਲਾਪਹਿ ਆਠਉ ਨੰਦਨ ॥
ਪ੍ਰਥਮ ਰਾਗ ਭੈਰੋਂ ਉਹ ਕਰਈ ॥	ਪ੍ਰਥਮ ਰਾਗ ਭੈਰਉ ਵੈ ਕਰਹੀ ॥
ਪਾਂਚੋ ਕਾਮਿਨਿ ਮੁਖ ਉਚਰਹੀ ॥	ਪੰਚ ਰਾਗਨੀ ਸੰਗਿ ਉਚਰਹੀ ॥
ਪ੍ਰਥਮਹਿ ਭੈਰਵੀ ਬੇਲਾਵਲੀ ॥	ਪ੍ਰਥਮ ਭੇਰਵੀ ਬਿਲਾਵਲੀ ॥
ਏ ਭੈਰੋਂ ਕੀ ਪਾਚੋਂ ਨਾਰੀ ॥	ਏ ਭੈਰਉ ਕੀ ਪਾਚਉ ਨਾਰੀ ॥
ਮਾਲ ਕੋਸ ਸੰਗਿ ਪਾਂਚੋ ਚੀਨੀ ॥	ਮਾਲ ਰਾਗ ਕਉਸਕ ਸੰਗ ਲਾਈ ॥
ਸੋ:	
ਪੁਨਿਆਯੋ ਹਿੰਡੋਲ ਪੰਚ ਵਰਾਂਗਨ ਸੰਗਲੈ ॥	ਪੁਨਿ ਆਇਅਉ ਹਿੰਡੋਲੁ ਪੰਚ ਨਾਰਿ ਸੰਗ ਅਸਟ ਸੁਤ ॥
ਉਠਿ ਕਰ ਤਾਲ ਕਲੋਲ, ਗਾਵਹਿ ਤਾਲ ਮਿਲਾਇਕੈ ॥	ਉਠਹਿ ਤਾਨ ਕਲੋਲ ਗਾਇਨ ਤਾਰ ਮਿਲਾਵਹੀ ॥

ਤੇਲੰਗੀ ਦੇਵਗਰੀ ਜਵ ਆਈ॥	ਤੇਲੰਗੀ ਦੇਵਕਰੀ ਆਈ॥
ਵਾਸੰਤੀ ਸਿੰਧੂਰੀ ਸੁਹਾਈ॥	ਬਸੰਤੀ ਸੰਦੂਰ ਸੁਹਾਈ॥
ਸਰਸ ਅਹੀਰੀ ਲੈ ਆਰਜਾ॥	ਸਰਸ ਅਹੀਰੀ ਲੈ ਭਾਰਜਾ॥
ਸੰਗ ਆਈ ਪਾਂਚੋਂ ਭਾਰਜਾ॥	ਸੰਗ ਲਾਈ ਪਾਚਉ ਆਰਜਾ॥
ਸੁਰਮ ਨੰਦ ਭਾਸਕਰ ਆਯੇ॥	ਸੁਰਮਾਨੰਦ ਭਾਸਕਰ ਆਏ॥
ਗਾਵੈ ਸਰਸ ਵਸੰਤ ਕਮੋਦਾ॥	ਗਾਵਹਿ ਸਰਸ ਬਸੰਤ ਕਮੋਦਾ॥
ਪੁਨਿਆਈ ਦੀਪਕ ਕੀ ਵਾਰੀ॥	ਪੁਨਿ ਆਈ ਦੀਪਕ ਕੀ ਬਾਰੀ॥
ਕਾਛੋਲੀ ਪਟਮੰਜਰੀ ਟੋਡੀ ਗਹੀ ਅਲਾਪਿ॥	ਕਛੇਲੀ ਪਟਮੰਜਰੀ ਟੋਡੀ ਕਹੀ ਅਲਾਪਿ॥
ਅਸਟ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀਪਕ ਕੇ ਜਾਨਾ॥	ਅਸਟ ਪੂਤ੍ਰ ਦੀਪਕ ਕੇ ਜਾਨਾ॥
ਗੌਰੀ ਗਾਵਹਿ ਆਸਾ ਭਰੀ॥	ਗਵਰੀ ਗਾਵਹਿ ਆਸਾਵਰੀ॥
ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਸੰਗ ਪਾਚੋਂ ਥਾਪੀ॥	ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਸਿਉ ਪਾਂਚਉ ਥਾਪੀ॥
ਖਸ੍ਰਮ ਮੇਘ ਰਾਗ ਉਹ ਕਹਈ॥	ਖਸਟਮ ਮੇਘ ਰਾਗ ਵੈ ਗਾਵਹਿ॥
ਮੇਘ ਰਾਗ ਪੁਤ੍ਰਨ ਕੇ ਨਾਮਾ॥	ਮੇਘ ਰਾਗ ਪੁਤ੍ਰਨ ਕੇ ਨਾਮਾ॥
ਖਸ੍ਰ ਰਾਗ ਉਨ ਗਾਇਯਾ ਸੰਗ ਰਾਗਨੀ ਤੀਸ॥	ਖਸਟ ਰਾਗ ਉਨਿ ਗਾਏ, ਸੰਗਿ ॥ ਰਾਗਨੀ ਤੀਸੋ।।

ਉਪੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆਂ, ਸਾਫ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੀ ਕਵ ਆਲਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਇਹ ਫੈਸਲਾ, ਪਾਠਕ ਆਪ ਕਰਨ, ਕੀ ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੈ ?
